

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΛΕΝΗ ΜΠΑΡΜΠΑΡΙΤΣΑ

Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ
ΧΛΕΜΟΥΤΣΙ, ΓΛΑΡΕΝΤΖΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΚΗΣ ΗΛΕΙΑΣ
ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΦΡΑΓΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΟΥ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
ΤΟΜΟΣ Β΄: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ
ΑΘΗΝΑ 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΛΕΝΗ ΜΠΑΡΜΠΑΡΙΤΣΑ

**Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ
ΧΛΕΜΟΥΤΣΙ, ΓΛΑΡΕΝΤΖΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΚΗΣ ΗΛΕΙΑΣ
ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΦΡΑΓΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΟΥ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ**

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΣΟΦΙΑ ΚΑΛΟΠΙΣΗ-ΒΕΡΤΗ – Εποπτεύουσα
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΚΙΟΛΕΣ
ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΚΕΠΕΤΖΗ

ΕΛΕΝΗ ΜΠΑΡΜΠΑΡΙΤΣΑ

**Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ
ΧΛΕΜΟΥΤΣΙ, ΓΛΑΡΕΝΤΖΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΚΗΣ ΗΛΕΙΑΣ
ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΦΡΑΓΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΟΥ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ**

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) – Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: Ηράκλειτος ΙΙ . Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Εισαγωγή – Συντομογραφίες καταλόγου	2
1. Θωράκιση και οπλισμός	4
2. Ιπποσκευή	13
3. Στοιχεία ένδυσης, κοσμήματα, στοιχεία υπόδησης και σύνεργα καλλωπισμού/ιατρικά	40
Στοιχεία ένδυσης	40
Κοσμήματα	66
Στοιχεία υπόδησης	71
Σύνεργα καλλωπισμού/ιατρικά	75
4. Οικοσκευή	78
Στοιχεία θυρωμάτων και κλείστρα	78
Εξαρτήματα φωτισμού	90
Εξοπλισμός του μαγειρείου	94
Είδη ραπτικής και ύφανσης	104
5. Εργαλεία και εξαρτήματα	110
Εργαλεία	110
Σύνδεσμοι και εξαρτήματα	112
6. Σύνεργα εμπορίου	131
Παράρτημα I – Καρφιά	135
Παράρτημα II – Ελάσματα και μάζες μετάλλου	153

B. ΕΙΚΟΝΕΣ

Εισαγωγή – Σύντομογραφίες καταλόγου

Ο κατάλογος περιλαμβάνει συνολικά διακόσια εικοσιοκτώ αντικείμενα, που προέρχονται από επιφανειακή έρευνα και ανασκαφική διερεύνηση στα κάστρα Χλεμούτσι, Γλαρέντζα και ορισμένες ακόμη θέσεις του νομού Ηλείας (Αγία Σοφία Ανδραβίδας, μοναστικό συγκρότημα της Τσοβας, μονή Βλαχέρνας Κυλλήνης, Παναγία Καθολική Γαστούνης, μονή Φραγκαβίλλας στην Αμαλιάδα, Άγιος Νικόλαος στον οικισμό Τριάντα δήμου Φιγάλειας, κάστρο Οχιάς ή Ωριάς, οικισμοί Καρδιακαύτι και Ψάρι). Τα ευρήματα επιλέχθηκαν από ένα υλικό 1.387 μεταλλικών αντικειμένων που φυλάσσονται στην αρχαιολογική αποθήκη του κάστρου Χλεμούτσι, καθώς χρονολογούνται με σχετική ασφάλεια στο χρονικό διάστημα ύπαρξης του πριγκιπάτου της Αχαΐας (1205-1428).

Η μελέτη των μεταλλικών αντικειμένων βασίζεται στη θεματική τους κατάταξη, με βάση τη χρήση τους, στις εξής ενότητες: θωράκιση και οπλισμός, ιπποσκευή, στοιχεία ένδυσης, κοσμήματα, στοιχεία υπόδησης, σύνεργα καλλωπισμού/ιατρικά, εξοπλισμός της οικοσκευής (εξαρτήματα θυρωμάτων και κλείστρα, στοιχεία φωτισμού, εξοπλισμός του μαγειρείου, σύνεργα ραπτικής και ύφανσης), εργαλεία και εξαρτήματα, σύνεργα του εμπορίου.

Κάθε λήμμα περιλαμβάνει αύξοντα αριθμό, σύντομη ταύτιση του ευρήματος, τον αριθμό καταχώρισής του στο ευρετήριο της 6^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, την προέλευση και τον τόπο φύλαξης του αντικειμένου, το υλικό κατασκευής, τις διαστάσεις και την κατάσταση διατήρησης, αναλυτική περιγραφή, βιβλιογραφική τεκμηρίωση και παράλληλα, όπου ήταν δυνατόν, χρονολόγηση σε συνάρτηση με το ανασκαφικό στρώμα εύρεσης και τα συνευρήματα, σχεδιαστική αποτύπωση και φωτογραφική τεκμηρίωση υπό κλίμακα. Η σχεδιαστική αποτύπωση των ευρημάτων έγινε από το Σέρβο αρχαιολόγο Aca Djordjević. Η αρχαιολόγος δρ. Αλεξάνδρα Κωνσταντινίδου έκανε ορισμένα συμπληρωματικά σχέδια (α/κ: 28, 30, 142, 164, 165, 202-203). Τα νομίσματα, η κεραμική και τα λίθινα συνευρήματα αναφέρονται συνοπτικά και δηλώνεται ο αριθμός καταχώρισής τους στο ευρετήριο της 6^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων για μεγαλύτερη διευκόλυνση.

Τον κατάλογο συμπληρώνουν δυο παραρτήματα, που περιλαμβάνουν αναλυτικές καταγραφές των καρφιών (Παράρτημα Ι) και των ελασμάτων και μαζών (Παράρτημα ΙΙ) που προέρχονται από τις ανασκαφές στα κάστρα Χλεμούτσι,

Γλαρέντζα και από τις λοιπές θέσεις της φραγκικής Ηλείας και με σχετική ασφάλεια χρονολογούνται στην περίοδο της φραγκοκρατίας. Εξαιτίας του μεγάλου αριθμού και της κοινής τυπολογίας τους ομαδοποιούνται με βάση το ανασκαφικό στρώμα εύρεσης.

Συνομογραφίες καταλόγου

ΜΜ: Μέγιστο Μήκος

Υ: Ύψος

Πλ: Πλάτος

ΕΠλ: Ελάχιστο Πλάτος

ΜΠλ: Μέγιστο Πλάτος

Πχ: Πάχος

ΕΠχ: Ελάχιστο Πάχος

ΜΠχ: Μέγιστο Πάχος

Διάμ: Διάμετρος

ΕΔιάμ: Ελάχιστη Διάμετρος

ΜΔιάμ: Μέγιστη Διάμετρος

ΜΔιάστ: Μέγιστη Διάσταση

Β: Βάρος

Παρ.Ι: Παράρτημα Ι

Παρ.ΙΙ: Παράρτημα ΙΙ

1. Θωράκιση και οπλισμός

α/κ: 1

Τμήμα αλυσιδωτού θώρακα

Αρ. καταγραφής: HM 483

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 10 #04, Τάφος 2, στρώμα οστών, 23/09/1999

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 5,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά. Από τη διάβρωση έχει καταστεί σχεδόν άμορφη μάζα.

Περιγραφή: Μικρό τμήμα αλυσιδωτού θώρακα. Επίπεδο έλασμα ακανόνιστου σχήματος, στο στενότερο σημείο του καταλήγει σε δακτύλιο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Dean, 'Montfort', 37 εικ. 53U, Garašanin, 'Dobrača', 202 εικ. 15, Cončev – Stoilov, 'Asên', 53, εικ. 44, Thompson επιμ., *Novgorod*, 79 εικ. 81.3-4 (A.F. Medvedev), Nikolova, 'Carevec', 298 εικ. 109, Raphael, 'Crusader Arms and Armor', 150, Γκράτζιου – Λαζαρίδου επιμ., *Βυζαντινό Μουσείο*, 267 αρ. 388.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} - 14^{ου} αιώνας. Εντοπίστηκε κοντά στο πέρας του τάφου, σε στρώμα δυο ταφών και σε βάθος μεγαλύτερο από 1,11 μ. από το δάπεδο του ναού. Μαζί με σπιρούνια (α/κ: 16-19) και μικρή πόρπη (α/κ: 31).

α/κ: 2

Κρίκοι πιθανόν από αλυσιδωτό θώρακα

Αρ. καταγραφής: HM 1280

Προέλευση: Χλεμούτσι, Τομές 1-3, (MX.2006.2), 5/7/2006

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 2,1 εκ. Διάμ: 1,35 εκ. Πχ: 0,25 εκ.

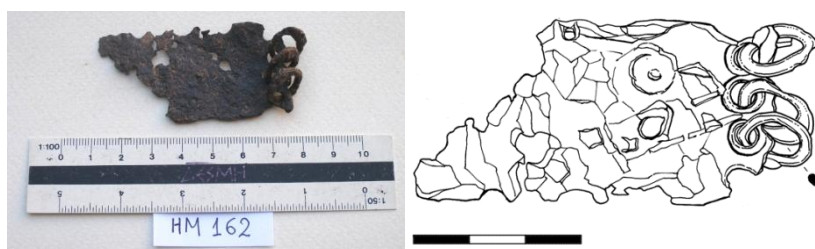
Κατάσταση διατήρησης: Διατηρούνται αποσπασματικά, οι περισσότεροι σώζονται κατά το ήμισυ και είναι φθαρμένοι από την προχωρημένη διάβρωση.

Περιγραφή: Σαράντα επτά μικροί κρίκοι και τμήματα κρίκων. Πιθανότατα προέρχονται από αλυσιδωτό θώρακα. Σε ορισμένες περιπτώσεις διατηρούνται ακέραιοι και διακρίνεται η μεταξύ τους σύνδεση.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Cončev – Stoilov, ‘Asên’, 53, εικ. 44, Thompson επιμ., *Novgorod*, 79 εικ. 81.3-4 (A.F. Medvedev), Jovanović, ‘Lukovit – Musat’, 119 πίν. IV.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} - αρχές 15^{ου} αιώνα. Τα συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στην πλειονότητά τους στον 14^ο αιώνα (ΠΧ.2006.3). Οι κρίκοι προέρχονται από το χώμα που αφαιρέθηκε από τις τομές 1-3 του εσωτερικού περιβόλου του κάστρου Χλεμούτσι. Μαζί με σιδερένια ελάσματα (Παρ.Π/136-137), και καρφί (Παρ.Ι/217).

α/κ: 3

Τμήμα θώρακα

Αρ. καταγραφής: HM 162

Προέλευση: Χλεμούτσι, εκ περισυλλογής

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 6,4 εκ. ΜΠλ: 3,2 εκ. Διάμ κρίκων: 1,4 εκ. Πχ ελάσματος: 0,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά, το επίπεδο φύλλο σιδήρου είναι αρκετά απολεπισμένο και εύθραυστο. Προχωρημένη διάβρωση. Στην επιφάνεια του ελάσματος υπάρχουν μικρές και μεγαλύτερες οπές (συνολικά έξι) από φθορά. Ίχνη παρόμοιων οπών διακρίνονται στην απόληξη της στενής διαγώνιας πλευράς του ελάσματος καθώς και κατά μήκος της μιας μακράς πλευράς του.

Περιγραφή: Τμήμα θώρακα από επίμηκες φύλλο σιδήρου, ακανόνιστου τετράπλευρου σχήματος. Στη μια στενή πλευρά του διατηρούνται τρεις μικροί κρίκοι προσαρτημένοι διαδοχικά σε τρεις κυκλικές οπές. Μια τέταρτη οπή που θα αναρτούσε αντίστοιχο κρίκο σώζεται σχεδόν κατά το ήμισυ.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Dean, ‘Montfort’, 37 εικ. 53U.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – 15^{ος} αιώνας.

α/κ: 4

Δυο τμήματα ξίφους

Αρ. καταγραφής: HM 390

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 22 #08, Τάφος 6, 14/09/2000

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 16,9 εκ. ΜΠλ: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά, έχει σπάσει σε δυο τμήματα και δεν σώζεται στο αρχικό του μήκος. Όλες οι απολήξεις του είναι φθαρμένες. Έχει απολεπίσει από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Δυο τμήματα και δυο μικρότερα θραύσματα που συνανήκουν διαμορφώνοντας τμήμα δίκοπης λεπίδας ξίφους. Το ένα τμήμα αποτελείται από επίμηκες έλασμα τετράπλευρης διατομής με ακανόνιστη απόληξη λόγω φθοράς. Το δεύτερο μικρότερο κομμάτι απολήγει σε συμφυές έλασμα κάθετο στη λεπίδα και με στρογγυλεμένες γωνίες. Πρόκειται για τον προφυλακτήρα που δηλώνει τη γένεση της λαβής. Κυλινδρικό, διαμπερές στέλεχος διέρχεται κάθετα από την απόληξη της λεπίδας για τη στερέωση της λαβής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 293 εικ. 104b.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας. Βρέθηκε σε στρώμα οστών βάθους 1,28-1,45 μ. από το δάπεδο του νότιου παρεκκλησίου, σε απόσταση 0,80 μ. από το νότιο τοίχο και 0,43 μ. από τον ανατολικό τοίχο του τάφου. Στο ίδιο περίπου βάθος εντοπίστηκαν τέσσερα τσιμέντα, εκ των οποίων δυο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382) (HN 432-5). Μαζί με πενήντα οκτώ καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/22).

α/κ: 5

Τμήμα ξίφους ή εγχειριδίου

Αρ. καταγραφής: HM 639

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 45 #06, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.6), 06/03/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

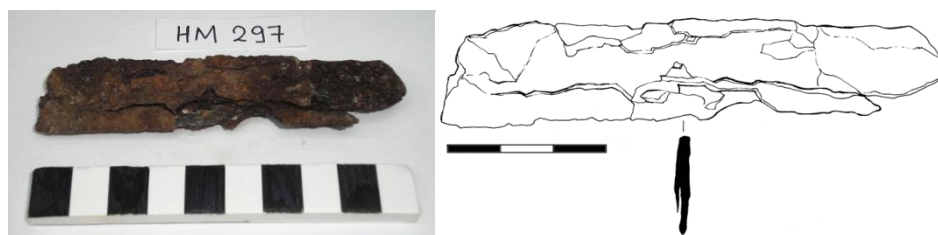
Διαστάσεις: MM: 3,4 εκ. ΜΠλ: 4,5 εκ. ΜΠχ λεπίδας: 1,6 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, η λεπίδα σώζεται στη γένεσή της και έχει ακανόνιστο σπάσιμο. Απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα ξίφους ή εγχειριδίου. Διατηρεί τον προφυλακτήρα και μικρό μέρος της λεπίδας, η οποία είναι τετράπλευρης διατομής. Ο προφυλακτήρας είναι συμφυής με τη λεπίδα, τετράπλευρης διατομής με κοντούς και ελαφρά κυρτούς βραχίονες.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Babuin, *Όπλα*, εικ. 731, 785.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε στρώμα πεσμένου οικοδομικού υλικού από το ναό που κάλυπτε τα ανώτερα στρώματα του λάκκου ταφής, σε βάθος 0,13 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση 1,35 μ. από το ανατολικό και 0,45 μ. από το νότιο πέρασ της τομής. Μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/83) και μεταλλικά ελάσματα (Παρ.ΙΙ/16-17).

α/κ: 6

Τμήμα λεπίδας ξίφους

Αρ. καταγραφής: HM 297

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή Β', Τάφος 1, 23/07/1981

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

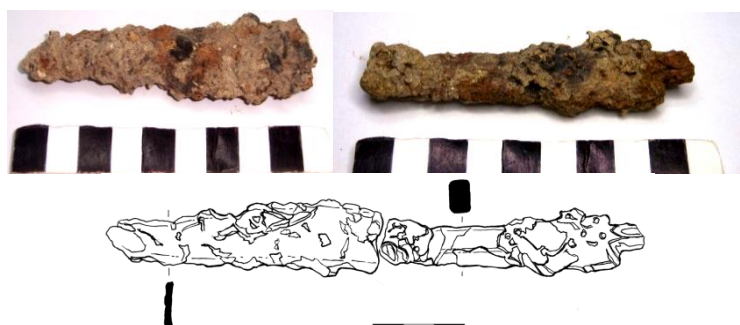
Διαστάσεις: ΜΜ: 10,3 εκ. ΜΠλ: 2,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Διατηρείται αποσπασματικά, με φθορές περιμετρικά και είναι απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Επίμηκες και επίπεδο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Πιθανόν τμήμα λεπίδας ξίφους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} - αρχές 15^{ου} αιώνα. Προέρχεται από το νεότερο στρώμα ταφών μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/1).

α/κ: 7

Δυο τμήματα λεπίδας εγχειριδίου

Αρ. καταγραφής: HM 1163α-β

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #03, (ΜΧ.2004.47), 8/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

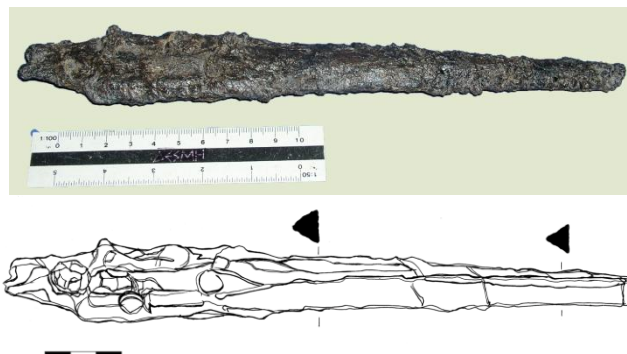
Διαστάσεις: ΜΜ (συνολικά): 19,7 εκ., ΜΠλ: 2,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητα. Διατηρούνται αποσπασματικά και έχει εκπέσει η λαβή. Οι απολήξεις των ελασμάτων και οι επιφάνειές τους είναι φθαρμένες από τη διάβρωση και φέρουν επικαθίσεις.

Περιγραφή: Δυο τμήματα λεπίδας εγχειριδίου που πιθανότατα συνανήκουν. Επίμηκες έλασμα με σταδιακά μειούμενο πλάτος προς τη μια του απόληξη. Σώζει τη γένεση της λαβής, τετράπλευρης διατομής και μικρότερου πλάτους, που πιθανόν προσαρμοζόταν σε ένθετο υλικό.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 293 εικ. 104.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας. Συνευρήματα κεραμικής, μεταξύ των οποίων δυο βάσεις αγγείων με σχαρωτό διάκοσμο και όστρακα αρχαϊκή μαγιόλικα, χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2084). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,85-0,90 μ. από την επιφάνεια του εδάφους, μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/198), μικρή πόρπη (α/κ: 63), δυο σιδερένια ελάσματα, οκτώ μάζες σιδήρου (Παρ.ΙΙ/98) και τμήματα πετάλων αλόγου (α/κ: 48, 49).

α/κ: 8

Λεπίδα εγχειριδίου

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1106

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #02, (ΜΧ.2004.3), 25/8/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

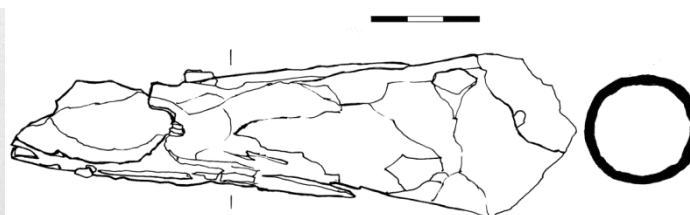
Διαστάσεις: ΜΜ: 26 εκ. ΜΠλ: 3,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη. Η οξύληκτη απόληξή της είναι φθαρμένη. Σώζεται μικρό τμήμα της λαβής. Απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Λεπίδα εγχειριδίου τύπου baselardo, που διατηρεί μικρό τμήμα από τη γένεση της λαβής. Επίμηκες, επίπεδο έλασμα, με πλάτος που ελαττώνεται σταδιακά διαμορφώνοντας σχεδόν οξύληκτη τη μια απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ward-Perkins, *London Museum*, πίν. VII.1, Νίκολοβα, 'Carevec', 293 εικ. 104b, Oakeshott, *Weapons*, 254, εικ. 122b, Raphael, 'Crusader Arms and Armor', 151, εικ. 3.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – πρώτο μισό 14^{ου} αιώνα με βάση τα ανασκαφικά δεδομένα. Συνευρήματα κεραμικής, που περιλαμβάνουν όστρακα αγγείων RMR, βένετο και αρχαϊκή μαγιόλικα, χρονολογούνται στα τέλη 13^{ου} – τέλη 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2064). Η λεπίδα βρέθηκε σε βάθος περίπου 0,25 μ. από την επιφάνεια του εδάφους, στο μέσο του νότιου τμήματος της τομής. Μαζί με τέσσερα καρφιά, ακατέργαστη μάζα σιδήρου και έλασμα χαλκού (Παρ.Ι/192, Παρ.ΙΙ/76-77).

α/κ: 9

Αιχμή λόγχης

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 181

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 15,3 εκ. ΜΠλ: 4,6 εκ. ΕΠλ: 0,8 εκ. ΜΠχ στελέχους: 2,2 εκ. ΕΠχ στελέχους: 0,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη. Το μεγαλύτερο μέρος της επιφάνειας προσαρμογής σε φορέα ανάρτησης έχει αποκοπεί και μικρό μόνο τμήμα του, ακανόνιστου πλέον σχήματος, διατηρείται σε κάποιο μήκος. Έντονα απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Αιχμή λόγχης. Επίμηκες, επίπεδο αντικείμενο με τριγωνική απόληξη. Στο αντίθετο άκρο του διαμορφώνεται κυλινδρικό στέλεχος υποδοχής που διατηρεί ίχνη ξύλου από το φορέα ανάρτησης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Diaconu – Baraschi, *Păcuiul lui Soare*, 214 πίν. XXI.12.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 13^{ος} αιώνας.

α/κ: 10

Αιχμή βέλους ή ακοντίου

Αρ. καταγραφής: HM 125

Προέλευση: Χλεμούτσι - OM 6

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 6,4 εκ. ΜΠλ: 2,5 εκ. ΜΠχ: 0,6 εκ. ΜΜ κυλινδρικής προεξοχής: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη. Μικρό τμήμα από την περιφέρειά της έχει κοπεί. Η κυλινδρική απόληξη προσαρμογής στον ξύλινο φορέα διατηρείται αποσπασματικά. Η επιφάνειά της είναι απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Επίπεδη αιχμή βέλους ή ακοντίου, τριγωνικού σχήματος. Στο μέσο της πιο στενής πλευράς της σώζει επιμήκη, συμπαγή, κυλινδρική προεξοχή που λεπταίνει μετά τη γένεσή της και είναι σπασμένη στο άκρο της.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Waldbaum, *Sardis*, 37 αρ. 58, πίν. 4, Popović – Ivanišević, 'Braničevo', 142 εικ. 13.4, Diaconu – Baraschi, *Păcuiul lui Soare*, 141 εικ. 105.24-25, 214 πίν. XXI.20, Raphael, 'Crusader Arms and Armor', 154 εικ. 8, Boas, *Military Orders*, 192 εικ. 76.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 13^{ος} αιώνας.

α/κ: 11

Αιχμή βέλους βαλλιστρίδας

Αρ. καταγραφής: HM 187

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος και ξύλο

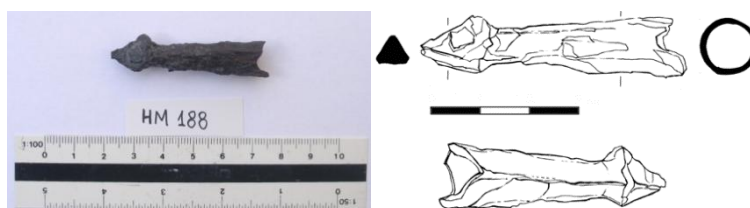
Διαστάσεις: MM: 6,4 εκ. ΜΠλ: 1,2 εκ. Διάμ. οπής: 1,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Διατηρείται αποσπασματικά, μέρος του τμήματος προσαρμογής στο φορέα υποδοχής έχει εκπέσει. Απολεπισμένη από την διάβρωση.

Περιγραφή: Αιχμή βλήματος βαλλιστρίδας. Επίμηκες, κυλινδρικό στέλεχος με πλάτος που αυξάνει προς τη μια του απόληξη. Στο εσωτερικό του διατηρούνται ίχνη ξύλου προερχόμενα από το στέλεχος του βέλους. Το άλλο άκρο της είναι οξύληκτο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 288 εικ. 101, Lorren – Leenhardt – Lemièrre, 'Rubercy, εικ. 28.17, Diaconu – Baraschi, *Păcuiul lui Soare*, 141 εικ. 105.8,13, Caillaud, 'Scribla', 311-312, εικ. 3, Nicolle, *Arms and Armour*, 319 αρ. 873a-c, Πορονιό, *Ras*, 256 εικ. 217.10, Sanders κ.ά., 'Small finds', 473 αρ. 8009-8010.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 12

Αιχμή βέλους βαλλιστρίδας

Αρ. καταγραφής: HM 188

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος και ξύλο

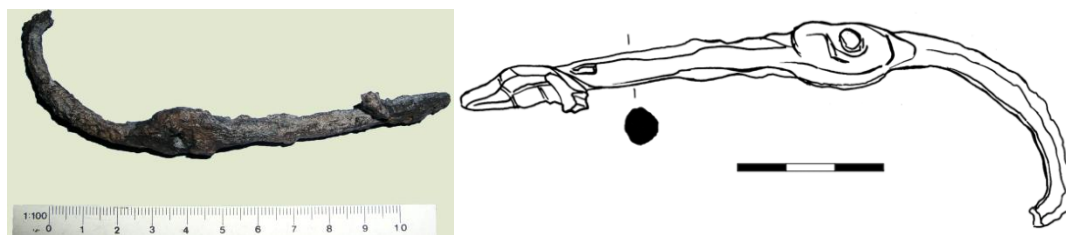
Διαστάσεις: MM: 5,2 εκ. ΜΠλ αιχμής: 1,15 εκ. Στέλεχος: ΕΠλ: 0,72 εκ. ΜΠλ: 1,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη, με φθορές στην υποδοχή του ξύλινου στελέχους. Τμήματα του μετάλλου έχουν απολεπιστεί.

Περιγραφή: Αιχμή βλήματος βαλλιστρίδας. Επίμηκες, κυλινδρικό στέλεχος, κενό στο εσωτερικό, με πλάτος που αυξάνει προς τη διχαλωτή του απόληξη. Ίχνη ξύλου προερχόμενα από το στέλεχος του βέλους διατηρούνται στο εσωτερικό του κυλινδρικού τμήματος. Το άλλο άκρο του είναι οξύληκτο, και έχει μορφή τρίπλευρης πυραμίδας.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, 77 εικ. 90γ, Nikolova, 'Carevec', 289 εικ. 102, Gerstel κ.ά., 'Panakton', 222 και εικ. 82, Diaconu – Baraschi, *Păcuiul lui Soare*, 141 εικ. 105.1-6,16-17, 214 πίν. XXI.27,29-30, Caillaud, 'Scribla', 311-312, εικ. 3, Minić – Vukadin, *Stalać*, 116, εικ. 73.2.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 13

Κόκορας πυροβόλου όπλου

Αρ. καταγραφής: HM 762

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 26 #10, Τάφος 11, (ΜΑ.2002.11), 26/07/2002

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

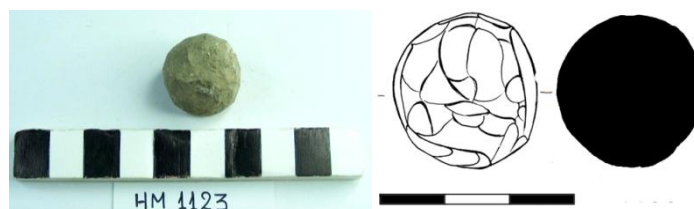
Διαστάσεις: ΜΜ: 12,245 εκ. Διάμ δακτυλίου: 1,8 εκ. ΜΠλ στελέχους: 0,8 εκ. ΜΠχ στελέχους: 0,6 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιος με φθαρμένες απολήξεις και προχωρημένη απολέπιση από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Κόκορας ατομικού πυροβόλου όπλου. Επίμηκες αντικείμενο από έλασμα τετράπλευρης διατομής. Στο μέσο περίπου του μήκους του σχηματίζει κύκλο με διαμερή οπή. Από το σημείο αυτό και ως τη μια του απόληξη το έλασμα ανακάμπτεται. Το αντίθετο άκρο συμφύεται ευθύγραμμα με την κυκλική οπή και έχει οξύληκτη απόληξη που διαμορφώνει εγκοπή.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Oakeshott, *European Weapons*, 32-33, εικ. 1.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 15^{ου} αιώνα. Μετά την κατάρρευση των τοίχων του ναού έπεσε στο ανώτερο στρώμα πλήρωσης του συλημένου και ανοικτού τάφου. Βρέθηκε σε βάθος 0,8 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού μαζί με αρκετά οικοδομικά καρφιά (Παρ.Ι/31).

α/κ: 14

Βλήμα πυροβόλου όπλου

Αρ. καταγραφής: HM 1123

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός περίβολος, Τομή 2 #01, (ΜΧ.2004.13), 30/8/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Μόλυβδος

Διαστάσεις: ΜΜ: 2 εκ. Διάμ: 1,9 εκ.

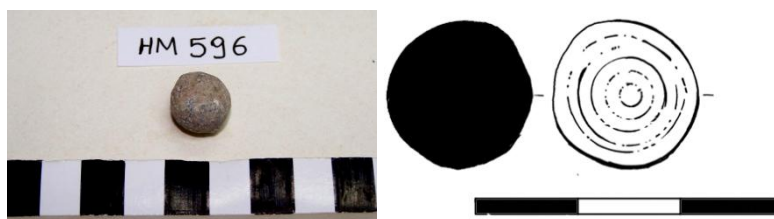
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο με μικρές φθορές στην επιφάνειά του.

Περιγραφή: Σφαιρίδιο από μόλυβδο, πιθανόν αποτελεί βλήμα πυροβόλου όπλου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 296 εικ. 107, Brmbolić, *Vršac Castle*, εικ. 47.5-7.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - 15^{ου} αιώνας. Βρέθηκε μαζί με άφθονη κεραμική του τέλους 13^{ου} - αρχών 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2067). Μαζί με σιδερένια καρφιά

(Παρ.Ι/196), δυο χάλκινα ελάσματα (Παρ.ΙΙ/84) δυο ελάσματα μολύβδου και δεκατρία ελάσματα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/85, 87 αντίστοιχα).

α/κ: 15

Βλήμα πυροβόλου όπλου

Αρ. καταγραφής: HM 596

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 30/32 #01, στρώμα κατάρρευσης, (ΜΑ.2003.122), 17/10/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Μόλυβδος

Διαστάσεις: Διάμ: 1,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο με μικρές φθορές στην επιφάνειά του.

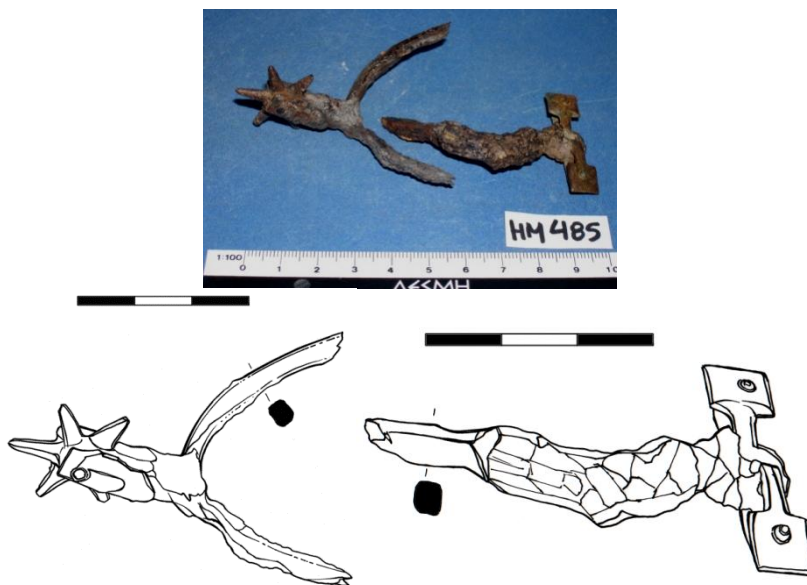
Περιγραφή: Συμπαγές σφαιρίδιο από βαρύ μέταλλο. Πιθανόν είδος βλήματος πυροβόλου όπλου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 296 εικ. 107, Brmbolić, Vršac Castle, εικ. 47.5-7.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} – 15^{ου} αιώνας. Βρέθηκε μαζί με μαζί με λίγα αβαφή όστρακα κεραμικής (ΗΠ 1589). Στο στρώμα κατάρρευσης του κτιστού εγκάρσιου χωρίσματος του ναού.

2. Ιπποσκευή

α/κ: 16

Δυο τμήματα σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 485

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 10 #05, Τάφος 2, 23/09/1999

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος επιχρυσωμένος και χαλκός

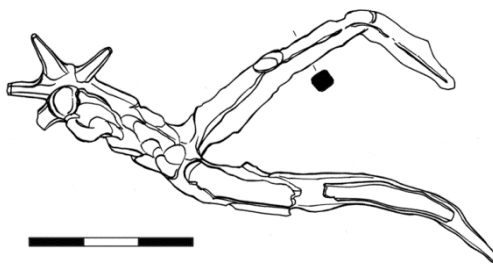
Διαστάσεις: MM: 12,5 εκ. Άνοιγμα σκελών σπιρουνιού: 6,3 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 1,35 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Δυο συνανήκοντα τμήματα σπιρουνιού. Έχει εκπέσει η απόληξη του ενός στελέχους. Απολεπισμένα και εύθραυστα από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα σπιρουνιού. Λαιμός ορθογώνιου σχήματος από τον οποίο συμφύονται τα δυο στελέχη του σπιρουνιού, τετράπλευρης διατομής και καμπύλα ώστε να διέρχονται κάτω από τον αστράγαλο του αναβάτη. Στην εξωτερική του πλευρά ο λαιμός έχει διχαλωτή απόληξη και συγκρατεί συμπαγή μεταλλικό τροχό με έξι ακτίνες. Διατηρείται επιπλέον η απόληξη του ενός στελέχους, που κάμπτεται στο μέσο του μήκους της σε αμβλεία γωνία και απολήγει σε κυκλικό σύνδεσμο. Από τον σύνδεσμο αναρτούνται δυο χάλκινοι διχαλωτοί σύνδεσμοι στερέωσης του ιμάντα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: *AI* 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Ellis, 'Spurs', 133-137 αρ. 322-328, εικ. 94-97, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14, Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – μέσα 14^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε κοντά στο πέρας του κτιστού τάφου, σε στρώμα δυο ταφών και σε βάθος μεγαλύτερο από 1,11 μ. από το δάπεδο του ναού. Μαζί με σπιρούνια (α/κ: 17-19), τμήμα αλυσιδωτού θώρακα (α/κ: 1) και μικρή πόρπη (α/κ: 31).

α/κ: 17

Σπιρούνι

Αρ. καταγραφής: HM 486

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 10 #05, Τάφος 2, 23/09/1999

Τόπος φύλαξης: Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος επιχρυσωμένος

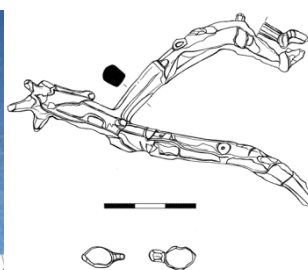
Διαστάσεις: MM: 12 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται κατά το μεγαλύτερο μέρος του. Έχουν αποκοπεί οι απολήξεις των στελεχών που φέρουν τους συνδέσμους πρόσδεσης στα υποδήματα του αναβάτη. Ιδιαίτερα απολεπισμένο και εύθραυστο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα σπιρουνιού. Διατηρεί στην κορυφή του ορθογώνιο λαιμό που συγκρατεί τροχό με έξι ακτίνες. Με το λαιμό συμφύονται τα δυο αποκλίνοντα, καμπύλα στελέχη, τετράπλευρης διατομής που σταδιακά λεπταίνουν προς τις απολήξεις τους. Έχουν εκπέσει οι μηχανισμοί πρόσδεσης, που μπορούμε να τους υποθέσουμε όμοιους με τα άλλα σπιρούνια που βρέθηκαν στον ίδιο τάφο: α/κ: 16, 18, 19.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: ΑΔ 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Ellis, 'Spurs', 133-137 αρ. 322-328, εικ. 94-97, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14, Νικολονα, 'Carevec', 309 εικ. 120.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – μέσα 14^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε κοντά στο πέρας του κτιστού τάφου, στο στρώμα δυο ταφών και σε βάθος μεγαλύτερο από 1,11 μ. από το δάπεδο του ναού. Μαζί με σπιρούνια (α/κ: 16, 18, 19), τμήμα αλυσιδωτού θώρακα (α/κ: 1) και μικρή πόρπη (α/κ: 31).

α/κ: 18

Σπιρούνι και άγκιστρα πρόσδεσης

Αρ. καταγραφής: HM 487

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 10 #05, Τάφος 2, 23/09/1999

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος επιχρυσωμένος

Διαστάσεις: MM: 12,65 εκ. ΜΠλ: ελάσματος: 1,2 εκ. MM άγκιστρων: 1,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Αποκαθίσταται σχεδόν ακέραιο, έχει αποκοπεί η απόληξη του ενός στελέχους. Ιδιαίτερα απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Σπιρούνι. Στην κορυφή φέρει ορθογώνιο λαιμό που συγκρατεί εξάκτινο τροχό, από τον οποίο έχουν εκπέσει δυο ακτίνες. Τα στενόμακρα στελέχη του είναι

καμπύλα, τετράπλευρης διατομής και το ένα διατηρεί στο άκρο μικρό ορθογώνιο άνοιγμα για την διέλευση του ιμάντα πρόσδεσης, που υποδηλώνει ότι το σπιρούνι φοριόταν στο δεξί πόδι. Μαζί με το σπιρούνι εντοπίστηκαν αποκομμένα τα δυο μικρά ωοειδή άγκιστρα πρόσδεσης των δερμάτινων ιμάντων.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 133-137 αρ. 322-328, εικ. 94-97, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14, Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – μέσα 14^{ου} αιώνα. Κοντά στο πέρας του κτιστού τάφου, στο στρώμα δυο ταφών, σε βάθος μεγαλύτερο από 1,11 μ. από το δάπεδο του ναού. Μαζί με σπιρούνια (α/κ: 16, 17, 19), τμήμα αλυσιδωτού θώρακα (α/κ: 1) και μικρή πόρπη (α/κ: 31).

α/κ: 19

Θρυμματισμένο σπιρούνι

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 488

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 10 #05, Τάφος 2, 23/09/1999

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος επιχρυσωμένος και χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 7,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Θρυμματισμένο και πολύ απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Επτά κομμάτια ενός θρυμματισμένου σπιρουνιού. Διατηρείται μεγάλο τμήμα του κεντρικού ορθογώνιου λαιμού που συγκρατεί τον τροχό. Το ένα καμπύλο στέλεχος του σώζεται σχεδόν ακέραιο και απολήγει σε δακτύλιο που φέρει τα δυο χάλκινα γαντζάκια πρόσδεσης του ιμάντα. Διατηρούνται μικρά κομμάτια και του δεύτερου στελέχους.

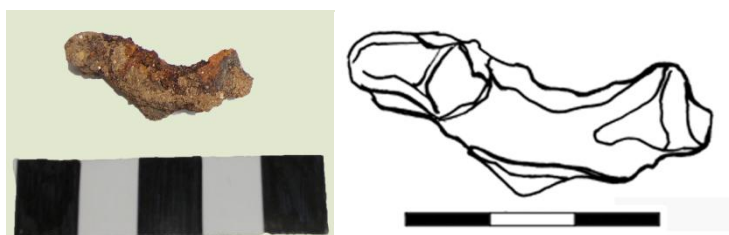
Επιπλέον ανασκάφηκε η μικρή χάλκινη πόρπη του σπιρουνιού. Φέρει ωοειδές πλαίσιο και ορθογώνιο στέλεχος προσήλωσης, από το κέντρο του οποίου συμφύεται καρφίδιο στερέωσης με πεπλατυσμένη κεφαλή. Διακρίνεται η γένεση του γλωσσιδίου που αναδιπλώνεται διερχόμενο από οπή στην απόληξη του στελέχους και είναι σιδερένιο.

Ένα μικρό χάλκινο αναδιπλωμένο έλασμα, με πλευρές που συνδέονται εσωτερικά τους με μικρό καρφίδιο, θα τοποθετούταν στην απόληξη του ιμάντα του σπιρουνιού για προστασία από τη φθορά.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: ΑΔ 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 130 αρ. 601, εικ. 85, Ellis, 'Spurs', 133-137 αρ. 322-328, εικ. 94-97, αρ. 376-377 εικ. 109, αρ. 381 εικ. 111, αρ. 399 εικ. 112, Brosh, 'Glass and Minor Arts', 268 εικ. 3, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14, Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – μέσα 14^{ου} αιώνα. Τα θραύσματα εντοπίστηκαν κοντά στο πέρας του κτιστού τάφου, στο στρώμα δυο ταφών και σε

βάθος μεγαλύτερο από 1,11 μ. από το δάπεδο του ναού. Μαζί με σπιρούνια (α/κ: 16-18), τμήμα αλυσιδωτού θώρακα (α/κ: 1) και μικρή πόρπη (α/κ: 31).

α/κ: 20

Τμήμα στελέχους σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 901α.1

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #05, Λάκκος ταφής 34 (δυτικό πέρας), (ΜΑ.2004.3), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

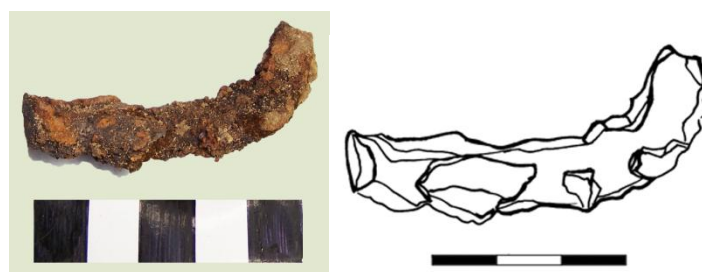
Διαστάσεις: ΜΜ: 4 εκ. ΜΠλ: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, αποκομμένο από το αντικείμενο προέλευσης. Φέρει επικαθίσεις και είναι απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα στελέχους σπιρουνιού. Έλασμα τετράπλευρης διατομής που κάμπτεται για την τοποθέτησή του κάτω από τον αστράγαλο του αναβάτη. Στο ένα άκρο απολήγει πιθανόν σε κρίκο ανάρτησης των συνδέσμων πρόσδεσης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120, Ellis, 'Spurs', 133 αρ. 322, 134-136 αρ. 342, εικ. 95.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 1,35-2,38 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση που κυμαίνεται από 0,34 έως 0,42 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και περίπου 1,5 μ. από το ανατολικό πέρας του λάκκου ταφής που συμπίπτει με τον τοίχο του κτιστού τάφου 30. Μαζί με δυο τμήματα σπιρουνιών (α/κ: 21, 22), δυο μικρές πόρπες, μια θηλιά (α/κ: 32, 33, 81 αντίστοιχα) και έξι καρφιά που φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/52). Συνευρήματα κεραμικής, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων όστρακα πρωτομαγιόλικα, χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1905).

α/κ: 21

Τμήμα στελέχους σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 901α.2

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #05, Λάκκος ταφής 34 (δυτικό πέρας), (ΜΑ.2004.3), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

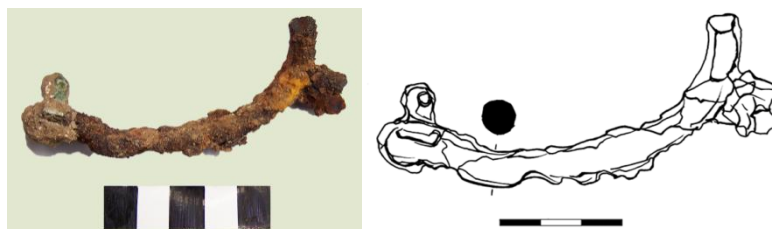
Διαστάσεις: MM: 6 εκ. ΜΠλ: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, αποκομμένο από το αντικείμενο προέλευσης. Φέρει επικαθίσεις και είναι απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα στελέχους σπιρουνιού. Έλασμα τετράπλευρης διατομής και καμπύλο για να διασφαλίζεται η διέλευσή του κάτω από τον αστράγαλο του αναβάτη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120, Ellis, 'Spurs', 136-137 αρ. 325-326 328, εικ. 95-97.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 1,35-2,38 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση που κυμαίνεται από 0,34 έως 0,42 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και περίπου 1,5 μ. από το ανατολικό πέρας του λάκκου ταφής που συμπίπτει με τον τοίχο του κτιστού τάφου 30. Μαζί με δυο τμήματα σπιρουνιών (α/κ: 20, 22), δυο μικρές πόρπες και μια θηλιά (α/κ: 32, 33, 81 αντίστοιχα) και έξι καρφιά που φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/52). Συνευρήματα κεραμικής, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων όστρακα πρωτομαγιόλικα, χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1905).

α/κ: 22

Τμήμα σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 901α.3

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #05, Λάκκος ταφής 34 (δυτικό πέρας), (ΜΑ.2004.3), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος και χαλκός

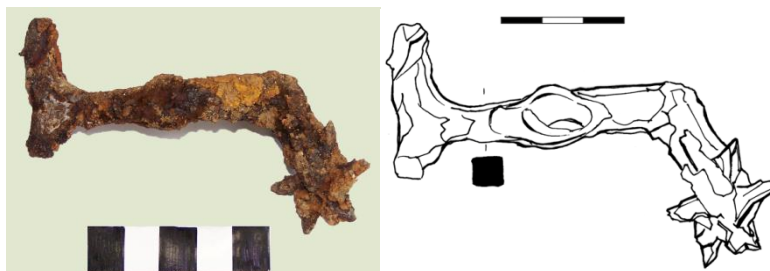
Διαστάσεις: MM: 9,5 εκ. ΜΠλ: 1,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, έχει εκπέσει το ένα σκέλος. Φέρει επικαθίσεις και είναι απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα σπιρουνιού. Διακρίνεται μέρος του ορθογώνιου λαιμού που συγκρατεί τμήμα του τροχού. Από το λαιμό συμφύονται οι γενέσεις των στελεχών. Διατηρείται το ένα στέλεχος από καμπύλο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Από την κυκλική απόληξή του αναρτάται χάλκινο αναδιπλωμένο έλασμα με απόληξη σχήματος ρόδακα για τη στερέωση του ιμάντα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120, Ellis, 'Spurs', 136-137 αρ. 326, 328, εικ. 94-97.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 1,35-2,38 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση που κυμαίνεται από 0,34 έως 0,42 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και περίπου 1,5 μ. από το ανατολικό πέρας του λάκκου ταφής, που συμπίπτει με τον τοίχο του κτιστού τάφου 30. Μαζί με δυο τμήματα σπιρουνιών (α/κ: 20, 21), δυο μικρές πόρπες και μια θηλιά (α/κ: 32, 33, 81 αντίστοιχα) και έξι καρφιά που φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/52). Συνευρήματα κεραμικής, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων όστρακα πρωτομαγιόλικα, χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1905).

α/κ: 23

Τμήμα σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 903α.1

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #16, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2004.5), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος επιχρυσωμένος

Διαστάσεις: ΜΜ: 9,5 εκ., ΜΠλ: 1,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, έχει αποκοπεί το ένα στέλεχος και η απόληξη του δεύτερου στελέχους. Σε προχωρημένη απολέπιση από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα σπιρουνιού. Επίμηκες, στέλεχος τετράπλευρης διατομής, που καμπυλώνει έντονα για να διέλθει από τον αστράγαλο του αναβάτη. Στο αντίθετο άκρο φέρει εξάκτινο τροχό.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: ΑΔ 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Ellis, 'Spurs', 133 αρ. 322, 134-136 αρ. 324, εικ. 95, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 1,44-1,46 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 0,44 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και 0,80 μ. από το ανατολικό πέρας του λάκκου. Μαζί με τμήμα σπιρουνιού (α/κ: 24) και θραύσματα άλλων δυο σπιρουνιών, τρεις μικρούς χάλκινους συνδέσμους, μια πόρπη (α/κ: 25, 36-39) και καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/53). Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκε τορνεζέλλο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-82) (HN 3520) και λίγη κεραμική που χρονολογείται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1906).

α/κ: 24

Τμήμα σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 903α.2

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #16, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2004.5), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος επιχρυσωμένος

Διαστάσεις: ΜΜ: 10 εκ. ΜΠλ: 1,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά καθώς έχει εκπέσει ο αγκαθωτός τροχός και οι απολήξεις των καμπύλων στελεχών. Σε προχωρημένη απολέπιση από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα σπιρουνιού. Ορθογώνιος λαιμός από τον οποίο συμφύονται αποκλίνοντα τα δυο στελέχη του τετράπλευρης διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 133-137 αρ. 322-328, εικ. 94-97, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14, Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 1,44-1,46 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 0,44 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και 0,80 μ. από το ανατολικό πέρασ του λάκκου. Μαζί με τμήμα σπιρουνιού (α/κ: 23) και θραύσματα άλλων δυο σπιρουνιών, τρεις μικρούς χάλκινους συνδέσμους, μια πόρπη (α/κ: 25, 36-39) και καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/53). Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκε τορνεζέλλο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-82) (HN 3520) και λίγη κεραμική που χρονολογείται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1906).

α/κ: 25

Θραύσματα σπιρουνιών

Αρ. καταγραφής: HM 903γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #16, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2004.5), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 7,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητα. Διατηρούνται αποσπασματικά και πολύ διαβρωμένα.

Περιγραφή: Εννέα θραύσματα από στελέχη τετράπλευρης διατομής κι ένα λαιμό σπιρουνιών, μεταξύ αυτών και δυο αγκαθωτοί τροχοί. Αντιστοιχούν σε δυο τουλάχιστον σπιρούνια και είναι ίδιας τυπολογίας με αυτά που βρέθηκαν στον κτιστό τάφο 2.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: ΑΙ 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Ellis, 'Spurs', 133-137 αρ. 322-328, εικ. 94-97, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14, Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκαν σε βάθος 1,44-1,46 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 0,44 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και 0,80 μ. από το ανατολικό πέρασ του λάκκου. Μαζί με δυο τμήματα σπιρουνιών, τρεις μικρούς χάλκινους συνδέσμους, μια πόρπη (α/κ: 23, 24, 36-39) και καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/53). Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκε τορνεζέλλο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-82) (HN 3520) και λίγη κεραμική που χρονολογείται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1906).

α/κ: 26

Τμήμα σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 628

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 62 #10, Τάφος 33, (ΜΑ.2003.154), 26/11/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος επιχρυσωμένος

Διαστάσεις: ΜΜ: 11,3 εκ. ΜΠλ ανοίγματος: 7,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά, έχουν αποκοπεί οι απολήξεις των στελεχών και ο τροχός του. Προχωρημένη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα σπιρουνιού. Ορθογώνιος λαιμός που διατηρεί μικρό τμήμα του αγκαθωτού τροχού, από τον οποίο συμφύονται αποκλίνοντα τα δυο επιμήκη, καμπύλα στελέχη του τετράπλευρης διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 133-142 αρ. 322-341, εικ. 94-101, Μουτσόπουλος, «Άνασκαφή Ρεντίνας», πίν. 103.στ, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14, Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} - 14^{ου} αιώνας. Βρέθηκε σε απόσταση 1,08 μ. από το δυτικό τοίχιο στο πέρας του τάφου σε στρώμα διαδοχικών ταφών. Στον ίδιο χώρο βρέθηκε καρφί με ίχνη ξύλου, από φέρετρο (Παρ.Ι/105).

α/κ: 27

Σπιρούνι

Αρ. καταγραφής: HM 776

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 27 #14, Τάφος 12, (ΜΑ.2002.26), 02/08/2002

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 14,2 εκ. Διάμ. τροχού: 3 εκ. ΜΜ στελέχους τροχού: 3,9 εκ. ΜΜ καμπύλου ελάσματος: 8,8 εκ. ΜΜ πόρπης: 4,6 εκ. ΜΔιάμ δισκοειδών εξαρτημάτων: 1,5 εκ. Πχ ελάσματος: 0,4 εκ. Πλ ελάσματος: 0,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο σε αρκετά καλή κατάσταση. Ίχνη διάβρωσης.

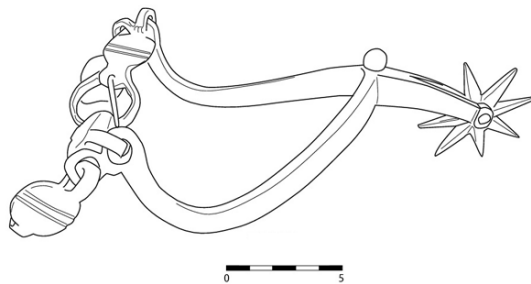
Περιγραφή: Σπιρούνι για αριστερό πόδι. Στην κορυφή του διατηρεί οκτάκτινο τροχό προσαρμοσμένο σε καμπύλο, διχαλωτό ορθογώνιο λαιμό συμφυή με το υπόλοιπο αντικείμενο. Η απόληξη του διχαλωτού τμήματος του λαιμού διαμορφώνεται στη μια

πλευρά με κομβιόσχημο έξαρμα. Από το σημείο αυτό ξεκινούν τα δυο καμπύλα στελέχη τετράπλευρης διατομής που απολήγουν εκατέρωθεν σε δυο μικρές στρογγυλές οπές ανάρτησης διαταγμένες σε παράταξη. Από το ένα στέλεχος αναρτούνται δυο δισκοειδή ελάσματα με δυο οριζόντιες εγχαραξίες στη μπροστινή πλευρά και αγκιστροειδείς απολήξεις (γαντζούς) στο κάτω μέρος της πίσω όψης τους για τη στερέωση της απόληξης του μιάντα. Από το δεύτερο στέλεχος αναρτούνται ένα παρόμοιο δισκοειδές έλασμα με γαντζάκι και μια μικρή πόρπη. Η πόρπη στο πάνω μέρος φέρει δισκοειδές έλασμα με δυο οριζόντιες εγχαραξίες στη μπροστινή όψη της, ενώ το κυρίως σώμα της είναι ωοειδούς σχήματος και διατηρεί ακέραιο το γλωσσίδι. Κατά την ανασκαφή, το σπιρούνι διατηρούσε ίχνη δέρματος, που σήμερα δεν είναι πλέον ορατά.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: *ΑΙ* 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Ellis, 'Spurs', 137 αρ. 330, 139 αρ. 333, εικ. 97, 141-142 αρ. 341, εικ. 101, 149 αρ. 369, εικ. 106, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14, Νικολονα, 'Carevec', 309 εικ. 120.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} αιώνα. Τα σπιρούνια (α/κ: 27 και 28) βρέθηκαν εκατέρωθεν των ποδιών του νεκρού. Ο νεκρός είχε συνολικό σωζόμενο μήκος 1,68 μ., προσανατολισμό από ανατολή προς δύση, τα χέρια παράλληλα προς το σώμα, ενώ ο σκελετός ήταν πολύ εύθρυπτος. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται από το τέλος του 13^{ου} - 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1182). Τα σπιρούνια εντοπίστηκαν στο πέρας του τάφου και στο παλιότερο από τα δυο στρώματα ταφών.

α/κ: 28

Σπιρούνι και σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 777

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 27 #14, Τάφος 12, (ΜΑ.2002.27), 02/08/2002

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Σπιρούνι: ΜΜ: 14,25 εκ. Διάμ. τροχού: 3,5 εκ. ΜΜ λαιμού: 3,9 εκ. ΜΜ καμπύλου ελάσματος: 8,6 εκ. ΜΜ πόρπης: 4,6 εκ. Διάμ δισκοειδών εξαρτημάτων: 1,6 εκ. Πχ ελάσματος: 0,35 εκ. Πλ ελάσματος: 0,7 εκ. Γαντζάκι: ΜΜ: 3,1 εκ. Διάμ: 1,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραια σε καλή κατάσταση. Ίχνη διάβρωσης.

Περιγραφή: Σπιρούνι για δεξί πόδι. Βρέθηκε μαζί με το α/κ: 27 και είναι σχεδόν πανομοιότυπο.

Μαζί με το σπιρούνι ανασκάφτηκε ένας μικρός σύνδεσμος από το ίδιο υλικό και ίδιας τυπολογίας με τα στοιχεία πρόσδεσης του σπιρουινιού. Αποτελείται από ένα κυκλικό τμήμα με δυο οριζόντιες εγχαραξίες στη μπροστινή όψη του, το οποίο απολήγει σε συμφυές διχαλωτό, επίμηκες στέλεχος με διαπλατυσμένη απόληξη, καμπύλη στο άκρο της. Οι πλευρές του διχαλωτού ελάσματος είναι ενωμένες στην απόληξή τους

με μικρό καρφί εγκάρσια τοποθετημένο. Ο σύνδεσμος τοποθετούνταν στην απόληξη του δερμάτινου ιμάντα για προστασία από τη φθορά.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: *AI* 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Ellis, 'Spurs', 137 αρ. 330, 139 αρ. 333, εικ. 97, 141-142 αρ. 341, εικ. 101, 149 αρ. 369, εικ. 106, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 14, Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120, Γεωργοπούλου-Βέρρα – Αθανασούλης, «Σχετικά με το Πριγκιπάτο της Αχαΐας», 166.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} αιώνα. Για τις συνθήκες εύρεσης βλ. α/κ: 27.

α/κ: 29

Τμήμα σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 817β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 #12, Λάκκος ταφής 4, στρώμα οστών, (ΜΑ.2002.70), 20/9/2002

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, απολεπισμένο από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Πρόκειται πιθανόν για τμήμα σπιρουνιού που σώζει αποσπασματικά τον κεντρικό ορθογώνιο λαιμό από το οποίο συμφύονται τα δυο καμπύλα στελέχη πρόσδεσης στα υποδήματα του ιπέα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120a, Ellis, 'Spurs', 137 αρ. 329, εικ. 97.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} αιώνα με βάση το ανασκαφικό υπόστρωμα και κυρίως τα νομισματικά συνευρήματα. Στην ίδια τομή και περίπου 0,15 μ. χαμηλότερα εντοπίστηκαν τσιγγέλλι του δεύτερου μισού του 14^{ου} αιώνα. Παρόμοια νομίσματα βρέθηκαν και σε ανώτερο στρώμα. Το αντικείμενο βρέθηκε μαζί με καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/46).

α/κ: 30

Τροχός σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 1265

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, διαμόρφωση αύλειου χώρου βόρεια της αίθουσας Α4, (ΜΧ.2006.10), 11/7/2006

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

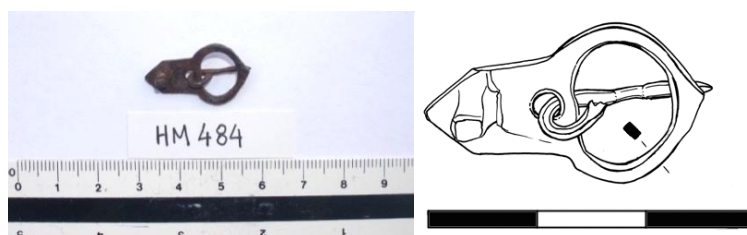
Διαστάσεις: ΜΔιάμ: 6,05 εκ. Πχ ελάσματος: 0,65 εκ. ΜΜ ακτίνας: 2,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Έχει εκπέσει μια ακτίνα και μια άλλη σώζεται ως τα μισά του μήκους της. Απολεπισμένος και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Αγκαθωτός τροχός σπιρουνιού. Επίπεδο έλασμα με κυκλικό πυρήνα από τον οποίο συμφύονται οκτώ ακτινωτά ελάσματα τετράπλευρης διατομής και με πάχος που ελαττώνεται σταδιακά προς την απόληξή τους. Οι απολήξεις τους είναι αποστρογγυλεμένες. Το αντικείμενο είναι πιθανόν μισοτελειωμένο, καθώς δεν διακρίνεται η διαμπερής οπή στο κέντρο του για τη στερέωσή του στο λαιμό του σπιρουνιού.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Charles-Gaffiot επιμ., *La France*, 50, Nikolova, 'Carevec', 309 εικ. 120a, Ellis, 'Spurs', 147-149 αρ. 359, 149 αρ. 363, εικ. 106, 149 αρ. 364, εικ. 108, Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, 64 αρ. 44, εικ. 74, Minić – Vukadin, *Stalać*, 123 εικ. 77.5.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} – πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Τα συνευρήματα κεραμικής υποδηλώνουν διαταραγμένο στρώμα με όστρακα που στην πλειονότητά τους χρονολογούνται στην περίοδο της Φραγκοκρατίας αλλά και μεταγενέστερα (ΠΧ.2006.12).

α/κ: 31

Πόρπη σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 484

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 10 #05 Τάφος 2, 23/09/1999

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 2,5 εκ. Πλ στελέχους: 0,9 εκ. Διάμ: 1,5 εκ. Πχ αντικειμένου: 0,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη αλλά διαβρωμένη.

Περιγραφή: Μικρή πόρπη σπιρουνιού. Πλαίσιο ωοειδούς σχήματος και λεπτό γλωσσίδι, που διέρχεται από κυκλική οπή στην απόληξη του στελέχους. Το στέλεχος είναι επίμηκες, ελαφρά κυρτό, με τριγωνική απόληξη και φέρει στη μη ορατή επιφάνειά του συμφύες, εγκάρσιο καρφίδιο κυλινδρικού σχήματος και με πεπλατυσμένη απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 150 αρ. 372, 375, εικ. 109.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} - μέσα 14^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε κοντά στο ανατολικό πέρασ του κτιστού τάφου, στο στρώμα δυο ταφών και σε βάθος μεγαλύτερο από 1,11 μ. από το δάπεδο του ναού. Μαζί με σπιρούνια (α/κ: 16-19) και τμήμα αλυσιδωτού θώρακα (α/κ: 1).

α/κ: 32

Πόρπη σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 901β.1

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #05, Λάκκος ταφής 34, δυτικό πέρας, (ΜΑ.2004.3), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός και σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 3,15 εκ. ΜΠλ: 1,7 εκ. Πχ: 0,25 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη. Διαβρωμένη.

Περιγραφή: Μικρή πόρπη σπιρουνιού. Επίμηκες στέλεχος προσήλωσης που φέρει δυο μικρές διαμπερείς οπές στον κατά μήκος άξονά του. Το στέλεχος καταλήγει σε εξάφυλλο ρόδακα στο κέντρο του οποίου βρίσκεται η μια από τις δυο οπές προσήλωσης. Οι λοβοί του ρόδακα κοσμούνται με εγχάρακτους κύκλους. Με το στέλεχος συμφύεται το ωσειδές πλαίσιο της πόρπης. Μικρό, επίμηκες, σιδερένιο γλωσσίδι διατηρείται ακέραιο και διέρχεται από κυκλική οπή στην απόληξη του στελέχους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 150 αρ. 374, 376-377, εικ. 109.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 1,35-2,38 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση που κυμαίνεται 0,34-0,42 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και περίπου 1,50 μ. από το ανατολικό πέρας του λάκκου ταφής που συμπίπτει με τον τοίχο του κτιστού τάφου 30. Μαζί με όμοια πόρπη (α/κ: 33), τρία τμήματα σπιρουνιών (α/κ: 20-22), μια μικρή θηλιά (α/κ: 81) και έξι καρφιά που φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/52). Συνευρήματα κεραμικής, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων όστρακα πρωτομαγιόλικα, χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1905).

α/κ: 33

Πόρπη σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 901β.2

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #05, Λάκκος ταφής 34, δυτικό πέρας, (ΜΑ.2004.3), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 3,15 εκ. ΜΠλ: 1,6 εκ. Πχ: 0,25 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη, έχει εκπέσει το γλωσσίδι της. Διαβρωμένη.

Περιγραφή: Μικρή πόρπη, όμοια με την α/κ: 32. Μια από τις οπές στερέωσης διατηρεί επιτόπου καρφίδιο με σφαιρική κεφαλή και σώμα τετράπλευρης διατομής. Στη μυτερή απόληξή του φέρει πρόσθετο πεπλατυσμένο έλασμα για μεγαλύτερη εξασφάλιση.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 150 αρ. 374, 376-377, εικ. 109.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 1,35-2,38 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση που κυμαίνεται 0,34-0,42 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και περίπου 1,50 μ. από το ανατολικό πέρας του λάκκου ταφής, που συμπίπτει με τον τοίχο του κτιστού τάφου 30. Μαζί με όμοια πόρπη (α/κ: 32), τρία τμήματα σπιρουνιών (α/κ: 20-22), μια μικρή θηλιά (α/κ: 81) και έξι καρφιά που φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/52). Συνευρήματα κεραμικής, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων όστρακα πρωτομαγιόλικα, χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1905).

α/κ: 34

Πόρπη πιθανόν από σπιρούνι

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 489β.1

Προέλευση: Άγιος Νικόλαος στον οικισμό Τριάντα, Τάφοι 12-13, 29/09/1999

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 2,9 εκ. ΜΠλ πλαισίου: 1,6 εκ. ΜΠλ στελέχους: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη, έχει κοπεί τμήμα από το γλωσσίδι της. Διαβρωμένη.

Περιγραφή: Μικρή πόρπη, πιθανόν από σπιρούνι. Επίμηκες ορθογώνιο στέλεχος με δυο οπές προσήλωσης στον κατά μήκος άξονά του. Η μια οπή διατηρεί επιτόπου μικρό καρφί με σφαιρική κεφαλή και λεπτό στέλεχος τετράπλευρης διατομής. Από τη μυτερή απόληξη του καρφιδίου διέρχεται πεπλατυσμένο έλασμα για πρόσθετη εξασφάλιση. Το πλαίσιο της πόρπης είναι ελλειπτικού σχήματος. Μικρό τμήμα από το γλωσσίδι της διέρχεται από κυκλική οπή στην απόληξη του στελέχους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 150 αρ. 374, 376-377, εικ. 109, Brosh, 'Glass and Minor Arts', 268 εικ. 3.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία, εξαιτίας της τυπολογικής της ομοιότητας με παρόμοια πόρπη που προέρχεται από τον τάφο 2 του Αγίου Φραγκίσκου Γλαρέντζας (α/κ: 19). Βρέθηκε μαζί με χάλκινη πόρπη (α/κ: 35).

α/κ: 35

Πόρπη πιθανόν από σπιρούνι

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 489β.2

Προέλευση: Άγιος Νικόλαος στον οικισμό Τριάντα, Τάφοι 12-13, 29/09/1999

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

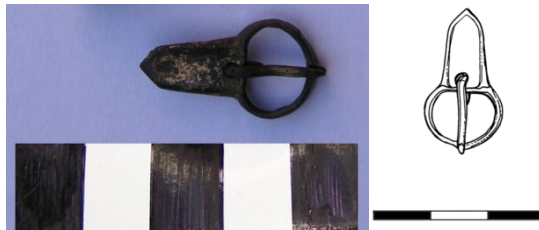
Διαστάσεις: ΜΜ: 2,5 εκ. ΜΠλ στελέχους: 0,9 εκ. Διάμ: 1,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη και σε καλή κατάσταση. Διαβρωμένη.

Περιγραφή: Μικρή πόρπη, πιθανόν από σπιρούνι. Όμοια με α/κ: 31.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 150 αρ. 372, 375, εικ. 109.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία, εξαιτίας της τυπολογικής της ομοιότητας με παρόμοιες πόρπες που προέρχονται από ταφικά σύνολα του Αγίου Φραγκίσκου Γλαρέντζας (α/κ: 31, 36). Βρέθηκε μαζί με χάλκινη πόρπη (α/κ: 34).

α/κ: 36

Πόρπη σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 903β.1

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #16, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2004.5), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 2,65 εκ. Διάμ: 1,4 εκ. Πχ: 0,25 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη και αρκετά διαβρωμένη.

Περιγραφή: Μικρή πόρπη από σπιρούνι. Όμοια με α/κ: 31.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 150 αρ. 372, 375, εικ. 109.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 1,44-1,46 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 0,44 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και 0,80 μ. από το ανατολικό πέρασ του λάκκου. Μαζί με θραύσματα τεσσάρων σπιρουνιών (α/κ: 23-25) και τρεις συνδέσμους σπιρουνιών (α/κ: 37-39) και καρφιά, εκ των οποίων κάποια φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/53). Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκε τορνεζέλλο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-82) (ΗΝ 3520) και λίγη κεραμική που χρονολογείται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1906).

α/κ: 37

Σύνδεσμοι σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 903β.2

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #16, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2004.5), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός και σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 3,7 εκ. ΜΠλ: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιοι και αρκετά διαβρωμένοι. Ο κρίκος που συγκρατεί τους δυο συνδέσμους σώζεται παραμορφωμένος κατά το ήμισυ.

Περιγραφή: Δυο ενωμένοι σύνδεσμοι από σπιρούνια. Στην απόληξή τους διαμορφώνουν εξάφυλλο ρόδακα. Από το κέντρο του ρόδακα διέρχεται μικρό καρφί που συγκρατεί τα δυο άκρα του ελάσματος, ενώ οι λοβοί κοσμούνται με μικρούς εγχάρακτους κύκλους. Στο καμπύλο τμήμα τους οι δυο σύνδεσμοι ενώνονται μεταξύ τους με μικρό σιδερένιο κρίκο που διατηρείται κατά το ήμισυ και είναι ιδιαίτερα διαβρωμένος. Προέρχονται από την απόληξη στελέχους σπιρουνιού και χρησίμευαν στη στερέωση των μιάντων.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 137 αρ. 327, εικ. 97.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκαν σε βάθος 1,44-1,46 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 0,44 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και 0,80 μ. από το ανατολικό πέρασ του λάκκου. Μαζί με θραύσματα τεσσάρων σπιρουνιών (α/κ: 23-25), μια πόρπη και δυο συνδέσμους σπιρουνιών (α/κ: 36, 38-39) και καρφιά, εκ των οποίων κάποια φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/53). Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκε τορνεζέλλο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-82) (HN 3520) και λίγη κεραμική που χρονολογείται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1906).

α/κ: 38

Σύνδεσμος σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 821

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 #13, Λάκκος ταφής 4, ταφή ενήλικα στα ΝΔ της τομής, (ΜΑ.2002.74), 24/09/2002

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός και σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 2 εκ. ΜΠλ: 0,8 εκ. ΜΠχ.: 0,9 εκ. Πχ. ελάσματος: 0,2 εκ.

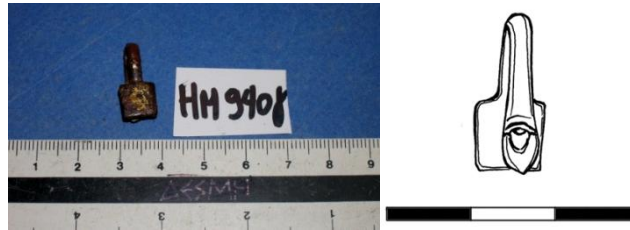
Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιος αλλά απολεπισμένος από τη διάβρωση. Ο σιδερένιος κρίκος εξάρτησης σώζεται αποσπασματικά.

Περιγραφή: Είδος συνδέσμου – μικρού γάντζου από σπιρούνι, που χρησίμευε στη σύνδεση του σιδερένιου στελέχους με τον μιάντα. Αποτελείται από λεπτό έλασμα τετράπλευρης διατομής, που κάμπτεται στο μέσο του μήκους του και οι δυο άκρες του συνδέονται μεταξύ τους με καρφίδιο. Και οι δυο απολήξεις του ελάσματος είναι πεπλατυσμένες, η μια τετράγωνη και η άλλη τριγωνική. Από την κοιλότητα που διαμορφώνεται στο εσωτερικό του αναδιπλωμένου ελάσματος διέρχεται μικρό, κυρτό, σιδερένιο έλασμα με σπασμένες απολήξεις. Πρόκειται για την κυκλική σιδερένια απόληξη στελέχους σπιρουνιού.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 137 αρ. 327, 329, εικ. 97, Grigorov, 'Krasen', 797 εικ. 15.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} αιώνα με βάση τα νομισματικά και κεραμικά συνευρήματα και τα ανασκαφικά δεδομένα. Εντοπίστηκε στο νοτιοδυτικό

τμήμα του ταφικού συνόλου σε βάθος 0,75 μ. από το δάπεδο του ναού. Ευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} αιώνα (ΗΠ 1236). Στο ίδιο περίπου βάθος βρέθηκαν δυο τορνεζέλλι, ένα του δόγη Μάρκο Κόρνερ (1365-1368) κι ένα του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382). Μαζί με καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/47) και μικρή θηλιά (α/κ: 80).

α/κ: 39

Γαντζάκι σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 940γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 39 #15 και Μάρτυρας 39/35, Τάφος 37, (ΜΑ.2004.42), 25/05/2004

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

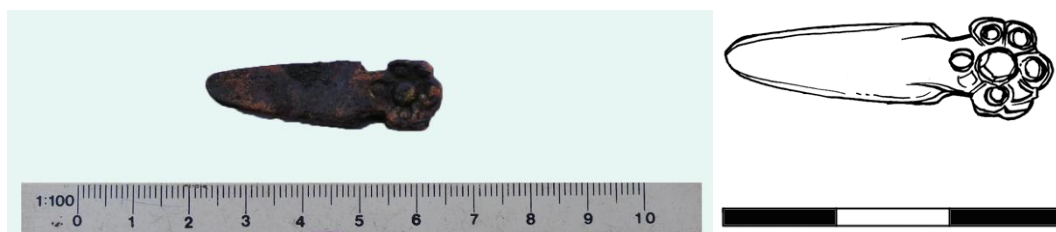
Διαστάσεις: ΜΜ: 1,9 εκ. ΜΠλ: 0,9 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο αλλά απολεπισμένο από τη διάβρωση. Το σιδερένιο έλασμα εξάρτησης διατηρείται αποσπασματικά.

Περιγραφή: Είδος συνδέσμου – μικρού γάντζου από σπιρούνι. Όμοιο με το α/κ: 42.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ellis, 'Spurs', 137 αρ. 327, 329, εικ. 97, Grigoriou, 'Krasen', 797 εικ. 15.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας. Εντοπίστηκε σε βάθος περίπου 0,66-0,75 μ. από το δάπεδο του ναού, μαζί με δυο καρφιά και μικρό σιδερένιο έλασμα (Παρ.Ι/58, Παρ.ΙΙ/13). Συνευρήματα κεραμικής, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων όστρακα πρωτομαγιόλικα, χρονολογούνται από τα τέλη του 13^{ου} αιώνα (ΗΠ 1965).

α/κ: 40

Σύνδεσμος σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 903β.3

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #16, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2004.5), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 2,9 εκ. ΜΠλ: 0,8 εκ. Πχ ελάσματος: 0,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιος και σε καλή κατάσταση. Διαβρωμένος.

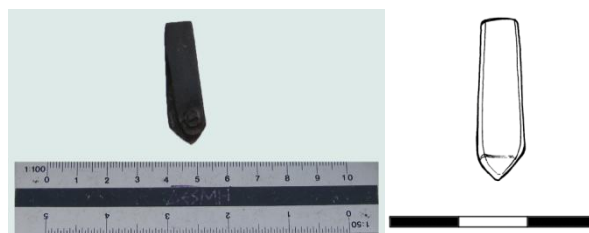
Περιγραφή: Μικρός σύνδεσμος. Έχει σχήμα μικρής λαβίδας τα άκρα της οποίας ενώνονται με μικρό καρφί. Η απόληξη του έχει μορφή εξάφυλλου ρόδακα, από το κέντρο του οποίου διέρχεται το καρφί που ενώνει τα δυο άκρα του ελάσματος. Οι

λοβοί κοσμούνται με εγγάρακτους κύκλους. Η αντίστοιχη απόληξη της πίσω όψης είναι πιο απλοποιημένη. Τοποθετούταν στην απόληξη του μάντα σπιρουνιού για προστασία από τη φθορά.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 132 αρ. 610, εικ. 86, Ellis, ‘Spurs’, 133-134 αρ. 323, εικ. 91B, 154 αρ. 381, εικ. 111.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 1,44-1,46 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 0,44 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και 0,80 μ. από το ανατολικό πέρασ του λάκκου. Μαζί με θραύσματα τεσσάρων σπιρουνιών (α/κ: 23-25) μια πόρπη και δυο συνδέσμους σπιρουνιών (α/κ: 36-37, 39) και καρφιά, εκ των οποίων κάποια φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/53). Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκε τορνεζέλλο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-82) (HN 3520) και λίγη κεραμική που χρονολογείται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1906).

α/κ: 41

Σύνδεσμος σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 903β.4

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #16, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2004.5), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

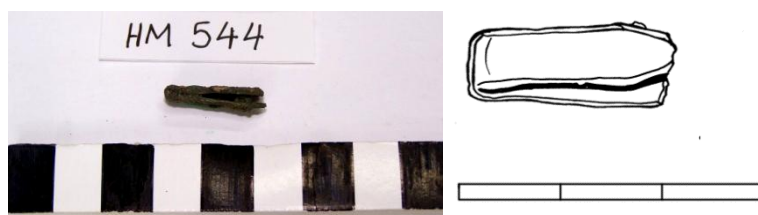
Διαστάσεις: ΜΜ: 2 εκ. ΜΠλ: 0,5 εκ. Πχ ελάσματος: 0,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιος και σε καλή κατάσταση. Διαβρωμένος.

Περιγραφή: Μικρός σύνδεσμος. Αποτελείται από έλασμα ορθογώνιου σχήματος που αναδιπλώνεται στο μέσον σχηματίζοντας μικρή λαβίδα. Τα δυο άκρα του συνδέονται με χάλκινο καρφίδιο, που συμφύεται εσωτερικά από το άκρο του συνδέσμου. Η μπροστινή του όψη έχει τριγωνική απόληξη και η πίσω αποστρογγυλεμένη. Τοποθετούταν στην απόληξη του μάντα σπιρουνιού προστατεύοντάς τον από τη φθορά.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 130 αρ. 601, εικ. 85, Ellis, ‘Spurs’, 136-137 αρ. 326, εικ. 95-96, 154 αρ. 381, εικ. 111.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 1,44-1,46 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 0,44 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και 0,80 μ. από το ανατολικό πέρασ του λάκκου. Μαζί με θραύσματα τεσσάρων σπιρουνιών (α/κ: 23-25) μια πόρπη και δυο συνδέσμους σπιρουνιών (α/κ: 36-38) και καρφιά, εκ των οποίων κάποια φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/53). Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκε τορνεζέλλο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-82) (HN 3520) και λίγη κεραμική που χρονολογείται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1906).

α/κ: 42

Σύνδεσμος σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 544

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 64 #11, Λάκκος ταφής 18, (ΜΑ.2003.71), 01/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

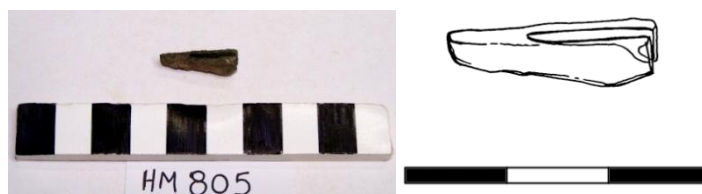
Διαστάσεις: ΜΜ: 1,9 εκ. ΜΠλ: 0,6 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Ακέραιος και διαβρωμένος.

Περιγραφή: Μικρός σύνδεσμος. Αποτελείται από έλασμα ορθογώνιου σχήματος που κάμπτεται στο μέσον σχηματίζοντας μικρή λαβίδα. Τα δυο άκρα του συνδέονται με χάλκινο καρφίδιο συγκολλημένο στην εσωτερική πλευρά του συνδέσμου. Η μπροστινή όψη του είναι πεπλατυσμένη, ενώ στην πίσω όψη το πλάτος του ελάσματος μειώνεται. Τοποθετούνταν στην απόληξη του μάντα σπιρουνιού προστατεύοντάς τον από τη φθορά.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 127 αρ. 585, 587, εικ. 83, 129 αρ. 594, εικ. 84, εικ. 136, Ellis, 'Spurs', 136-137 αρ. 326, εικ. 95-96, 154 αρ. 381, εικ. 111.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 0,45 μ. από το δάπεδο του ναού σε απόσταση 1,18 μ. από το δυτικό και 0,05 μ. από βόρειο πέρασ του λάκκου ταφής. Μαζί με ένα καρφί (Παρ.Ι/121). Στο ίδιο βάθος εντοπίστηκε τορνέσιο του Κάρολου Α΄ Ανδεγαυού (1266-1285) (ΗΝ 3514) και όστρακα κεραμικής που χρονολογούνται στον 14^ο - αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1461).

α/κ: 43

Σύνδεσμος σπιρουνιού

Αρ. καταγραφής: HM 805

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 #09, Λάκκος ταφής 4, στρώμα οστών, (ΜΑ.2002.58), 18/9/2002

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 2,1 εκ. ΜΠλ: 0,6 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Ακέραιος και διαβρωμένος.

Περιγραφή: Όμοιος με α/κ: 40. Οι απολήξεις και των δυο όψεων είναι πεπλατυσμένες.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 127 αρ. 587, εικ. 83, 130 αρ. 601, εικ. 85, Ellis, 'Spurs', 154 αρ. 381, εικ. 111, 153 αρ. 399, εικ. 112.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε στο στρώμα οστών του λάκκου ταφής μαζί με ένα καρφί από φέρετρο (Παρ.Ι/43). Στο προηγούμενο στρώμα είχαν εντοπιστεί τέσσερα φραγκικά νομίσματα του 14^{ου} αιώνα. Οι ταφές ήταν διαταραγμένες, κυρίως συγκεντρωμένες ανατολικά. Τα περισσότερα οστά εντοπίστηκαν κάτω από το στρώμα κεράμων του ίδιου στρώματος, που πιθανότατα κάλυπταν ταφή.

α/κ: 44

Πέταλο ημιόνου

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 472.1

Προέλευση: Ανδραβίδα, Αγία Σοφία, Τομή 6, ΟΜ 6, 28/02/2001

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

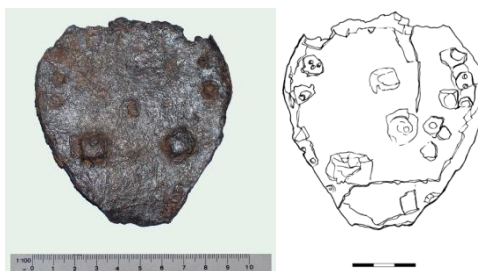
Διαστάσεις: ΜΜ: 12 εκ. ΜΠλ: 9,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Η περιμέτρός του είναι φθαρμένη. Έχουν αποκοπεί κάποιοι από τους συνδέσμους πρόσφυσης. Αρκετά απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Πέταλο ημιόνου. Επίπεδο από συμπαγές έλασμα αρκετά μεγάλου πάχους. Το σχήμα του είναι ακανόνιστο ωσειδές. Διακρίνονται έξι οπές προσήλωσης οι οποίες διατηρούν τμήματα καρφιών. Τρία καρφιά διατηρούνται σχεδόν ακέραια. Διαθέτουν επίπεδες κεφαλές και λεπτά στελέχη τετράπλευρης διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ρορονιό, *Ras*, 260 εικ. 223.1-2, Grey, 'The Metalwork', 134, εικ. 11.3.38.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Εντοπίστηκε μαζί με το πέταλο με α/κ: 45 σε βάθος 0,80–1,10 μ. περίπου.

α/κ: 45

Πέταλο ημιόνου

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 472.2

Προέλευση: Ανδραβίδα, Αγία Σοφία, Τομή 6, ΟΜ 6, 28/02/2001

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 10 εκ. ΜΠλ: 9,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Η περιμέτρός του είναι φθαρμένη. Έχουν αποκοπεί κάποιοι από τους συνδέσμους πρόσφυσης. Απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Πέταλο ημιόνου, όμοιο με το α/κ: 44. Πιθανόν προέρχονταν από το ίδιο ζώο. Έχει έξι οπές πρόσφυσης που διατηρούν τμήματα μετάλλου. Σε δυο από αυτές διακρίνονται οι επίπεδες, τετράπλευρες κεφαλές των καρφιών.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ρορονιό, *Ras*, 260 εικ. 223.1-2, Grey, 'The Metalwork', 134, εικ. 11.3.38, Lazaris, 'Fer à clous', εικ. 6.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Εντοπίστηκε μαζί με το α/κ: 44 σε βάθος 0,80–1,10 μ. περίπου.

α/κ: 46

Πέταλο αλόγου

Αρ. καταγραφής: HM 1111

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #03, ανασκαφή προς νότια και δυτικά της τομής, (MX.2004.8), 27/08/2004

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

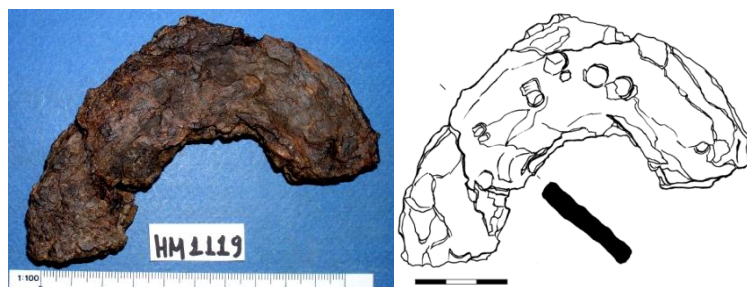
Διαστάσεις: ΜΜ: 11,7 εκ. ΜΠλ: 9,8 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 3,6 εκ. Πχ ελάσματος: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, έχουν φθαρεί οι απολήξεις των στελεχών του. Πολύ απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Πέταλο αλόγου. Καμπυλόσχημο, σχετικά μεγάλων διαστάσεων, από βαρύ μέταλλο. Στη μια όψη φέρει δυο μικρά ελάσματα προσήλωσης, το ένα λυγισμένο. Στην άλλη πλευρά του διακρίνονται επιτόπου δυο εγκάρσια στελέχη καρφιών. Η απόληξη του ενός στελέχους είναι λυγισμένη πιθανόν για τη διαμόρφωση τακουνιού.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 48, εικ. 8, 15.13, Ploug κ.ά., *Hama*, 58, εικ. 22.2, Nikolova, 'Carevec', 312 εικ. 122.8, Grey, 'The Metalwork', 134, εικ. 11.3.39, Clark, 'Horseshoes', 105 αρ. 150, εικ. 83, 106 αρ. 172, εικ. 85, Gerstel κ.ά., 'Panakton', 165 αρ. 25, εικ. 14, Minić – Vukadin, *Stalac*, 127 εικ. 81.3-4.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση τα αρχαιολογικά δεδομένα και τα συνευρήματα κεραμικής, μεταξύ των οποίων όστρακα πρωτομαγιόλικα, RMR και αρχαϊκή μαγιόλικα (ΗΠ 2061). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,30 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με πόρπη για την πρόσδεση ιπποσκευής (α/κ: 56), είδος συνδέσμου (α/κ: 209), καρφιά (Παρ.Ι/193), ελάσματα μολύβδου και σιδήρου και μάζες σιδήρου (Παρ.ΙΙ/79, 81-82).

α/κ: 47

Τμήμα πετάλου αλόγου

Αρ. καταγραφής: HM 1119

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #05, βόρειος τομέας της τομής κοντά στο φυσικό βράχο, (MX.2004.12), 30/08/2004

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 10,8 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Έχει εκπέσει το ένα στέλεχος και έχει αποκοπεί η απόληξη και του δεύτερου στελέχους. Έντονα απολεπισμένο.

Περιγραφή: Τμήμα πετάλου αλόγου. Καμπύλο, βαρύ έλασμα τετράπλευρης διατομής και αρκετά μεγάλου πάχους. Στο καμπύλο τμήμα του φέρει δυο κυκλικές εγκοπές με τμήματα καρφιών κατά χώρα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Clark, 'Horseshoes', 109 αρ. 222, 230, εικ. 87.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση το ανασκαφικό σύνολο και τα συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 2068). Εντοπίστηκε σε βάθος περίπου 0,55 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με κρίκο (α/κ: 199), καρφιά (Παρ.Ι/194) και ελάσματα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/83).

α/κ: 48

Τμήμα πετάλου αλόγου

Αρ. καταγραφής: HM 1162a

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #03, Α τομέας της τομής, σε επαφή με την αίθουσα του Μουσείου, (MX.2006.46), 8/9/2004

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

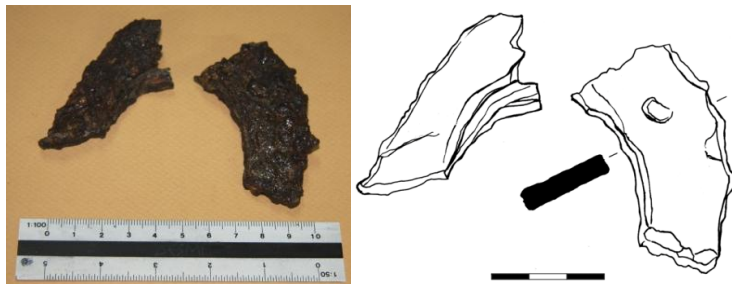
Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 11,1 εκ. ΜΠλ: 10,5 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 4,3 εκ. Πχ: 2,6 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Έχει εκπέσει το ένα στέλεχος του πετάλου, ενώ φθαρμένη είναι και η απόληξη του δεύτερου στελέχους. Απολεπισμένο.

Περιγραφή: Τμήμα πετάλου αλόγου. Έλασμα βαρύ, καμπύλο, τετράπλευρης διατομής και αρκετά μεγάλου πάχους. Διακρίνονται τρεις κυκλικές οπές που διατηρούν επιτόπου τμήματα καρφιών.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ploug κ.ά., *Hama*, 58, εικ. 23.1, *AD* 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Clark, 'Horseshoes', 108 αρ. 207, εικ. 86, Rosen, 'Horbat Bet Zeneta', 100 εικ. 30.7, Raphael, 'Crusader Arms and Armor', 155 εικ. 10.
Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση και τα συνευρήματα κεραμικής, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται δυο βάσεις αγγείων με σχαρωτό διάκοσμο, όστρακα αρχαϊκή μαγιόλικα και κεραμική με μεταλλικές ανταύγειες, που χρονολογούνται από τα τέλη του 13^{ου} - πρώτο μισό 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2084). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,85-0,90 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με μικρή πόρπη (α/κ: 63), τμήματα πετάλων αλόγου (α/κ: 49), λεπίδα εγχειριδίου (α/κ: 7), καρφιά (Παρ.Ι/198), δυο σιδερένια ελάσματα και οκτώ μάζες σιδήρου (Παρ.ΙΙ/98).

α/κ: 49

Τμήματα πετάλων αλόγου

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1162β

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #03, (ΜΧ.2004.46), 8/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 7,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Τα αντικείμενα διατηρούνται αποσπασματικά και είναι απολεπισμένα από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Δυο καμπύλα ελάσματα. Στο ένα διακρίνεται οπή προσήλωσης που διατηρεί τμήμα καρφιού. Πιθανόν συνανήκουν προερχόμενα από πέταλο αλόγου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Clark, 'Horseshoes', εικ. 83-89.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση και τα συνευρήματα κεραμικής, μεταξύ των οποίων εντοπίζονται δυο βάσεις αγγείων με σχαρωτό διάκοσμο, όστρακα αρχαϊκή μαγιόλικα και κεραμική με μεταλλικές ανταύγειες, που χρονολογούνται από τα τέλη του 13^{ου} - πρώτο μισό 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2084). Εντοπίστηκαν σε βάθος 0,85-0,90 μ. από την επιφάνεια του εδάφους, μαζί με μικρή πόρπη (α/κ: 63), πέταλο αλόγου (α/κ: 48), λεπίδα εγχειριδίου (α/κ: 7), καρφιά (Παρ.Ι/198), δυο σιδερένια ελάσματα και οκτώ μάζες σιδήρου (Παρ.ΙΙ/98).

α/κ: 50

Τμήμα πετάλου αλόγου

Αρ. καταγραφής: HM 1202

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #01, (MX.2004.84), 23/9/2004

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 10,6 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 4 εκ. Πχ: 1,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Έχει εκπέσει το ένα στέλεχος, και η απόληξη του δεύτερου στελέχους είναι φθαρμένη. Απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα πετάλου αλόγου. Καμπύλο, βαρύ έλασμα τετράπλευρης διατομής και αρκετά μεγάλου πάχους. Στην επιφάνειά του διακρίνεται μια τουλάχιστον οπή προσήλωσης που διατηρεί τμήμα καρφιού.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Clark, 'Horseshoes', 108 αρ. 213, εικ. 86.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση και τα συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 2104). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,29-0,32 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με σιδερένιο κύλινδρο προσαρμογής (HM α/κ: 186), εξάρτημα λουκέτου (α/κ: 139), ελάσματα χαλκού, μολύβδου και σιδήρου (Παρ.ΙΙ/128-130) και καρφιά (Παρ.Ι/213).

α/κ: 51

Τμήμα πετάλου αλόγου

Αρ. καταγραφής: HM 1186

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 4 #02, (MX.2004.69), 16/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 6,55 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 3,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται σχεδόν κατά το ήμισυ, φέρει πολλές επικαθίσεις και είναι διαβρωμένο.

Περιγραφή: Τμήμα πετάλου αλόγου από ελαφρά κοίλο έλασμα. Στο καμπύλο τμήμα του διακρίνονται δυο τετράπλευρες οπές προσήλωσης σε παράταξη, με τμήματα καρφιών κατά χώρα. Το έλασμα κάμπτεται στην απόληξη του στελέχους του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Clark, 'Horseshoes', 106 αρ. 177, εικ. 85, Raphael, 'Crusader Arms and Armor', 155 εικ. 10.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Σε βάθος περίπου 0,40 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους μαζί με στελέχη καρφιών (Παρ.Ι/206) και δυο ελάσματα από μολύβδο (Παρ.ΙΙ/118). Στον ίδιο χώρο εντοπίστηκε κεραμική από τα τέλη του 13^{ου} - αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 2097/8) κι ένα φθαρμένο, αταύτιστο τοννεζέλλο (HN 3410).

α/κ: 52

Πέταλο αλόγου

Αρ. καταγραφής: HM 1316α

Προέλευση: Χλεμούτσι, Τομές 1-4, (ΜΧ.2006.19), 17/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 8 εκ., ΜΠλ: 8,1 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 2,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Φθαρμένο στις απολήξεις του. Απολεπισμένο από τη διάβρωση και με πολλές επικαθίσεις.

Περιγραφή: Πέταλο αλόγου από καμπύλο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Δεν διακρίνονται τα ελάσματα προσήλωσής του στην οπλή του ζώου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: ΑΔ 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Μαζί με ένα λυγισμένο καρφί (Παρ.Ι/223) και όστρακα κεραμικής που χρονολογούνται από τον 14^ο έως τις αρχές του 15^{ου} αιώνα (ΠΧ.2006.23).

α/κ: 53

Πέταλο αλόγου

Αρ. καταγραφής: HM 704γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.25), 02/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 9,2 εκ. ΜΠλ: 11,2 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 4,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο. Οι απολήξεις του έχουν φθαρεί και οι επιφάνειές του είναι τραχιές και παραμορφωμένες από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Πέταλο αλόγου. Καμπύλο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Διακρίνεται τουλάχιστον μια οπή στερέωσης κατά μήκος του καλύτερα διατηρημένου στελέχους του. Στην επιφάνειά του έχει προσκολληθεί ακέραιο σιδερένιο καρφί με ημισφαιρικό κεφάλι και στέλεχος τετράπλευρης διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 43, εικ. 8, Ploug κ.ά., Hama, 58, εικ. 22.2, ΑΔ 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Clark,

'Horseshoes', 107 αρ. 192, εικ. 85, 111 αρ. 274, εικ. 89, Rosen, 'Horbat Bet Zeneta', 100 εικ. 30.7.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με ένα άγκιστρο (α/κ: 183), δυο κοπίδια (α/κ: 178, 179), μια λαβή σκεύους (α/κ: 161), καρφιά (Παρ.Ι/155), καθώς και χάλκινα και σιδερένια ελάσματα (Παρ.ΙΙ/43-44). Στον ίδιο χώρο βρέθηκαν τσιμέντο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289), αθηναϊκό τσιμέντο και μιμήσεις τσιμεντίων.

α/κ: 54

Πέταλο αλόγου

Αρ. καταγραφής: HM 978

Προέλευση: Καρδιακαύτι, θέση «Παναγία», Τομή 3, 28/06/1989

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 13 εκ. ΜΠλ: 14 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 3,85 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται σχεδόν ακέραιο, έχει σπάσει σε δυο μέρη και τμήμα της κορυφής του έχει καταστραφεί. Έντονες απολεπίσεις από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Δυο τμήματα πετάλου αλόγου από βαρύ μέταλλο. Το αντικείμενο είναι καμπυλόσχημο και πλατύ. Στην επιφάνειά του διακρίνονται εννέα οπές προσήλωσης που σώζουν επιτόπου τμήματα καρφιών. Το έλασμα είναι παχύτερο στις απολήξεις των στελεχών του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 43, εικ. 8, *AD 53* (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Clark, 'Horseshoes', 105 αρ. 161, εικ. 84, 111 αρ. 274, εικ. 89, *AD 53* (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β (Χ. Κουιάκου), Gerstel κ.ά., 'Panakton', 165 αρ. 25, εικ. 14, Rosen, 'Horbat Bet Zeneta', 100 εικ. 30.10-11, Minić – Vukadin, *Stalac*, 127 εικ. 81.3-4.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 55

Πέταλο αλόγου

Αρ. καταγραφής: HM 1049

Προέλευση: Ανδραβίδα, Οδός Αγίου Παύλου, 2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

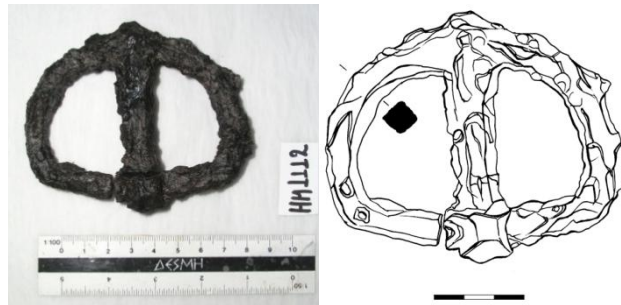
Διαστάσεις: ΜΜ: 10,8 εκ. ΜΠλ: 11 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 2,7 εκ. ΜΠχ: 1,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται σχεδόν ακέραιο αλλά διαβρωμένο. Κομμάτια μετάλλου έχουν αποκοπεί από την περιφέρειά του, κυρίως από την κορυφή του. Οι απολήξεις των στελεχών είναι φθαρμένες.

Περιγραφή: Πέταλο αλόγου από βαρύ μέταλλο. Καμπυλόσχημο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Στη επιφάνειά του διακρίνονται τουλάχιστον τέσσερα σημεία προσήλωσης με επιτόπου στελέχη καρφιών. Στην απόληξη του ενός κάθετου στελέχους το έλασμα κάμπτεται.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Clark, 'Horseshoes', 111 αρ. 274, εικ. 89, *ΑΔ* 53 (1998) Χρονικά, 106-108, πίν. 61β, Raphael, 'Crusader Arms and Armor', 155 εικ. 10.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 56

Πόρπη στερέωσης ίγκλων

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1112

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #03, ανασκαφή τομής προς νότια και δυτικά, (ΜΧ.2004.8), 27/08/2004

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 9,7 εκ. ΜΠλ: 8,1 εκ. ΜΠχ: 2,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη με μικρές φθορές στην επιφάνειά της. Προχωρημένη διάβρωση και απολέπιση.

Περιγραφή: Πόρπη στερέωσης ίγκλων. Πλαίσιο ωοειδούς σχήματος από έλασμα τετράπλευρης διατομής, στο οποίο αναρτάται με αναδίπλωση το επίμηκες οξύληκτο γλωσσίδι της.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Clark – Egan – Griffiths, 'Harness fittings', 57 αρ. 25, εικ. 42, Ρορονιέ, *Ras*, 251 εικ. 212.5.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} - 14^{ου} αιώνας με βάση τα ανασκαφικά δεδομένα και τα συνευρήματα κεραμικής, μεταξύ των οποίων όστρακα πρωτομαγιόλικα, RMR και αρχαϊκή μαγιόλικα, που χρονολογούνται από τα τέλη του 13^{ου} - 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2061). Εντοπίστηκε μαζί με πέταλο αλόγου (α/κ: 46), είδος συνδέσμου (α/κ: 209), καρφιά (Παρ.Ι/193), ελάσματα μολύβδου και σιδήρου και μάζες σιδήρου (Παρ.ΙΙ/79, 81-82).

α/κ: 57

Σύνδεσμος ιπποσκευής

Αρ. καταγραφής: HM 154

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Αίθουσα Α6 – αρχαιολογική αποθήκη, 1997

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 7,7 εκ. ΜΠλ: 7 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 0,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Διατηρείται αποσπασματικά και είναι αρκετά διαβρωμένος.

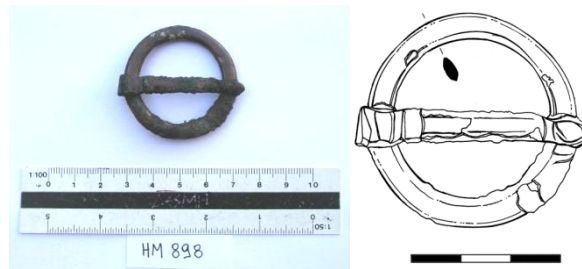
Περιγραφή: Εξάρτημα για τη στερέωση των δερμάτινων στοιχείων της ιπποσκευής. Επίπεδο αντικείμενο από πλατύ έλασμα τετράπλευρης διατομής, που κάμπτεται σχηματίζοντας τριγωνικό πλαίσιο με αποστρογγυλεμένες γωνίες.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 48, εικ. 15.18, Clark – Egan – Griffiths, 'Harness fittings', 61 αρ. 48-50, εικ. 45, Popović, *Ras*, 259 εικ. 222.6, Raphael, 'Crusader Arms and Armor', 155 εικ. 10.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

3. Στοιχεία ένδυσης, κοσμήματα, στοιχεία υπόδησης και σύνεργα καλλωπισμού/ιατρικά

Στοιχεία ένδυσης

α/κ: 58

Πόρπη ζώνης

Αρ. καταγραφής: HM 898

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τάφος 1, 02/09/1999

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

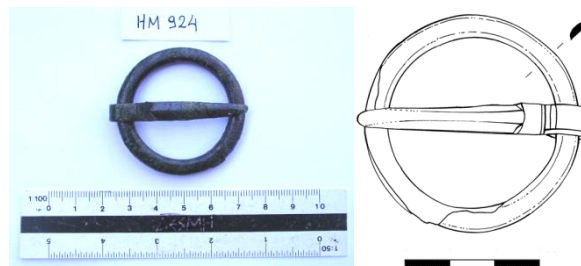
Διαστάσεις: Διάμ: 4,3 εκ. Πλ ελάσματος: 0,6 εκ. Πχ ελάσματος: 0,4 εκ. Γλωσσίδι: MM: 4,7 εκ. ΜΠλ: 0,75 εκ. ΕΠλ: 0,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη και απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Πόρπη με πλαίσιο κυκλικού σχήματος από πεπλατυσμένο έλασμα κυκλικής διατομής και αρκετά μεγάλου πάχους. Σώζει ακέραιο το γλωσσίδι της από έλασμα τετράπλευρης διατομής με πλάτος που ελαττώνεται σταδιακά προς την μυτερή απόληξή του. Το γλωσσίδι προσαρτάται στο σώμα της πόρπης με κυκλικό δακτύλιο που διαμορφώνεται από αναδίπλωση της απόληξής του. Η εξωτερική επιφάνεια του γλωσσιδιού κοντά στον κυκλικό δακτύλιο φέρει έκτυπο ανάγλυφο κόσμημα ορθογώνιου σχήματος. Η πόρπη διατηρούσε ίχνη δέρματος, που σήμερα δεν είναι πλέον ορατά.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ercegonić-Pavlović, *Mačvanska Mitrovica*, πίν. XXV.tombe 182, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 57-59, εικ. 36, Zadora-Rio κ.ά., 'Rigny-Ussé', 159 αρ. 134, Williams – Snyder, 'Corinth: 1996', 29 αρ. 37, πίν. 8, Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, εικ. 74.37, 39, Firlet – Zaitz επιμ., *Krakow*, 290 αρ. 22, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.1, Karailiev, 'Trapezitsa Castle', εικ. 11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε στα διαταραγμένα στρώματα καταστροφής του τάφου, συγκεκριμένα σε στρώμα οστών κάτω από λιθόπλινθο με συμφυές βεργίο.

α/κ: 59

Πόρπη ζώνης

Αρ. καταγραφής: HM 924

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 63, Λάκκος ταφής 36 #07, (ΜΑ.2004.26), 17/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

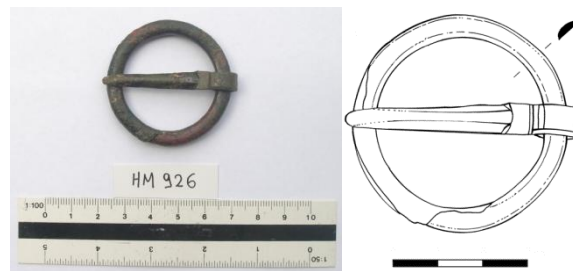
Διαστάσεις: Διάμ: 4,65 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 0,7 εκ. Πχ ελάσματος: 0,5 εκ. Γλωσσίδι: ΜΜ: 5 εκ. ΜΠλ: 0,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραη αλλά αρκετά διαβρωμένη.

Περιγραφή: Πόρπη με πλαίσιο κυκλικού σχήματος από έλασμα κυκλικής διατομής και επίμηκες γλωσσίδι. Η εξωτερική επιφάνεια του γλωσσιδιού, κοντά στο σημείο αναδίπλωσης, φέρει έκτυπο ανάγλυφο κόσμημα σχεδόν τετράπλευρου σχήματος, του οποίου η μια πλευρά κάμπτεται στο μέσο του μήκους της διαμορφώνοντας αμβλεία γωνία (σαν έπαλξη).

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ercegonić-Pavlović, *Mačvanska Mitrovica*, πίν. XXV.tombe 182, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 57-59, εικ. 36, Zadora-Rio κ.ά., ‘Rigny-Ussé’, 159 αρ. 134, Williams – Snyder, ‘Corinth: 1996’, 29 αρ. 37, πίν. 8, Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, εικ. 74.37, 39, Firlet – Zaitz επιμ., *Krakow*, 290 αρ. 22, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.1, Karailiev, ‘Trapezitsa Castle’, εικ. 11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 1,77 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση 0,40 μ. από το βόρειο και 0,86 μ. από το δυτικό πέρασ του λάκκου ταφής. Μαζί με όμοια κυκλική πόρπη από το αμέσως επόμενο στρώμα (α/κ: 60) και δεκατέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών (Παρ.Ι/112-114).

α/κ: 60

Πόρπη ζώνης

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 926

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 63, Λάκκος ταφής 36 #08, (ΜΑ.2004.28), 17/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 4,6 εκ. Πλ ελάσματος: 0,6 εκ. Πχ ελάσματος: 0,5 εκ. Γλωσσίδι: ΜΜ: 5 εκ. ΜΠλ: 0,6 εκ. ΕΠλ: 0,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραη αλλά αρκετά διαβρωμένη.

Περιγραφή: Πόρπη σχεδόν πανομοιότυπη με την α/κ: 59.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ercegonić-Pavlović, *Mačvanska Mitrovica*, πίν. XXV.tombe 182, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 57-59, εικ. 36, Zadora-Rio κ.ά., ‘Rigny-Ussé’, 159 αρ. 134, Williams – Snyder, ‘Corinth: 1996’, 29 αρ. 37, πίν. 8, Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, εικ. 74.37, 39, Firlet – Zaitz επιμ., *Krakow*, 290 αρ. 22, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.1, Karailiev, ‘Trapezitsa Castle’, εικ. 11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 1,77-1,81 μ. από το δάπεδο του ναού. Μαζί με όμοια κυκλική πόρπη από το αμέσως

προηγούμενο στρώμα (α/κ: 59) και δεκατέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών (Παρ.Ι/112-114).

α/κ: 61

Πόρπη ζώνης

Αρ. καταγραφής: HM 671

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 58 #10, Λάκκος ταφής 9, στρώμα οστών, (ΜΑ.2003.39), 07/07/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

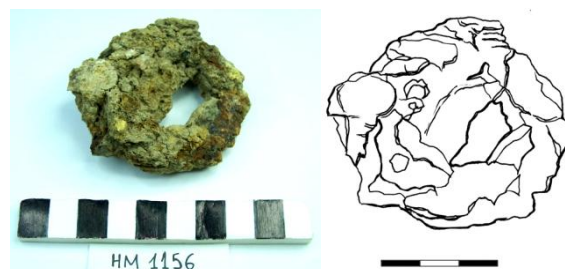
Διαστάσεις: Διάμ: 3,6 εκ. ΜΜ γλωσσιδιού: 3,9 εκ. Πχ αντικειμένου: 0,6 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραη αλλά απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Μικρή πόρπη. Κυκλικό πλαίσιο και γλωσσίδι που κάμπτεται στη μια του απόληξη σχηματίζοντας δακτύλιο προσαρμογής στον κρίκο. Είναι τετράπλευρης διατομής και το πλάτος του μειώνεται σταδιακά προς τη μυτερή του απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ercegonić-Pavlović, *Mačvanska Mitrovica*, πίν. XXV.tombe 182, Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, εικ. 74.37, 39, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 59, εικ. 36, Firlet – Zaitz επιμ., *Krakow*, 290 αρ. 22, Williams – Snyder, 'Corinth: 1996', 29 αρ. 37, πίν. 8, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.1, Karailiev, 'Trapezitsa Castle', εικ. 11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 0,68 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 0,60 μ. από το ανατολικό και 1,30 μ. από το βόρειο πέρας (περίπου πάνω στο στρώμα των κεράμων που κάλυπταν ταφή). Μαζί με σιδερένιο κρίκο (α/κ: 193), χάλκινο δισκίο (Παρ.ΙΙ/21), και λίγη αβαφή κεραμική (ΗΠ 1393). Στα ανώτερα στρώματα του ταφικού συνόλου εντοπίστηκαν δυο αταύτιστα τονρεζέλλι (HN 3460-1).

α/κ: 62

Πόρπη

Αρ. καταγραφής: HM 1156

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #03, (ΜΧ.2004.46), 8/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 7,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Σχεδόν ακέραιη, αλλά απολεπισμένη και παραμορφωμένη από τη διάβρωση και τις επικαθίσεις.

Περιγραφή: Πόρπη με κυκλικό πλαίσιο από χοντρό έλασμα κυκλικής διατομής. Σώζει σχεδόν ακέραιο το γλωσσίδι της.

Βιβλιογραφικά παράλληλα: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 57-59.

Χρονολόγηση: Τέλη 13^{ου} - 14^{ου} αιώνας. Εντοπίστηκε σε υπόστρωμα άφθονης κεραμικής της ίδιας περιόδου (ΗΠ 2082). Μαζί με πυρόβολο (α/κ: 151), καρφιά (Παρ.Ι/198), ελάσματα κι ένα πυρήνα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/97).

α/κ: 63

Μικρή πόρπη

Αρ. καταγραφής: HM 1160

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #03, ανατολικός τομέας της τομής, (MX.2004.44), 8/9/2004

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: Διάμ: 1,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη αλλά απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Μικρή πόρπη. Πλαίσιο κυκλικού σχήματος κι εγκάρσιο μικρό γλωσσίδι που αναρτάται με αναδίπλωση της μιας του απόληξης και διατηρείται ακέραιο. Θα μπορούσε να προέρχεται από υποδήματα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 48, εικ. 16.4, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 57-59, Williams – Snyder, 'Corinth: 1996', 29 αρ. 37, πίν. 8.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση τα συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 2084). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,85-0,90 μ. από την επιφάνεια του εδάφους, μαζί με τμήματα πετάλων αλόγου (α/κ: 48, 49), λεπίδα ξίφους ή εγχειριδίου (α/κ: 7), καρφιά (Παρ.Ι/198), δυο σιδερένια ελάσματα και οκτώ μάζες σιδήρου (Παρ.ΙΙ/98).

α/κ: 64

Πόρπη ζώνης

Αρ. καταγραφής: HM 1040α

Προέλευση: Ανδραβίδα, Αγία Σοφία, Θήκη 17 (1963), αρχικά φυλασσόταν στην Ολυμπία.

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 4 εκ. Πλ ελάσματος: 0,5 εκ. ΜΜ γλωσσιδίου: 4,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Διατηρείται ακέραιη και απολεπισμένη από την προχωρημένη διάβρωση.

Περιγραφή: Πόρπη με πλαίσιο κυκλικού σχήματος από έλασμα κυκλικής διατομής. Το γλωσσίδι της είναι επίμηκες ταινιωτό, με πλάτος που ελαττώνεται σταδιακά προς την απόληξή του. Το έλασμα του γλωσσιδίου κάμπτεται σχηματίζοντας δακτύλιο προσαρμογής στο κυκλικό πλαίσιο της πόρπης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ercegonić-Pavlović, *Mačvanska Mitrovica*, πίν. XXV.tombe 182, Zadora-Rio κ.ά., ‘Rigny-Ussé’, 159 αρ. 134, Williams – Snyder, ‘Corinth: 1996’, 29 αρ. 37, πίν. 8, Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, εικ. 74.37, 39, Firlet – Zaitz επιμ., *Krakow*, 290 αρ. 22, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.1, Karailiev, ‘Trapezitsa Castle’, εικ. 11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Πόρπες ίδιας τυπολογίας και υλικού προέρχονται από φραγκικούς τάφους της Γλαρέντζας (α/κ: 58-60) και τη Φραγκαβίλλα (α/κ: 66).

α/κ: 65

Πλαίσιο πόρπης ζώνης

Αρ. καταγραφής: HM 1040β

Προέλευση: Ανδραβίδα, Αγία Σοφία, Θήκη 17 (1963), αρχικά φυλασσόταν στην Ολυμπία.

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 3,8 εκ. Πλ ελάσματος: 0,5 εκ. ΜΠχ ελάσματος: 0,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Έχει εκπέσει το γλωσσίδι και μικρό τμήμα από την περιφέρεια του κρίκου της. Απολεπισμένο από την προχωρημένη διάβρωση.

Περιγραφή: Πλαίσιο πόρπης κυκλικού σχήματος, όμοιο με την πόρπη με α/κ: 64. Διατηρεί την αναδιπλωμένη απόληξη του γλωσσιδίου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ercegonić-Pavlović, *Mačvanska Mitrovica*, πίν. XXV.tombe 182, Williams – Snyder, ‘Corinth: 1996’, 29 αρ. 37, πίν. 8, Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, εικ. 74.37, 39, Firlet – Zaitz επιμ., *Krakow*, 290 αρ. 22, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.1, Karailiev, ‘Trapezitsa Castle’, εικ. 11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Πόρπες ίδιας τυπολογίας και υλικού προέρχονται από φραγκικούς τάφους της Γλαρέντζας (α/κ: 58-60) και τη Φραγκαβίλλα (α/κ: 66).

α/κ: 66

Πόρπη ζώνης

Αρ. καταγραφής: HM 1356

Προέλευση: Μονή Φραγκαβίλλας, Τομή 9 #04, Τάφος 10, (ΜΦ.2006.18), 18/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός και σίδηρος (στο γλωσσίδι)

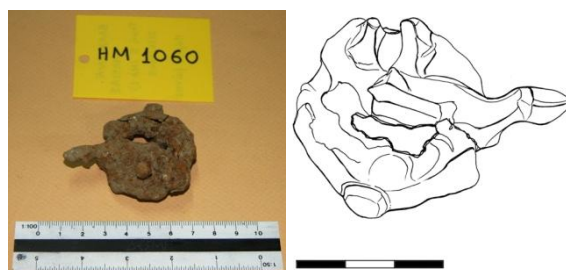
Διαστάσεις: Διάμ: 4,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Ακέραιη. Ο δακτύλιος προσήλωσης του γλωσσιδιού είναι πολύ φθαρμένος. Το γλωσσίδι φέρει επικαθίσεις και είναι διαβρωμένο.

Περιγραφή: Πόρπη κυκλικού σχήματος με επίμηκες σιδερένιο γλωσσίδι. Πλαίσιο από πεπλατυσμένο έλασμα κυκλικής διατομής και αρκετά μεγάλου πάχους. Το γλωσσίδι είναι σιδερένιο, ίσως από μεταγενέστερη επιδιόρθωση. Προσαρτάται στο σώμα της πόρπης με κυκλικό δακτύλιο που διαμορφώνεται από αναδίπλωση του ελάσματός του. Το πλάτος του ελαττώνεται σταδιακά προς την απόληξή του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ercegonië-Pavlonië, *Mačvanska Mitrovica*, πίν. XXV.tombe 182, Zadora-Rio κ.ά., 'Rigny-Ussé', 159 αρ. 134, Williams – Snyder, 'Corinth: 1996', 29 αρ. 37, πίν. 8, Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, εικ. 74.37, 39, Firlet – Zaitz επιμ., *Krakow*, 290 αρ. 22, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.1, Karailiev, 'Trapezitsa Castle', εικ. 11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Εντοπίστηκε σε βάθος 0,89-0,99 μ. από το αρχικό δάπεδο του περιβόλου και πλησίον του σκελετού. Ο νεκρός ακουμπούσε στο χώμα και ο τάφος δεν είχε κάποιο σήμα. Μαζί με λίγα αβαφή όστρακα κεραμικής κάποια από τα οποία ανάγονται στον 14^ο αιώνα (matt-painted) (ΗΠ 2271) και γυάλινα θραύσματα (ΗΔ 681).

α/κ: 67

Πόρπη

Αρ. καταγραφής: HM 1060

Προέλευση: Βλαχέρνα Ηλείας, Τομή 3 – διαταραγμένο στρώμα, Βάθος: 0,60 μ. (από την πάνω επιφάνεια του τοίχου), (ΜΑ.1), 25/6/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: Διάμ: 4,3 εκ. ΜΜ γλωσσιδιού: 5,9 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Ακέραη. Το γλωσσίδι είναι λυγισμένο και προσκολλημένο στον κρίκο. Φέρει επικαθίσεις και είναι απολεπισμένη λόγω διάβρωσης.

Περιγραφή: Πόρπη. Πλαίσιο κυκλικού σχήματος από έλασμα αρκετά μεγάλου πάχους και γλωσσίδι με πλάτος που ελαττώνεται σταδιακά προς τη μυτερή του απόληξη, λυγισμένο λόγω φθοράς.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Βρέθηκε μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/231).

α/κ: 68

Πόρπη

Αρ. καταγραφής: HM 1281

Προέλευση: Γλαρέντζα, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 5 #10 (κατά μήκος του εσωτερικού τμήματος του ανατολικού τείχους του περιβόλου), (MB.2006.24), 22/09/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 5 εκ. ΜΠλ: 4,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραη αλλά απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Πόρπη ορθογώνιου σχήματος από έλασμα τετράπλευρης διατομής και γλωσσίδι τετράπλευρης διατομής, οξύληκτο, που προσαρτάται με αναδίπλωση της απόληξής του στο σώμα της πόρπης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Dean, 'Montfort', 37 εικ. 53J, Georgieva, 'Carevec', 397 εικ. 2.6, Ρορονιέ, *Ras*, 251 εικ. 212.9, Καλπαξής επιστ. επιμ., *Ελεύθερα*, 313 αρ. 68 (Μ. Ξανθοπούλου), Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.8.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας. Εντοπίστηκε σε βάθος περίπου 1 μ. από την επιφάνεια του εδάφους στο στρώμα των υποκείμενων φραγκικών κτισμάτων του εσωτερικού περιβόλου. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στην πλειονότητά τους στον 14^ο αιώνα (ΗΠ 2367).

α/κ: 69

Πόρπη ζώνης

Αρ. καταγραφής: HM 645a

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 45 #07, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.12), 06/03/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

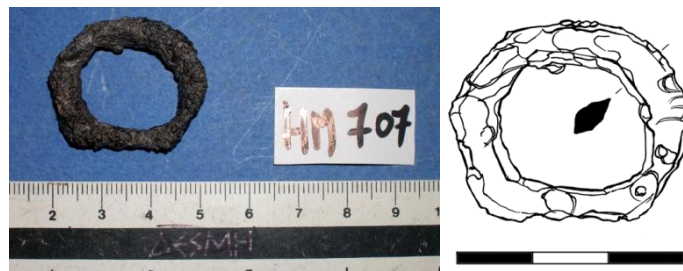
Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 3 X 2,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Διατηρείται σχεδόν ακέραιη αλλά έχει σπάσει σε τρία τμήματα. Απολεπισμένη από την προχωρημένη διάβρωση.

Περιγραφή: Μικρή πόρπη ορθογώνιου σχήματος. Η μια πλευρά της είναι μεγαλύτερου πάχους από τις υπόλοιπες τρεις. Στο εσωτερικό της εγκάρσιο επίμηκες έλασμα πιθανόν αποτελεί τμήμα του γλωσσιδίου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Georgieva, 'Carevec', 397 εικ. 2.2,6, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 95-97.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Αρχές 15^{ου} αιώνα. Το αντικείμενο βρέθηκε σε βάθος 0,57 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση 0,30 μ. από το νότιο τοίχο και 0,75 μ. από το ανατολικό πέρασ της τομής. Μαζί με καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/84) κι ένα καμπύλο σιδερένιο έλασμα (Παρ.ΙΙ/18). Στο ίδιο περίπου βάθος και στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκε τορνεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3457).

α/κ: 70

Πλαίσιο πόρπης

Αρ. καταγραφής: HM 707

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.27), 09/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: Διάμ: 3,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά, έχει εκπέσει το γλωσσίδι της. Το μέταλλο, ιδιαίτερα στο ευθύγραμμο τμήμα της, είναι φθαρμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα πόρπης από έλασμα αρκετά μεγάλου πάχους. Πλαίσιο σε σχήμα γράμματος «D».

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Dean, 'Montfort', 37 εικ. 53G, Johns, 'Pilgrims' Castle; The Ancient Tell', 147-148, πίν. LX.1, Georgieva, 'Carevec', 397 εικ. 2.4, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 90, 92 αρ. 396-397, εικ. 56, Zadora-Rio κ.ά., 'Rigny-Ussé', 159 αρ. 136, Brosh, 'Glass', 268, Grey, 'The Metalwork', 131, εικ. 11.1.16, Gerstel κ.ά., 'Panakton', 165 αρ. 26, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.3.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Στο ίδιο βάθος εντοπίστηκαν τμήμα περόνης (α/κ: 100), καρφιά (Παρ.Ι/157), κομμάτια σιδήρου κι ένα μικρό χάλκινο έλασμα (Παρ.Ι/46-47). Μαζί με τορνεζέλλο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289), νόμισμα μικρής αξίας του Γουλιέλμου Ντελαρός ή Γκυ Β' Ντελαρός (1280-1308), αταύτιστο τορνεζέλλο, μίμηση τορνεζέλλου ακυρωμένου με οπή και μίμηση τορνεζέλλου (HN 3584-8).

α/κ: 71

Πλαίσιο πόρπης ζώνης

Αρ. καταγραφής: HM 498

Προέλευση: Άγιος Νικόλαος στον οικισμό Τριάντα, Τομή 5, Τάφος 8, 21/09/1999

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 2,5 εκ. ΜΠλ: 1,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά. Το πλαίσιο είναι ακέραιο και σε καλή κατάσταση αλλά έχει εκπέσει το γλωσσίδι της.

Περιγραφή: Πλαίσιο πόρπης σε σχήμα γράμματος «D». Στην επιφάνειά της διακρίνονται εγκοπές που οριοθετούν τη θέση του γλωσσιδίου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Millet, *Mistra*, πίν. 60.12, Dean, 'Montfort', 37 εικ. 53G, Johns, 'Pilgrims' Castle; The Ancient Tell', 147-148, πίν. LX.1, του ίδιου, 'Pilgrims' Castle; Stables', 53, εικ. 16.3, Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 274 αρ. 2229, 2231, πίν. 115, Ploug κ.ά., *Hama*, 84, εικ. 31.8, Georgieva, 'Carevec', 397 εικ. 2.4, Ρορονιέ – Ιβανιšeνιέ, 'Braniševo', 139 εικ. 10.15, Ρορονιέ, *Ras*, 251 εικ. 212.10, Brosh, 'Glass', 268, Gerstel κ.ά., 'Panakton', 165 αρ. 26.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία, με βάση τα ανασκαφικά δεδομένα αλλά και την τυπολογική ομοιότητα με πόρπη που βρέθηκε στον αποθέτη της ανατολικής πύλης της Γλαρέντζας και χρονολογείται στα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας (α/κ: 70). Εντοπίστηκε στην κοιλιακή χώρα του νεκρού.

α/κ: 72

Πόρπη

Αρ. καταγραφής: HM 1312δ.1

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, (MX.2006.15), 17/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός και σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 2,1 εκ. ΜΠλ: 1,9 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Διατηρείται αποσπασματικά καθώς έχει εκπέσει το γλωσσίδι. Διαβρωμένη.

Περιγραφή: Πλαίσιο μικρής πόρπης αποτελούμενο από δυο διάχωρα, ένα καμπυλόσχημο, σχήματος «D» κι ένα ορθογώνιο, που συνδέονται μεταξύ τους με

εγκάρσιο στέλεχος τετράπλευρης διατομής. Το ορθογώνιο διάχωρο εξαρτούσε με αναδίπλωση την απόληξη του ιμάντα. Στο μέσο του μήκους του εγκάρσιου στελέχους αναδιπλώνεται η γένεση του γλωσσιδίου που ήταν σιδερένιο, πιθανόν από μεταγενέστερη επισκευή.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Dean, 'Montfort', 37 εικ. 53F, Jovanović, 'Lukovit-Mužat', 123 πίν. VI.59, Popović – Ivanišević, 'Braničevo', 139 εικ. 10.14, 164 εικ. 34.9, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 102 αρ. 272, εικ. 65, Popović, *Ras*, 251 εικ. 212.1-3, Grey, 'The Metalwork', 131, εικ. 11.1.21.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Μαζί με μικρή θηλιά (α/κ: 82), τμήμα πετάλου υποδήματος (α/κ: 115), δυο χάλκινα διακοσμητικά καρφιά (α/κ: 86, 87), τρία καρφιά (Παρ.Ι/221) και δεκαπέντε σιδερένια ελάσματα (Παρ.ΙΙ/141). Τα συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο – 15^ο αιώνα (ΠΧ.2006.17).

α/κ: 73

Πόρπη

Αρ. καταγραφής: HM 582α.1

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας M24/34 #06, Τάφος 22, στρώμα οστών, (ΜΑ.2003.109), 02/10/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός και σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 6,9 εκ. ΜΠλ: 3 εκ. Διάμ δακτυλίου: 1,15 εκ. Πχ ελάσματος: 0,35 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραη, αλλά διαβρωμένη.

Περιγραφή: Πόρπη. Αποτελείται από ένα κεντρικό οκτόσχημο τμήμα που στο μέσο του περιλαμβάνει ορθογώνιο διάχωρο, αποτελούμενο από δυο εγκάρσια κυλινδρικά ελάσματα. Το ένα από αυτά αναρτά το επίμηκες, τριγωνικό γλωσσίδι της πόρπης, ενώ το άλλο ενσωματώνει διαγώνια στέλεχος προσήλωσης. Το στέλεχος αποτελείται από επίμηκες έλασμα, που αναδιπλώνεται στο ένα άκρο του γύρω από το εγκάρσιο κυλινδρικό έλασμα της πόρπης και στο κέντρο του διαμορφώνει μικρό δισκίο. Στην απόληξή του το έλασμα του στελέχους λεπταίνει και αναδιπλώνεται σχηματίζοντας άγκιστρο από το οποίο διέρχεται μικρό κομμάτι σιδήρου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth, The Minor Objects*, 274-275 αρ. 2243, πίν. 115, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 88 αρ. 380-381, εικ. 54, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.7.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ος} αιώνας με βάση τα ανασκαφικά δεδομένα και τα συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 1528). Βρέθηκε μαζί με την α/κ: 74 σε βάθος 1,71-1,79 μ. από το δάπεδο του ναού στα δυτικά του τάφου.

α/κ: 74

Πόρπη

Αρ. καταγραφής: HM 582α.2

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας M24/34 #06, Τάφος 22, στρώμα οστών, (ΜΑ.2003.109), 02/10/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός και σίδηρος

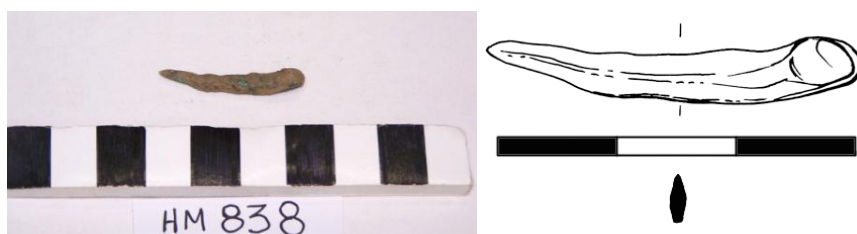
Διαστάσεις: ΜΜ: 6,8 εκ. ΜΠλ: 2,9 εκ. Διάμ δακτυλίου: 1,1 εκ. Πχ ελάσματος: 0,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραη, αλλά διαβρωμένη.

Περιγραφή: Οκτώσχημη πόρπη, σχεδόν πανομοιότυπη με την α/κ: 73. Στην αγκιστροειδή απόληξή της διατηρεί μικρό κομμάτι σιδήρου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth, The Minor Objects*, 274-275 αρ. 2243, πίν. 115, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 88 αρ. 380-381, εικ. 54, Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.7.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση τα ανασκαφικά δεδομένα και τα συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 1528). Βρέθηκε μαζί με την α/κ: 73 σε βάθος 1,71-1,79 μ. από το δάπεδο του ναού στα δυτικά του τάφου.

α/κ: 75

Γλωσσίδι πόρπης

Αρ. καταγραφής: HM 838

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 42 #10, (ΜΑ.2002.91), 15/11/2002

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 3,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Σχεδόν ακέραιο, έχει αποκοπεί η αναδίπλωση προσήλωσης στο πλαίσιο της πόρπης. Φέρει επικαθίσεις και είναι διαβρωμένο.

Περιγραφή: Χυτό στέλεχος τετράπλευρης διατομής με μειούμενο πάχος προς τη μυτερή του απόληξη. Πιθανόν γλωσσίδι πόρπης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε στρώμα εγκατάλειψης στο δυτικό τμήμα του ναού, σε χώρο κάτω από τη θεμελίωση νεότερων κτισμάτων και σε βάθος 0,36-0,57 μ. κάτω από το δάπεδό του. Μαζί με καρφιά

(Παρ.Ι/65). Σε προηγούμενο στρώμα είχε εντοπιστεί τοννεζέλλο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382).

α/κ: 76

Εξαρτήματα πόρπης

Αρ. καταγραφής: HM 1134

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #02 (MX.2004.22), 2/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

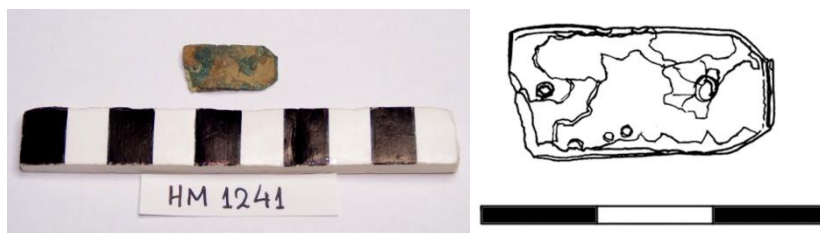
Διαστάσεις: ΜΜ: 3,3 εκ. ΜΠλ: 1,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητα. Τα ελάσματα θα ήταν αρχικά ενωμένα στο ένα άκρο τους και αναδιπλωμένα. Διατηρούνται σχεδόν ακέραια με αλλοιώσεις στα άκρα από φθορά. Διαβρωμένα.

Περιγραφή: Δυο μικρά επίπεδα ελάσματα που πιθανόν συνανήκουν διαμορφώνοντας αρχικά διχαλωτή μεταλλική επένδυση, που στο ένα άκρο της συγκρατούσε την απόληξη της δερμάτινης ζώνης και στο άλλο αναρτιόταν από το στέλεχος πόρπης. Το ένα φέρει τετράπλευρη εγκοπή στο ένα άκρο και ημικυκλική στο αντίθετο άκρο. Οι εγκοπές του μικρότερου ελάσματος είναι φθαρμένες. Το μεγαλύτερο έλασμα έχει στον κατά μήκος άξονά του δυο οπές που διατηρούν κατά χώρα τμήματα χάλκινων καρφιδίων για την προσήλωσή του σε ζώνη. Αντίστοιχη οπή πιθανόν διακρίνεται στην απόληξη του μικρότερου ελάσματος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Pringle, *Red Tower*, 165 αρ. 13, εικ. 55, Jovanović, 'Lukovit-Mušat', 119 πίν. IV, 122 πίν. V.90, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, αρ. 511 εικ. 72.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – μέσα 14^{ου} αιώνα σύμφωνα με τα ανασκαφικά δεδομένα και τα συνευρήματα κεραμικής, στα οποία κυριαρχεί ο τύπος αρχαϊκή μαγιόλικα, και χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2074). Βρέθηκαν σε βάθος περίπου 0,73-0,76 μ. από την επιφάνεια του εδάφους σε στρώμα πεσμένων κεράμων. Μαζί με κεφαλή χάλκινου διακοσμητικού καρφιού (α/κ: 83), σαράντα τέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών (Παρ.Ι/197), έλασμα μολύβδου, ελάσματα και πυρήνα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/92-94).

α/κ: 77

Εξάρτημα πόρπης

Αρ. καταγραφής: HM 1241

Προέλευση: Γλαρέντζα, Εσωτερικός Περίβολος, εκ περισυλλογής, (MB.2005.15)

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 2,3 εκ. ΜΠλ: 0,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται σχεδόν ακέραιο με αλλοιώσεις στα άκρα. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Εξάρτημα πόρπης. Επίμηκες ορθογώνιο πλακίδιο, αναδιπλωμένο. Το λοξότμητο άκρο του αναδιπλωνόταν γύρω από το πλαίσιο της πόρπης, ενώ η πεπλατυσμένη απόληξη συνέδεε την πόρπη με τη ζώνη. Στον άξονά του διακρίνονται δυο οπές από τις οποίες η μια εξυπηρετούσε την πρόσδεσή του στην απόληξη της ζώνης κι από τη δεύτερη διερχόταν το γλωσσίδι της πόρπης. Και στις δυο οπές διατηρούνται ένθετα τμήματα χάλκινων στελεχών.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ρορονιό, *Ras*, 272 αρ. 20, εικ. 237, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, αρ. 307, 310, εικ. 45.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Περισυλλέχθηκε εξωτερικά και κατά μήκος της ανατολικής πλευράς του βορειοανατολικού πύργου του εσωτερικού περιβόλου.

α/κ: 78

Πιθανόν εξάρτημα ζώνης

Αρ. καταγραφής: HM 1298

Προέλευση: Γλαρέντζα, Εσωτερικός Περίβολος, Βορειοανατολικός πύργος, Τομή 4 #02, (MB.2006.21)

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος και χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 4,5 εκ. ΜΠλ: 4,5 εκ.

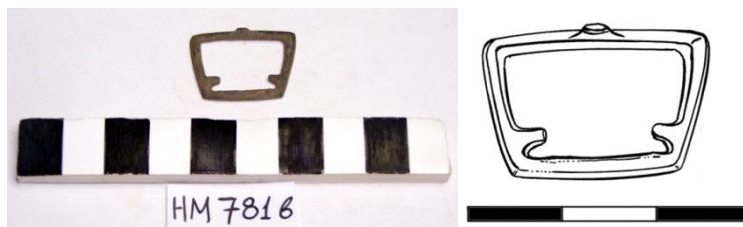
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά η μια απόληξή του είναι φθαρμένη. Διαβρωμένο και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Πιθανόν εξάρτημα ζώνης. Επίμηκες αντικείμενο αποτελούμενο από διπλό έλασμα, σήμερα ακανόνιστου σχήματος λόγω φθοράς. Δυο μικρά καρφιά με κυκλικά κεφάλια, ένα χάλκινο κι ένα σιδερένιο, σώζονται στη μια πλευρά του εξυπηρετώντας την στερέωσή του στη δερμάτινη απόληξη της ζώνης. Το άλλο άκρο του πιθανόν διαμόρφωνε την υποδοχή του ιμάντα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, αρ. 617 εικ. 87, αρ. 758 εικ. 104, Grey, 'The Metalwork', 134, εικ. 11.2.26.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – πρώτο μισό 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε εξωτερικά του ανατολικού τείχους του εσωτερικού περιβόλου και σε επαφή με αυτό, 0,27 μ. χαμηλότερα από το αρχικό επίπεδο του εδάφους. Μαζί με αταύτιστο νόμισμα (NB.2006.1).

α/κ: 79

Θηλιά

Αρ. καταγραφής: HM 781β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 31 #07, (ΜΑ.2002.32), 19/8/2002

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

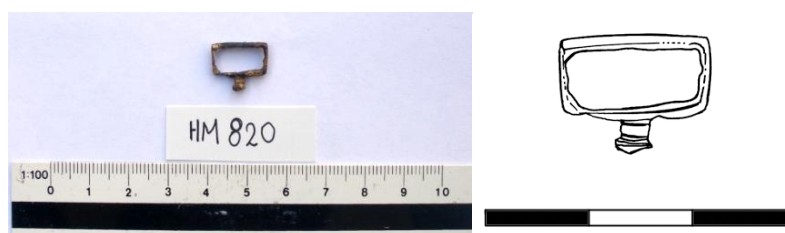
Διαστάσεις: ΜΜ: 2,565 εκ. ΜΠλ: 1,85 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Ακέραιη αλλά διαβρωμένη.

Περιγραφή: Θηλιά. Είναι τραπεζιόσχημη με δυο μικρές μυτερές προεξοχές που συμφύονται αντικριστά στο εσωτερικό των στενότερων πλευρών της. Στο μέσο της μακρύτερης πλευράς σώζει εξωτερικά κομβιόσχημη υποτυπώδη διακόσμηση.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 51, εικ. 16.5, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 233 αρ. 1258-1260, εικ. 149.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 13^{ου} αιώνα – 1400. Βρέθηκε στη νοτιοδυτική γωνία της τομής σε βάθος 0,02-0,10 μ. από το ύψος του δαπέδου του ναού και κάτω από το οικοδομικό υλικό των πεσμένων τοίχων του. Μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/37) κι άφθονη κεραμική που χρονολογείται την ίδια περίοδο (ΗΠ 1206).

α/κ: 80

Θηλιά

Αρ. καταγραφής: HM 820

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 #13, Λάκκος ταφής 4, παιδική ταφή, (ΜΑ.2002.73), 23/09/2002

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 1,4 εκ. Πλ: 1,1 εκ. Πχ ελάσματος: 0,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη, η απόληξη του εγκάρσιου στελέχους της είναι αλλοιωμένη. Διαβρωμένη.

Περιγραφή: Θηλιά από έλασμα τετράπλευρης διατομής που σχηματίζει τετράπλευρο πλαίσιο. Στο μέσο της μιας μακράς πλευράς της και στην εξωτερική της μεριά συμφύεται μια μικρή κυλινδρική προεξοχή με πεπλατυσμένη απόληξη για τη στερέωσή της σε ιμάντα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 231 αρ. 1237, 1239, 1245, εικ. 147.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 0,61 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και απόσταση 0,96 μ. από το νότιο τοίχο και 1,01 μ. από το δυτικό πέρας του τάφου. Ευρήματα κεραμικής χρονολογούνται από τα τέλη του 13^{ου} αιώνα (ΗΠ 1236). Στο ίδιο περίπου βάθος βρέθηκαν δυο τερναξέλλια, ένα του δόγη Μάρκο Κόρνερ (1365-1368) κι ένα του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382) (ΗΝ 3434-5). Μαζί με γαντζάκι από σπιρούνι (α/κ: 42) και καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/47).

α/κ: 81

Θηλιά από σπιρούνι

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 901β.3

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #05, Λάκκος ταφής 34, δυτικό πέρας, (ΜΑ.2004.3), 04/05/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

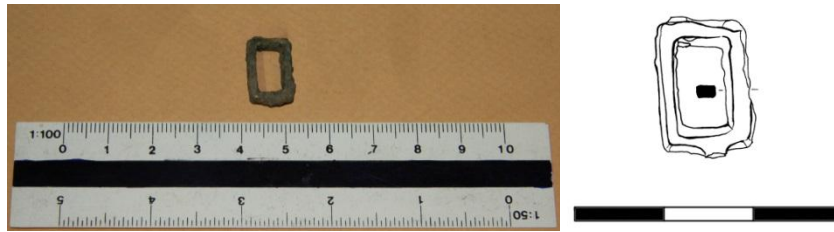
Διαστάσεις: ΜΜ: 1,5 εκ. Πλ: 1,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη και σε καλή κατάσταση διατήρησης.

Περιγραφή: Μικρή θηλιά από έλασμα τετράπλευρης διατομής που σχηματίζει τετράπλευρο πλαίσιο. Στο μέσο της μιας μακράς πλευράς και στην εξωτερική της μεριά συμφύεται μια μικρή προεξοχή τετράπλευρης διατομής, η οποία ενισχύεται με ένθετο κυκλικό χάλκινο έλασμα για τη στερέωσή της σε ιμάντα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 231 αρ. 1237, 1239, 1245, εικ. 147.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 1,35-2,38 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση 0,34-0,42 μ. από το νότιο τοιχοβάτη και περίπου 1,50 μ. από το ανατολικό πέρας του λάκκου ταφής που συμπίπτει με τον τοίχο του κτιστού τάφου 30. Μαζί με τρία τμήματα σπιρουνιών (α/κ: 20-22), δυο πόρτες από σπιρούνια (α/κ: 32, 33) και έξι καρφιά που φέρουν ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/52). Συνευρήματα κεραμικής, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων όστρακα πρωτομαγιόδικα, χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1905).

α/κ: 82

Θηλιά

Αρ. καταγραφής: HM 1312δ.2

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, (MX.2006.15), 17/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 1,6 εκ. ΜΠλ: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη και διαβρωμένη. Διατηρείται αποσπασματικά. Έχει εκπέσει το στέλεχος προσήλωσης στον μάντα του ζωναριού.

Περιγραφή: Θηλιά από επίπεδο λεπτό έλασμα τετράπλευρης διατομής που διαμορφώνει ορθογώνιο πλαίσιο. Δεν διακρίνεται τρόπος προσαρμογής στον μάντα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 231 αρ. 1236, 1247, εικ. 147.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Μαζί με πόρπη (α/κ: 72), τμήμα πετάλου υποδήματος (α/κ: 115), δυο χάλκινα διακοσμητικά καρφιά (α/κ: 86, 87), τρία σιδερένια καρφιά (Παρ.Ι/221) και δεκαπέντε σιδερένια ελάσματα (Παρ.ΙΙ/141). Τα συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο – 15^ο αιώνα (ΠΧ.2006.17).

α/κ: 83

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: HM 1133

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #02, 2/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 2,6 εκ. ΜΜ: 0,6 εκ. Πχ ελάσματος: 0,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται σχεδόν ακέραιο, έχει εκπέσει η απόληξη του στελέχους του. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Κεφαλή κυκλικού σχήματος ελαφρά κυρτή. Στέλεχος τετράπλευρης διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 170 αρ. 823, 829, εικ. 110.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ος} αιώνας σύμφωνα με τα ανασκαφικά δεδομένα και τα συνευρήματα κεραμικής, στα οποία κυριαρχεί ο τύπος αρχαϊκή μαγιόλικά (ΗΠ 2074). Βρέθηκε σε βάθος περίπου 0,73-0,76 μ. από την αρχική

επιφάνεια του εδάφους σε στρώμα πεσμένων κεράμων, μαζί με εξάρτημα πόρπης (α/κ: 76), καρφιά (Παρ.Ι/197), ελάσματα κι μάζα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/92-94).

α/κ: 84

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1267α

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-3, 11/07/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός και σίδηρος

Διαστάσεις: Διάμ: 1,6 εκ. ΜΜ: 0,9 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Κεφαλή επίπεδη, κυκλικού σχήματος και μεγάλης διαμέτρου αναλογικά με το υπόλοιπο σώμα. Στέλεχος μικρού μήκους και τετράπλευρης διατομής με αγκιστροειδή απόληξη που εξασφαλίζεται με ένθετο έλασμα σιδήρου,

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 167 αρ. 797, εικ. 108.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε μαζί με όμοιο διακοσμητικό καρφίδιο (α/κ: 85), χάλκινη καρφίτσα (α/κ: 98), καρφιά και σιδερένια ελάσματα (Παρ.Ι/218, Παρ.ΙΙ/138). Μαζί με ένα αταύτιστο μεσαιωνικό νόμισμα (ΝΧ.2006.3) και κεραμική που χρονολογείται από τα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΠΧ.2006.11).

α/κ: 85

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1267β

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-3, 11/07/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 1,2 εκ. ΜΜ: 0,9 εκ.

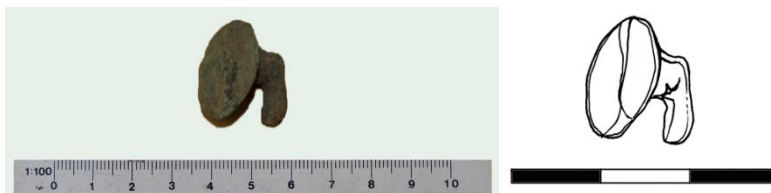
Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό διακοσμητικό καρφίδιο. Κεφαλή επίπεδη, κυκλικού σχήματος. Στέλεχος μικρού μήκους και τετράπλευρης διατομής. Η πεπλατυσμένη απόληξη του στελέχους διαμορφώνεται από το έλασμα του που ανακάμπτεται.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 167 αρ. 797, εικ. 108, 167 αρ. 802, εικ. 108, 170 αρ. 823, εικ. 110.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε μαζί με όμοιο διακοσμητικό καρφίδιο (α/κ: 84), χάλκινη καρφίτσα (α/κ: 98), καρφιά και σιδερένια

ελάσματα (Παρ.Ι/218, Παρ.ΙΙ/138). Μαζί με ένα αταύτιστο μεσαιωνικό νόμισμα (NX.2006.3) και κεραμική που χρονολογείται από τα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΠΧ.2006.11).

α/κ: 86

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1312γ.1

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, 12/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 1,4 εκ. ΜΜ: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Στέλεχος τετράπλευρης διατομής, που κάμπτεται σε ορθή γωνία στο μέσο περίπου του μήκους του και διαμορφώνει αγκιστροειδή απόληξη. Κεφαλή κυκλικού σχήματος, επίπεδη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 167 αρ. 802, εικ. 108.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – 15^{ος} αιώνας. Βρέθηκε μαζί με όμοιο καρφίδιο (α/κ: 87), τμήμα πετάλου υποδήματος (α/κ: 115), μια μικρή πόρπη και μια θηλιά (α/κ: 72, 82), καρφιά (Παρ.Ι/221) και δεκαπέντε σιδερένια ελάσματα (Παρ.ΙΙ/141). Τα συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο – 15^ο αιώνα (ΠΧ.2006.17).

α/κ: 87

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1312γ.2

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, 12/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 1,1 εκ. ΜΜ: 1,5 εκ.

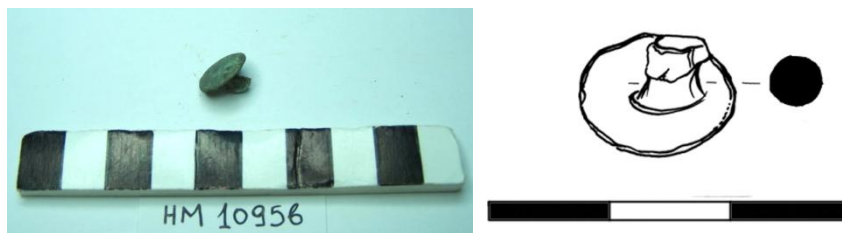
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Κεφαλή κυκλικού σχήματος, επίπεδη. Στέλεχος τετράπλευρης διατομής με αγκιστροειδή απόληξη, πεπλατυσμένο στη γένεσή του και λυγισμένο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 167 αρ. 802, εικ. 108.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – 15^{ος} αιώνας. Βρέθηκε μαζί με παρόμοιο καρφίδιο (α/κ: 86), τμήμα πετάλου υποδήματος (α/κ: 115), μια μικρή πόρπη και μια θηλιά (α/κ: 72, 82), καρφιά (Παρ.Ι/221) και δεκαπέντε σιδερένια ελάσματα

(Παρ.Π/141). Τα συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο – 15^ο αιώνα (ΠΧ.2006.17).

α/κ: 88

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: HM 1095β

Προέλευση: Χλεμούτσι, εκ περισυλλογής

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

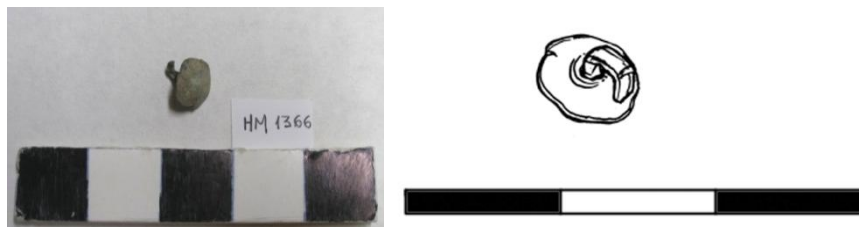
Διαστάσεις: Διάμ: 1,5 εκ. MM: 0,75 εκ. Πλ πεπλατυσμένης απόληξης: 0,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Το καρφίδιο διατηρείται ακέραιο και είναι διαβρωμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Κεφαλή κυκλικού σχήματος και στέλεχος κυκλικής διατομής και μικρού μήκους που κάμπτεται στο άκρο του σε ορθή γωνία διαμορφώνοντας πεπλατυσμένη απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 167 αρ. 797, 802, εικ. 108.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 89

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: HM 1366

Προέλευση: Χλεμούτσι, πύλη Εσωτερικού Περιβόλου, εκ περισυλλογής, 7/12/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

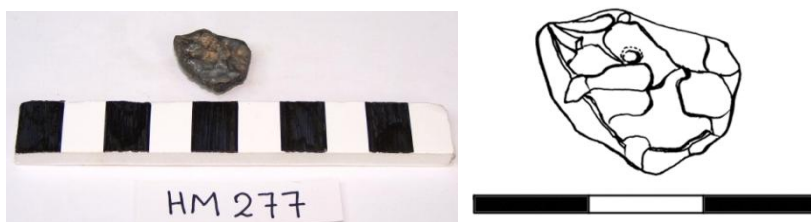
Διαστάσεις: Διάμ: 1,2 εκ. MM: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό διακοσμητικό καρφίδιο. Στέλεχος τετράπλευρης διατομής με πλάτος που ελαττώνεται προς τη μυτερή του απόληξη που είναι λυγισμένη. Κεφαλή πεπλατυσμένη, κυκλικού σχήματος, ελαφρά κυρτή.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 167 αρ. 802, 808, εικ. 108, 109.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 90

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: HM 277

Προέλευση: Χλεμούτσι 2001, εκ περισυλλογής

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

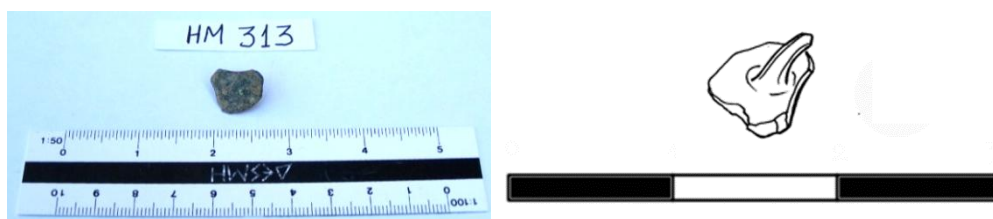
Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 1,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Σχεδόν ακέραιο, έχει ακανόνιστη περίμετρο λόγω φθοράς. Το στέλεχος έχει εκπέσει. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Επίπεδη κεφαλή ακανόνιστου ωσειδούς σχήματος. Το στέλεχος δεν συμφύεται με την κεφαλή, αλλά στερεώνεται διερχόμενο από οπή στο κέντρο της.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 207 αρ. 1124, εικ. 130.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 91

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: HM 313

Προέλευση: Γλαρέντζα 2000, Γεφύρι-Πύλη

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

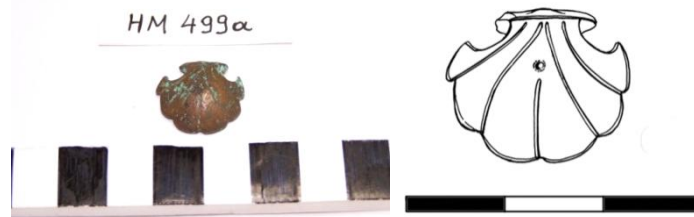
Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 0,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά. Έχει ακανόνιστη περίμετρο, πιθανόν λόγω φθοράς και είναι φθαρμένη η απόληξη του στελέχους του.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Επίπεδη κεφαλή ακανόνιστου ωσειδούς σχήματος και στέλεχος τετράπλευρης διατομής με σταδιακά ελαττούμενο πάχος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 167 αρ. 802, 808, εικ. 108, 109.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 92

Επίρραμμα

Αρ. καταγραφής: HM 499α

Προέλευση: Παράδοση από Κυλλήνη (Λιμενικό Ταμείο;), 04/06/1999

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

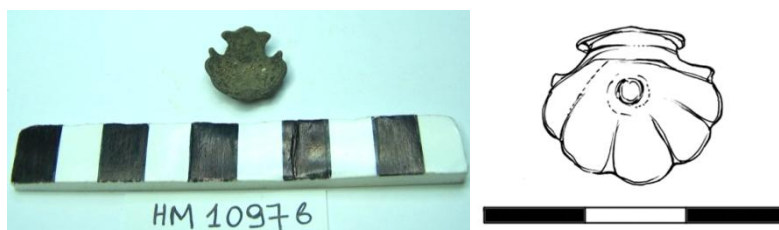
Διαστάσεις: MM: 1,9 εκ. ΜΠλ: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό επίρραμμα σε σχήμα αχιβάδας. Φέρει εκατέρωθεν της βάσης του δυο μικρές ημικυκλικές εγκοπές. Στην κυρτή πλευρά του κοσμείται με ακτινωτές εγχαράξεις και το έλασμα του δημιουργεί έξι λοβόσχημες απολήξεις. Στερεωνόταν με μικρό καρφίδιο που διερχόταν από το κέντρο του και μικρό τμήμα του στελέχους του διατηρείται επιτόπου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 134 αρ. 924-926, πίν. 68, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 200 αρ. 1083, εικ. 126.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 93

Επίρραμμα

Αρ. καταγραφής: HM 1097β

Προέλευση: Χλεμούτσι, εκ περισυλλογής

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: MM: 1,9 εκ. ΜΠλ: 1,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο, η κυρτή του πλευρά είναι αρκετά φθαρμένη, διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό επίρραμμα σε σχήμα αχιβάδας όμοιο με το α/κ: 92. Η κυρτή πλευρά του είναι ακόσμητη. Το έλασμα δημιουργεί πέντε λοβόσχημες απολήξεις.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 134 αρ. 924-926, πίν. 68, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 200 αρ. 1083, εικ. 126.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 94

Κουδουνάκι

Αρ. καταγραφής: HM 271

Προέλευση: Χλεμούτσι 2001, εκ περισυλλογής

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

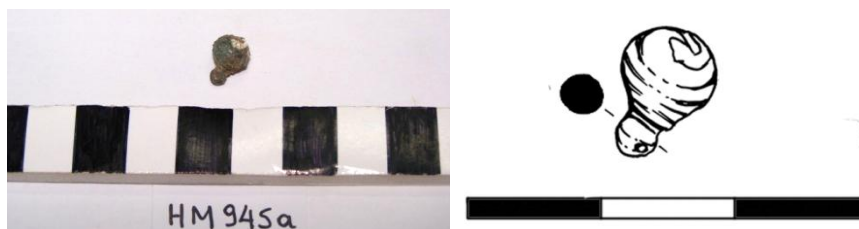
Διαστάσεις: Διάμ: 1,8 εκ. MM: 2,45 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο. Το σώμα του είναι λυγισμένο και διαβρωμένο. Η ραφή συνένωσης των δυο ημισφαιρίων είναι φθαρμένη.

Περιγραφή: Κουδουνάκι από λεπτό έλασμα. Σφαιρικό σώμα αποτελούμενο από δυο χυτά ημισφαίρια που ενώνονται περιμετρικά. Στο μέσο περίπου του σώματός του και σχεδόν σε όλο το μήκος της περιμέτρου διακρίνεται οριζόντια ραφή που δηλώνει τον τρόπο κατασκευής του. Φέρει μεγάλο δακτύλιο ανάρτησης δίπλα από τον οποίο ανοίγεται μικρή κυκλική οπή.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ραβλιονιέ-Ερσεγονιέ, 'Serbie', πίν. III.11, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 337-338 αρ. 1644, εικ. 221, Αγγέλλου - Χειμωνοπούλου, «Κίτρος», 385-386, εικ. 9γ.

Χρονολόγηση -συνευρήματα: 13^{ος} – μέσα 14^{ου} αιώνα.

α/κ: 95

Κομβίο

Αρ. καταγραφής: HM 945α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 47/49 #01, κατεστραμμένο δάπεδο, (ΜΑ.2004.47), 1/6/2004

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ. σώματος: 0,8 εκ. MM: 1,1 εκ.

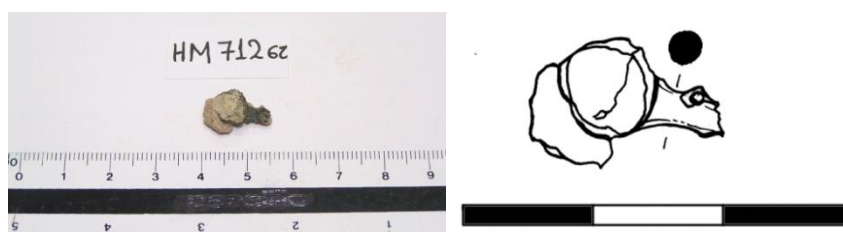
Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Κομβίο. Μικρό σφαιρίδιο με συμφυές στέλεχος που φέρει διαμπερή οπή πρόσδεσης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Γιανονιέ, 'Lukovit-Mušat', 114 πίν. I.89, 119 πίν. IV, Georgieva, 'Carevec', 397 εικ. 4.2, *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 157 αρ. 9, Waldbaum, *Sardis*, 126 αρ. 762-783, 799, πίν. 46, Μουτσόπουλος, *Βασιλική Αγίου Άχιλλείου*, τόμ. Α', 424, πίν. 52.2-3, τόμ. Β', πίν. 31.4, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 274 αρ. 1384-1386, εικ. 178, Williams II – Snyder 'Corinth: 1996', 18 αρ. 7, πίν. 6, Williams II – Snyder – Barnes - Zervos, 'Corinth: 1997', 242 αρ. 3, πίν.

41c.3, Read, *Metal Buttons*, 26-27, Αγγέλκου - Χειμωνοπούλου, «Κίτρος», 385-386, εικ. 9.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Βρέθηκε σε βάθος 0,14-0,35 μ. περίπου κάτω από το κατεστραμμένο δάπεδο του ναού δυτικά της Αγίας Τράπεζας μαζί με χάλκινη λαβή (α/κ: 149). Συνευρήματα κεραμικής περιλαμβάνουν στην πλειονότητά τους όστρακα από το τέλος 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα και λίγα ρωμαϊκά (ΗΠ 1978/9).

α/κ: 96

Κομβίο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 712στ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.33), 10/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ. σώματος: 1 εκ. ΜΜ: 1,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Σχεδόν ακέραιο, έχει εκπέσει τμήμα του σώματος. Απολεπισμένο από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Μικρό σφαιρικό κομβίο, όμοιο με το α/κ: 95.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 156-157 αρ. 8, Γιαννονιό, 'Lukovit-Mušat', 114 πίν. I.89, 119 πίν. IV, Georgieva, 'Carevec', 397 εικ. 4.2, Waldbaum, *Sardis*, 126 αρ. 762-783, 799, πίν. 46, Μουτσόπουλος, *Βασιλική Αγίου Αχιλλείου*, τόμ. Α', 424, πίν. 52.2-3, τόμ. Β', πίν. 31.4, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 274 αρ. 1384-1386, εικ. 178, Williams II – Snyder 'Corinth: 1996', 18 αρ. 7, πίν. 6, Williams II – Snyder – Barnes - Zervos, 'Corinth: 1997', 242 αρ. 3, πίν. 41c.3, Read, *Metal Buttons*, 26-27, Αγγέλκου - Χειμωνοπούλου, «Κίτρος», 385-386, εικ. 9.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με κεραμική της ίδιας περιόδου και σαράντα δυο νομίσματα, τα περισσότερα μιμήσεις τερνεσιών, και δυο τερνεσία του Φίλιππου της Σαβοΐας (1301-1305) (HN 3589-HN 3630). Μαζί με δακτυλίδι (α/κ: 110), άγκιστρο αδραχτιού (α/κ: 171), διακοσμητικό καρφίδιο (α/κ: 188), τέσσερις μάζες σιδήρου, μικρή μάζα και δυο ελάσματα χαλκού (Παρ.Π/48, 49) και καρφιά (Παρ.Ι/158).

α/κ: 97

Τμήμα κομβίου

Αρ. καταγραφής: HM 119

Προέλευση: Χλεμούτσι, εκ περισυλλογής

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

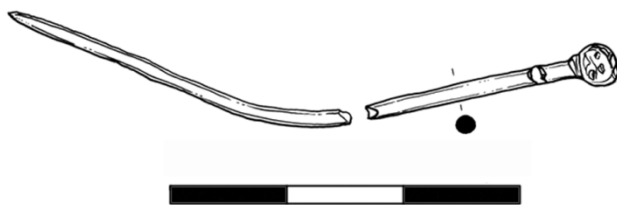
Διαστάσεις: Διάμ: 2 εκ. ΜΜ: 1,6 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται κατά το ήμισυ. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Τμήμα κομβίου. Ημισφαιρικό αντικείμενο από λεπτό μέταλλο. Ο δακτύλιος πρόσδεσης, από λεπτό σύρμα, διέρχεται από δυο μικρές συμμετρικές οπές στην κορυφή του σωζόμενου ημισφαιρίου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Μουτσόπουλος, *Βασιλική Αγίου Αχιλλείου*, τόμ. Β', 636-637, πίν. 32.1-2, Γιανονιέ, 'Lukovit-Mušat', 114 πίν. I.93, Buchvarov, *Yantra*, 40-41 αρ. 30-32, πίν. VIII.1-3, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 276 αρ. 1398, 1402, εικ. 178, Αγγέσκου - Χειμωνοπούλου, «Κίτρος», 385-386, εικ. 9, Read, *Metal Buttons*, 29 αρ. 95, 31 αρ. 100-101.

Χρονολόγηση -συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 98

Καρφίτσα

Αρ. καταγραφής: HM 1268

Προέλευση: Χλεμούτσι, Τομές 1-3, (ΜΧ.2006.9), 11/07/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

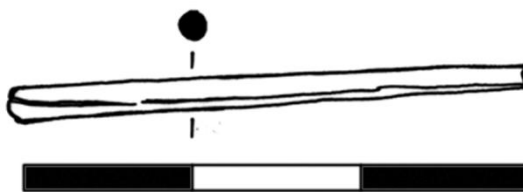
Διαστάσεις: Διάμ. κεφαλής: 0,4 εκ. ΜΜ: 5,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Το αντικείμενο είναι σπασμένο σε δυο κομμάτια αλλά αποκαθίσταται ακέραιο. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Καρφίτσα. Επίμηκες, λεπτό στέλεχος κυκλικής διατομής με μυτερή απόληξη και συμφυή κεφαλή σφαιρικού σχήματος. Είναι λυγισμένη σε αμβλεία γωνία στο μέσο περίπου του μήκους της.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Minić, *Mačvanska Mitrovica*, 54 πίν. XVIII.27, Ercegović-Pavlović, *Mačvanska Mitrovica*, πίν. XXV.sondage 3a, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 299, εικ. 200-201, Zadora-Rio κ.ά., 'Rigny-Ussé', 147 αρ. 51, Moore, *Tille Höyük*, 127 αρ. 26, εικ. 56.26, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 374 αρ. 458 (Α. Νίκα).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε μαζί με ένα μεσαιωνικό νόμισμα (NX.2006.3) και κεραμική που χρονολογείται στην ίδια περίοδο (ΠΧ.2006.11). Μαζί με δυο χάλκινα διακοσμητικά καρφιά (α/κ: 84, 85), καρφιά και σιδερένια ελάσματα (Παρ.Ι/218, Παρ.ΙΙ/138).

α/κ: 99

Τμήμα καρφίτσας

Αρ. καταγραφής: HM 773β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 26 #16, Τάφος 11, (ΜΑ.2002.23), 01/08/2002

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

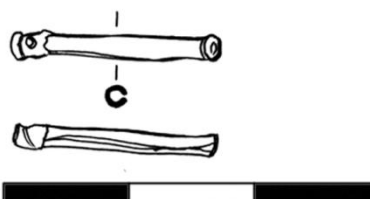
Διαστάσεις: ΜΜ: 3,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Διατηρείται αποσπασματικά, οι απολήξεις της έχουν καταστραφεί. Απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα καρφίτσας. Λεπτό, επίμηκες στέλεχος κυκλικής διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Μέσα 14^{ου} αιώνα. Στο προηγούμενο στρώμα ταφών εντοπίστηκε σόλδινο του δόγη Φραντσέσκο Ντάντολο (1329-1339) (HN 3421). Βρέθηκε μαζί με τρία τμήματα καρφιών, πιθανόν από φέρετρα (Παρ.Ι/35).

α/κ: 100

Μεταλλική απόληξη κορδονιού

Αρ. καταγραφής: HM 709

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.30), 09/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

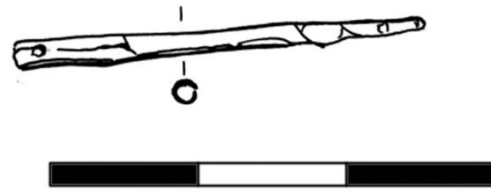
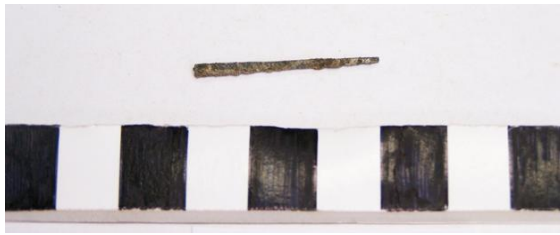
Διαστάσεις: Διάμ. κεφαλής: 1,45 εκ. ΜΜ: 1,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά, έχει εκπέσει τμήμα της κεφαλής. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Πιθανόν απόληξη κορδονιού. Μικρό, διαμπερές, κυλινδρικό αντικείμενο από αναδιπλωμένο έλασμα με συμφυή κεφαλή που φέρει κυκλική οπή.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Στο ίδιο βάθος εντοπίστηκαν μια πόρπη (α/κ: 70), καρφιά (Παρ.Ι/157), κομμάτια σιδήρου κι ένα μικρό χάλκινο έλασμα (Παρ.ΙΙ/46-47). Μαζί με τονέσιο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289), οβολό του Γουλιέλμου Ντελαρός ή Γκυ Β΄ Ντελαρός (1280-1308), αταύτιστο τοννεζέλλο, μίμηση τοννέσιου ακυρωμένου με οπή και μίμηση τοννέσιου (HN 3584-8).

α/κ: 101

Μεταλλική απόληξη κορδονιού

Αρ. καταγραφής: HM 753

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 23 #10, Τάφος 7, στρώμα οστών, 30/07/2001

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

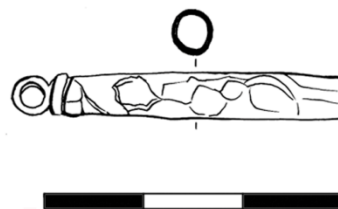
Διαστάσεις: MM: 3 εκ. ΜΠχ: 0,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη με φθαρμένες απολήξεις και διαβρωμένη.

Περιγραφή: Κυλινδρικό έλασμα που ελαττώνει σταδιακά το πάχος του προς τη μια του απόληξη και στην περιφέρειά του φέρει μικρή οπή. Το αντικείμενο, κενό στο εσωτερικό, προσαρμοζόταν στην απόληξη δερμάτινων ή υφασμάτινων κορδονιών και στερεωνόταν με καρφίδιο που διερχόταν από την οπή.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 282-284.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε στρώμα ταφών κοντά στο πέρας του κτιστού τάφου και σε βάθος περίπου 1,50-1,60 μ. από το δάπεδο του ναού. Μαζί με τورνεζέλλο, σήμερα χαμένο και καρφιά από φέρετρα (Παρ.1/27).

α/κ: 102

Στοιχείο ένδυσης

Αρ. καταγραφής: HM 801

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 35 #08, Λάκκος ταφής 4, (ΜΑ.2002.52), 17/09/2002

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: MM: 2,8 εκ. Διάμ: 0,6 εκ. ΕΔιάμ: 0,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο, το στέλεχος του είναι λυγισμένο. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Επίμηκες, κυλινδρικό, διαμπερές αντικείμενο από αναδιπλωμένο έλασμα. Η διάμετρος του ελαττώνεται ελαφρά προς το ένα άκρο του στο οποίο προσκολλάται μικρό, συρμάτινο έλασμα που ελίσσεται και διαμορφώνει θηλιά. Γύρω από τη θηλιά διατηρούνταν ίχνη κλωστής που σήμερα δεν είναι ορατά.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 0,25 μ. από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 0,85 μ. από το δυτικό πέρας της τομής και 0,77 μ. από το νότιο τοίχο. Μαζί με οβολό του Φίλιππου της Σαβοΐας (1301-1305), δυο τورνεζέλλι του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382), τورνεζέλλο του δόγη Λορέντζο Τσέλι (1361-1368) (HN 3429-30, HN 3432-33) και οκτώ καρφιά

(Παρ.Ι/42). Στο στρώμα εύρεσης εντοπίστηκαν διάσπαρτα μικρά οστά και ίχνη κάρβουνου και ιδιαίτερα στο ανατολικό τμήμα βρέθηκε πληθώρα κεράμων, που πιθανόν κάλυπταν τις ταφές του επόμενου στρώματος.

Κοσμήματα

α/κ: 103

Ζεύγος κρεμαστών κοσμημάτων

Αρ. καταγραφής: HM 571

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 8/67 #02, Τάφος 21, (ΜΑ.2003.97), 22/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός επιχρυσωμένος

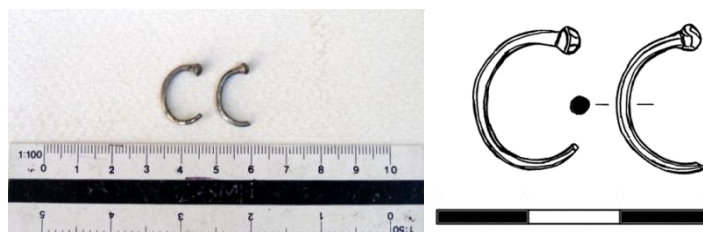
Διαστάσεις: ΜΜα: 2,2 εκ. ΜΜβ: 1,9 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραια αλλά διαβρωμένα. Η επιχρύσωση έχει εκπέσει κατά τόπους.

Περιγραφή: Κρεμαστά κοσμήματα. Δυο μικρά ελάσματα όμοιου σχήματος. Η μια ακμή τους είναι ημικυκλική, η άλλη με κυματοειδή απόληξη. Και τα δυο φέρουν κοντά στο ένα άκρο τους μικρή κυκλική διαμερή οπή ανάρτησης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} αιώνα. Τα κοσμήματα βρέθηκαν σε βάθος 0,44-0,70 μ. από το δάπεδο του ναού μαζί με καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/136). Στο ίδιο βάθος εντοπίστηκε τορνεζέλλο του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382) (ΗΝ 3510). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο αιώνα (ΗΠ 1504).

α/κ: 104

Ζεύγος ενωτίων

Αρ. καταγραφής: HM 342

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 18 #10, Λάκκος ταφής 1, 06/07/2000

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Ασήμι

Διαστάσεις: ΜΜ: 1,7 εκ. Διάμ. κεφαλής: 0,35 εκ. ΜΠχ στελέχους: 0,2 εκ. ΕΠχ στελέχους: 0,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραια, οι μυτερές απολήξεις τους είναι φθαρμένες.

Περιγραφή: Ζεύγος ενωτίων. Αποτελούνται από δυο μικρά ελάσματα κυκλικής διατομής και ημικυκλικού σχήματος. Έχουν κομβίοσχημες κεφαλές και στελέχη με πάχος που σταδιακά ελαττώνεται προς τη μυτερή τους απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Aleksova, *Prosek*, πίν. XXIII.19.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – τέλη 14^{ου} αιώνα. Τα ενώτια εντοπίστηκαν σε βάθος περίπου 0,93 μ. από το δάπεδο του ναού, σε στρώμα διάσπαρτων οστών στο πέρας του ταφικού συνόλου. Μαζί με μάζα χαλκού (Παρ.Π/4). Πιο ψηλά, σε βάθος 0,40 μ. από το δάπεδο του ναού, εντοπίστηκε αταύτιστο τορνεζέλλο. Συνδέονται με όστρακα αγγείου με σχαρωτό διάκοσμο που θέτουν ως terminus post quem το τέλος του 13^{ου} αιώνα (ΗΠ 366).

α/κ: 105

Δυο τμήματα ενωτίου

Αρ. καταγραφής: HM 1064

Προέλευση: Καθολική Γαστούνης, Περίβολος ΝΔ ναού, Τομή γ (επέκταση και αρχική) #03, Τάφος 12, ΟΜ 21, 18/06/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

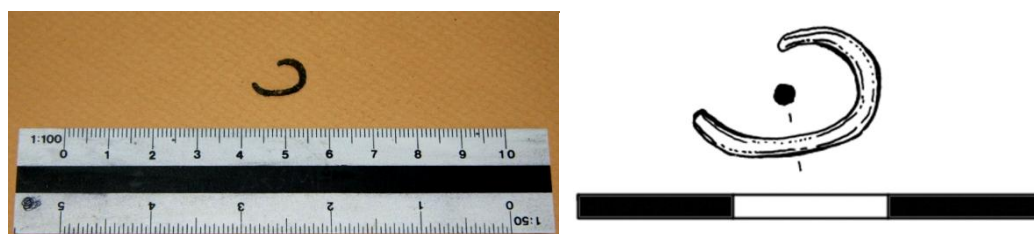
Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 2,7 εκ. Πχ ελάσματος: 0,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Τα ελάσματα είναι φθαρμένα στα σημεία θραύσης και διαβρωμένα.

Περιγραφή: Δυο συνανήκοντα λεπτά ημικυκλικά ελάσματα κυκλικής διατομής. Πρόκειται για τμήματα από απλό κρίκο - ενώτιο, καθώς το ένα θραύσμα σώζει το κούμπωμα του κοσμήματος που διαμορφώνεται με αναδίπλωση.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Jovanović, 'Lukovit – Musat', 122, πίν. V, Ploug κ.ά., *Hama*, 84, εικ. 32.1, Harrison, *Saraghane*, 267 αρ. 601, πίν. 415.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Μαζί με δυο καρφιά με ίχνη ξύλου (Παρ.Ι/235).

α/κ: 106

Μικρό έλασμα πιθανόν από ενώτιο

Αρ. καταγραφής: HM 647β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 45 #08, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.14), 7/3/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

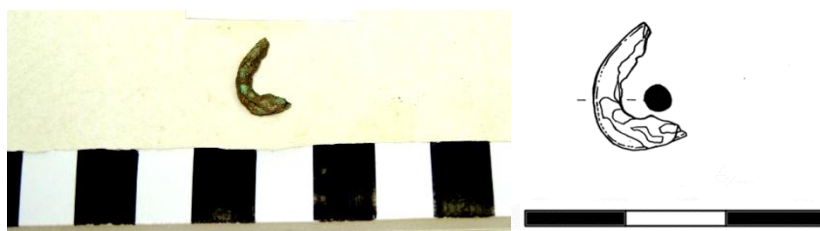
Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 1,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά και είναι διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό καμπύλο έλασμα κυκλικής διατομής. Ίσως προέρχεται από ενώτιο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - αρχές 15^{ου} αιώνα. Προέρχεται από ταφικό σύνολο που ανοίχτηκε κάτω από το δάπεδο του ναού και συνδέεται με τη νεότερη από τις δυο ταφές. Το στρώμα χρονολογεί τον νεοεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3457) που βρέθηκε σε βάθος 0,66 μ. από το δάπεδο του ναού. Μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/85-86), μάζα χαλκού και χάλκινο άγκιστρο (Παρ.ΙΙ/19).

α/κ: 107

Μικρό έλασμα πιθανόν από ενώτιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 632

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 63, Τάφος 31 #13, (ΜΑ.2003.158), 26/11/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

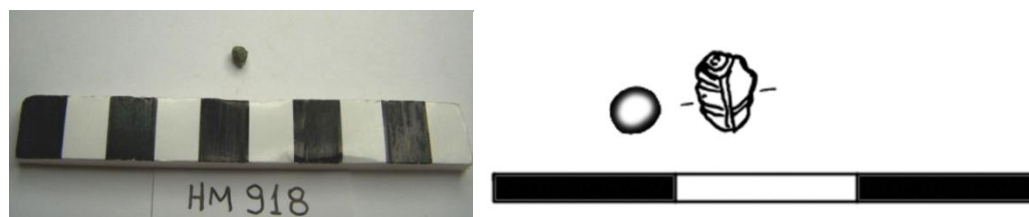
Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 1,25 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά και είναι διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό καμπύλο έλασμα κυκλικής διατομής. Ίσως προέρχεται από ενώτιο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε στο πέρας περίπου του τάφου σε βάθος 2-2,07 μ. από το δάπεδο του ναού μαζί με λίγα αβαφή όστρακα κεραμικής (ΗΠ 1731).

α/κ: 108

Σφαιρίδιο ενωτίου

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 918

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 63 #02, Λάκκος ταφής 36 (ΜΑ.2004.20), 13/5/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 0,3 εκ.

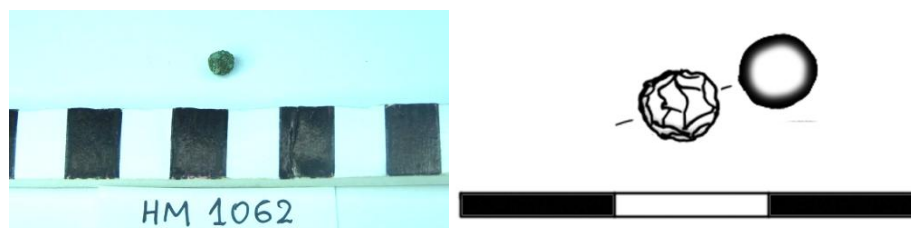
Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται σχεδόν ακέραιο και είναι διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό σφαιρίδιο, πιθανόν από ενώτιο. Διαμορφώνεται από τη συνένωση δυο χυτών ημισφαιρίων και φέρει διαμπερή οπή. Όμοιο με το α/κ: 109.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Bosselmann-Ruickbie, *Byzantinischer Schmuck*, 230 αρ. 33.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Προέρχεται από το ανώτερο στρώμα του συλημένου λάκκου ταφής μαζί με δυο καρφιά (Παρ.Ι/108-109).

α/κ: 109

Σφαιρίδιο ενωτίου

Αρ. καταγραφής: HM 1062

Προέλευση: Καθολική Γαστούνης, Τομή γ #03, Τάφος XX, (ΟΜ 26), 23/6/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 0,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται σχεδόν ακέραιο αλλά απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Μικρό σφαιρίδιο παρόμοιο με το α/κ: 108. Πιθανόν από ενώτιο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Bosselmann-Ruickbie, *Byzantinischer Schmuck*, 230 αρ. 33.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Πιθανόν Φραγκοκρατία. Βρέθηκε μαζί με δυο καρφιά (Παρ.Ι/236).

α/κ: 110

Τμήμα δακτυλιδιού

Αρ. καταγραφής: HM 710

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.31), 10/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

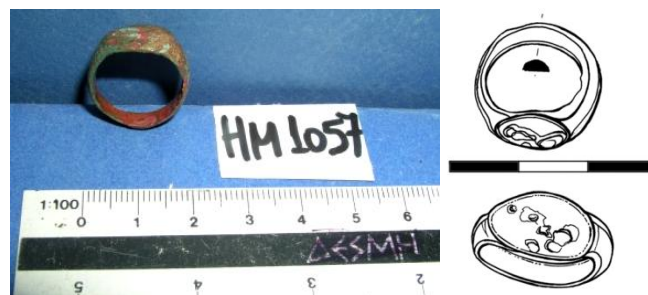
Διαστάσεις: Διάμ: 2,1 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 0,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά, μεγάλο τμήμα της σφενδόνης έχει εκπέσει και είναι αρκετά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Δακτυλίδι. Ο δακτύλιος αποτελείται από ακόσμητη λεπτή ταινία. Η σφενδόνη, στο βαθμό που διατηρείται, συμφύεται με το δακτύλιο και είναι ελαφρά πεπλατυσμένη και ακόσμητη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Harrison, *Sarazhane*, 271 αρ. 662, πίν. 445, Jovanović, 'Lukovit-Mušat', 119 πίν. IV.78, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 332 αρ. 1623, εικ. 217, Popović, *Ras*, 245 εικ. 203.13, Radičević, 'Periodization', 204 εικ. 6.2, Bosselmann-Ruickbie, *Byzantinischer Schmuck*, 406 εικ. 187 (Κόρινθος).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με κεραμική της ίδιας περιόδου και σαράντα δυο νομίσματα, τα περισσότερα μιμήσεις τορνεσίων, και δυο τορνέσια του Φίλιππου της Σαβοΐας (1301-1305) (HN 3589-HN 3630). Μαζί με άγκιστρο αδραχτιού (α/κ: 171), διακοσμητικό καρφίδιο (α/κ: 188), μικρό κομβίο (α/κ: 96), τέσσερις μάζες σιδήρου, μικρή μάζα και δυο ελάσματα χαλκού (Παρ.Π/48, 49) και καρφιά (Παρ.Ι/158).

α/κ: 111

Δακτυλίδι

Αρ. καταγραφής: HM 1057

Προέλευση: Βλαχέρνα Ηλείας, Τομή 4, διαταραγμένο στρώμα, Βάθος: 1,50 μ. από την άνω επιφάνεια του τοίχου, 26/6/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 2,1 εκ. Πχ δακτυλίου: 0,45 εκ. Πλ σφενδόνης: 0,9 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό δακτυλίδι. Πλατύς, ταινιόσχημος δακτύλιος με γωνιώδεις ώμους και πεπλατυσμένη σφενδόνη ωοειδούς σχήματος που ορίζεται περιμετρικά με χάραξη. Εκτός από ακανόνιστες εγχαραξίες δεν διακρίνεται τυχόν διακόσμηση της σφενδόνης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Garašanin, 'Dobrača', 201 εικ. 14a-e, Harrison, *Sarazhane*, 271 αρ. 661, 662, πίν. 444-445, Μουτσόπουλος, *Βασιλική Αγίου Αχιλλείου*, πίν. 36.1, *Το Ελληνικό Κόσμημα*, 213 αρ. 250, 214 αρ. 252, Popović, *Ras*, 245 εικ. 203.13, Ζαφειροπούλου επιμ., *Συλλογή Τσολοζίδη*, 84 αρ. 97, Mitchell, *Aşvan Kale*, 234 αρ. 53, εικ. 120, Bosselmann-Ruickbie, *Byzantinischer Schmuck*, 292-293 αρ. 148.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 13^{ου} αιώνας.

α/κ: 112

Δακτυλίδι

Αρ. καταγραφής: HM 497

Προέλευση: Κάστρο Οχιάς ή Ωριάς, θέση «Παλιοκκλήσι» δυτικά του κάστρου, από ταφή, 26/08/1997

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά, έχει εκπέσει το ένθετο υλικό που κοσμούσε τη σφενδόνη. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Δακτυλίδι. Δακτύλιος ημικυκλικής διατομής και σφενδόνη ωσειδούς σχήματος. Η σφενδόνη δεν σώζει το διακοσμητικό της λίθο, φέρει όμως τέσσερις εγκοπές προσαρμογής του στην επιφάνειά της.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Kourelis, *Rural archaeology*, 333.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 13^{ος} - 14^{ος} αιώνας (χρονολογική εκτίμηση από Κ. Κουρέλη).

Στοιχεία υπόδησης

α/κ: 113

Ζεύγος πετάλων υποδημάτων

Αρ. καταγραφής: HM 489α

Προέλευση: Άγιος Νικόλαος στον οικισμό Τριάντα, Τάφος 13, 29/09/1999

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

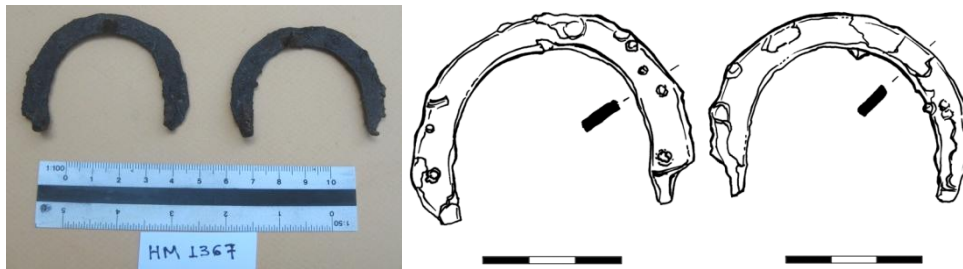
Διαστάσεις: ΜΜ: 7,6 εκ. ΜΠλ ανοίγματος: 7,4 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 1,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραια, το άγκιστρο ενός από τα δυο κάθετα στελέχη έχει εκπέσει κι από τα δυο πέταλα. Οι επιφάνειές τους είναι απολεπισμένες.

Περιγραφή: Δυο πέταλα υποδημάτων. Έλασμα τετράπλευρης διατομής το πλάτος του οποίου αυξάνει ελάχιστα στο καμπύλο τμήμα τους. Και τα δυο φέρουν από τρεις αγκιστροειδείς υποδοχές προσήλωσης σε υποδήματα: δυο στις απολήξεις των κάθετων στελεχών και μια στην κορυφή του καμπύλου τμήματός τους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 13, *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 153-155 αρ. 6, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 113 αρ. 107 (Μ. Παϊσίδου).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Εντοπίστηκαν στα πέλατα του νεκρού και στο ίδιο στρώμα με μικρές πόρπες σπιρουνιών (α/κ: 34, 35), που ανάγονται στη φραγκική περίοδο.

α/κ: 114

Ζεύγος πετάλων υποδημάτων

Αρ. καταγραφής: HM 1367

Προέλευση: Ψάρι, θέση «Κυριαζόλακκα», ιδιοκτησία Βασ. Πανούση, Τάφος 11 (T52), 25/7/2007

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 4,7 εκ. ΜΠλ ανοίγματος: 6 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 1,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραια, η αγκιστροειδής απόληξη ενός στελέχους έχει εκπέσει από το ένα πέταλο. Οι επιφάνειές τους είναι απολεπισμένες.

Περιγραφή: Δυο πέταλα υποδημάτων. Έλασμα τετράπλευρης διατομής σταθερού πλάτους. Και τα δυο φέρουν από τρεις αγκιστροειδείς υποδοχές προσήλωσης σε υποδήματα: δυο στις απολήξεις των κάθετων στελεχών και μια στην κορυφή του καμπύλου τμήματός τους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 308 εικ. 118, Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 13, *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 153-155 αρ. 6, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ώρες Βυζαντίου*, 113 αρ. 107 (Μ. Παϊσίδου).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 115

Τμήμα πετάλου υποδήματος

Αρ. καταγραφής: HM 1312β

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, (MX.2006.15), 17/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 6 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 1,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται κατά το ήμισυ. Απολεπισμένο από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Τμήμα πετάλου υποδήματος από ευρύ καμπύλο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Στην απόληξη του κάθετου στελέχους του το έλασμα αναδιπλώνεται σχηματίζοντας μικρό άγκιστρο για την προσαρμογή του πετάλου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 13, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 113 αρ. 107 (Μ. Παϊσίδου).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – 15^{ος} αιώνας. Μαζί με δυο χάλκινα διακοσμητικά καρφιά (α/κ: 86, 87), μια μικρή πόρπη και μια θηλιά (α/κ: 72, 82), δεκαπέντε σιδερένια ελάσματα (Παρ.ΙΙ/141) και καρφιά (Παρ.Ι/221). Τα συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο – 15^ο αιώνα (ΠΧ.2006.17).

α/κ: 116

Τμήμα πετάλου υποδήματος

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1313α

Προέλευση: Χλεμούτσι, Τομές 1-4, (ΜΧ.2006.16), 17/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 3,5 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 1,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται κατά το ήμισυ. Το στέλεχος είναι φθαρμένο στην απόληξή του. Απολεπισμένο από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Τμήμα πετάλου υποδήματος από ευρύ καμπύλο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Στο ανώτερο σημείο του διαμορφώνεται άγκιστρο προσαρμογής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 13, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 113 αρ. 107 (Μ. Παϊσίδου), Nikolova, 'Carevec', 308 εικ. 118.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/222). Αφθονα συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΠΧ.2006.18).

α/κ: 117

Τμήμα πετάλου υποδήματος

Αρ. καταγραφής: HM 1303

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, διαμόρφωση αύλειου χώρου βόρεια της αίθουσας Α4, (ΜΧ.2006.5), 6/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 4,7 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 1,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται κατά το ήμισυ. Απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα πετάλου από λεπτό έλασμα τετράπλευρης διατομής. Η απόληξη του στελέχους του είναι πεπλατυσμένη και ελαφρά αναδιπλωμένη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 153-155 αρ. 6, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 113 αρ. 107-108 (Μ. Παϊσίδου – Ν. Ζήκος).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Βρέθηκε μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/224). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στην περίοδο της φραγκοκρατίας (ΠΧ.2006.5,13).

α/κ: 118

Τμήμα πετάλου υποδήματος

Αρ. καταγραφής: HM 281

Προέλευση: Χλεμούτσι, τομή εξωτερικά του κάστρου (έξω από αίθουσα Α5), βόθρος, 2001

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 6 εκ. ΜΠλ. ελάσματος: 1,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, το ένα στέλεχος έχει αποκοπεί στο μεγαλύτερο μέρος του. Είναι απολεπισμένο από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Τμήμα πετάλου υποδήματος. Έλασμα επίπεδο, τετράπλευρης διατομής. Το ένα στέλεχος σώζεται ακέραιο, η απόληξή του είναι πεπλατυσμένη με φθαρμένο άγκιστρο προσαρμογής. Αντίστοιχο άγκιστρο διατηρείται στην κορυφή του καμπύλου τμήματός του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 13, *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 153-155 αρ. 6, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 113 αρ. 107-108 (Μ. Παϊσίδου – Ν. Ζήκος).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 119

Πέταλο υποδήματος

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1061

Προέλευση: Καθολική Γαστούνης, Περίβολος ΝΔ ναού, Τομή α #07 ΟΜ 10, 11/6/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 8 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 1,5 εκ.

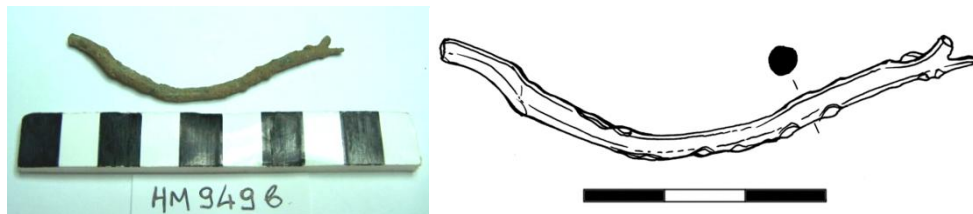
Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, οι απολήξεις του είναι φθαρμένες. Απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Πέταλο υποδήματος. Καμπύλο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Στις απολήξεις των στελεχών του διακρίνονται οι γενέσεις των αγκιστροειδών ελασμάτων προσήλωσης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», 854, εικ. 13, *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 153-155 αρ. 6, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ώρες Βυζαντίου*, 113 αρ. 107-108 (Μ. Παϊσίδου – Ν. Ζήκος).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

Σύνεργα καλλωπισμού/ιατρικά

α/κ: 120

Εργαλείο ιατρικό ή/και καλλωπισμού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 949β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 44 και Μάρτυρας 27/44 #06, Λάκκος ταφής 40, (ΜΑ.2004.51) 2/6/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

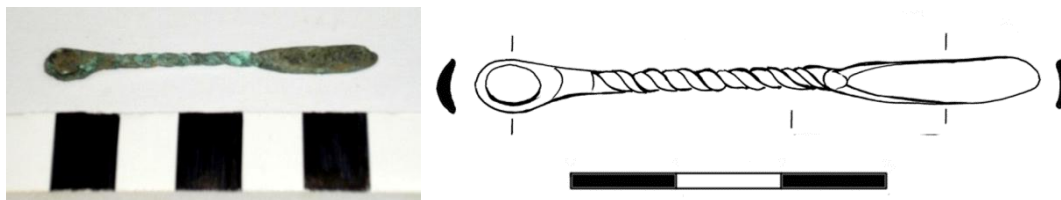
Διαστάσεις: ΜΜ: 7,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Το στέλεχος κάμπτεται στο μέσο του μήκους του πιθανόν λόγω φθοράς. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό εργαλείο με κυλινδρικό στέλεχος και διχαλωτή απόληξη. Ενδέχεται να πρόκειται για λαβίδα που χρησίμευε ως ιατρικό εργαλείο ή σύνεργο καλλωπισμού.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ploug κ.ά., *Hama*, 76, εικ. 29.6, Minić, *Mačvanska Mitrovica*, 52 πίν. XVII.11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε λάκκο ταφής που ανοίχτηκε στο έδαφος του ναού στα ψηλότερα στρώματα του οποίου εντοπίστηκε σόλδινο του δόγη Φραντσέσκο Ντάντολο (1329-1339) (HN 3534). Μαζί με καμπύλο έλασμα σιδήρου, πιθανόν είδος λαβής και στέλεχος καρφιού (α/κ: 138, Παρ.Ι/79).

α/κ: 121

Ωτογλυφίδα - οδοντογλυφίδα

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 237α

Προέλευση: Χλεμούτσι, μαζί με θησαυρό 367 φραγκικών νομισμάτων, 1987

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

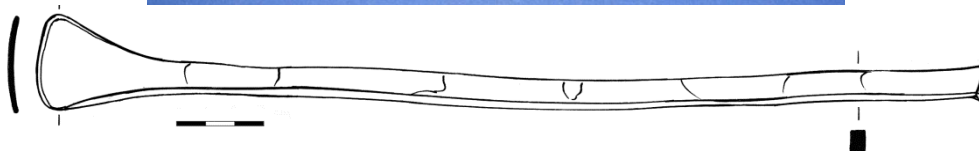
Διαστάσεις: ΜΜ: 5,7 εκ. ΜΠλ βαθουλώματος: 0,6 εκ. ΜΠλ απόληξης: 0,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Σχεδόν ακέραιη, έχει εκπέσει μικρό τμήμα από την επίπεδη απόληξή της. Διαβρωμένη.

Περιγραφή: Σύνθετο εργαλείο καλλωπισμού ή/και ιατρικό. Στέλεχος από επίμηκες, στρεπτό έλασμα που απολήγει σε μικρό κυκλικό βαθούλωμα, το οποίο λειτουργούσε ως ωτογλυφίδα. Στο αντίθετο άκρο διαμορφώνεται η πεπλατυσμένη και σχετικά οξύληκτη οδοντογλυφίδα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Harrison, *Sarazhane*, 256 αρ. 449, πίν. 366, Mitchell, *Aşvan Kale*, 239 αρ. 103, εικ. 125, Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 379 αρ. 1759, εικ. 251.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας.

α/κ: 122

Σπάτουλα

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 700

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι-Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.21), 29/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 32,9 εκ. Πλ στελέχους: 1 εκ.

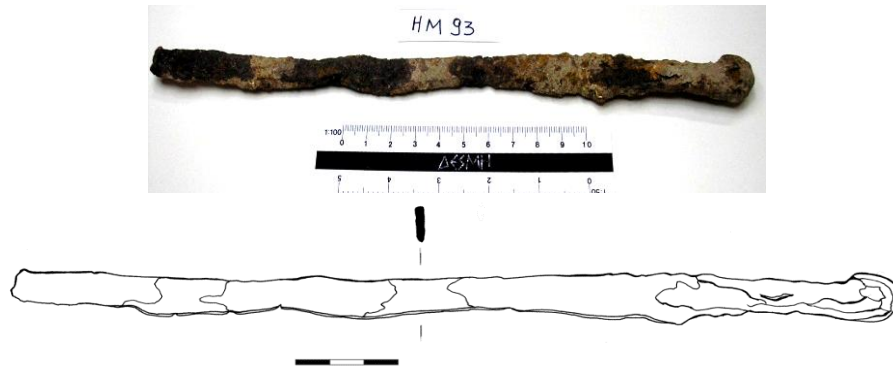
Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη αλλά αρκετά απολεπισμένη.

Περιγραφή: Σπάτουλα. Επίμηκες στέλεχος τετράπλευρης διατομής, ελαφρά λυγισμένο λόγω φθοράς. Το ένα άκρο του είναι τριγωνικό με αποστρογγυλεμένες γωνίες και ελαφρά κοίλο. Χρησίμευε ως ιατρικό εργαλείο ή/και σύνεργο καλλωπισμού.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ploug κ.ά., *Hama*, 66, εικ. 25.3.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα – 1407. Εντοπίστηκε στον αποθέτη της ανατολικής πύλης μαζί με μια μίμηση τοννέσιου κι άφθονη σταυροφορική κεραμική. Στον ίδιο χώρο βρέθηκαν καρφιά (Παρ.Ι/154), κομμάτια σιδήρου καθώς κι ένα τμήμα χάλκινου σκεύους (Παρ.ΙΙ/41-42).

α/κ: 123

Κοχλιάριο καλλωπισμού/ιατρικό

Αρ. καταγραφής: HM 93

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 25,3 εκ. Πλ: 1-1,2 εκ. Πχ: 0,6 εκ. Πλ αποστρογγυλεμένης απόληξης: 1,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Σχεδόν ακέραιο, έχει φθαρεί μικρό τμήμα της απόληξής του. Έχει επικαθίσεις και απολεπίζεται από τη διάβρωση.

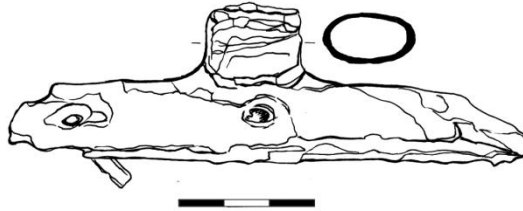
Περιγραφή: Κοχλιάριο καλλωπισμού ή/και ιατρικό. Επίμηκες, επίπεδο αντικείμενο με λεπτό στέλεχος τετράπλευρης διατομής. Το ένα του άκρο είναι αποστρογγυλεμένο και διαμορφώνει μικρό, ημισφαιρικό βαθούλωμα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ploug κ.ά., *Hama*, 66, εικ. 25.6.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

4. Οικοσκευή

Στοιχεία θυρώματων και κλείστρα

α/κ: 124

Στοιχείο θυρώματος

Αρ. καταγραφής: HM 574

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 51/65 #03, (ΜΑ.2003.101), 30/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 11,4 εκ. Πλ: 2,4 εκ. Πχ ελάσματος: 0,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο με φθαρμένες τις απολήξεις των στενών πλευρών του. Απολεπισμένο λόγω προχωρημένης διάβρωσης.

Περιγραφή: Στοιχείο θυρώματος. Επίμηκες ορθογώνιο έλασμα με δυο οπές πρόσφυσης στον κατά μήκος άξονά του. Στη μια οπή διατηρείται επιτόπου μικρό καρφί με επίπεδη πεπλατυσμένη κεφαλή και στέλεχος τετράπλευρης διατομής, η απόληξη του οποίου έχει εκπέσει. Στο μέσο της μιας μακριάς πλευράς του φέρει συμφυές κυλινδρικό διαμπερές έλασμα που σχηματίζεται με αναδίπλωση και διατηρεί ίχνη ξύλου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Βρέθηκε σε βάθος 0,19-0,50 μ. κάτω από το κατεστραμμένο δάπεδο του ναού, μαζί με λίθινο απότμημα με διπλό βεργίο (ΗΛ 788) και λίγα αβαφή όστρακα κεραμικής, εκ των οποίων ένα από matt-painted αγγείο (τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας) (ΗΠ 1518).

α/κ: 125

Στοιχείο θυρώματος

Αρ. καταγραφής: HM 1144

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #01, (ΜΧ.2004.29), 3/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

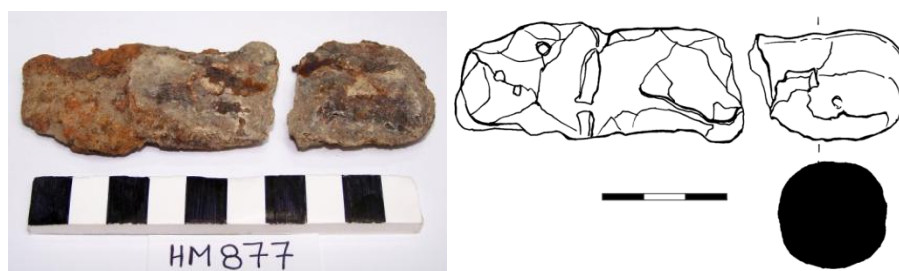
Διαστάσεις: ΜΜ: 9,2 εκ. ΜΠλ: 4 εκ. Πχ: 1,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, τμήμα της επιφάνειας στερέωσής του σε ξύλινο φορέα έχει αποκοπεί. Απολεπισμένο από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Τμήμα θυρώματος από βαρύ μέταλλο. Αποτελείται από επίμηκες ορθογώνιο έλασμα με το οποίο συμφύεται διαμπερές στέλεχος κυκλικής διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκε τοννεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3409) και κεραμική από τα τέλη του 13^{ου} - 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2075/77) Μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/200) κι έξι ελάσματα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/103).

α/κ: 126

Δυο τμήματα κλείστρου

Αρ. καταγραφής: HM 877

Προέλευση: Γλαρέντζα, Διατείχιμα/Κλιτύς, Πύργος, Τομή 2 #03, 6/8/2002

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

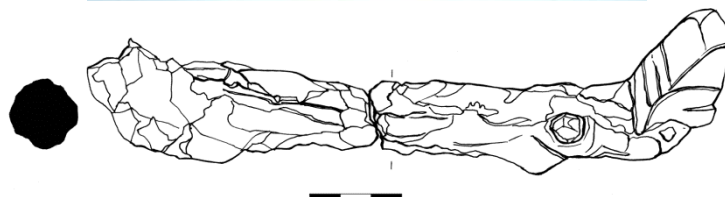
Διαστάσεις: MM: 12 εκ. Πλ: 3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά και είναι σπασμένο σε δυο κομμάτια που συνανήκουν. Η επιφάνειά του είναι απολεπισμένη.

Περιγραφή: Επίμηκες, ορθογώνιο έλασμα από βαρύ μέταλλο τετράπλευρης διατομής, πιθανόν τμήμα σύρτη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 0,67-0,93 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους. Το πάχος και οι διαστάσεις του επιτρέπουν το συσχετισμό του με τον πύργο του βόρειου διατειχίσματος, στο κατώφλι του οποίου βρέθηκε το αντικείμενο.

α/κ: 127

Κλείστρο

Αρ. καταγραφής: HM 517β-γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Εσωτερικός Περιβόλος, εσωτερικό ΝΑ πύργου, (ΜΒ.2003.4), 02/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 20,2 εκ. Πλ: 3 εκ. ΜΠχ: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Σχεδόν ακέραιο αλλά σπασμένο σε δυο κομμάτια που συνανήκουν. Είναι πολύ απολεπισμένο από τη διάβρωση και φέρει επικαθίσεις μεταξύ των οποίων διακρίνονται ίχνη ξύλου.

Περιγραφή: Εξάρτημα θυρώματος (σύρτης). Πιθανόν ασφάλιζε θύρωμα του πύργου. Βαρύ επίμηκες στέλεχος, τετράπλευρης διατομής. Στο ένα άκρο του κάμπτεται σε αμβλεία γωνία, ενώ η αντιδιαμετρική απόληξή του είναι ελαφρά ανασηκωμένη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Μέσα 15^{ου} αιώνα, με βάση χάραγμα εντοιχισμένο στο τείχος του εσωτερικού περιβόλου, που αναφέρει τη χρονολογία 1441/2. Στο ίδιο στρώμα βρέθηκαν κατεργασμένα λίθινα αρχιτεκτονικά μέλη από τον πύργο. Μαζί του ανασύρθηκε μικρό καρφί (Παρ.Ι/172) και λίγη αβαφής κεραμική (ΗΠ 1749).

α/κ: 128

Κλείστρο

Αρ. καταγραφής: HM 684β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.5), 07/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός, σίδηρος και ξύλο

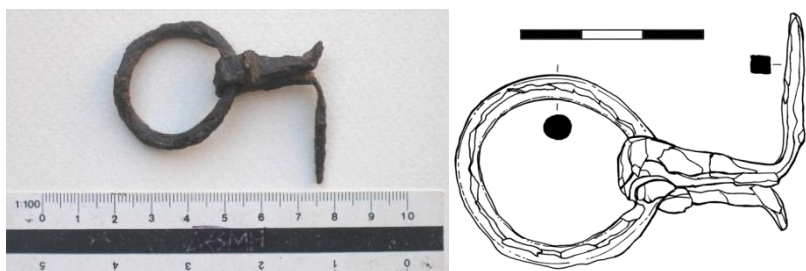
Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 3,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ο κρίκος είναι ενσωματωμένος σε μάζα ακανόνιστου διαβρωμένου σιδήρου και ξύλου.

Περιγραφή: Κρίκος από έλασμα κυκλικής διατομής και μικρού πάχους, που έχει κατά το ήμισυ ενσωματωθεί σε μάζα σιδήρου και ξύλου. Πιθανόν πρόκειται είτε για τμήμα κλείστρου ή σύνδεσμος για την πρόσδεση των αλόγων.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με το αντικείμενο εντοπίστηκαν πέντε μιμήσεις τορνεσίων, τορνεσίο του Φιλίππου του Τάραντα (1307-1313), ένα αθηναϊκό τορνεσίο, καθώς και τορνεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (ΗΝ 3559-ΗΝ 3566). Μαζί με δυο τμήματα αγγείων, σταθμίο, είδος κλείστρου και έξι ελάσματα (α/κ: 133, 153, 155, 215, Παρ.ΙΙ/36).

α/κ: 129

Εξάρτημα κλείστρου

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 530γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 65 #03, στρώμα εγκατάλειψης - κατάρρευσης, (ΜΑ.2003.57), 29/07/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 5,8 εκ. Διάμ κρίκου: 3,5 εκ. ΜΠχ αγκιστροειδούς στελέχους: 0,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο αλλά πολύ διαβρωμένο και απολεπισμένο. Μικρό τμήμα της αγκιστροειδούς απόληξης έχει εκπέσει.

Περιγραφή: Είδος κλείστρου. Αποτελείται από έναν κρίκο κι ένα επίμηκες έλασμα τετράπλευρης διατομής που αναδιπλώνεται στο μέσο του μήκους του δημιουργώντας δακτύλιο ανάρτησης του κρίκου. Το επίμηκες έλασμα καταλήγει σε δυο αποκλίνοντα άγκιστρα, τα οποία κάμπτονται σε ορθή γωνία στο μέσο περίπου του μήκους τους. Διατηρείται ακέραιο μόνο το ένα άγκιστρο, η μυτερή απόληξη του οποίου διαμορφώνεται με σταδιακή ελάττωση του πλάτους του ελάσματος. Στην εξωτερική πλευρά του δακτυλίου ανάρτησης διακρίνεται μικρό εγκάρσιο και συμφυές τμήμα μετάλλου (Μ: 0,4 εκ.), που διατηρείται αποσπασματικά και πιθανόν βελτίωνε την πρόσφυση.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ρορονιό, *Ras*, 273 εικ. 238.11.

Χρονολόγηση-συνεννήματα: 14^{ος} - αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σχεδόν επάνω στο δάπεδο του ναού. Στο ίδιο βάθος ανασκάφτηκαν ένα τورνεζέλλο και μια μίμηση τورνεζέλλου του δόγη Αντόνιο Βενιέρ (1382-1400) (ΗΝ 3466-7). Βρέθηκαν ακόμη ένα τμήμα κιονίσκου (ΗΛ 751) και κεραμική διαφόρων περιόδων (ΗΠ 1446). Μαζί με κλείστρο (α/κ: 130), καρφιά (Παρ.Ι/123) και χάλκινο σφαιρίδιο (Παρ.ΙΙ/25).

α/κ: 130

Εξάρτημα κλείστρου

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 530δ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 65 #03, στρώμα εγκατάλειψης - κατάρρευσης, (ΜΑ.2003.57), 29/07/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 3,6 εκ. ΜΠλ: 1,3 εκ. ΜΠχ: 0,4εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο αλλά πολύ διαβρωμένο και απολεπισμένο. Μικρό τμήμα της αγκιστροειδούς απόληξης έχει εκπέσει.

Περιγραφή: Εξάρτημα κλείστρου. Αποτελείται από επίμηκες, αναδιπλωμένο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Διαμορφώνει στο ένα άκρο δακτύλιο εξάρτησης και δυο αποκλίνουσες αγκιστροειδείς απολήξεις πρόσφυσης στο άλλο άκρο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Pringle, *Red Tower*, 166 αρ. 20 εικ. 56, Egan, *Medieval Household*, 50 αρ. 45, εικ. 32, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 272 αρ. 272, 273 αρ. 276α (Χ. Κουλάκου), Minić – Vukadin, *Stalac*, 108 εικ. 69.12-14,17.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} - αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σχεδόν επάνω στο δάπεδο του ναού. Στο ίδιο βάθος ανασκάφτηκαν ένα τορνεζέλλο και μια μίμηση τορνεζέλλου του δόγη Αντόνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3466-7). Βρέθηκαν ακόμη ένα τμήμα κιονίσκου (ΗΛ 751) και κεραμική διαφόρων περιόδων (ΗΠ 1446), ένα κλείστρο (α/κ: 129), καρφιά (Παρ.Ι/123) και χάλκινο σφαιρίδιο (Παρ.ΙΙ/25).

α/κ: 131

Κλείστρο

Αρ. καταγραφής: HM 583γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 53/65 #02, στρώμα εγκατάλειψης, (ΜΑ.2003.110), 03/10/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

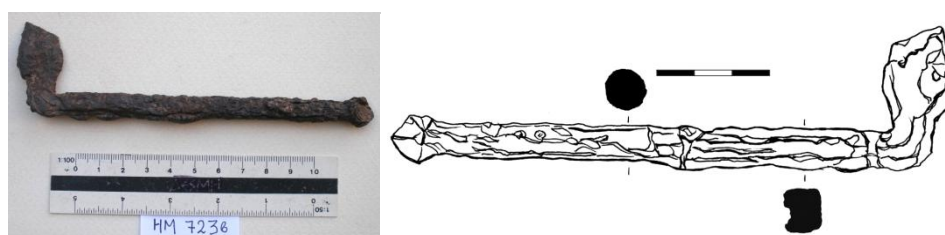
Διαστάσεις: ΜΜ: 8,5 εκ. Πλ: 1,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Επίμηκες στέλεχος τετράπλευρης διατομής, που κάμπτεται στο άκρο του σχηματίζοντας ορθή γωνία με μυτερή απόληξη. Πιθανόν πρόκειται για σύρτη μικρού θυρώματος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} – πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1529). Βρέθηκε σε στρώμα εγκατάλειψης πάνω από το δάπεδο του ναού μαζί με δυο καρφιά (Παρ.Ι/143).

α/κ: 132

Κλείστρο

Αρ. καταγραφής: HM 723β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι-Πύλη, Τομή 1β-γ #06, (ΜΓ.2003.44), 19/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

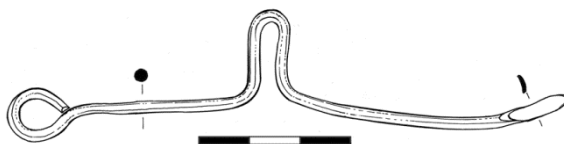
Διαστάσεις: ΜΜ: 15 εκ. Πχ στελέχους: 1 εκ. Κάθετη προεξοχή: 4 X 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο αλλά φθαρμένο στα άκρα του. Η επιφάνειά του είναι απολεπισμένη και εύθρυπτη.

Περιγραφή: Σύρτης. Επίμηκες κυλινδρικό στέλεχος με φθαρμένη κομβιόσχημη απόληξη. Στο αντίθετο άκρο του το στέλεχος κάμπτεται σε ορθή γωνία και σχηματίζει επίπεδη, οξυλήκτη απόληξη ακανόνιστου σχήματος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Φούντας, «Βυζαντινές κλειδαριές», 205, εικ. 7.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας - 1407. Βρέθηκε σε βάθος περίπου 2 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους. Μαζί με ένα είδος συνδέσμου (α/κ: 200), χάλκινη ταινιωτή λαβή (α/κ: 160) και καρφιά (Παρ.Ι/165). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} - 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1863).

α/κ: 133

Κλείστρο

Αρ. καταγραφής: HM 684στ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.5), 07/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 11,1 εκ. Διάμ: 1,1 εκ. Πχ ελάσματος: 0,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Είδος μικρού κλείστρου. Επίμηκες στέλεχος κυκλικής διατομής που κάμπτεται σε οξεία γωνία με καμπύλη απόληξη στο μέσο περίπου του μήκους του. Στο ένα άκρο το έλασμα διαμορφώνει κυκλική οπή. Στο αντίθετο άκρο είναι επίπεδο, πεπλατυσμένο και ελαφρά ανασηκωμένο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με το αντικείμενο εντοπίστηκαν πέντε μιμήσεις τρνεσίων, τρνέσιο του Φιλίππου του Τάραντα (1307-1313), ένα αθηναϊκό τρνέσιο, καθώς και τρνεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3559-HN 3566). Μαζί με δυο τμήματα αγγείων, σταθμίο, κρίκο κι έξι ελάσματα (α/κ: 128, 153, 155, 215, Παρ.ΙΙ/36).

α/κ: 134

Σύνδεσμος κλείστρου

Αρ. καταγραφής: HM 697α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.18), 28/08/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

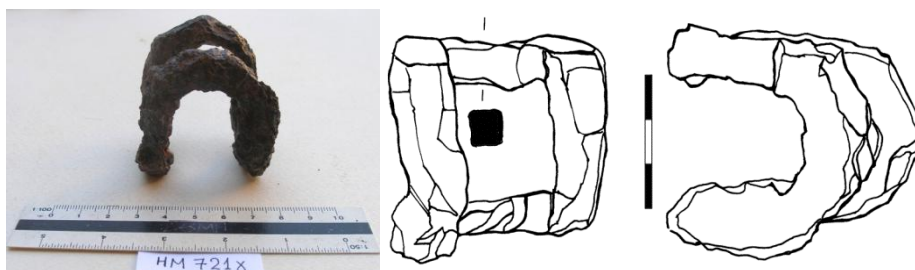
Διαστάσεις: ΜΜ: 6,35 ΜΠχ ελάσματος: 1,5 εκ. άνοιγμα ελάσματος: 5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιος, με επιφάνειες απολεπισμένες από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Σύνδεσμος κλείστρου. Έλασμα τετράπλευρης διατομής που διαμορφώνει ορθογώνιο πλαίσιο με αποστρογγυλεμένες γωνίες και κάμπτεται στο μέσο του μήκους του σε δυο ίσα μέρη. Χρησιμοποιούνταν μαζί με φορητά κλείστρα ή απλούς σύρτες για την ασφάλεια θυρωμάτων.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 57 αρ. 75, εικ. 39.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με μίμηση τονρέσιου ακυρωμένη με οπή (HN 3570), όστρακα κεραμικής που χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα, ένα στέλεχος υποδοχής (α/κ: 185), χάλκινα ελάσματα (Παρ.Π/39-40) και καρφιά (Παρ.Ι/153).

α/κ: 135

Σύνδεσμος κλείστρου

Αρ. καταγραφής: HM 721γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1γ #04, (ΜΓ.2003.42), 17/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 5,65 εκ. ΜΠχ ελάσματος: 1,5 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 1,5 εκ. άνοιγμα ελάσματος: 4,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιος, με επιφάνειες απολεπισμένες από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Σύνδεσμος κλείστρου όμοιος με τον α/κ: 134.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 57 αρ. 75, εικ. 39.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης και σε βάθος περίπου 1,90 μ. από την επιφάνεια του εδάφους. Στο ίδιο βάθος βρέθηκαν δυο μίμησης τονρέσιων (HN 3634-5), ένα χάλκινο

δισκοειδές αντικείμενο (Παρ.ΙΙ/52), ελάσματα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/53) και καρφιά (Παρ.Ι/163).

α/κ: 136

Πόμολο ερμαρίου

Αρ. καταγραφής: HM 192

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 6, αίθουσα Α5, 1998

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

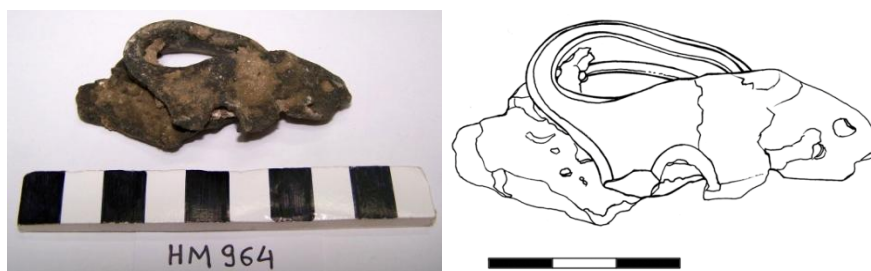
Διαστάσεις: Διάμ: 5,5 εκ. Υ: 1,9 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Σχεδόν ακέραιο, η πτυχωτή απόληξή του είναι ελαφρά φθαρμένη. Ραγισμένο στην κορυφή του και διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μικρό αντικείμενο από λεπτό φύλλο μετάλλου. Κυκλικού σχήματος με πτυχωτή απόληξη, στο κέντρο του φέρει κωνική προέκταση κενή στο εσωτερικό της. Το αντικείμενο προσηλωνόταν σε ξύλινη επιφάνεια με μικρό σιδερένιο καρφί στην επίπεδη πτυχωτή του απόληξη. Τμήμα του καρφιού διατηρείται επιτόπου. Πρόκειται, ίσως, για πόμολο ερμαρίου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Dean, 'Montfort', 38, εικ. 54J, Gatev, *Konačeno*, 104 εικ. 46f.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 13^{ος} – 15^{ος} αιώνας με βάση και τα συνευρήματα κεραμικής.

α/κ: 137

Είδος λαβής

Αρ. καταγραφής: HM 964

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 64/66 #06, Λάκκος ταφής 43, (ΜΑ.2004.66), 17/6/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 7,4 εκ. ΜΠλ: 3,7 εκ.

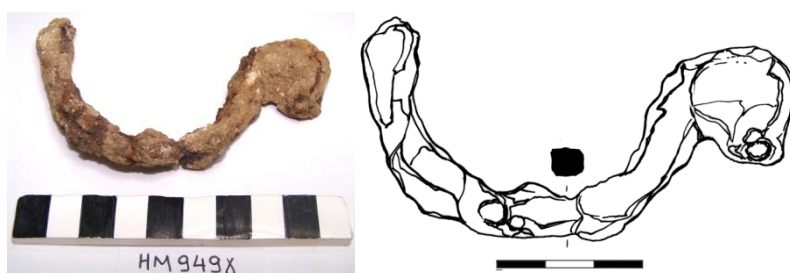
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Λυγισμένη και με ακανόνιστο σχήμα λόγω φθοράς. Διαβρωμένη.

Περιγραφή: Αναδιπλωμένο αντικείμενο. Αποτελείται από επίμηκες έλασμα τετράπλευρης διατομής, που φέρει δυο οπές σε παράταξη, εκ των οποίων η μια είναι

φθαρμένη. Συνδέεται, μέσω καρφιού, με επίμηκες, ταινιόσχημο στέλεχος προσήλωσης, με δυο οπές στερέωσης στην τριγωνική του απόληξη. Πιθανόν πρόκειται για είδος λαβής από φέρετρο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Το αντικείμενο βρέθηκε 0,10 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού μαζί με λίγα όστρακα κεραμικής του 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1999).

α/κ: 138

Δυο συνανήκοντα καμπύλα ελάσματα

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 949γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 27/44 και Τομή 44 #06, Λάκκος ταφής 40, (ΜΑ.2004.51), 2/6/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 13,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητα. Σπασμένα σε δυο τμήματα, απολεπισμένα από τη διάβρωση και με φθαρμένες απολήξεις. Φέρουν επικαθίσεις.

Περιγραφή: Δυο συνανήκοντα ελάσματα τετράπλευρης διατομής που διαμορφώνουν καμπύλη. Η απόληξη του ενός είναι πεπλατυσμένη, πιθανόν διαμπερής. Ίσως αποτελούν τμήμα λαβής από φέρετρο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} – πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκαν στο πέρας λάκκου ταφής στα ψηλότερα στρώματα του οποίου εντοπίστηκε σόλδινο του δόγη Φραντσέσκο Ντάντολο (1329-1339) (ΗΝ 3534). Μαζί με μικρό χάλκινο εργαλείο και στέλεχος καρφιού (α/κ: 120, Παρ.Ι/79).

α/κ: 139

Εξάρτημα φορητού κλείστρου

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1203

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #01, (ΜΧ.2004.84), 23/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 6,35 εκ. ΜΠλ: 2,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο με φθαρμένα άκρα. Απολεπισμένο από τη διάβρωση και με πολλές επικαθίσεις.

Περιγραφή: Είδος συνδέσμου, πιθανόν εξάρτημα φορητού κλείστρου. Αποτελείται από επίμηκες κυλινδρικό έλασμα, κενό στο εσωτερικό, που κάμπτεται στο ένα του άκρο σε ορθή γωνία με διχαλωτή απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolona, 'Carevec', 234 εικ. 63.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} - 14^{ου} αιώνας με βάση και τα συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 2104). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,29-0,32 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους. Μαζί με τμήμα πετάλου (α/κ: 50), κύλινδρο προσαρμογής (α/κ: 186), ελάσματα χαλκού, μολύβδου και σιδήρου (Παρ.ΙΙ/128-130) και καρφιά (Παρ.Ι/213).

α/κ: 140

Μικρός σύνδεσμος ή κλείστρο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 563α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 67 #07, Τάφος 19, (ΜΑ.2003.90), 29/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Διατηρείται σχεδόν ακέραιος, με φθαρμένες απολήξεις. Στη μια του ακμή φέρει εγκοπές, πιθανόν από φθορά. Απολεπισμένος από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Είδος συνδέσμου, πιθανόν σύρτης. Λεπτό, ταινιόσχημο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Το ένα άκρο του κάμπτεται σε ορθή γωνία.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 0,70-1,01 μ. από το δάπεδο του ναού, μαζί με άγκιστρο ψαρέματος (α/κ: 182), μικρό χάλκινο έλασμα (Παρ.ΙΙ/26) και καρφιά (Παρ.Ι/128). Στο ίδιο βάθος βρέθηκε μεγάλος αριθμός ενετικών νομισμάτων, κυρίως торνεζέλλι, τα περισσότερα από τα οποία του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400), κάποια του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382), μια υποδιαίρεση του Πριγκιπάτου της Προβηγκίας του Ροβέρτου Β' Ανδεγαυού (1309-1343), ένα торνεζέλλο του δόγη Μάρκο Κόρνερ (1365-1368) κι ένα торνεζέλλο του δόγη Μικέλε Στένο (1400-1414) (ΗΝ 3475-ΗΝ 3492).

α/κ: 141

Κλείστρο

Αρ. καταγραφής: HM 542

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 64 #10, Λάκκος ταφής 18, (ΜΑ.2003.69), 01/08/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 4,3 εκ. ΜΠλ: 1,45 εκ. ΕΠλ: 0,2 εκ. ΜΠχ: 0,45 εκ. ΕΠχ: 0,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο, χωρίς φθορές. Ελαφρά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Κλείστρο, πιθανόν από στάχωση κώδικα. Συνίσταται από δυο τμήματα που συνδέονται μεταξύ τους. Το ένα τμήμα αποτελείται από επίπεδο ταινιωτό έλασμα αναδιπλωμένο και με οδοντωτή απόληξη. Στο σημείο της αναδίπλωσης το έλασμα προσαρτάται σε ορθογώνιο διάχωρο. Το διάχωρο συμφύεται με επιμήκη σύνδεσμο που φέρει δυο κυκλικές οπές: μια σχεδόν κωνικού σχήματος οριζόντια και μια μικρότερη κάθετη. Στο αντίθετο άκρο οι δυο πλευρές του αναδιπλωμένου ελάσματος ενώνονται μεταξύ τους και με το κάλυμμα του κώδικα με δυο μικρά χάλκινα καρφιά.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 154-155, Egan, *Medieval Household*, 277-280 αρ. 919, 925, εικ. 214.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 0,20-0,25 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού, σε στρώμα πεσμένου οικοδομικού υλικού στα συλημένα στρώματα του λάκκου ταφής και σε απόσταση 0,60 μ. από βορρά και 0,70 μ. από τη δύση. Μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/118-120). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1461).

α/κ: 142

Κλειδί

Αρ. καταγραφής: HM 772

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 26 #15, Τάφος 11, στρώμα οστών, (ΜΑ.2002.21), 01/08/2002

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

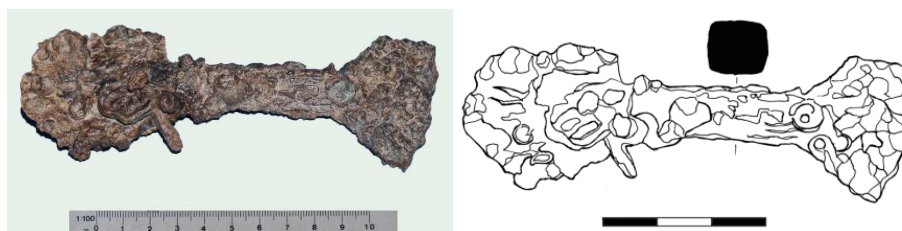
Διαστάσεις: ΜΜ: 9,1 εκ. Πχ ελάσματος: 0,3 εκ. Διάμ δακτυλίου: 3,1 εκ. ΜΠχ στελέχους: 1,4 εκ. Κάθετη προεξοχή: 2,8 X 2,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο αλλά απολεπισμένο από την προχωρημένη διάβρωση.

Περιγραφή: Κλειδί. Στέλεχος κυκλικής διατομής, κενό εσωτερικά, που απολήγει σε σταθερό κρίκο ανάρτησης. Στο άλλο άκρο και σε ορθή γωνία προς το κυλινδρικό στέλεχος συμφύεται απλή, τετράπλευρη γλωσσίδα με μια τριγωνική εγκοπή στο σημείο της ένωσης με το στέλεχος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: *AI* 52 (1997) Χρονικά, 118-120, πίν. 56γ, Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 139 αρ. 1002, πίν. 71, Campbell, 'Zaraka', 186, εικ. 10a-b, Getzov, 'Horbat Bet Zeneta', 100 εικ. 30.5.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Μέσα 14^{ου} αιώνα με βάση το κλειστό σύνολο εύρεσης. Στο αμέσως επόμενο στρώμα εντοπίστηκε σόλδινο του δόγη Φραντσέσκο Ντάντολο (1329-1339). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται με επιφύλαξη στον ύστερο Μεσαίωνα (ΗΠ 1179).

α/κ: 143

Πιθανόν κλειδί κιβωτιδίου

Αρ. καταγραφής: HM 564a.1

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 67 #08, Τάφος 19, (ΜΑ.2003.91), 01/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

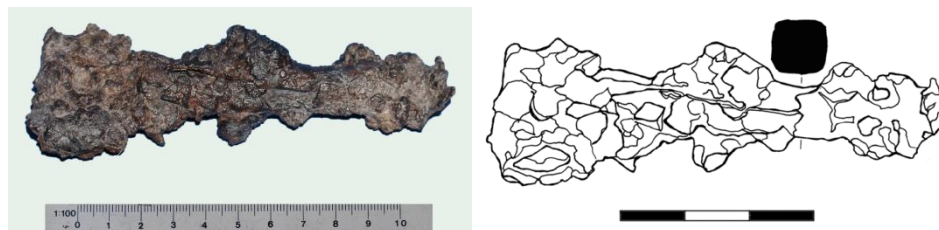
Διαστάσεις: ΜΜ: 8,2 εκ. ΜΠλ: 3,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Το αντικείμενο διατηρείται σχεδόν ακέραιο, αλλά πολύ απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Πιθανόν κλειδί κιβωτιδίου. Αποτελείται από επίμηκες στέλεχος τετράπλευρης διατομής, που στο ένα άκρο έχει δισκοειδή και στο αντίθετο άκρο τραπεζιόσχημη απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - πρώτη δεκαετία 15^{ου} αιώνα. Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκαν δώδεκα торνεζέλλι: τέσσερα του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382), τέσσερα του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) τρία αταύτιστα торνεζέλλι και μια μίμηση торνεζέλλο. Μαζί με όμοιο κλειδί κιβωτιδίου (α/κ: 144) και καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/129).

α/κ: 144

Πιθανόν κλειδί κιβωτιδίου

Αρ. καταγραφής: HM 564a.2

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 67 #08, Τάφος 19, (ΜΑ.2003.91), 01/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

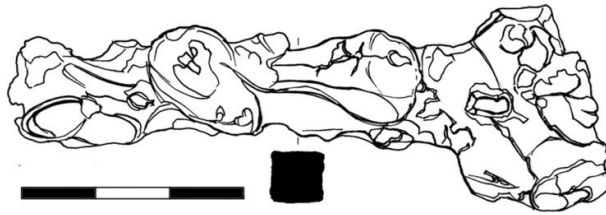
Διαστάσεις: MM: 7,5 ΜΠλ: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Το αντικείμενο διατηρείται αποσπασματικά, η μια του απόληξη έχει αποκοπεί και η άλλη είναι φθαρμένη. Πολύ απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Όμοιο με το α/κ: 143.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - πρώτη δεκαετία 15^{ου} αιώνα. Στο ίδιο στρώμα εντοπίστηκαν δώδεκα торνεζέλλι: τέσσερα του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382), τέσσερα του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) τρία αταύτιστα торνεζέλλι και μια μίμηση торνεζέλλο. Μαζί με όμοιο κλειδί κιβωτιδίου (α/κ: 143) και καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/129).

α/κ: 145

Πιθανόν κλειδί κιβωτιδίου

Αρ. καταγραφής: HM 1207

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #02, (MX.2004.86), 24/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 8,1 εκ. Πλ απόληξης: 3,1 εκ.

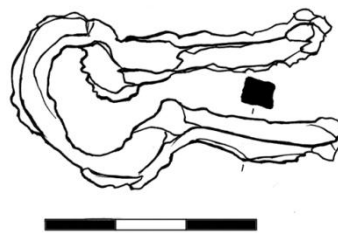
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, έχει αποκοπεί η μια του απόληξη. Απολεπισμένο από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Πιθανόν κλειδί κιβωτιδίου. Αποτελείται από επίμηκες, επίπεδο στέλεχος τετράπλευρης διατομής. Η μια απόληξή του είναι τραπεζιόσχημη, πεπλατυσμένη και φθαρμένη στις άκρες της.

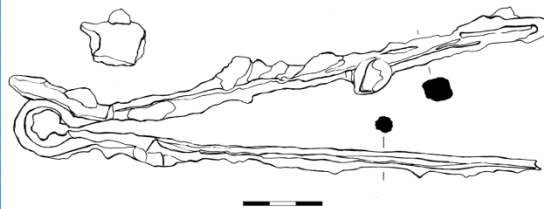
Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο αιώνα (ΗΠ 2105). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,32-0,43 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με άγκιστρο αδραχτιού (α/κ: 172), μεταλλικούς συνδέσμους (α/κ: 208, 211), ελάσματα χαλκού και σιδήρου (Παρ.ΙΙ/131-133) και καρφιά (Παρ.Ι/214).

Εξαρτήματα φωτισμού

α/κ: 146

Τμήμα λαβίδας**Αρ. καταγραφής:** HM 774**Προέλευση:** Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 26 #17, Τάφος 11 – πέρας, (ΜΑ.2002.24), 02/08/2002**Τόπος φύλαξης:** Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας**Υλικό:** Σίδηρος**Διαστάσεις:** ΜΜ: 4,55 εκ. ΜΠλ: 1,5 εκ. Πχ ελάσματος: 0,5 εκ.**Κατάσταση διατήρησης:** Διατηρείται αποσπασματικά, έχει εκπέσει μεγάλο μέρος των στελεχών της και είναι λυγισμένη και απολεπισμένη.**Περιγραφή:** Ταινιόσχημο έλασμα τετράπλευρης διατομής που σχηματίζει λαβίδα. Αποτελείται από ημικυκλικό τμήμα ανάρτησης και δυο διχαλωτά πλατιά στελέχη με φθαρμένες απολήξεις.**Παράλληλα στη βιβλιογραφία:** Nikolova, 'Carevec', 236, εικ. 55, Minić – Vukadin, Stalać, 148 εικ. 92.8.**Χρονολόγηση-συνευρήματα:** Τέλη 13^{ου} – πρώτο μισό 14^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε στο πέρας του τάφου 11, στο παλιότερο από τα δυο στρώματα οστών. Στο νεότερο στρώμα βρέθηκε σόλδινο του δόγη Φραντσέσκο Ντάντολο (1329-1339).

α/κ: 147

Κηροσβέστης**Αρ. καταγραφής:** HM 595β**Προέλευση:** Γλαρέντζα, Ναός, Λάκκος ταφής 18 #13, (ΜΑ.2003.121), 15/10/2003**Τόπος φύλαξης:** Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας**Υλικό:** Σίδηρος**Διαστάσεις:** ΜΜ: 20 εκ. Πλ ελάσματος: 1,8 εκ. Πχ ελάσματος: 1,1 εκ.**Κατάσταση διατήρησης:** Σχεδόν ακέραιος αλλά απολεπισμένος και σε προχωρημένη διάβρωση. Ιδιαίτερα εύθρυπτος.**Περιγραφή:** Επίμηκες αντικείμενο από έλασμα τετράπλευρης διατομής και καμπύλη απόληξη. Τα δυο επιμήκη και αποκλίνοντα στελέχη του έχουν ελαφρά πεπλατυσμένες απολήξεις. Πρόκειται πιθανόν για λαβίδα κηρόσβεσης.**Παράλληλα στη βιβλιογραφία:** Nikolova, 'Carevec', 236, εικ. 55.**Χρονολόγηση-συνευρήματα:** Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Εντοπίστηκε σε βάθος 0,73 μ. από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση 0,19 μ. από το βόρειο τοίχο του. Σε προηγούμενο στρώμα βρέθηκε τορνέσιο του Κάρολου Α' Ανδεγαυού (1266-1285). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στα τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1576).

α/κ: 148

Καντηλήθρα

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 971α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 47/48 #03, κατεστραμμένο δάπεδο, (ΜΑ.2004.86), 2/6/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 10 εκ. ΜΠλ: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Ακέραιη με φθαρμένες απολήξεις. Διαβρωμένη και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Μεγάλη καντηλήθρα. Ταινιόσχημο έλασμα μεγάλου μήκους, πιθανόν από γυάλινη καντήλα. Το ένα άκρο του είναι αναδιπλωμένο σε σχήμα S. Αρχικά το καμπύλο τμήμα του στερεωνόταν στο κυκλικό χείλος της κανδήλας, ώστε η απόληξή του, που θα συγκρατούσε το φυτίλι, να εισδύει κάθετα στο λάδι. Φέρει κυκλική οπή, πιθανόν στερέωσης, στο αντίθετο άκρο της.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Williams Π – Zervos, 'Corinth: 1995', 24 αρ. 6, πίν. 6, Egan, *Medieval Household*, 135, 145 αρ. 421 εικ. 113.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε στο δυτικό τμήμα του ιερού και σε βάθος 0,18-0,36 μ. περίπου κάτω από το δάπεδό του. Μαζί με μάζα χαλκού και επίμηκες τετράπλευρο στέλεχος (Παρ.Π/28), μάζα σιδήρου (Παρ.Π/29) και καρφιά (Παρ.Ι/144). Συνευρήματα κεραμικής περιλαμβάνουν όστρακα του τέλους 13^{ου} - 14^{ου} αιώνα και λίγα μελαμβαφή (ΗΠ 1983).

α/κ: 149

Ταινιόσχημη λαβή

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 945β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 47/49 #01, κατεστραμμένο δάπεδο, (ΜΑ.2004.47), 1/6/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 5 εκ. ΜΠλ: 1,1 εκ.

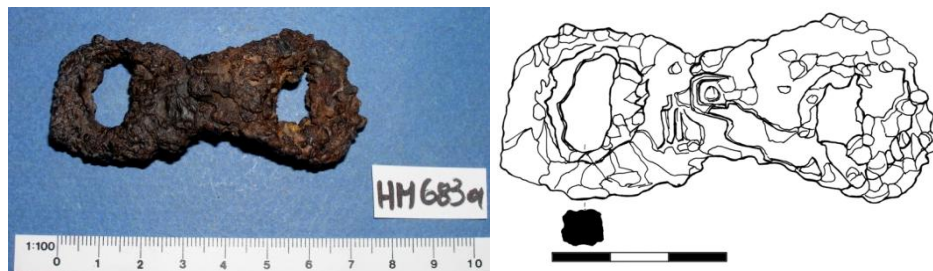
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Σώζεται αποσπασματικά, η μια απόληξή της έχει κοπεί. Απολεπισμένη από τη διάβρωση, με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Τμήμα λαβής. Ταινιόσχημο έλασμα με προοδευτικά μειωμένο πλάτος και μικρή κυκλική οπή προς τη στενότερη πλευρά της. Θα μπορούσε να προέρχεται από καντηλήθρα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε σε βάθος 0,14-0,35 μ. περίπου κάτω από το κατεστραμμένο δάπεδο του ναού δυτικά της αγίας Τράπεζας. Μαζί με χάλκινο κομβίο (α/κ: 95) και κεραμική που περιλαμβάνει όστρακα από τα τέλη του 13^{ου} - 14^{ου} αιώνα και λίγα ρωμαϊκά (ΗΠ 1978/9).

α/κ: 150

Πυρόβολο

Αρ. καταγραφής: HM 683α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.4), 07/08/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 7,8 εκ. ΜΠλ: 3 εκ. ΜΠχ ελάσματος: 1,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο. Απολεπισμένο λόγω προχωρημένης διάβρωσης.

Περιγραφή: Εργαλείο τριβής για το άναμμα φωτιάς (πυρόβολο). Αντικείμενο επίμηκες, ελαφρά κυρτό, που αποτελείται από δυο συμφυή, τετράπλευρα, διαμπερή διάχωρα σε παράταξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας - 1407. Μαζί με πέντε μιμήσεις торνεσιών, торνέσιο του Φιλίππου του Τάραντα (1307-1313), ένα αθηναϊκό торνέσιο και торνεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3559-HN 3566). Εντοπίστηκε μαζί με δυο κρίκους, ογδόντα καρφιά και πέντε ελάσματα σιδήρου (α/κ: 196, 197, Παρ.Ι/149, Παρ.ΙΙ/35 αντίστοιχα).

α/κ: 151

Πυρόβολο

Αρ. καταγραφής: HM 1155γ

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #03, (ΜΧ.2004.39), 7/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 3,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, η μια οπή του σώζεται κατά το ήμισυ. Απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Πιθανόν πυρόβολο. Αποτελείται από ένα επίμηκες και ελαφρά κυρτό κεντρικό στέλεχος εκατέρωθεν του οποίου διαμορφώνονται δυο διαμπερή διάχωρα ωοειδούς σχήματος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 240 εικ. 60.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Μαζί με όστρακα φραγκικής κεραμικής (ΗΠ 2072) μια πόρπη (α/κ: 62), καρφιά (Παρ.Ι/198), ελάσματα κι ένα πυρήνα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/97, 100).

Εξοπλισμός του μαγειρείου

α/κ: 152

Μαγειρικό σκεύος - τηγάνι

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 690

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.11), 25/08/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 24,5 εκ. Υ: 5,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, έχει αποκοπεί η λαβή του. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Μεγάλου μεγέθους ανοικτό μαγειρικό σκεύος. Κυκλική, επίπεδη βάση και σχετικά ρηγά, κάθετα τοιχώματα, αρκετά λυγισμένα από τη φθορά. Στην εξωτερική πλευρά του διαφαίνεται το σημείο προσάρτησης της λαβής με τέσσερα καρφιά που διατηρούνται επιτόπου. Δυο από αυτά συγκρατούν επίμηκες έλασμα – τμήμα της λαβής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Μπακιρτζής, *Βυζαντινά Τσουκαλολάγνηνα*, 48-49, πίν. 10.1, 37β-γ.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας – 1407 με βάση τα αρχαιολογικά δεδομένα και τα συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 1823, ΗΠ 1827-8). Εντοπίστηκε στα νότια - νοτιοανατολικά του αποθέτη της ανατολικής πύλης μαζί με τμήμα σκεύους (α/κ: 156) και καρφιά (Παρ.Ι/152).

α/κ: 153

Είδος σκεύους, αναδιπλωμένο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 684α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.5), 07/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 3,8 εκ. ΜΠλ: 2,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Αντικείμενο πεπιεσμένο λόγω φθοράς. Σχεδόν ακέραιο και αρκετά διαβρωμένο. Έχει εκπέσει μέρος του ελάσματος που ήταν προσηλωμένο στην πίσω όψη του.

Περιγραφή: Σκεύος μικρών διαστάσεων από ορθογώνιο έλασμα, διπλωμένο και διαμπερές. Στη μπροστινή του όψη φέρει κατά μήκος της πάνω ακμής του οδοντωτή απόληξη και γραμμικό κόσμημα από μικρές οπές. Στην πίσω όψη του διακρίνεται η συνένωση των δυο άκρων του ελάσματος. Πάνω από το σημείο ραφής προσηλώνεται άλλο μικρό ταινιωτό έλασμα, σπασμένο, που πιθανόν αποτελούσε τμήμα της λαβής. Το αντικείμενο πιθανόν αρχικά είχε κυκλικό σχήμα και αποτελούσε επενδυτικό πλαίσιο άλλου σκεύους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Minić – Vukadin, *Stalać*, 107, εκ. 68.3.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας – 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με πέντε μιμήσεις τορνεσίων, εκ των οποίων ένα τορνέσιο του Φιλίππου του Τάραντα (1307-1313), ένα αθηναϊκό τορνέσιο, καθώς και τορνεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3559-HN 3566). Μαζί με τμήμα σκεύους, σταθμίο, είδος κλείστρου, κρίκο κι έξι ελάσματα (α/κ: 128, 133, 155, 215, Παρ.Π/36).

α/κ: 154

Πώμα

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 718γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1γ #04, (ΜΓ.2003.39), 16/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΔιάστ. βάσης: 7,6 εκ. Διάμ κυλινδρικού τμήματος: 4,7 εκ. Υ: 3,6 εκ. ΜΠχ ελάσματος: 0,35 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, φέρει ακανόνιστη οπή στην κορυφή. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Πώμα. Είναι σφυρήλατο και κατασκευασμένο από ενιαίο φύλλο χαλκού. Αποτελείται από επίπεδη επιφάνεια ακανόνιστου σχήματος με απολήξεις που αναδιπλώνονται στην εσωτερική της πλευρά και συμφυή, κυλινδρικά τοιχώματα με διάμετρο μικρότερη από το εμβαδόν του επίπεδου τμήματος. Στην κυλινδρική προεξοχή διακρίνεται το σημείο ραφής, καθώς και ένα μικρό χάλκινο καρφί που συγκρατεί τα δυο άκρα του ελάσματος 1,5 εκ. πριν τη ραφή.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Εντοπίστηκε σε βάθος περίπου 1,65 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους. Στο ίδιο βάθος βρέθηκαν δυο νομίσματα, ένα

τορνέσιο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289) κι ένα κίβδηλο τορνέσιο (HN 3632-3). Μαζί με έναν κρίκο (α/κ: 195), μια χάλκινη υποδοχή (α/κ: 184), καρφιά (Παρ.Ι/162) και μάζα χαλκού (Παρ.ΙΙ/51).

α/κ: 155

Τμήμα σκεύους

Αρ. καταγραφής: HM 684ε

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.5), 07/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

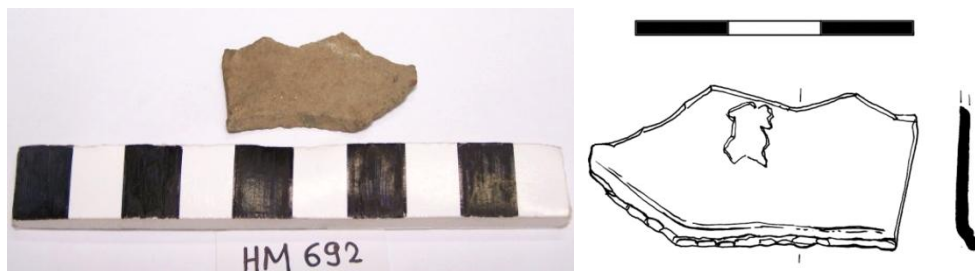
Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 2,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, είναι ακανόνιστου σχήματος και διαβρωμένο.

Περιγραφή: Τμήμα επίπεδου λεπτού δίσκου με ελαφρά υπερυψωμένα τοιχώματα. Πιθανότατα αντιστοιχούσε σε επιτραπέζιο σκεύος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 222, εικ. 40, Egan, *Medieval Household*, 185 αρ. 508, εικ. 149.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας – 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με το αντικείμενο εντοπίστηκαν πέντε μιμήσεις τορνεσίων, τορνέσιο του Φιλίππου του Τάραντα (1307-1313), ένα αθηναϊκό τορνέσιο, καθώς και τορνεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3559-HN 3566). Μαζί με τμήμα σκεύους, σταθμίο, είδος κλειστρου, κρίκο και έξι ελάσματα (α/κ: 128, 133, 153, 215, Παρ.ΙΙ/36).

α/κ: 156

Τμήμα σκεύους

Αρ. καταγραφής: HM 692

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.13), 25/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

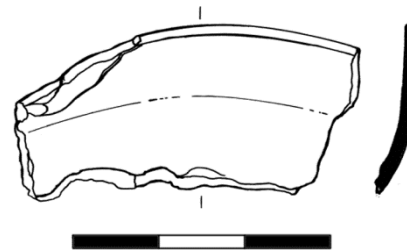
Διαστάσεις: ΜΜ: 4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά και έχει φθαρμένες απολήξεις. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Τμήμα χείλους και σώματος ανοικτού σκεύους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 1823, ΗΠ 1827-8). Προέρχεται από το νότιο – νοτιοανατολικό τμήμα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με μαγειρικό σκεύους (α/κ: 152) και καρφιά (Παρ.Ι/152).

α/κ: 157

Τμήμα σκεύους

Αρ. καταγραφής: HM 549

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, εξωτερικά νότιου παρεκκλησίου, (ΜΑ.2003.76), 07/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

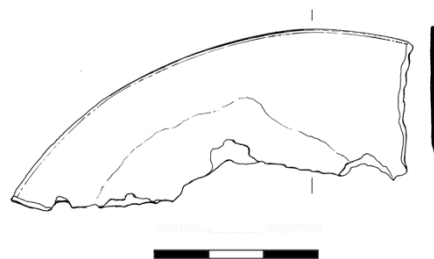
Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 4 εκ. Υ: 1,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, έχει καταστραφεί το μεγαλύτερο μέρος του σώματος καθώς και το χείλος του. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Τμήμα ανοικτού, μικρού, χρηστικού σκεύους κυκλικού σχήματος. Διατηρεί μέρος της επίπεδης βάσης και των ελαφρά καμπύλων τοιχωμάτων του σώματός του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 187 αρ. 521, εικ. 150.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση και τα συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 1473).

α/κ: 158

Τμήμα σκεύους

Αρ. καταγραφής: HM 555

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 67 #03, στρώμα κατάρρευσης, (ΜΑ.2003.82), 21/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 7,5 εκ. Υ: 2,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, έχει καταστραφεί το μεγαλύτερο μέρος του σώματος και η βάση του. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Τμήμα ανοικτού σκεύους. Διατηρείται μέρος του σώματος και του χείλους. Το χείλος ενισχυμένο εξωτερικά, νεύει προς τα έξω. Το σκεύος έχει λεπτά τοιχώματα και ήταν πιθανότατα χρηστικό.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας. Εντοπίστηκε πάνω από το δάπεδο του ναού. Μαζί με λίθινα αρχιτεκτονικά μέλη (ΗΛ 776, ΗΛ 777), ένα τονέσιο του Ιωάννη της Γραβίνας (1318-1333) (ΗΝ 3470), κεραμική από τα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1483) και καρφιά (Παρ.Ι/125-126).

α/κ: 159

Λαβή σκεύους

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 377

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 20 #07 στρώμα κατάρρευσης, 02/08/2000

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

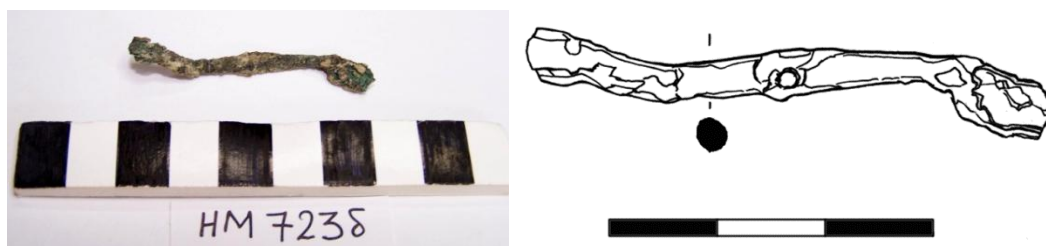
Διαστάσεις: ΜΜ: 5 εκ. ΜΠλ: 0,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Σχεδόν ακέραιη, με επικαθίσεις και διαβρωμένη.

Περιγραφή: Λαβή μικρού σκεύους. Ταινιόσχημο έλασμα τετράπλευρης διατομής, που κάμπτεται στο μέσο περίπου του μήκους του. Οι δυο απολήξεις του διατηρούν ίχνη προσαρμογής, μέσω συγκόλλησης, σε άλλο αντικείμενο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Βρέθηκε στο ύψος του δαπέδου του βόρειου παρεκκλησίου, δίπλα στον εγκάρσιο τοίχο που το χωρίζει από το ιερό και σε απόσταση 1,20 μ. από τον ανατολικό τοίχο. Μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/18). Τα λοιπά συνευρήματα αποτελούν στοιχεία της διακόσμησης του ναού: υαλοπίνακες, βεργία με ίχνη τοιχογραφιών και σπαράγματα τοιχογραφιών.

α/κ: 160

Μικρή λαβή σκεύους

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 723δ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, Τομή 1β-γ #06, (ΜΓ.2003.44), 19/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

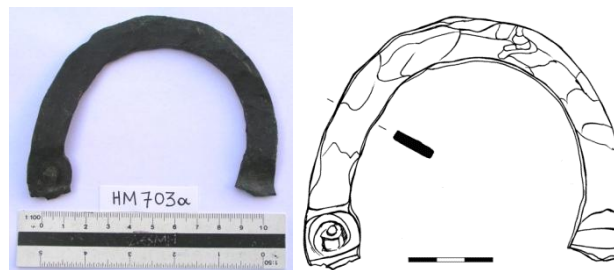
Διαστάσεις: ΜΜ: 5,05 εκ. ΜΠλ: 0,6 εκ. ΜΠχ ελάσματος: 0,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητη. Σχεδόν ακέραιη με σπασμένες απολήξεις και διαβρωμένη.

Περιγραφή: Λαβή μικρού σκεύους. Επίμηκες, λεπτό, λυγισμένο έλασμα. Η μια του απόληξη είναι κατεστραμμένη, στο αντίθετο άκρο το έλασμα είναι ελαφρά πεπλατυσμένο και αναδιπλώνεται στην κατάληξή του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Βρέθηκε στον αποθήκη της ανατολικής πύλης, σε βάθος περίπου 2 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους. Μαζί με είδος κλείστρου (α/κ: 132), ένα τμήμα συνδέσμου (α/κ: 200) και καρφιά (Παρ.Ι/165). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} - 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1863).

α/κ: 161

Λαβή σκεύους

Αρ. καταγραφής: HM 703α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.24), 02/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

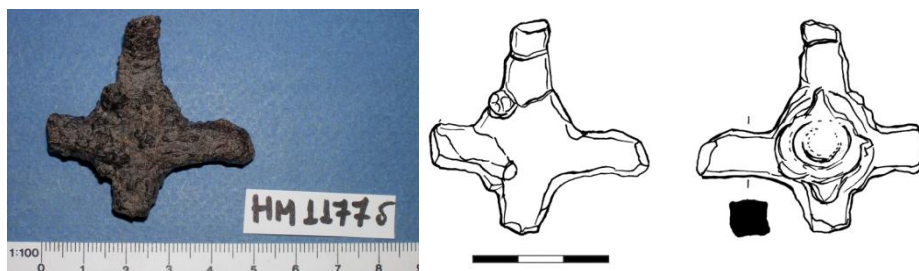
Διαστάσεις: ΜΜ: 9,7 εκ. ΜΠλ: 11 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 2 εκ. ΜΠχ ελάσματος: 0,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη με κατεστραμμένη τη μια απόληξη και αρκετά διαβρωμένη.

Περιγραφή: Καμπύλη λαβή σκεύους. Ταινιόσχημο έλασμα τετράπλευρης διατομής που πλαταίνει στις απολήξεις. Στο ένα άκρο διατηρείται μικρό καρφί για την προσαρμολή της.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 75 αρ. 564, πίν. 52.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθήκη της ανατολικής πύλης. Μαζί με ένα σιδερένιο πέταλο (α/κ: 53), ένα άγκιστρο (α/κ: 183), δυο κοπίδια (α/κ: 178, 179), καρφιά (Παρ.Ι/155) κι ελάσματα (Παρ.ΙΙ/43-44). Στον ίδιο χώρο βρέθηκαν, τρνέσιο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289), αθηναϊκό τρνέσιο και μιμήσεις τρνεσίων.

α/κ: 162

Σταυρόσχημο έλασμα, πιθανόν τμήμα πυροστάτη

Αρ. καταγραφής: HM 1177δ

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #04, 14/09/2004

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 4,9 εκ. Πλ κεραιών: 1,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά και είναι απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Σταυρόσχημο έλασμα. Κεραίες τετράπλευρης διατομής και άνισου μήκους. Μια από αυτές κάμπτεται σε αμβλεία γωνία με τον υπόλοιπο κορμό του αντικειμένου. Ενδεχομένως αποτελεί τμήμα πυροστάτη, που περιλάμβανε μια επίπεδη στεφάνη έδρασης των μαγειρικών σκευών και στηριζόταν σε τρία πόδια.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 153 αρ. 429, εικ. 121.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Εντοπίστηκε σε βάθος 0,90 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με διακοσμητικό καρφίδιο (α/κ: 189), καρφιά (Παρ.Ι/203), ελάσματα χαλκού και σιδήρου και μικρή μάζα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/111-112). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2093).

α/κ: 163

Ξέστρο

Αρ. καταγραφής: HM 1261

Προέλευση: Γλαρέντζα, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #06, ΒΑ πύργος, (ΜΒ.2006.3), 6/6/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 12,1 εκ. ΜΠλ: 4,3 εκ. ΕΠλ: 2,8 εκ. ΜΠχ στελέχους: 1,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, το στέλεχος του είναι σπασμένο στην απόληξή του. Απολεπισμένο.

Περιγραφή: Ξέστρο. Επίμηκες, κυλινδρικό, συμπαγές στέλεχος που διατηρείται αποσπασματικά. Το κυρίως τμήμα του εργαλείου είναι ελαφρά κυρτό, τραπεζιόσχημο, με αποστρογγυλεμένες γωνίες και πλάτος που σταδιακά αυξάνει από το στέλεχος προς την απόληξή του. Στη μια πλευρά του φέρει ίχνη διάβρωσης χαλκού, ίσως από επιδιόρθωση.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 212-213, εικ. 29, Diaconu – Baraschi, *Păcuiul lui Soare*, 42 εικ. 28.1.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία με βάση και το ανασκαφικό στρώμα. Αφαιρέθηκε από το εσωτερικό του βορειοανατολικού πύργου, από στρώμα κατάρρευσης οικοδομικού υλικού στο νοτιοδυτικό άκρο της τομής. Μαζί με ένα αδιάγνωστο όστρακο κεραμικής (ΗΠ 2193) και καρφιά (Παρ.Ι/180).

α/κ: 164

Κοχλιάριο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1248

Προέλευση: Χλεμούτσι, μαζί με θησαυρό 367 φραγκικών νομισμάτων, 1987

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

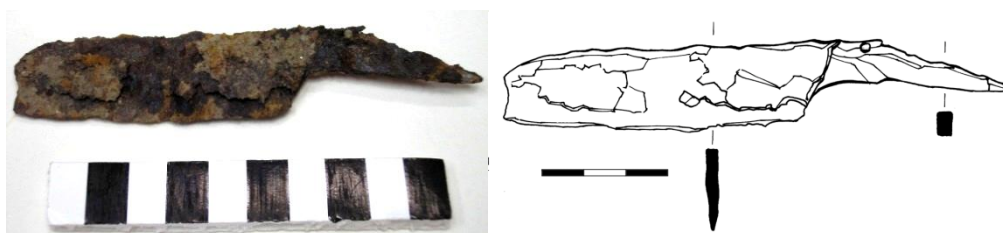
Διαστάσεις: ΜΜ: 14,9 εκ. ΜΠλ λαβής: 1,65 εκ. ΕΠλ λαβής: 0,5 εκ. ΜΠλ κοχλιαρίου: 2,9 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασουντήρητο. Ακέραιο σε καλή κατάσταση. Αρκετά διαβρωμένο.

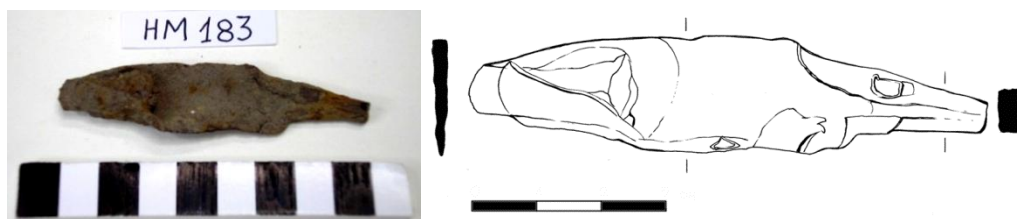
Περιγραφή: Κοχλιάριο. Το πλάτος της λαβής του αυξάνει προοδευτικά από το κοίλο, φυλλόσχημο μέρος του σκεύους, προς την απόληξή του. Η λαβή έχει καμπύλη απόληξη και ακόσμητη την πίσω όψη της. Η μπροστινή της όψη χωρίζεται, με βάση τη διακόσμηση, σε τρία διάχωρα. Το πρώτο, που είναι πιο κοντά στο κοίλο μέρος του κοχλιαρίου, είναι ακόσμητο. Το δεύτερο, ενδιάμεσο, διάχωρο καταλαμβάνει φυτικό σχέδιο μέσα σε ταινιωτό πλαίσιο. Το τρίτο διάχωρο, στην απόληξη της λαβής, είναι πλατύτερο και κοσμεύεται με παράσταση δικέφαλου αετού με ανοικτές φτερούγες. Οι απολήξεις των φτερών αποδίδονται με παράλληλες εγχαράξεις και το σώμα του καλύπτει ρομβοειδές πλέγμα. Μεταξύ των δυο κεφαλών του εικονίζεται μικρή σφαίρα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Για τη διακόσμηση του ενδιάμεσου διάχωρου της λαβής: Egan, *Medieval Household*, 248 εικ. 194.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 1428-1460. Πιθανόν συνδέεται με τα χρόνια της κατάρρευσης του πριγκιπάτου της Αχαΐας από τους Δεσπότες του Μυστρά, καθώς ο δικέφαλος αετός συγκαταλεγόταν στα σύμβολα της δυναστείας των Παλαιολόγων.

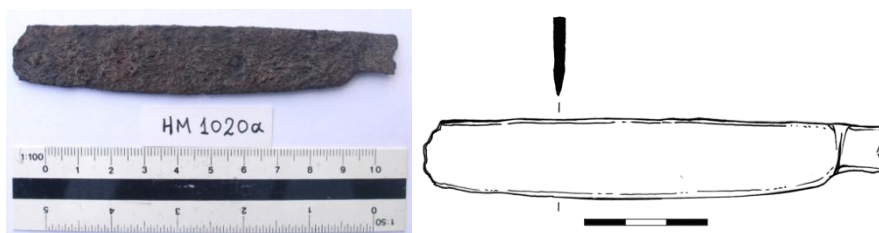

α/κ: 165

Μαχαίρι**Αρ. καταγραφής:** HM 191**Προέλευση:** Χλεμούτσι**Τόπος φύλαξης:** Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι**Υλικό:** Σίδηρος**Διαστάσεις:** MM: 12 εκ. ΜΠλ: 1,8 εκ.**Κατάσταση διατήρησης:** Ασυντήρητο. Σχεδόν ακέραιο. Η λεπίδα είναι απολεπισμένη και εύθρυπτη από την προχωρημένη διάβρωση. Το συμφυές τμήμα της λαβής δεν σώζεται σε όλο του το μήκος και το άκρο του είναι φθαρμένο.**Περιγραφή:** Μαχαίρι. Τμήμα λεπίδας, τριγωνικής διατομής, από βαρύ έλασμα ορθογώνιου σχήματος με σχεδόν επίπεδη απόληξη. Με τη λεπίδα συμφύεται μικρότερου πλάτους σφηνοειδές στέλεχος τετράπλευρης διατομής, που διαμορφώνει τμήμα της λαβής.**Παράλληλα στη βιβλιογραφία:** Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 203 αρ. 1572, πίν. 93, Ploug κ.ά., *Hama*, 61, εικ. 22.11, Cowgill – De Neergaard – Griffiths, *Knives*, 86 αρ. 53, εικ. 57, 93 αρ. 99, εικ. 61, Gelichi, *Stari Bar*, εικ. 4.1.12-5, Spinei, «La Bucovine», 381 εικ. 7.4.**Χρονολόγηση-συνευρήματα:** 13^{ος} - 14^{ος} αιώνας.

α/κ: 166

Μαχαίρι**Αρ. καταγραφής:** HM 183**Προέλευση:** Χλεμούτσι**Τόπος φύλαξης:** Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι**Υλικό:** Σίδηρος**Διαστάσεις:** MM: 8,5 εκ. ΜΠλ: 2,5 εκ.**Κατάσταση διατήρησης:** Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά. Η λεπίδα είναι φθαρμένη και στα δυο άκρα της και έχει εκπέσει μέρος της επιφάνειας προσαρμογής σε φορέα ανάρτησης. Απολεπισμένο από τη διάβρωση.**Περιγραφή:** Μαχαίρι. Λεπίδα τριγωνικής διατομής. Στο ένα άκρο της διαμορφώνεται το στέλεχος υποδοχής στο φορέα ανάρτησης, που είναι τετράπλευρης διατομής και σωζόμενου μήκους 2 εκ.**Παράλληλα στη βιβλιογραφία:** Ζήκος, «Παπίκιον όρος», 685, εικ. 19, Καλπαξής επιστ. επιμ., *Ελεύθερνα*, 311 αρ. 4 (Μ. Ξανθοπούλου), Minić, *Mačvanska Mitrovica*, 50 πίν. XVI.10, Ρορονιέ, *Ras*, 263 εικ. 225.18, Guillou – Ostuni, *Les outils*, 198, πίν. 703.1a7.**Χρονολόγηση-συνευρήματα:** Φραγκοκρατία.

α/κ: 167

Λεπίδα μαχαιριού

Αρ. καταγραφής: HM 1020α

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

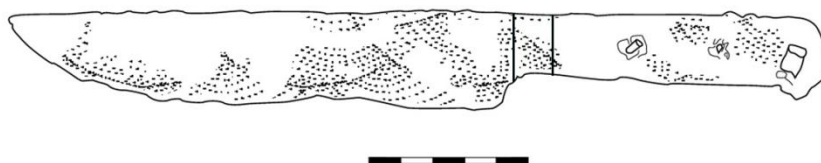
Διαστάσεις: MM: 11,5 εκ. ΜΠλ: 2 εκ. Πχ ελάσματος: 0,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά καθώς έχει εκπέσει το μεγαλύτερο μέρος της λαβής. Η λεπίδα είναι φθαρμένη στο άκρο της και απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Λεπίδα μαχαιριού. Έλασμα επίμηκες, επίπεδο, τριγωνικής διατομής με αποστρογγυλεμένη απόληξη. Στο ένα άκρο της το έλασμα κάμπτεται και το πλάτος του μειώνεται σχηματίζοντας τη γένεση της λαβής, η οποία οριοθετείται και στις δυο πλευρές από κάθετη, λεπτή, ανάγλυφη ταινία.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolona, 'Carevec', 217 εικ. 33a, Ζήκος, «Παπίκιον όρος», 685 εικ. 19, Ρορονιό, *Ras*, 262 εικ. 224.6, Sanders κ.ά., 'Small finds', 473 αρ. 8014.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 168

Μαχαίρι

Αρ. καταγραφής: HM 113

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 26,2 εκ. ΜΠλ: λεπίδας: 3 εκ. Πλ λαβής: 2,2 εκ. ΜΠχ λαβής: 1,2 εκ.

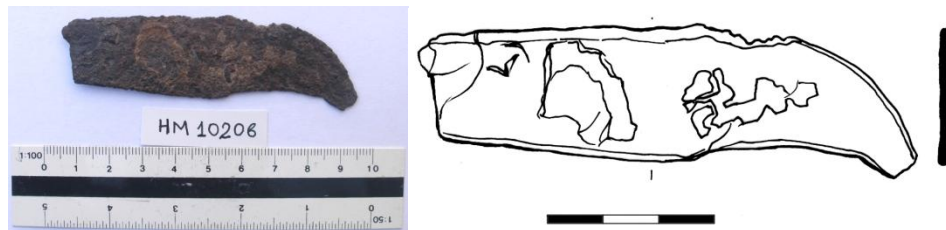
Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, Οι απολήξεις του είναι φθαρμένες και η επιφάνειά του απολεπισμένη από τη διάβρωση. Έχει εκπέσει η επένδυση της λαβής.

Περιγραφή: Μαχαίρι από επίμηκες και επίπεδο έλασμα. Λεπίδα επιμήκης, τριγωνικής διατομής με μυτερή απόληξη. Στη λαβή διακρίνονται εκατέρωθεν τρία μικρά στελέχη καρφιών για την προσήλωση επένδυσης από άλλο υλικό (συνήθως

ξύλο ή οστό). Στη γένεσή της το έλασμα σχεδόν διπλασιάζεται σε πάχος, με την προσθήκη τετράπλευρου σιδερένιου ελάσματος μήκους 2,1 εκ., που οριοθετεί και το πάχος του ένθετου υλικού της λαβής. Η απόληξή της είναι πεπλατυσμένη και διαμορφώνει λοβό.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 216-219, εικ. 34a, Cowgill – De Neergaard – Griffiths, *Knives*, 93 αρ. 118, εικ. 63, 102 αρ. 265 εικ. 67, Minić – Vukadin, *Stalać*, 128 εικ. 82.15.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Δεύτερο μισό 14^{ου} - μέσα 15^{ου} αιώνα.

α/κ: 169

Τμήμα λεπίδας σουγιά

Αρ. καταγραφής: HM 1020β

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 9,1 εκ. ΜΠλ: 2,4 εκ. Πχ ελάσματος: 0,2 εκ.

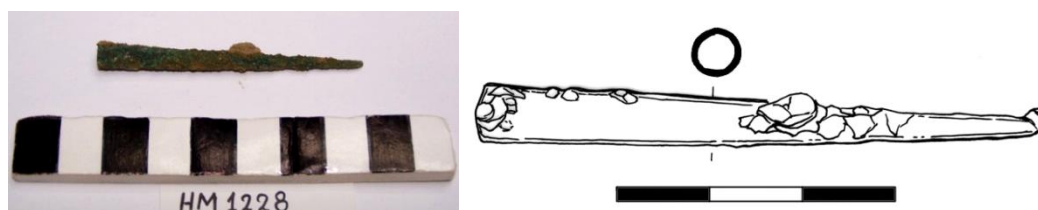
Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά, η απόληξή της λεπίδας έχει αποκοπεί. Οι ακμές του είναι φθαρμένες και η επιφάνεια αρκετά απολεπισμένη από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Τμήμα λεπίδας σουγιά. Επίμηκες, επίπεδο αντικείμενο τριγωνικής διατομής. Περίπου στα δυο τρίτα του μήκους του το πλάτος του ελαττώνεται και το έλασμα κυρτώνει προς τη μυτερή του απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Minić, *Mačvanska Mitrovica*, 50 πίν. XVI.8, Μουτσόπουλος, *Βασιλική Αγίου Αχιλλείου*, τόμ. Β', 205, πίν. 42.1.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

Είδη ραπτικής και ύφανσης

α/κ: 170

Άγκιστρο αδραχτιού

Αρ. καταγραφής: HM 1228

Προέλευση: Γλαρέντζα, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #10, ΒΔ του ΝΑ πύργου στην εσωτερική πλευρά των τειχών, (ΜΒ.2005.2, 28/7/2005)

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

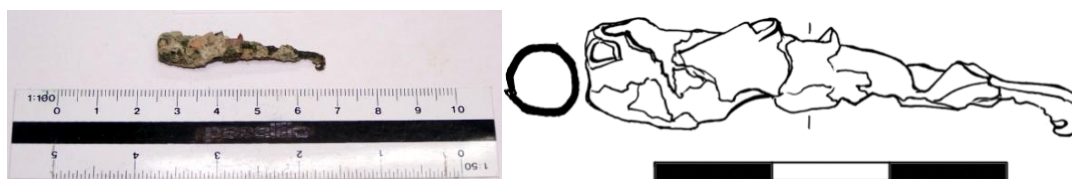
Διαστάσεις: ΜΜ: 6,5 εκ. Διάμ: 0,6 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Άγκιστρο αδραχτιού. Επίμηκες κυλινδρικό εξάρτημα προσαρμογής, από αναδιπλωμένο έλασμα, με πάχος που σταδιακά ελαττώνεται προς την άγκιστροειδή του απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 176 αρ. 1223, πίν. 78, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 365 αρ. 434α (Α. Αντωνάρας – Κ. Σκαρμούτσου).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Βρέθηκε στη θεμελίωση του ανατολικού τείχους του εσωτερικού περιβόλου και σε επαφή με το φραγκικό κτηριακό υπόστρωμα, σε βάθος έως 1,30 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους. Μαζί με αβαφή κεραμική πιθανόν του 14^{ου} αιώνα (όστρακο matt-painted αγγείου) (ΗΠ 2026).

α/κ: 171

Άγκιστρο αδραχτιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 712γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.33), 10/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

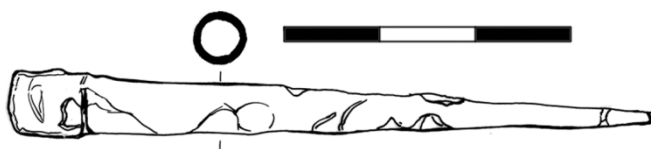
Διαστάσεις: ΜΜ: 4,2 εκ. Διάμ: 0,7 εκ. ΕΠχ: 0,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο αλλά αρκετά διαβρωμένο και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Άγκιστρο αδραχτιού. Επίμηκες στέλεχος προσαρμογής κυλινδρικού σχήματος, από αναδιπλωμένο έλασμα, με διάμετρο που σταδιακά ελαττώνεται καταλήγοντας σε μικρό άγκιστρο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 176 αρ. 1226, πίν. 78, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 365 αρ. 434α (Α. Αντωνάρας – Κ. Σκαρμούτσου), Harrison, *Saracchane*, 253-254 αρ. 404, πίν. 352.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Βρέθηκε στο δυτικό σκέλος της πύλης, στο χώρο του αποθέτη. Μαζί με κεραμική της φραγκικής περιόδου και πολλά νομίσματα, τα περισσότερα μιμήσεις τοννεσίων, και δυο τοννέσια του Φίλιππου της Σαβοΐας (1301-1305). Μαζί με δακτυλίδι (α/κ: 110), διακοσμητικό καρφίδιο (α/κ: 188), μικρό κομβίο (α/κ: 96), τέσσερις μάζες σιδήρου, μικρή μάζα και δυο ελάσματα χαλκού (Παρ.Π/48, 49) και καρφιά (Παρ.Ι/158).

α/κ: 172

Άγκιστρο αδραχτιού

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1210

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #02, (ΜΧ.2005.89), 24/9/2005

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 7 εκ. Διάμ: 0,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο κι απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Άγκιστρο αδραχτιού. Όμοιο με α/κ: 170.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 176 αρ. 1223, πίν. 78, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 365 αρ. 434α (Α. Αντωνάρας – Κ. Σκαρμούτσου).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας με βάση και τα συνευρήματα κεραμικής (ΗΠ 2105). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,32-0,43 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με κλειδί κιβωτιδίου (α/κ: 145), συνδέσμους (α/κ: 208, 211), καρφιά (Παρ.Ι/214) κι ελάσματα χαλκού και σιδήρου (Παρ.ΙΙ/131-133).

α/κ: 173

Σφονδύλι

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 494

Προέλευση: Άγιος Νικόλαος Ίσοβας, Τρυπητή, επί του μαρμαροθετήματος του δαπέδου, 1/10/1997

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Μόλυβδος

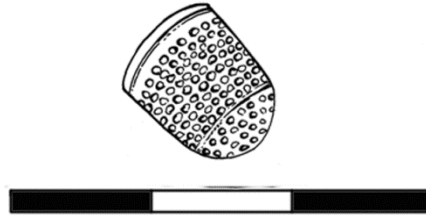
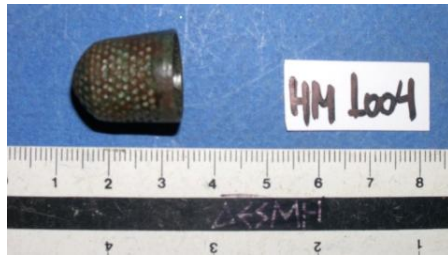
Διαστάσεις: Υ: 1,1 εκ. Διάμ οπή: 1,6 εκ. ΕΔιάμ οπή: 0,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο με μικρές φθορές στην επιφάνειά του.

Περιγραφή: Πιθανόν σφονδύλι αδραχτιού. Αντικείμενο περίπου ημισφαιρικού σχήματος με διαμπερή οπή στο κέντρο. Περιμετρικά τοιχώματα ακόσμητα και αρκετά μεγάλου πάχους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 261 αρ. 803-804, εικ. 203.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Το αντικείμενο βρέθηκε σε τομή που ανοίχτηκε στον κυρίως ναό και δυτικά των ανατολικών πεσσών. Σε βάθος 0,48 μ. ήρθε στο φως δάπεδο με διακόσμηση opus sectile. Εντοπίστηκε μεταξύ των ψηφίδων του δαπέδου.

α/κ: 174

Δακτυλήθρα

Αρ. καταγραφής: HM 1004

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

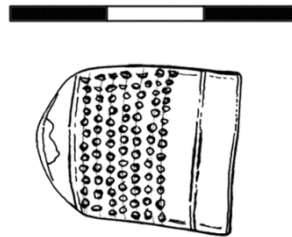
Διαστάσεις: Διάμ: 2 εκ. ΕΔιάμ: 1,5 εκ. ΜΜ: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη και σε καλή κατάσταση.

Περιγραφή: Δακτυλήθρα. Σώμα κυλινδρικού σχήματος και κωνική απόληξη. Το σώμα καταλαμβάνει στικτό κόσμημα που καταλήγει σε μικρή ακόσμητη ταινία στη βάση που οριοθετείται με χάραξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Dean, 'Montfort', 39, εικ. 54I, Egan, *Medieval Household*, 266 αρ. 830, 831, εικ. 205, 206, Ζαφειροπούλου επιμ., *Ρόδος*, 64 αρ. 53-54, εικ. 73, Gilchrist, *Medieval Life*, 133 εικ. 4.11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 175

Δακτυλήθρα

Αρ. καταγραφής: HM 1031α

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

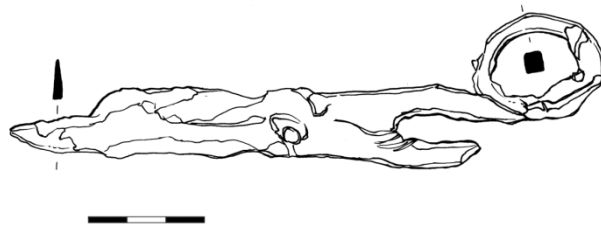
Διαστάσεις: Διάμ: 1,7 εκ. ΕΔιάμ: 1,5 εκ. ΜΜ: 2,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη και σε καλή κατάσταση.

Περιγραφή: Δακτυλήθρα. Όμοια με την α/κ: 174 μόνο που η κορυφή της είναι ακόσμητη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Dean, 'Montfort', 39, εικ. 54I, Egan, *Medieval Household*, 266 αρ. 830, 831, εικ. 205, 206, Gilchrist, *Medieval Life*, 133 εικ. 4.11.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 176

Τμήμα ψαλιδιού

Αρ. καταγραφής: HM 994

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

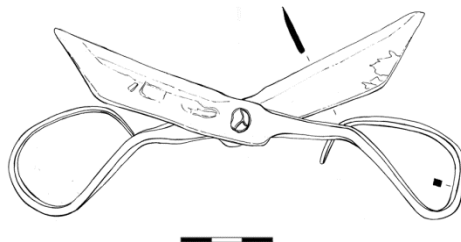
Διαστάσεις: MM: 16 εκ. ΜΠλ: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Έχει εκπέσει ο ένας κρίκος της λαβής και η απόληξη της μιας λεπίδας. Απολεπισμένο από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Ψαλίδι. Οι λεπίδες του είναι λεπτές, επιμήκεις, συγκολλημένες μεταξύ τους, με οξύληκτη απόληξη που σώζεται στη μια περίπτωση. Η μια λεπίδα διατηρεί τον κρίκο της λαβής της, συμφυή, από έλασμα που ανακάμπτεται.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Nikolova, 'Carevec', 205 εικ. 21, Μουτσόπουλος, «Άνασκαφή Ρεντίνας», 154, πίν. 103.α, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 369 αρ. 446 (N. Ζήκος), Brmbolić, *Vojvodini*, 139 αρ. 219, πίν. 30, Minić – Vukadin, *Stalac*, 138 εικ. 87. Όμοιο αδημοσίευτο ψαλίδι εκτίθεται στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας.

α/κ: 177

Ψαλίδι

Αρ. καταγραφής: HM 1009

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 14,6 εκ. ΜΠλ λεπίδας: 1,7 εκ. ΜΠλ λαβής: 3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο αλλά απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Ψαλίδι. Αποτελείται από δυο επίπεδες και επιμήκεις λάμες με μυτερές απολήξεις που διασταυρώνονται και καταλήγουν στις λαβές. Οι λαβές είναι κατασκευασμένες από έλασμα τετράπλευρης διατομής που ανακάμπτεται σχηματίζοντας δακτυλίους. Το έλασμα των λαβών ελαττώνεται σταδιακά προς την απόληξή τους. Η μια είναι παραμορφωμένη. Στο σημείο διασταύρωσής τους οι λάμες στερεώνονται με μεταλλικό πύρο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Gatev, *Kovačeno*, 99 εικ. 38, Cowgill – De Neergaard – Griffiths, *Knives*, 60 εικ. 36, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες*

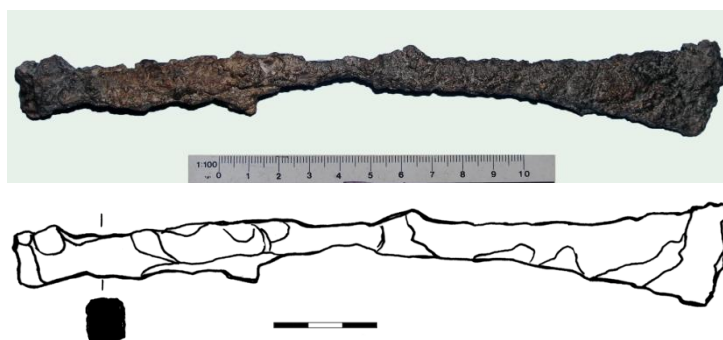

Βυζαντίου, 369 αρ. 445 (Σ. Δαδάκη), Guillou – Ostuni, *Les outils*, 275, πίν. 905.1b2,
Minić – Vukadin, *Stalac*, 138 εικ. 87.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας.

5. Εργαλεία και εξαρτήματα

Εργαλεία

α/κ: 178

Κοπίδι ή σμίλη

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 704β.1

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.25), 02/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

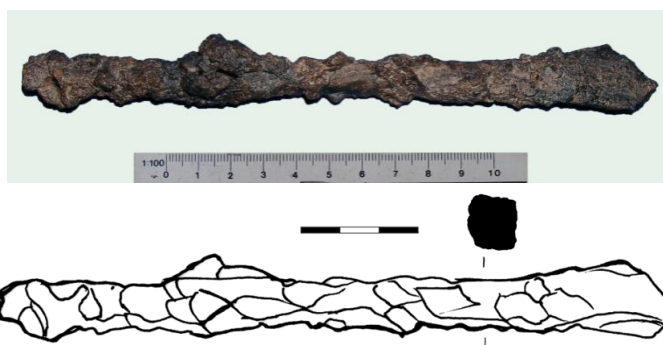
Διαστάσεις: ΜΜ: 22,1 εκ. ΜΠλ: 3,25 εκ. Πχ: 1,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, με φθαρμένες απολήξεις και πολύ απολεπισμένο λόγω προχωρημένης διάβρωσης.

Περιγραφή: Κοπίδι ή σμίλη. Επίμηκες στέλεχος τετράπλευρης διατομής. Η μια απόληξη είναι πεπλατυσμένη και ελαφρά κοίλη. Το αντίθετο άκρο του είναι ακανόνιστου σφαιρικού σχήματος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 48, εικ. 15.10, Νικόλονα, 'Carevec', 195 εικ. 9c, Ρορονιό, *Ras*, 265 εικ. 228.1-3, Κουζον, 'Dolishte', 90, εικ. III.2, Guillou – Ostuni, *Les outils*, 199-200, πίν. 709.2b, 265, πίν. 880.1a8', Βrmbolić, *Vojvodini*, 98 αρ. 127, πίν. 23.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με όμοιο εργαλείο (α/κ: 179), ένα πέταλο (α/κ: 53), ένα άγκιστρο (α/κ: 183), μια λαβή σκεύους (α/κ: 161), καρφιά (Παρ.Ι/155), καθώς και χάλκινα και σιδερένια ελάσματα (Παρ.ΙΙ/43-44). Στον ίδιο χώρο βρέθηκαν τορνέσιο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289), αθηναϊκό τορνέσιο και μιμήσεις τορνεσιών.

α/κ: 179

Κοπίδι ή σμίλη

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 704β.2

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.25), 02/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 18,7 εκ. ΜΠλ: 2,5 εκ. Πχ: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, με φθαρμένες απολήξεις και πολύ απολεπισμένο λόγω προχωρημένης διάβρωσης.

Περιγραφή: Κοπίδι ή σμίλη. Όμοιο με το α/κ: 178.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 48, εικ. 15.10, Nikolova, 'Carevec', 195 εικ. 9c, Ρορονιό, *Ras*, 265 εικ. 228.1-3, Kouzov, 'Dolishte', 90, εικ. III.2, Guillou – Ostuni, *Les outils*, 199-200, πίν. 709.2b, 265, πίν. 880.1a8', Brmbolić, *Vojvodini*, 98 αρ. 127, πίν. 23.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με όμοιο εργαλείο (α/κ: 178), ένα πέταλο (α/κ: 53), ένα άγκιστρο (α/κ: 183), μια λαβή σκεύους (α/κ: 161), καρφιά (Παρ.Ι/155), καθώς και χάλκινα και σιδερένια ελάσματα (Παρ.ΙΙ/43-44). Στον ίδιο χώρο βρέθηκαν τορνέσιο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289), αθηναϊκό τορνέσιο και μιμήσεις τορνεσιών.

α/κ: 180

Σφυρί

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1343β

Προέλευση: Φραγκαβίλλα, Τομή 6, Τάφοι 5 – 6, (ΜΦ.2006.5), 4/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 7,5 εκ. ΜΠλ: 2,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο αλλά απολεπισμένο από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Μικρό σφυρί. Επίμηκες αντικείμενο αρκετά μεγάλου πάχους. Στο μέσο περίπου του μήκους του φέρει κυκλική διαμερή οπή για την κάθετη προσαρμογή φορέα ανάρτησης. Εκατέρωθεν της οπής η μια απόληξή του είναι σχεδόν κυβική και η άλλη πλατύτερη και μικρότερου πάχους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ρορονιό, *Ras*, 265 εικ. 228.13.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Πιθανόν 14^{ου} αιώνας. Βρέθηκε σε στρώμα δυο ταφών, σε βάθος 0,62-0,72 μ. από το αρχικό τιμεντένιο δάπεδο. Μαζί με όστρακα κεραμικής (κάποια αρχαϊκή μαγιόλικα) που χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2241).

α/κ: 181

Οικοδομικό βάρος

Αρ. καταγραφής: HM 1196β

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 1 #03, (MX.2004.79), 22/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 3 εκ.

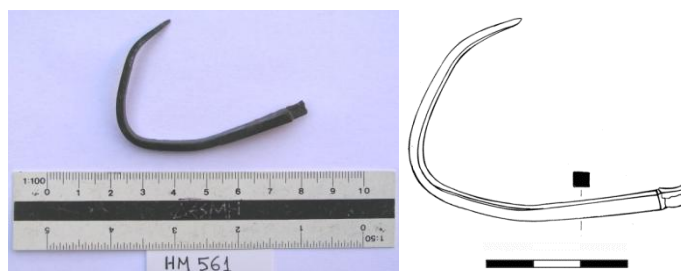
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο κι απολεπισμένο από τη διάβρωση, με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Οικοδομικό βάρος. Σώμα σχήματος ανεστραμμένου κόλουρου κώνου και λαιμός, για τη στερέωση του νήματος ανάρτησης, που συμφύεται κάθετα στη βάση του κώνου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται από τα τέλη του 13^{ου} – αρχές 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2103). Εντοπίστηκε σε βάθος έως 0,90 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με ένα χάλκινο διακοσμητικό καρφίδιο (α/κ: 190), πέντε σιδερένια καρφιά (Παρ.Ι/212) κι ένα μολύβδινο έλασμα (Παρ.ΙΙ/127).

Σύνδεσμοι και εξαρτήματα

α/κ: 182

Άγκιστρο ψαρέματος

Αρ. καταγραφής: HM 561

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 67 #06, Τάφος 19, (ΜΑ.2003.87), 29/08/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 5,7 εκ. ΜΠλ: 0,6 εκ. ΕΠλ: 0,15 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Άγκιστρο ψαρέματος. Στέλεχος τετράπλευρης διατομής, αρκετά λεπτό και καμπύλο στο μέσο περίπου του μήκους του. Το έλασμα στο ένα άκρο διαμορφώνει ορθογώνια εσοχή. Το άλλο άκρο είναι οξύληκτο. Διατηρεί ίχνη λίμας.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 157 αρ. 175 (Μ. Παϊσίδου).

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Αρχές 15^{ου} αιώνα. Στο ίδιο βάθος βρέθηκε μεγάλος αριθμός ενετικών νομισμάτων, κυρίως торνεζέλλι, τα περισσότερα από τα οποία είναι του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400), κάποια του δόγη Ανδρέα Κονταρίνι (1368-1382), μια υποδιαίρεση του Πριγκιπάτου της Προβηγκίας του Ροβέρτου Β΄ Ανζού (1309-1343), ένα торνεζέλλο του δόγη Μάρκο Κόρνερ (1365-1368) κι ένα торνεζέλλο του δόγη Μικέλε Στένο (1400-1414) (HN 3475-HN 3492). Μαζί με μικρό κλείστρο (α/κ: 140), χάλκινο έλασμα (Παρ.ΙΙ/26) και καρφιά (Παρ.Ι/128).

α/κ: 183

Άγκιστρο

Αρ. καταγραφής: HM 702α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.23), 01/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά με φθαρμένες απολήξεις. Απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Λεπτό, καμπύλο έλασμα τετράπλευρης διατομής. Το πάχος του μειώνεται προοδευτικά προς τη μια απόληξη, όπου σχηματίζεται άγκιστρο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Pringle, *Red Tower*, 166 αρ. 19, εικ. 56.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τον αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με ένα πέταλο (α/κ: 53), μια λαβή σκεύους (α/κ: 161), δυο κοπίδια (α/κ: 178, 179), καρφιά (Παρ.Ι/155) χάλκινα και σιδερένια ελάσματα (Παρ.ΙΙ/43-44). Στον ίδιο χώρο βρέθηκαν торνεσίο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289), торνεσίο του δουκάτου των Αθηνών και μιμήσεις торνεσιών (HN 3577-80).

α/κ: 184

Είδος υποδοχής

Αρ. καταγραφής: HM 718α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, Τομή 1γ #04, (ΜΓ.2003.39), 16/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

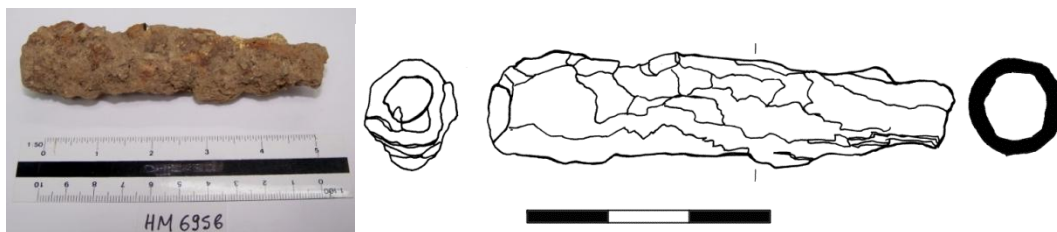
Διαστάσεις: ΜΜ: 12,9 εκ. Διάμ: 3,3 εκ. Πεπλατυσμένο στέλεχος: ΜΜ: 8,2 εκ. ΜΠλ: 2,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιη αλλά διαβρωμένη, με φθορές στα άκρα και λυγισμένη απόληξη.

Περιγραφή: Επίμηκες κυλινδρικό στέλεχος, κενό στο εσωτερικό. Διαμορφώνεται από αναδίπλωση ελάσματος χαλκού και διακρίνεται η ραφή του. Η διάμετρος του κυλίνδρου μικραίνει σταδιακά προς τη μια του απόληξη με την οποία συμφύεται, περίπου σε ορθή γωνία, πεπλατυσμένο έλασμα. Το έλασμα της απόληξης είναι λυγισμένο και σχηματίζει μικρή αναδίπλωση στο αποστρογγυλεμένο άκρο του στην οποία φέρει διαμπερή οπή προσήλωσης. Πρόκειται για εξάρτημα υποδοχής προσηλωμένο σε σταθερό σημείο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 51, εικ. 16.12.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Εντοπίστηκε σε βάθος περίπου 1,65 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, στο ίδιο στρώμα με δυο νομίσματα, ένα τορνέσιο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289) κι ένα κίβδηλο τορνέσιο (HN 3632-3). Μαζί με χάλκινο πώμα (α/κ: 154), έναν κρίκο (α/κ: 195), καρφιά (Παρ.Ι/162) και μάζα χαλκού (Παρ.ΙΙ/51).

α/κ: 185

Κυλινδρικό στέλεχος – υποδοχή

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 695β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.16), 27/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

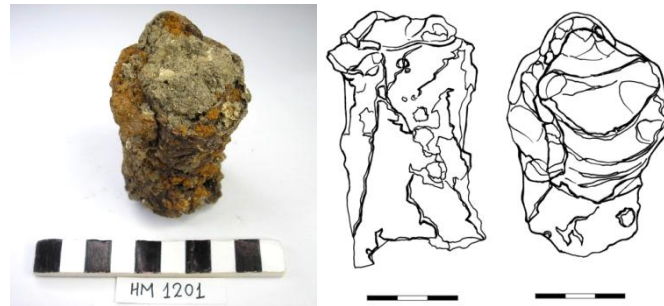
Διαστάσεις: ΜΜ: 11 εκ. Διάμ: 2,2 εκ. ΕΔιάμ: 1,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά. Οι επιφάνειες και οι απολήξεις του είναι ιδιαίτερα φθαρμένες από τη διάβρωση και φέρουν έντονες επικαθίσεις.

Περιγραφή: Υποδοχή ανάρτησης - στερέωσης. Στέλεχος κυλινδρικού σχήματος, κενό στο εσωτερικό, με διάμετρο που ελαττώνεται προοδευτικά προς το ένα άκρο του. Η μια του απόληξη είναι κλειστή.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης, νότια του δυτικού σκέλους της πύλης. Μαζί με μίμηση τορνέσιου ακυρωμένη με οπή (HN 3570), είδος συνδέσμου (α/κ: 134), χάλκινα ελάσματα (Παρ.ΙΙ/39-40) και καρφιά (Παρ.Ι/153).

α/κ: 186

Κύλινδρος προσαρμογής

Αρ. καταγραφής: HM 1201

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #01, (MX.2004.84), 23/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: MM: 8,2 εκ., Διάμ: 4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Το αντικείμενο διατηρείται σχεδόν ακέραιο με φθαρμένες απολήξεις. Απολεπισμένο από τη διάβρωση και με πολλές επικαθίσεις.

Περιγραφή: Διαμπερές αντικείμενο κυλινδρικού σχήματος, που λειτουργούσε πιθανόν ως στέλεχος προσαρμογής. Διαμορφώνεται από αναδιπλωμένο έλασμα σιδήρου και διακρίνεται η ραφή του. Οι απολήξεις του συγκλίνουν προς το εσωτερικό και είναι ως το μέσο περίπου γεμάτο χώμα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα (ΗΠΙ 2104). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,29-0,32 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με τμήμα πετάλου (α/κ: 50), εξάρτημα λουκέτου (α/κ: 139), ελάσματα χαλκού, μολύβδου και σιδήρου (Παρ.ΙΙ/128-130) και καρφιά (Παρ.Ι/213).

α/κ: 187

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: HM 515

Προέλευση: Γλαρέντζα, Εσωτερικός Περίβολος, ΝΑ πύργος, δυτικά της εξωτερικής πλευράς του δυτικού τοίχου, 21/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 2,8 εκ. MM: 0,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Σχεδόν ακέραιο, η κεφαλή είναι φθαρμένη και το στέλεχος σπασμένο και λυγισμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο με κυκλική κεφαλή μεγάλης διαμέτρου και στέλεχος κυκλικής διατομής, που σώζεται μόνο η γένεσή του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Αρχές 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται από τις αρχές 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1744).

α/κ: 188

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 712β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, 10/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 2,5 εκ. ΜΜ: 2,7 εκ. ΜΠχ στελέχους: 0,5 εκ. ΕΠχ στελέχους: 0,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, η κεφαλή και η απόληξή του είναι φθαρμένες. Αρκετά απολεπισμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Κεφαλή κυκλικού σχήματος, μεγάλης διαμέτρου, ελαφρά κυρτή. Στέλεχος τετράπλευρης διατομής με πλάτος που ελαττώνεται σταδιακά προς την απόληξή του, που κάμπτεται σε ορθή γωνία και είναι πεπλατυσμένη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ρορονιό, *Ras*, 274 εικ. 239.8.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Βρέθηκε στον αποθέτη της ανατολικής πύλης μαζί με κεραμική του 13^{ου} - 14^{ου} αιώνα και πολλά νομίσματα, τα περισσότερα μιμήσεις τορνεσίων, και δυο τορνέσια του Φίλιππου της Σαβοΐας (1301-1305). Μαζί με δακτυλίδι (α/κ: 110), άγκιστρο αδραχτιού (α/κ: 171), μικρό κομβίο (α/κ: 96), τέσσερις μάζες σιδήρου, μικρή μάζα και δυο ελάσματα χαλκού (Παρ.ΙΙ/48, 49) και καρφιά (Παρ.Ι/158).

α/κ: 189

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1178

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #04, 14/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 2,9 εκ. ΜΜ: 2,8 εκ. ΜΠλ στελέχους: 0,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, έχει εκπέσει η απόληξή του στελέχους του. Απολεπισμένο από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Μικρό διακοσμητικό καρφίδιο. Διατηρεί τμήμα του λεπτού στελέχους του, που είναι τετράπλευρης διατομής. Η κεφαλή του καρφιδίου είναι κυκλικού σχήματος, κυρτή και αναλογικά μεγάλης διαμέτρου σε σχέση με το στέλεχός του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ρορονιό, *Ras*, 274 εικ. 239.8.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 13^{ος} – 14^{ος} αιώνας. Εντοπίστηκε σε βάθος 0,90 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με τμήμα πυροστάτη (α/κ: 162), καρφιά (Παρ.Ι/203), ελάσματα χαλκού και σιδήρου και μικρή μάζα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/111-112). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται από τα τέλη του 13^{ου} – αρχές 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2093).

α/κ: 190

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1195

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 1 #03, 22/9/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

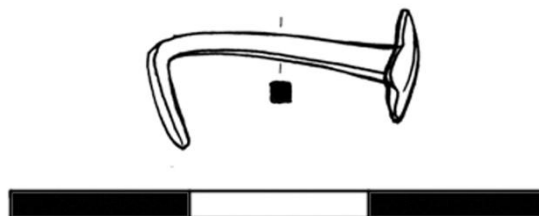
Διαστάσεις: Διάμ: 2,35 εκ. ΜΜ: 4,3 εκ. ΜΠχ στελέχους: 0,4 εκ. ΕΠχ στελέχους: 0,3 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, η απόληξή του είναι φθαρμένη. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Στέλεχος λεπτό, κυκλικής διατομής που κάμπτεται στο άκρο του. Μεγάλη, κυκλική κεφαλή ελαφρά κυρτή.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ος} αιώνας. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στα τέλη του 13^{ου} – αρχές 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2103). Εντοπίστηκε σε βάθος έως 0,90 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με ένα οικοδομικό βάρος (α/κ: 181), ένα μολύβδινο έλασμα (Παρ.ΙΙ/127) και οικοδομικά καρφιά (Παρ.Ι/212).

α/κ: 191

Διακοσμητικό καρφίδιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1323α

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, 17/7/2006

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 1 εκ. ΜΜ: 1,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο αλλά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Διακοσμητικό καρφίδιο. Στέλεχος τετράπλευρης διατομής, λυγισμένο στην απόληξή του σε οξεία γωνία με αγκιστροειδή απόληξη. Κεφαλή πεπλατυσμένη κυκλικού σχήματος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Συνευρήματα άφθονης κεραμικής χρονολογούνται, στην πλειονότητά τους, στη φραγκική περίοδο (ΠΧ.2006.14). Μαζί με ελάσματα σιδήρου και μολύβδου (Παρ.ΙΙ/139-140) και καρφιά (Παρ.Ι/219).

α/κ: 192

Επενδυτικό πλακίδιο

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 688

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.9), 21/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 4,3 εκ. ΜΠλ: 3,5 εκ. ΜΠχ: 0,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Διατηρείται αποσπασματικά, είναι αναδιπλωμένο στη μια γωνία και με φθαρμένες ακμές. Διαβρωμένο και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Μικρό έλασμα σχεδόν τετράπλευρου σχήματος με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Μικρό χάλκινο καρφί με κυκλικό κεφάλι διατηρείται επιτόπου κοντά στη μια μακρά πλευρά του. Ίσως πρόκειται για επενδυτικό πλακίδιο.

Βιβλιογραφικά παράλληλα:

Χρονολόγηση: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Στο ίδιο βάθος εντοπίστηκε μίμηση τορνέσιου (ΗΝ 3567) κι άφθονη κεραμική 13^{ου} – αρχών 15^{ου} αιώνα. Μαζί με σταθμίο (α/κ: 216), ελάσματα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/37), καρφιά και τμήματα καρφιών (Παρ.Ι/150).

α/κ: 193

Κρίκος

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 519

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 58 #10, Λάκκος ταφής 9, στρώμα οστών, (ΜΑ.2003.37), 04/07/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: Διάμ: 4,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Ακέραιος αλλά αρκετά διαβρωμένος.

Περιγραφή: Κρίκος από έλασμα κυκλικής διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ρορονιέ, *Ras*, 273 εικ. 238.17, Μινιέ, *Mačvanska Mitrovica*, 50 πίν. XVI.3.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} - πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα. Από το στρώμα οστών βάθους 0,64 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε απόσταση 1,30 μ. από το ανατολικό και 1,15 μ. από το βόρειο πέρας του λάκκου. Μαζί με μικρή πόρπη (α/κ: 61), ένα χάλκινο δισκίο (Παρ.Π/21) και λίγα αβαφή όστρακα κεραμικής (ΗΠ 1393). Σε ψηλότερα στρώματα του ταφικού συνόλου εντοπίστηκαν δυο торνεζέλλι (ΗΝ 3460-1).

α/κ: 194

Κρίκος

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 962α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 41 #16, Λάκκος ταφής 42, (ΜΑ.2004.64), 17/6/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 3,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Ακέραιος αλλά διαβρωμένος.

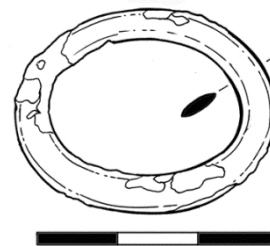
Περιγραφή: Κρίκος από σχετικά λεπτό έλασμα κυκλικής διατομής. Πιθανόν πλαίσιο πόρπης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Grey, 'The Metalwork', 138, εικ. 11.4.65.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα, με βάση το ανασκαφικό σύνολο. Βρέθηκε μαζί με έξι καρφιά (Παρ.Ι/63) σε βάθος 0,92 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού, σε απόσταση 1,23 μ. από το ανατολικό πέρας του τάφου και 0,46 μ. από το νότιο.

α/κ: 195

Μικρός κρίκος**Αρ. καταγραφής:** HM 719**Προέλευση:** Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, Τομή 1γ #04, (ΜΓ.2003.40), 16/09/2003**Τόπος φύλαξης:** Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι**Υλικό:** Χαλκός**Διαστάσεις:** Διάμ: 2,35 εκ.**Κατάσταση διατήρησης:** Ασυντήρητος. Ακέραιος, σε καλή κατάσταση. Διαβρωμένος και με επικαθίσεις.**Περιγραφή:** Μικρός κρίκος από σχετικά παχύ έλασμα κυκλικής διατομής.**Παράλληλα στη βιβλιογραφία:** Grey, 'The Metalwork', 138, εικ. 11.4.65.**Χρονολόγηση-συνευρήματα:** Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Εντοπίστηκε σε βάθος περίπου 1,65 μ. από την επιφάνεια του εδάφους. Στο ίδιο βάθος βρέθηκαν δυο νομίσματα, ένα τορνέσιο των Ανδεγαυών της Νάπολης (1266-1289) κι ένα κίβδηλο τορνέσιο (HN 3632-3). Μαζί με ένα χάλκινο πώμα (α/κ: 154), μια χάλκινη υποδοχή (α/κ: 184), καρφιά (Παρ.Ι/162) και μάζα χαλκού (Παρ.ΙΙ/51).

α/κ: 196

Κρίκος**Αρ. καταγραφής:** HM 683ζ**Προέλευση:** Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.4), 07/08/2003**Τόπος φύλαξης:** Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι**Υλικό:** Χαλκός**Διαστάσεις:** Διάμ: 3,8 εκ.**Κατάσταση διατήρησης:** Ασυντήρητος. Ακέραιος με επικαθίσεις και διαβρωμένος.**Περιγραφή:** Μικρός χάλκινος κρίκος από έλασμα κυκλικής διατομής.**Παράλληλα στη βιβλιογραφία:** Grey, 'The Metalwork', 138, εικ. 11.4.65.**Χρονολόγηση-συνευρήματα:** 14^{ος} αιώνας - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Στο ίδιο βάθος εντοπίστηκαν πέντε μιμήσεις τορνεσίων, τορνέσιο του Φιλίππου του Τάραντα (1307-1313), ένα αθηναϊκό τορνέσιο, καθώς και τορνεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3559-HN 3566). Μαζί με πυρόβολο (α/κ: 150), κρίκο (α/κ: 197), ελάσματα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/35) και καρφιά (Παρ.Ι/149).

α/κ: 197

Κρίκος

Αρ. καταγραφής: HM 683στ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, αποχρωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.4), 07/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: Διάμ: 4 εκ. ΜΠχ: 1,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Ακέραιος, αλλά απολεπισμένος από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Μικρός κρίκος από έλασμα κυκλικής διατομής και μεγάλου πάχους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 48, εικ. 15.17, Ρορονιό, *Ras*, 273 εικ. 238.21.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Στο ίδιο βάθος εντοπίστηκαν πέντε μιμήσεις τορνεσιών, τορνέσιο του Φιλίππου του Τάραντα (1307-1313), ένα αθηναϊκό τορνέσιο, καθώς και τορνεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3559-HN 3566). Μαζί με ένα πυρόβολο (α/κ: 150), ένα κρίκο (α/κ: 196), πέντε ελάσματα σιδήρου (Παρ.Π/35) και ογδόντα καρφιά (Παρ.Ι/149).

α/κ: 198

Κρίκος

Αρ. καταγραφής: HM 627

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τάφος 33 #09, (ΜΑ.2003.153), 26/11/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

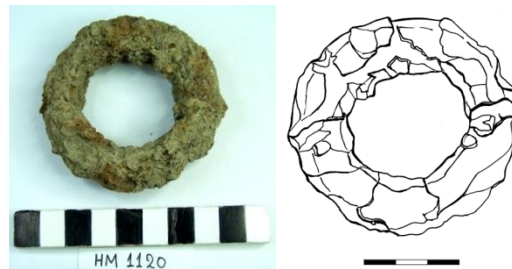
Διαστάσεις: Διάμ: 5,9 εκ. ΜΠχ: 1,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Σχεδόν ακέραιος, τμήματα της περιφέρειάς του έχουν απολεπιστεί λόγω διάβρωσης. Φέρει επικαθίσεις.

Περιγραφή: Κρίκος από έλασμα κυκλικής διατομής και αρκετά μεγάλου πάχους. Διατηρεί ίχνη ξύλου.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 48, εικ. 15.17, Pringle, *Red Tower*, 166 αρ. 18 εικ. 56.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Βρέθηκε στο νεότερο στρώμα οστών. Στο επόμενο στρώμα, πάνω από το δάπεδο του τάφου, εντοπίστηκε τμήμα σπιρουνοιού (α/κ: 26) και καρφί (Παρ.Ι/105).

α/κ: 199

Κρίκος

Αρ. καταγραφής: HM 1120

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #05, (ΜΧ.2004.12), 30/8/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

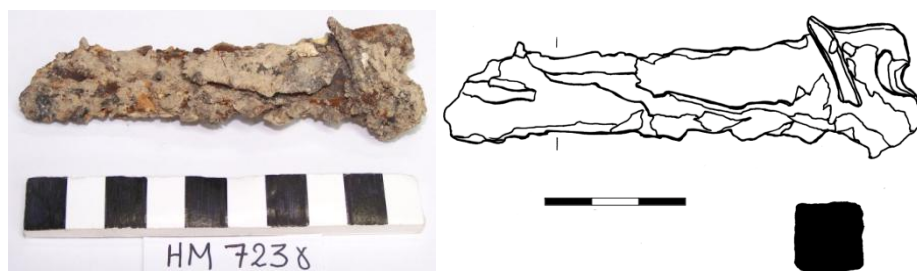
Διαστάσεις: Διάμ: 7 εκ. ΜΠχ: 2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Ακέραιος, αλλά απολεπισμένος από την προχωρημένη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Μεγάλος κρίκος. Έλασμα κυκλικής διατομής κι αρκετά μεγάλου πάχους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 48, εικ. 15.17, Pringle, *Red Tower*, 166 αρ. 18 εικ. 56.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία σύμφωνα με τα ανασκαφικά δεδομένα.

α/κ: 200

Σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: HM 723γ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, Τομή 1β-γ #06, (ΜΓ.2003.44), 19/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 10,9 εκ. ΜΠλ: 3,15 εκ. ΜΠχ: 1,5 εκ.

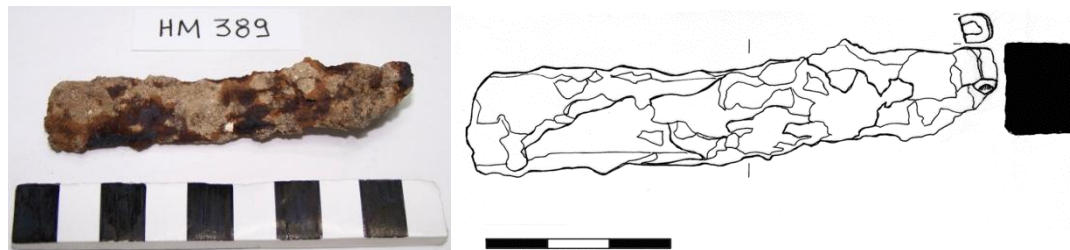
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Διατηρείται αποσπασματικά, το ένα άκρο είναι φθαρμένο και οι επιφάνειές του απολεπισμένες από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Σύνδεσμος από επίμηκες, αρκετά πλατύ, έλασμα τετράπλευρης διατομής. Στο ένα άκρο του πλαταίνει αρκετά, ενδεχομένως αναδιπλώνεται και διαμορφώνει στο μέσον μικρή ημικυκλική εγκοπή. Πολύ κοντά στην πεπλατυσμένη

απόληξη διατηρείται επιτόπου μικρό επίμηκες και οξύληκτο στέλεχος καρφιού για τη στερέωση του συνδέσμου σε άλλη επιφάνεια.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 78 αρ. 199, εικ. 55.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Βρέθηκε στον αποθήκη της ανατολικής πύλης σε βάθος περίπου 2 μ. από την επιφάνεια του εδάφους. Μαζί με είδος κλείστρου (α/κ: 132), χάλκινη ταινιωτή λαβή (α/κ: 160) και καρφιά (Παρ.Ι/165). Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται από τα τέλη 13^{ου} - 14^ο αιώνα (ΗΠ 1863).

α/κ: 201

Σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: HM 389

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Τομή 22 #07, Τάφος 6, 13/9/2000

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

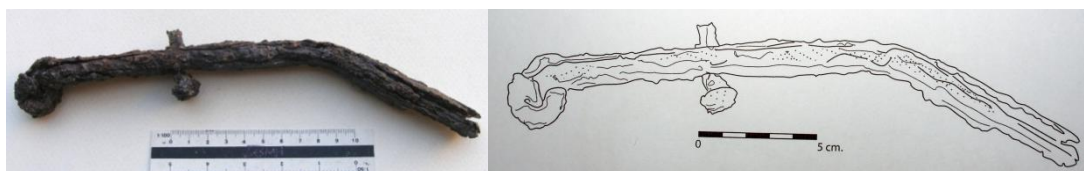
Διαστάσεις: ΜΜ: 8,9 εκ. ΜΠλ: 1,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Διατηρείται αποσπασματικά, φθαρμένος στο ένα άκρο και απολεπισμένος από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Είδος συνδέσμου από επίμηκες, αρκετά βαρύ έλασμα. Στέλεχος τετράπλευρης διατομής. Στο ένα άκρο στενεύει και αναδιπλώνεται σχηματίζοντας άγκιστρο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία. Βρέθηκε στο βόρειο τμήμα του κτιστού τάφου 6, σε βάθος 0,50 – 1,14 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και σε στρώμα κατάρρευσης των τοιχωμάτων του ναού εντός του τάφου. Μαζί με μάζα μετάλλου (Παρ.ΙΙ/6), θραύσματα υαλοπινάκων και σπασμένα αρχιτεκτονικά μέλη.

α/κ: 202

Σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: HM 654

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, εξωτερικά του βόρειου παρεκκλησίου, (ΜΑ.2003.21), 14/03/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

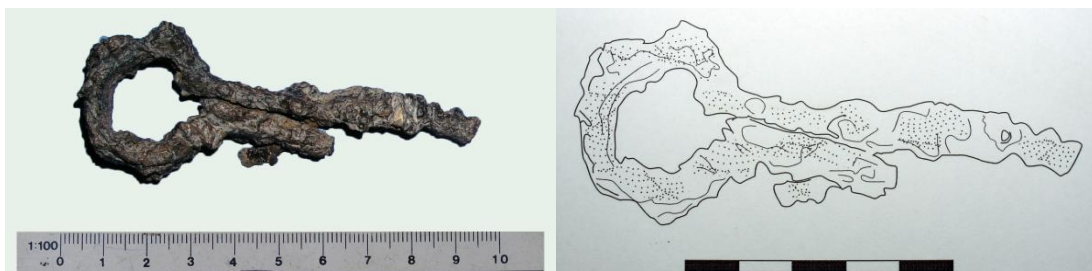
Διαστάσεις: ΜΜ: 24,5 εκ. Πλ στελέχους: 2,4 εκ. Πχ στελέχους: 1,4 εκ. ΜΜ καρφιού: 3,7 εκ. Δακτύλιος: 2,5X2,8 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιος, το στέλεχος του εγκάρσιου καρφιού δεν διατηρείται σε όλο του το μήκος. Απολεπισμένος από τη διάβρωση και εύθρυπτος.

Περιγραφή: Σύνδεσμος. Μακρόστενο στέλεχος τετράπλευρης διατομής που κάμπτεται στα δυο τρίτα περίπου του μήκους του σε αμβλεία γωνία. Η επιφάνειά του διατρυπάται από ένα καρφί με στέλεχος τετράπλευρης διατομής και πεπλατυσμένη, μακρόστενη κεφαλή. Το ένα άκρο του συνδέσμου είναι ευθύγραμμο. Στο αντίθετο άκρο απολήγει σε συμφυή δακτύλιο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 49 αρ. 42.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Βρέθηκε μαζί με σπαράγματα τοιχογραφιών που προέρχονται από το εσωτερικό μέτωπο του βόρειου τοίχου και με λίγα αβαφή όστρακα κεραμικής, εκ των οποίων ένα από λαγήνι πιθανόν του 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 1361).

α/κ: 203

Σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 713α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.34), 11/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 10 εκ. Διάμ: 3,7 εκ.

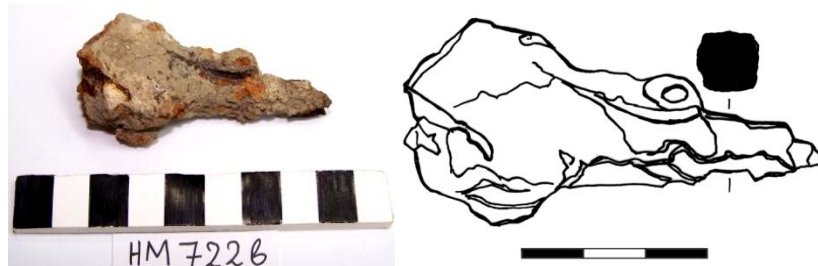
Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιος, το ένα στέλεχος πρόσφυσης έχει αποκοπεί κατά το ήμισυ και το δεύτερο έχει φθαρμένη απόληξη. Πολύ απολεπισμένος από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Σύνδεσμος. Αποτελείται από επίμηκες, έλασμα τετράπλευρης διατομής, που κάμπτεται στο μέσο του μήκους του διαμορφώνοντας δακτύλιο εξάρτησης και δυο παράλληλα, επιμήκη στελέχη πρόσφυσης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Moore, *Tille Höyük*, 130 αρ. 85, εικ. 65, Egan, *Medieval Household*, 58 αρ. 82, εικ. 41, Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 272 αρ. 272, 273, 276α (Χ. Κοιλάκου), Minić – Vukadin, *Stalac*, 112 εικ. 71.1, Brmbolić, *Vršac Castle*, 100, εικ. 56.1-2.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Βρέθηκε σε βάθος 1,58-1,79 μ. από την επιφάνεια του εδάφους μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/159-160). Στον ίδιο χώρο εντοπίστηκε αναδιπλωμένη μίμηση τορνέσιου (ΗΝ 3631).

α/κ: 204

Τμήμα συνδέσμου

Αρ. καταγραφής: HM 722β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, Τομή 1β-γ #06, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.43), 18/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 7 εκ. Διάμ δακτυλίου: 2,8 εκ. ΜΠλ στελέχους: 2,5 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Διατηρείται αποσπασματικά, έχει αποκοπεί τμήμα του στελέχους του και το σωζόμενο τμήμα του έχει διαιρεθεί σε δυο τμήματα. Απολεπισμένος από τη διάβρωση και με πολλές επικαθίσεις.

Περιγραφή: Τμήμα συνδέσμου. Διαμπερής κυκλική απόληξη, τώρα γεμάτη επικαθίσεις, και τμήμα στελέχους τετράπλευρης διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 114, εικ. 130.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Εντοπίστηκε σε βάθος περίπου 2 μ. από την επιφάνεια του εδάφους, μαζί με άφθονη κεραμική του τέλους 13^{ου} – αρχών 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1862) και καρφιά (Παρ.Ι/164).

α/κ: 205

Σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: HM 140

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

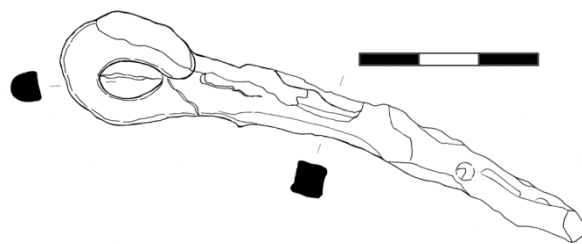
Διαστάσεις: ΜΜ: 14,3 εκ. ΜΠχ: 1,1 εκ. Διάμ δακτυλίου: 3 εκ. ΜΠλ στελέχους: 1,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Ακέραιος αλλά απολεπισμένος από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Σύνδεσμος. Στέλεχος τετράπλευρης διατομής με πλάτος που μειώνεται σταδιακά προς τη μυτερή του απόληξη, η οποία κάμπτεται σε σχεδόν ορθή γωνία σχηματίζοντας άγκιστρο. Ο δακτύλιός του είναι ωοειδούς σχήματος.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 114, εικ. 130.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 206

Σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: HM 141

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι - Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

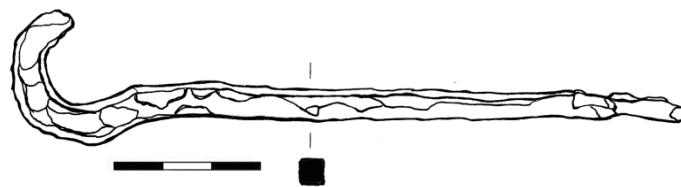
Διαστάσεις: MM: 10,1 εκ. ΜΠλ στελέχους: 0,9 εκ. ΕλΠλ στελέχους: 0,45 εκ. Διάμ δακτυλίου: 2,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Διατηρείται αποσπασματικά, έχει εκπέσει η απόληξή του. Απολεπισμένος από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Σύνδεσμος. Δακτύλιος ωοειδούς σχήματος και στέλεχος τετράπλευρης διατομής, ελαφρά κυρτό, το πλάτος του οποίου ελαττώνεται προοδευτικά προς το ένα άκρο του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 114, εικ. 130.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 207

Σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: HM 569α

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 50/57 #02, στρώμα κεράμων πάνω από το δάπεδο του ναού, (ΜΑ.2003.96), 18/09/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Σίδηρος

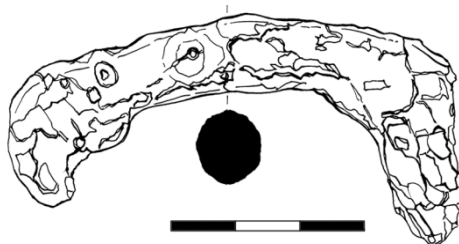
Διαστάσεις: MM: 13,6 εκ. ΜΠλ ελάσματος: 0,9 εκ. ΜΠχ ελάσματος: 0,7 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιος αλλά απολεπισμένος από τη διάβρωση. Το αγκιστροειδές τμήμα είναι φθαρμένο στην απόληξή του.

Περιγραφή: Σύνδεσμος. Αποτελείται από επίμηκες στέλεχος τετράπλευρης διατομής με πλάτος που ελαττώνεται σταδιακά προς το σφηνοειδές άκρο του. Στο αντίθετο άκρο διαμορφώνει μικρή αγκιστροειδή απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 41, εικ. 15.5, Καλπαζής επιστ. επιμ., *Ελεύθερα*, 312 αρ. 55 (Μ. Ξανθοπούλου), Μουτσόπουλος, *Βασιλική Αγίου Αχιλλείου*, τόμ. Α', 202, εικ. 33.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 15^{ου} αιώνας. Βρέθηκε, μαζί με δυο καρφιά (Παρ.Ι/135), σε στρώμα κεράμων, 0,06-0,25 μ. πάνω από το δάπεδο του ναού, και κοντά στο δεύτερο αναβαθμό του ιερού.

α/κ: 208

Πιόσχημος σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1213

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #02, (ΜΧ.2004.91), 29/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 6,9 εκ. ΜΠλ: 1,2 εκ. Πχ: 1,2 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Διατηρείται αποσπασματικά, τα άκρα του έχουν αποκοπεί. Απολεπισμένος από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Σύνδεσμος. Πιόσχημο στέλεχος από έλασμα τετράπλευρης διατομής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Ρορονιέ, *Ras*, 272 εικ. 237.1-7.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον ύστερο 13 – αρχές 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2106/7). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,32-0,43 μ. από την επιφάνεια του εδάφους, μαζί με άγκιστρο αδραχτιού (α/κ: 172), κλειδί κιβωτιδίου (α/κ: 145), ζεύγος συνδέσμων (α/κ: 211), ελάσματα χαλκού και σιδήρου (Παρ.ΙΙ/131-133) και καρφιά (Παρ.Ι/214).

α/κ: 209

Σύνδεσμος

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1109

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #03, (ΜΧ.2004.6), 26/8/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 11,6 εκ., ΜΠλ: 1,7 εκ.

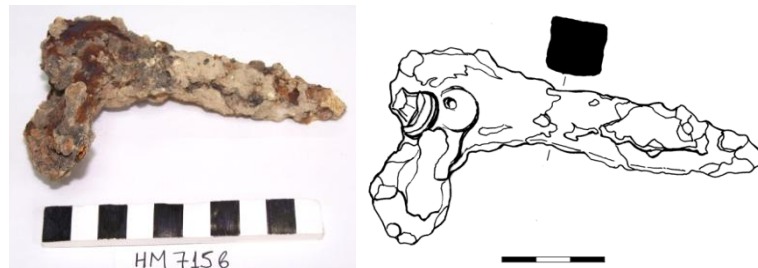
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητος. Ακέραιος με μικρές φθορές στο μέσο του μήκους και στα άκρα του. Απολεπισμένος από τη διάβρωση.

Περιγραφή: Είδος συνδέσμου. Περιστρεφόμενο εξάρτημα αποτελούμενο από επίμηκες στέλεχος τριγωνικής διατομής με σταδιακά μειούμενο πλάτος προς τη μυτερή του απόληξη. Στο άλλο άκρο του διαμορφώνει δακτύλιο ανάρτησης ελαφρά ανασηκωμένο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 57 αρ. 74, εικ. 38.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας με βάση τα αρχαιολογικά δεδομένα και τα συνευρήματα κεραμικής, μεταξύ των οποίων όστρακα

πρωτομαγιόλικα, RMR και αρχαϊκή μαγιόλικα (ΗΠ 2061). Εντοπίστηκε σε βάθος 0,30 μ. από την αρχική επιφάνεια του εδάφους, μαζί με πέταλο αλόγου (α/κ: 46), πόρπη για την πρόσδεση ιπποσκευής (α/κ: 56), καρφιά (Παρ.Ι/193), ελάσματα μολύβδου και σιδήρου και μάζες σιδήρου (Παρ.ΙΙ/79, 81-82).

α/κ: 210

Ζεύγος συνδέσμων

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 715β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, Τομή 1β #04 (ΜΓ.2003.36), 15/09/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: Οξύληκτο στέλεχος: ΜΜ: 12,05 εκ. ΜΠχ: 2,15 εκ. Πεπλατυσμένο στέλεχος: ΜΜ: 7,7 εκ. ΜΠλ: 4,1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητοι. Διατηρούνται αποσπασματικά, η απόληξη του ενός είναι φθαρμένη. Απολεπισμένοι λόγω προχωρημένης διάβρωσης και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Ζεύγος συνδέσμων. Το ένα στέλεχος είναι τετράπλευρης διατομής και το πάχος του ελαττώνεται σταδιακά προς τη σφηνοειδή απόληξή του. Στο αντίθετο άκρο διαμορφώνει κυκλικό δακτύλιο στον οποίο προσαρτάται, πιθανόν με αναδίπλωση, επίμηκες ταινιόσχημο στέλεχος, ακανόνιστου σχήματος λόγω διάβρωσης.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Βρέθηκε σε βάθος 1,58-190 μ. από την επιφάνεια του εδάφους. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 13^ο - 14^ο αιώνα. Μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/161) και σιδερένια ελάσματα (Παρ.ΙΙ/50).

α/κ: 211

Ζεύγος συνδέσμων

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1212γ

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #02, (ΜΧ.2004.91), 29/9/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

Διαστάσεις: ΜΜ: 4 εκ. ΜΠλ: 1 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητοι. Διατηρούνται αποσπασματικά, τα άκρα τους έχουν αποκοπεί. Απολεπισμένοι από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Ζεύγος συνδέσμων. Στελέχη τετράπλευρης διατομής, που στη μια περίπτωση το πλάτος του ελαττώνεται σταδιακά ως το σημείο που σώζεται. Συνδέονται στην απόληξή τους μέσω συμφυών δακτυλίων.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον ύστερο 13^ο – 14^ο αιώνα (ΗΠ 2106/7). Εντοπίστηκαν σε βάθος 0,32-0,43 μ. από την επιφάνεια του εδάφους, μαζί με άγκιστρο αδραχτιού (α/κ: 172), κλειδί κιβωτιδίου (α/κ: 145), πιάσχημο σύνδεσμο (α/κ: 208), ελάσματα χαλκού και σιδήρου (Παρ.ΙΙ/131-133) και καρφιά (Παρ.Ι/214).

α/κ: 212

Ζεύγος συνδέσμων

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1217

Προέλευση: Χλεμούτσι, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #03, (ΜΧ.2004.94), 04/10/2004

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Σίδηρος

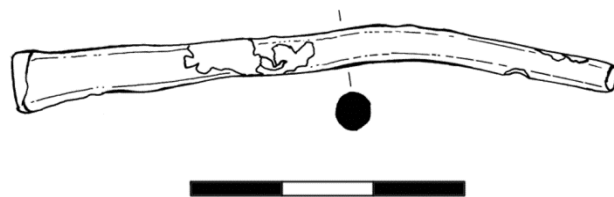
Διαστάσεις: ΜΜ: 7,3 εκ. ΜΠλ: 4,6 εκ. ΜΠχ: 2,6 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητοι. Διατηρούνται αποσπασματικά, οι απόληξεις τους έχουν αποκοπεί. Απολεπισμένοι από τη διάβρωση και με επικαθίσεις.

Περιγραφή: Ζεύγος συνδέσμων. Κεντρικό δισκοειδές τμήμα στο οποίο καταλήγουν δυο επιμήκη στελέχη τετράπλευρης διατομής, το ένα από τα οποία είναι διπλάσιου πλάτους και λυγισμένο.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία:

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αιώνας. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στα τέλη 13^{ου} – αρχές 14^{ου} αιώνα (ΗΠ 2108). Εντοπίστηκαν σε βάθος 0,65-0,70 μ. από την επιφάνεια του εδάφους, μαζί με τεμάχια σιδήρου (Παρ.ΙΙ/134-135) και καρφιά (Παρ.Ι/215).

α/κ: 213

Στέλεχος

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 682β

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, αποχρωμάτωση νότια-νοτιοδυτικά της πύλης, (ΜΓ.2003.3), 06/08/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: ΜΜ: 6,7 εκ.

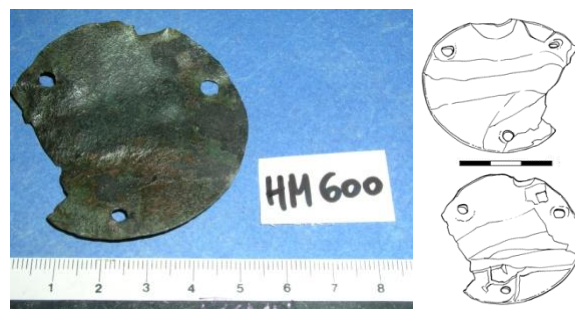
Κατάσταση διατήρησης: Ασυντήρητο. Ακέραιο με λυγισμένο στέλεχος, πιθανόν φθαρμένο στη μικρότερη απόληξή του. Αρκετά διαβρωμένο.

Περιγραφή: Επίμηκες στέλεχος κυκλικής διατομής λυγισμένο στα δυο τρίτα περίπου του μήκους του. Το πλάτος του προοδευτικά αυξάνει προς το ένα άκρο του και καταλήγει σε πεπλατυσμένη, επίπεδη απόληξη.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Firlet – Zaitz επιμ., *Krakow*, 478 αρ. 80.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Στο ίδιο στρώμα βρέθηκε μια μίμηση τορνέσιου του Γκυ Β΄ Ντελαρός της Αθήνας (1287-1308), ένα νόμισμα της «Χρυσής Ορδής» των Μογγόλων, και μια ακυρωμένη μίμηση τορνέσιου. Μαζί με καρφιά (Παρ.Ι/148) και μικρό χάλκινο έλασμα (Παρ.ΙΙ/34).

6. Σύνεργα εμπορίου

α/κ: 214

Δίσκος ζυγαριάς

Αρ. καταγραφής: HM 600

Προέλευση: Γλαρέντζα, Ναός, Μάρτυρας 43/61 #02, (ΜΑ.2003.125), 05/11/2003

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 5,45 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιος, μέρος της περιφέρειάς του έχει αποκοπεί σε δυο σημεία. Διαβρωμένος.

Περιγραφή: Δισκοειδής, ελαφρά κοίλο αντικείμενο, από λεπτό έλασμα χαλκού, με τρεις περιμετρικές, κυκλικές διαμπερείς οπές. Πρόκειται για δίσκο ζυγαριάς.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 324 αρ. 1042, εικ. 240.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} – αρχές 15^{ου} αιώνα. Εντοπίστηκε σε βάθος 0,02-0,32 μ. κάτω από το δάπεδο του ναού και κοντά στο βορειοδυτικό του πέρασ. Συνευρήματα κεραμικής χρονολογούνται στον 14^ο – αρχές 15^{ου} αιώνα (ΗΠ 1653).

α/κ: 215

Σταθμίο

Αρ. καταγραφής: HM 684δ

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.5), 07/08/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ: 3,7 εκ. Β: 31 γρ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο, σε καλή κατάσταση, με ελαφρά λυγισμένες τις απολήξεις των κάθετων τοιχωμάτων του. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Σταθμίο. Βαρύ δισκίο με κυκλική εγκοπή στο κέντρο του και μικρού ύψους συγκλίνοντα τοιχώματα, λεπτότερα από το έλασμα της βάσης του.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 212 αρ. 1633, πίν. 96.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Μαζί με πέντε μμήσεις τορνεσίων, τορνέσιο του Φιλίππου του Τάραντα (1307-1313), ένα αθηναϊκό τορνέσιο, καθώς και τορνεζέλλο του δόγη Αντώνιο Βενιέρ (1382-1400) (HN 3559-HN 3566). Μαζί με δυο τμήματα αγγείων, είδος κλείστρου, κρίκο και χάλκινα ελάσματα (α/κ: 128, 133, 153, 155, Παρ.Π/36).

α/κ: 216

Σταθμίο

Αρ. καταγραφής: HM 686

Προέλευση: Γλαρέντζα, Γεφύρι - Πύλη, αποχωμάτωση N/ΝΔ πύλης, (ΜΓ.2003.6), 08/08/2003

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

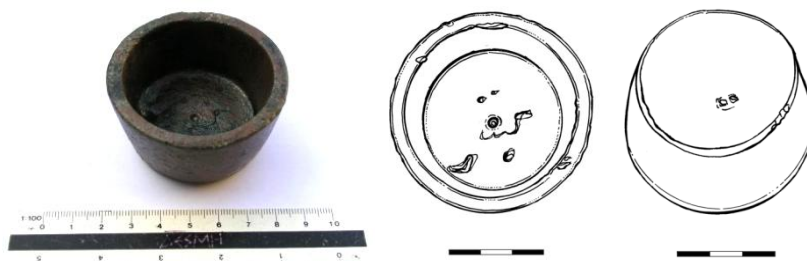
Διαστάσεις: Διάμ: 2,4 εκ. Υ: 0,5 εκ. Β: 34,2 γρ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιο, έχει εκπέσει τμήμα των τοιχωμάτων του. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Σταθμίο. Δισκίο με επίπεδη βάση και μικρού ύψους συγκλίνοντα τοιχώματα. Στο κέντρο διαμορφώνει μικρή κυκλική εγκοπή, που περιβάλλεται από δυο ομόκεντρους εγχάρακτους κύκλους.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 211 αρ. 1623-1624, πίν. 95, Ploug κ.ά., *Hama*, εικ. 9.1.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: 14^{ος} αιώνας - 1407. Από τα ευρήματα του αποθέτη της ανατολικής πύλης. Στο ίδιο βάθος εντοπίστηκε μίμηση τορνέσιου (HN 3567) και κεραμική της ίδιας εποχής. Μαζί με επενδυτικό πλακίδιο (α/κ: 192), ελάσματα σιδήρου (Παρ.Π/37) και καρφιά (Παρ.Ι/150).

α/κ: 217

Σταθμίο

Αρ. καταγραφής: HM 1247

Προέλευση: Χλεμούτσι, δυτικά του Εσωτερικού Περιβόλου

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ βάσης: 4,8 εκ. Διάμ χείλους: 6,2 εκ. Υ: 3,3 εκ. Πχ ελάσματος: 0,6 εκ. Β: 93,4 γρ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο σε σχετικά καλή κατάσταση. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Σταθμίο. Χυτό, κυπελλόσχημο αντικείμενο με επίπεδη βάση και ψηλά συγκλίνοντα τοιχώματα. Κατά τον καθαρισμό αποκαλύφθηκε στο εσωτερικό του πυθμένα μια μικρή κυκλική εγκοπή στο κέντρο και άλλες τρεις, ακανόνιστου σχήματος, κοντά στα τοιχώματα.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 212 αρ. 1632-1633, πίν. 96 και 214 αρ. 1658 πίν. 97, Williams II – Zervos, 'Corinth, 1989', 350 αρ. 17, πίν. 67.17, Williams – Snyder, 'Corinth: 1996', 29 αρ. 40, πίν. 9, Κοιλάκου, «Βιοτεχνικές εγκαταστάσεις», 232 εικ. 5-6.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 218

Σταθμίο

Αρ. καταγραφής: HM 124

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Κάστρο Χλεμούτσι – Μουσείο Φραγκοκρατίας

Υλικό: Χαλκός

Διαστάσεις: Διάμ βάσης: 3,1 εκ. Διάμ χείλους: 4,25 εκ. Υ: 2 εκ. Πχ ελάσματος: 0,4 εκ. Β: 81,864 γρ.

Κατάσταση διατήρησης: Ακέραιο σε καλή κατάσταση. Διαβρωμένο.

Περιγραφή: Σταθμίο. Κυπελλόσχημο, με επίπεδη βάση και λοξά συγκλίνοντα τοιχώματα που φέρουν εξωτερικά τρεις δέσμες διπλών, οριζόντιων, παράλληλων εγχαράξεων, μια κοντά στο χείλος και δυο στο μέσο περίπου του ύψους του. Στο εσωτερικό του τρεις αντίστοιχες δέσμες εγχαράξεων βρίσκονται κοντά στον πυθμένα και το χείλος του σταθμίου αντίστοιχα. Στο κέντρο του πυθμένα μια κυκλική εγκοπή πλαισιώνεται από ομόκεντρους κύκλους. Το χείλος είναι επίπεδο και φέρει τρεις κάθετες, εγχάρακτες γραμμές.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 212 αρ. 1632-1633, πίν. 96, Williams II – Zervos, 'Corinth, 1989', 350 αρ. 17, πίν. 67.17, Williams II – Zervos, 'Corinth: 1991', 140 αρ. 1, πίν. 33.1, Κοιλάκου, «Βιοτεχνικές εγκαταστάσεις», 232 εικ. 6.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

α/κ: 219

Μικρή σφραγίδα

Αρ. καταγραφής: ΗΜ 1095α

Προέλευση: Χλεμούτσι

Τόπος φύλαξης: Αρχαιολογική Αποθήκη Κάστρου Χλεμούτσι

Υλικό: Μόλυβδος

Διαστάσεις: ΜΔιάστ: 2 X 1,7 εκ. Πχ: 0,4 εκ.

Κατάσταση διατήρησης: Σχεδόν ακέραιη με φθορές στην περιφέρειά της.

Περιγραφή: Είδος σφραγίδας, πιθανόν για υφάσματα. Αποτελείται από δυο μικρές, επίπεδες επιφάνειες, διαφορετικών διαστάσεων, ενωμένες μεταξύ τους. Η μεγαλύτερη επιφάνεια είναι ακανόνιστου ωειδούς σχήματος με φθαρμένο περίγραμμα. Κοσμείται έκκεντρα με έκτυπο εξάκτινο αστέρι. Στην πίσω όψη της, που είναι ελαφρά κοίλη και διαμορφώνει ανάγλυφο μετάλλιο, συμφύεται δεύτερο επίπεδο έλασμα που φέρει ανάγλυφα τα κεφαλαία γράμματα: ·CL. Τμήμα οδοντωτού πλαισίου σώζεται στο πάνω μέρος της επιγραφής.

Παράλληλα στη βιβλιογραφία: Egan, *Medieval Household*, 261-262.

Χρονολόγηση-συνευρήματα: Φραγκοκρατία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Καρφιά¹

Α/Α	Α/Κ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ
Παρ.Ι/1	HM 292 - HM 295	Γλαρέντζα 1981, Ναός, Τομή Β', γύρω από το νεκρό	Τέσσερα καρφιά με ίχνη ξύλου.	HM 292: MM: 7,5 εκ. HM 293: MM: 6,1 εκ. HM: 294: MM: 7 εκ. HM 295: MM: 7,6 εκ.
Παρ.Ι/2	HM 299 – HM 302	Γλαρέντζα 1981, Ναός, Τομή Γ', Τάφος 3	Τέσσερα καρφιά.	HM 299: MM: 8,1 εκ. HM 300: MM: 8,8 εκ. HM 301: MM: 8,4 εκ. HM 302: MM: 10,6 εκ.
Παρ.Ι/3	HM 745	Γλαρέντζα 1999, Ναός, Τομή 5, βόρεια είσοδος ναού	Τέσσερα τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/4	HM 749	Γλαρέντζα 1999, Ναός, Τομή 6, οπή στροφέα νότιας θύρας	Ένα καρφί.	
Παρ.Ι/5	HM 477 – HM 480	Γλαρέντζα 1999, Ναός, Τομή 10, Τάφος 2	Πενήντα πέντε καρφιά και τμήματα καρφιών. Κάποια διατηρούν ίχνη ξύλου. Πεπλατυσμένες κεφαλές.	HM 477: MM: 5,7 εκ. HM 478: MM: 4 εκ. HM 479: MM: 7,1 εκ. HM 480: MM: 6 εκ.
Παρ.Ι/6	HM 744	Γλαρέντζα 1999, Ναός, Τομή 13, στρώμα κατάρρευσης	Επτά καρφιά.	
Παρ.Ι/7	HM 746	Γλαρέντζα 1999, Ναός, Τομή 14	Ένα καρφί.	
Παρ.Ι/8	HM 307	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 16 #05	Ένα καρφί.	MM: 6,5 εκ.
Παρ.Ι/9	HM 308 - HM 310	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 16 #07	Δυο καρφιά και κεφαλή καρφιού.	MM: 4,4 εκ.
Παρ.Ι/10	HM 320 – HM 324	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 18 #05	Τέσσερα καρφιά και οκτώ τμήματα καρφιών.	HM 320: MM: 3,8 εκ. HM 321: MM: 4,3 εκ. HM 322: MM: 4 εκ. HM 323: MM: 3 εκ.
Παρ.Ι/11	HM 325 - HM 327	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 18 #06, Λάκκος ταφής 1	Δυο καρφιά κι ένα λυγισμένο στέλεχος	HM 325: MM: 3,7 εκ.

¹ Όλα τα καρφιά είναι από σίδηρο, εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά, και έχουν στελέχη τετράπλευρης διατομής με πλάτος που ελαττώνεται σταδιακά προς τη μυτερή τους απόληξη.

			καρφιού.	HM 326: MM: 3,8 εκ. HM 327: MM: 5,4 εκ.
Παρ.Ι/12 (εικ. 138)	HM 329 - HM 334	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 18 #07, Λάκκος ταφής 1	Έξι καρφιά.	HM 329: MM: 7,1 εκ. Κεφαλή: 1,3 X 1,3 εκ. HM 330: MM: 6 εκ. HM 331: MM: 6,1 εκ. HM 332: MM: 5,3 εκ. HM 333: MM: 5,7 εκ. HM 334: MM: 3,2 εκ.
Παρ.Ι/13	HM 335 – HM 337	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 18 #08, Λάκκος ταφής 1	Τρία καρφιά και τμήματα καρφιών.	HM 335: MM: 7,8 εκ. HM 336: MM: 3,8 εκ.
Παρ.Ι/14	HM 338 – HM 341	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 18 #09, Λάκκος ταφής 1	Έξι καρφιά και στελέχη καρφιών.	HM 338: MM: 8 εκ. HM 339: MM: 6 εκ. HM 341: MM: 6,5 εκ.
Παρ.Ι/15	HM 344 – HM 347	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 18 #10, Λάκκος ταφής 1	Τέσσερα καρφιά, τα δυο λυγισμένα.	HM 344: MM: 5 εκ. HM 345: MM: 9,5 εκ. HM 346: MM: 8,5 εκ. HM 347: MM: 6,5 εκ.
Παρ.Ι/16	HM 356 – HM 360	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 20 #03	Έξι καρφιά και στελέχη καρφιών. Κάποια λυγισμένα.	HM 356: MM: 7,5 εκ. HM 357: MM: 6,2 εκ. HM 358: MM: 5,5 εκ. HM 359: MM: 3,4 εκ.
Παρ.Ι/17	HM 361 – HM 363	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 20 #05	Τρία καρφιά, τα δυο λυγισμένα.	HM 361: MM: 6,7 εκ. HM 362: MM: 8 εκ. HM 363: MM: 5,8 εκ.
Παρ.Ι/18	HM 373 – HM 376	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 20 #07	Μεγάλο καρφί λυγισμένο και τρία στελέχη καρφιών με ασβεστοκονίαμα.	HM 373: MM: 9,2 εκ. HM 374: 5,5X2,4 εκ. HM 375: MM: 3 εκ.

				HM 376: 3,9X1,5 εκ.
Παρ.Ι/19	HM 305 – HM 306	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 21 #04	Δυο καρφιά, το ένα διατηρείται αποσπασματικά.	MM: 4 εκ.
Παρ.Ι/20	HM 380 – HM 382	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 21 #05	Τρία καρφιά.	HM 380: MM: 3,8 εκ. HM 381: MM: 3,6 εκ. HM 382: MM: 2,4 εκ.
Παρ.Ι/21	HM 385	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 22 #05, Τάφος 6	Στέλεχος καρφιού.	MM: 4 εκ.
Παρ.Ι/22 (εικ. 138)	HM 392 – HM 450	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 22 #08, Τάφος 6	Πενήντα οκτώ καρφιά από το ίδιο στρώμα ταφών. Κεφαλές σφαιρικού σχήματος. Σε ορισμένες περιπτώσεις διατηρούν ίχνη ξύλου.	Ελάχ.Μ: 0,25 εκ. MM: 10,4 εκ.
Παρ.Ι/23 (εικ. 139)	HM 452 – HM 458	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 22 #09, Τάφος 6	Δέκα καρφιά και τμήματα καρφιών με κυκλικές κεφαλές. Κάποια έχουν λυγισμένα στελέχη.	HM 452: MM: 9 εκ. HM 453: MM: 7,8 εκ. HM 454: MM: 5,6 εκ. HM 455: MM: 4,9 εκ. HM 456: MM: 4,5 εκ. HM 457: MM: 4,6 εκ.
Παρ.Ι/24	HM 506	Γλαρέντζα 2001, Ναός, Τομή 23 #07, Τάφος 7	Τέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών, ένα μεγάλου μήκους.	MM: 12,2 εκ.
Παρ.Ι/25	HM 507	Γλαρέντζα 2001, Ναός, Τομή 23 #08, Τάφος 7	Καρφί. Στέλεχος λυγισμένο στην απόληξή του.	MM: 5,2 εκ.
Παρ.Ι/26	HM 508 – HM 509	Γλαρέντζα 2001, Ναός, Τομή 23 #09, Τάφος 7	Δέκα καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/27	HM 510 – HM 511	Γλαρέντζα 2001, Ναός, Τομή 23 #10, Τάφος 7	Εικοσιένα καρφιά και τμήματα καρφιών. Κάποια διατηρούν ίχνη ξύλου.	MM: 5-8,2 εκ.
Παρ.Ι/28	HM 512	Γλαρέντζα 2001, Ναός, Τομή 23 #11, Τάφος 7	Τέσσερα τμήματα καρφιών, το ένα διατηρεί ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/29	HM 973	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 26 #05	Μεγάλο καρφί με σφαιρική κεφαλή.	MM: 12,8 εκ.
Παρ.Ι/30	HM 974	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 26 #09	Τρία τμήματα καρφιών.	

Παρ.Ι/31	HM 759, HM 760, HM 763	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 26 #10, Τάφος 11, (Α.2002.7,8,12)	Δώδεκα καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/32	HM 766	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 26 #11, Τάφος 11, (Α.2002.15)	Εννιά τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/33	HM 767	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 26 #12, Τάφος 11, (Α.2002.16)	Έξι τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/34	HM 975	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 26 #15, Τάφος 11, στρώμα οστών	Δυο καρφιά και τέσσερα τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/35	HM 773α	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 26 #16, Τάφος 11, (Α.2002.23)	Τρία τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/36	HM 771	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 27 #12, Τάφος 12, στρώμα οστών, (Α.2002.20)	Τρία καρφιά με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/37	HM 781α	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 31 #07, (Α.2002.32)	Δυο καρφιά.	MM: 11,6 εκ.
Παρ.Ι/38	HM 782	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 31 #08, (Α.2002.33)	Πέντε καρφιά.	
Παρ.Ι/39	HM 783	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 31 #09, (Α.2002.34)	Δυο καρφιά.	
Παρ.Ι/40	HM 788	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 34 #07, (Α.2002.38)	Δυο καρφιά.	
Παρ.Ι/41	HM 792 – HM 796	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35 #07, Λάκκος ταφής 4, (Α.2002.43-47)	Έξι τμήματα καρφιών.	HM 792: MM: 4,4 εκ. HM 793: MM: 10,8 εκ. HM 794: MM: 5,2 εκ. HM 795: MM: 8 εκ. HM 796: MM: 7,2 εκ.
Παρ.Ι/42	HM 797 – HM 800, HM 802 – HM 803	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35 #08, Λάκκος ταφής 4, (Α.2002.49-56)	Οκτώ καρφιά, κάποια διατηρούν ίχνη ξύλου.	HM 798: MM: 4,2 εκ. HM 799: MM: 7,1 εκ. HM 802: MM: 4,8 εκ. HM 803: MM: 5,8 εκ.
Παρ.Ι/43	HM 804	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35 #09, Λάκκος ταφής 4, στρώμα οστών, (Α.2002.57)	Ένα σπασμένο καρφί.	
Παρ.Ι/44	HM 806 – HM 807	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35 #10, Λάκκος ταφής 4, (Α.2002.59-60)	Τρία καρφιά.	
Παρ.Ι/45 (εικ. 139)	HM 808 – HM 812	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35 #11, Λάκκος ταφής 4, (Α.2002.61-65)	Έντεκα καρφιά, τρία με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/46	HM 813, HM 814, HM 816, HM 817α	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35 #12, Λάκκος ταφής 4, (Α.2002.66-70)	Τέσσερα καρφιά, το ένα σπασμένο.	
Παρ.Ι/47	HM 818,	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35	Δυο καρφιά κι ένα	HM 819: MM:

	HM 819, HM 822	#13, Λάκκος ταφής 4, στρώμα οστών, (Α.2002.71,72,75)	τμήμα καρφιού.	8,5 εκ.
Παρ.Ι/48	HM 823- HM 825	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35 #14, Λάκκος ταφής 4, στρώμα οστών, (Α.2002.75-78)	Έξι καρφιά.	HM 823: MM: 8,6 εκ. HM 825: MM: 5,2 εκ.
Παρ.Ι/49 (εικ. 139)	HM 826 – HM 830	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35 #15, Λάκκος ταφής 4, (Α.2002.79-83)	Είκοσι καρφιά κι ένα στέλεχος καρφιού.	
Παρ.Ι/50	HM 626	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #03, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2003.152)	Πέντε τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/51	HM 631, HM 900	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #05, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2003.157/ΜΑ.2004.2)	Δεκατέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών. Ορισμένα διατηρούν ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/52	HM 902	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #05, Λάκκος ταφής 34, δυτικό πέρας, (ΜΑ.2004.4)	Ένα καρφί και πέντε τμήματα καρφιών. Ορισμένα φέρουν ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/53	HM 904	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35 #06, Λάκκος ταφής 34, (ΜΑ.2004.6)	Εννιά καρφιά και είκοσι τμήματα καρφιών, εκ των οποίων κάποια με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/54	HM 905	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 35 και Μάρτυρας 31/35, Λάκκος ταφής 34, δυτικό πέρας, (ΜΑ.2004.7)	Τρία καρφιά.	
Παρ.Ι/55	HM 934	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 39 Μάρτυρας 39/35 #10, Τάφος 37, (ΜΑ.2004.36)	Καρφί.	
Παρ.Ι/56	HM 936, HM 937α	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 39 Μάρτυρας 39/35 #12, Τάφος 37, (ΜΑ.2004.38,39)	Τρία καρφιά.	
Παρ.Ι/57	HM 939	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 39 Μάρτυρας 39/35 #14, Τάφος 37, (ΜΑ.2004.41)	Μεγάλο καρφί και τμήμα καρφιού.	
Παρ.Ι/58	HM 940α	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 39 Μάρτυρας 39/35 #15, Τάφος 37, (ΜΑ.2004.42)	Λυγισμένο καρφί και τμήμα καρφιού.	
Παρ.Ι/59	HM 942	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 39 Μάρτυρας 39/35 #17, Τάφος 37, (ΜΑ.2004.44)	Καρφί.	
Παρ.Ι/60	HM 943	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 39 Μάρτυρας 39/41 #22, Τάφος 38, (ΜΑ.2004.45)	Τρία στελέχη καρφιών.	
Παρ.Ι/61	HM 832	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 41 #08, (Α.2002.85)	Καρφί με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/62	HM 833	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 41 #09, (Α.2002.86)	Καρφί λυγισμένο.	
Παρ.Ι/63	HM 962β	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 41	Ένα καρφί και πέντε	

		#16, Λάκκος ταφής 42, (ΜΑ.2004.64)	τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/64	HM 967	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 41 #21, Λάκκος ταφής 42, κάτω από τον τοίχο 25, (ΜΑ.2004.69)	Τρία τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/65	HM 836 – HM 837	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 42 #10, (Α.2002.89,90)	Εννιά καρφιά, κάποια διατηρούνται αποσπασματικά.	HM 836: MM: 6 εκ.
Παρ.Ι/66	HM 950	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 42 και Μάρτυρας 42/54 #10, Τάφος 39, (ΜΑ.2004.52)	Δυο καρφιά.	
Παρ.Ι/67	HM 951	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 42 και Μάρτυρας 42/54 #12, Τάφος 39, (ΜΑ.2004.53)	Καρφί με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/68	HM 952	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 42 και Μάρτυρας 42/54 #14, Τάφος 39, (ΜΑ.2004.54)	Τέσσερα τμήματα καρφιών με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/69	HM 953	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 42 και Μάρτυρας 42/54 #15, Τάφος 39, (ΜΑ.2004.55)	Ένα καρφί και δυο στελέχη καρφιών.	
Παρ.Ι/70	HM 954	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 42 και Μάρτυρας 42/54 #16, Τάφος 39, (ΜΑ.2004.56)	Τρία στελέχη καρφιών με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/71	HM 842	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 43 #09, Τάφος 16 (Α.2002.95)	Καρφί.	MM: 8,8 εκ.
Παρ.Ι/72	HM 843 – HM 846	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 43 #10, Τάφος 16 (Α.2002.96-99)	Ένα καρφί και τέσσερα στελέχη καρφιών.	HM 843: MM: 5,7 εκ., HM 845: MM: 7 εκ., HM 846: MM: 4,6 εκ.
Παρ.Ι/73	HM 847 – HM 848	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 43 #12, Τάφος 16 (Α.2002.100-101)	Τμήματα δυο καρφιών.	MM: 3,2 εκ.
Παρ.Ι/74	HM 849	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 43 #13, Τάφος 16 (Α.2002.102)	Δυο καρφιά.	
Παρ.Ι/75	HM 944	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 44 Μάρτυρας 27/44 #02, Λάκκος ταφής 40, (ΜΑ.2004.46)	Δυο καρφιά.	MM: 7 εκ.
Παρ.Ι/76	HM 946	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 44 Μάρτυρας 27/44 #03, Λάκκος ταφής 40, (ΜΑ.2004.48)	Δυο καρφιά και τέσσερα στελέχη καρφιών.	
Παρ.Ι/77	HM 947	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 44 Μάρτυρας 27/44 #04, Λάκκος ταφής 40, (ΜΑ.2004.49)	Δυο καρφιά.	
Παρ.Ι/78	HM 948	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 44 Μάρτυρας 27/44 #05, Λάκκος ταφής 40, (ΜΑ.2004.50)	Καρφί με σφαιρικό κεφάλι.	
Παρ.Ι/79	HM 949α	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 44 Μάρτυρας 27/44 #06, Λάκκος ταφής 40, (ΜΑ.2004.51)	Στέλεχος καρφιού.	
Παρ.Ι/80	HM 853, HM 855, HM 856	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 44 #09, Λάκκος ταφής 6, (Α.2002.106,108,109)	Τρία καρφιά, το ένα λυγισμένο.	HM 853: MM: 6,2 εκ. HM 855: MM: 7

				εκ. HM 856: MM: 5,8 εκ.
Παρ.Ι/81	HM 857	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 44 #10, Λάκκος ταφής 6, (Α.2002.110)	Τρία καρφιά.	
Παρ.Ι/82	HM 858	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 44 #11, Λάκκος ταφής 6, (Α.2002.111)	Οκτώ καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/83	HM 640	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 45 #06, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.7)	Τρία καρφιά, διατηρούν ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/84	HM 643 - HM 644	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 45 #07, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.10,11)	Δώδεκα καρφιά και τμήματα καρφιών. Κάποια με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/85	HM 646	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 45 #08, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.13)	Δεκατρία καρφιά και τμήματα καρφιών. Κάποια με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/86	HM 585	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 45/46 #04, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.112)	Επτά καρφιά και τμήματα καρφιών. Κάποια με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/87	HM 648	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 45 #09, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.15)	Δεκαπέντε τμήματα καρφιών, κάποια διατηρούν ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/88	HM 650	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 45 #10, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.17)	Οκτώ τμήματα καρφιών, κάποια διατηρούν ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/89	HM 862, HM 864	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 47 #06, (Α.2002.115,117)	Τρία καρφιά, ένα με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/90	HM 866	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 48 #14, (Α.2002.119)	Καρφί.	
Παρ.Ι/91	HM 635	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 50 #03, (ΜΑ.2003.2)	Καρφί.	MM: 6,9 εκ.
Παρ.Ι/92	HM 636	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 50 #06, (ΜΑ.2003.3)	Δεκαοκτώ καρφιά και τμήματα καρφιών, κάποια με λυγισμένα στελέχη.	
Παρ.Ι/93	HM 637	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 50 #07, (ΜΑ.2003.4)	Τέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/94	HM 638	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 50 #08, (ΜΑ.2003.5)	Τέσσερα καρφιά, το ένα λυγισμένο.	
Παρ.Ι/95	HM 533	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 51 #04, (ΜΑ.2003.60)	Οκτώ καρφιά και στελέχη καρφιών.	
Παρ.Ι/96	HM 534	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 51 #05, (ΜΑ.2003.61)	Είκοσι οκτώ καρφιά και στελέχη καρφιών.	
Παρ.Ι/97	HM 657 – HM 659	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 53 #03, (ΜΑ.2003.24-26)	Οκτώ καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/98	HM 665	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 56	Δυο μεγάλα καρφιά.	MM1: 11,8 εκ.

		#02, (ΜΑ.2003.32)	Κεφαλές ελαφρά κυρτές, πιθανόν αρχικά τετράπλευρες.	ΜΜ2: 9,65 εκ.
Παρ.Ι/99	ΗΜ 521	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 61 #07, Τάφος 17, (ΜΑ.2003.48)	Εννιά καρφιά και τμήματα καρφιών. Κάποια διατηρούν ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/100	ΗΜ 522	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 61#08, Τάφος 17, (ΜΑ.2003.49)	Οκτώ τμήματα καρφιών. Κάποια φέρουν ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/101	ΗΜ 622, ΗΜ 630	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 62 #04, Τάφος 33, (ΜΑ.2003.148,156)	Δεκαεπτά καρφιά και τμήματα καρφιών. Διατηρούν έντονα ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/102	ΗΜ 623	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 62 #05, Τάφος 33, (ΜΑ.2003.149)	Έξι τμήματα καρφιών, πιθανόν κάποια με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/103	ΗΜ 624	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 62 #06, Τάφος 33, (ΜΑ.2003.150)	Έξι τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/104	ΗΜ 625	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 62 #07, Τάφος 33, (ΜΑ.2003.151)	Δυο καρφιά, ένα σώζει μόνο το στέλεχος.	
Παρ.Ι/105	ΗΜ 629	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 62 #10, Τάφος 33, (ΜΑ.2003.155)	Ένα καρφί με κυκλική κεφαλή και ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/106	ΗΜ 524	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 63 #05, (ΜΑ.2003.51)	Δυο καρφιά, το ένα διατηρεί μόνο το στέλεχος.	ΜΜα: 5,8 εκ. ΜΜβ: 5,6 εκ.
Παρ.Ι/107	ΗΜ 525	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 63 #06, (ΜΑ.2003.52)	Τέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών. Ένα με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/108	ΗΜ 917	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 63 #01, Λάκκος ταφής 36, (ΜΑ.2004.19)	Ένα καρφί.	
Παρ.Ι/109	ΗΜ 919	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 63 #02, Λάκκος ταφής 36, (ΜΑ.2004.21)	Ένα λυγισμένο καρφί.	
Παρ.Ι/110	ΗΜ 920	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 63 #03, Λάκκος ταφής 36, (ΜΑ.2004.22)	Τρία καρφιά.	
Παρ.Ι/111	ΗΜ 922	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 63 #04, Λάκκος ταφής 36, (ΜΑ.2004.24)	Ένα καρφί.	
Παρ.Ι/112	ΗΜ 923	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 63 #06, Λάκκος ταφής 36, (ΜΑ.2004.25)	Ένα καρφί.	
Παρ.Ι/113	ΗΜ 925	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 63 #07, Λάκκος ταφής 36, (ΜΑ.2004.27)	Τμήμα καρφιού. Διατηρεί την κεφαλή και το μεγαλύτερο τμήμα του στελέχους.	
Παρ.Ι/114	ΗΜ 927	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 63	Τρία καρφιά και	

		#08, Λάκκος ταφής 36, (ΜΑ.2004.29)	εννιά τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/115	HM 928	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 63, Λάκκος ταφής 36, καθαρισμός ανατολικού πέρατος, (ΜΑ.2004.30)	Τμήμα καρφιού. Διατηρεί την κυκλική κεφαλή και μικρό τμήμα του στελέχους.	
Παρ.Ι/116	HM 615	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 63 #07, Τάφος 31, (ΜΑ.2003.141)	Καρφί με κυκλική κεφαλή.	
Παρ.Ι/117	HM 616	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 63 #08, Τάφος 31, (ΜΑ.2003.142)	Καρφί. Κυκλική κεφαλή και λυγισμένο στέλεχος.	
Παρ.Ι/118	HM 541	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 64 #10, Λάκκος ταφής 18, (ΜΑ.2003.68)	Έξι καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/119	HM 593	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 18/64 #03, Λάκκος ταφής 18, (ΜΑ.2003.119)	Καρφί με κυκλική κεφαλή.	MM: 7,6 εκ.
Παρ.Ι/120	HM 594	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 18/64 #04, Λάκκος ταφής 18, (ΜΑ.2003.120)	Επτά καρφιά και στελέχη καρφιών.	
Παρ.Ι/121	HM 543	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 64 #11, Λάκκος ταφής 18, (ΜΑ.2003.70)	Ένα καρφί. Στέλεχος ελαφρά λυγισμένο και κυκλική κεφαλή.	MM: 7,6 εκ.
Παρ.Ι/122	HM 595α	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 18/64 #13, Λάκκος ταφής 18, (ΜΑ.2003.121)	Πέντε καρφιά. Κάποια με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/123	HM 530η-ι	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 65 #03, (ΜΑ.2003.57)	Τριάντα έξι καρφιά και στελέχη καρφιών.	MM: 3,9 έως 7,7 εκ.
Παρ.Ι/124	HM 548	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 66 #04, (ΜΑ.2003.75)	Τρία τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/125	HM 553	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 67 #02, στρ. κατάρρευσης, (ΜΑ.2003.80)	Ένα καρφί.	
Παρ.Ι/126	HM 554, HM 556	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 67 #03, (ΜΑ.2003.81,83)	Δεκαοκτώ καρφιά και τμήματα καρφιών με κυκλικές κεφαλές.	
Παρ.Ι/127	HM 558	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 67 #04, (ΜΑ.2003.85)	Δυο καρφιά.	
Παρ.Ι/128	HM 562	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 67 #07, Τάφος 19, (ΜΑ.2003.88-89)	Τριάντα έξι καρφιά και στελέχη καρφιών.	
Παρ.Ι/129	HM 564γ-δ	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 67 #08, Τάφος 19, (ΜΑ.2003.91)	Τριάντα επτά καρφιά και στελέχη καρφιών. Ορισμένα με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/130	HM 565	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 67 #09, Τάφος 19, (ΜΑ.2003.92)	Είκοσι καρφιά και τμήματα καρφιών. Κάποια με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/131	HM 566	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 67 #10, Τάφος 19, (ΜΑ.2003.93)	Τέσσερα τμήματα καρφιών, που	

			διατηρούν ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/132	HM 969	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Μάρτυρας 62/63 #05, Τάφος 32, (ΜΑ.2004.71)	Ένα καρφί κι ένα τμήμα καρφιού.	
Παρ.Ι/133	HM 1225	Γλαρέντζα 2005, Ναός, Μάρτυρας 62/63 #10, Τάφος 32, (ΜΑ.2005.2)	Δυο καρφιά.	
Παρ.Ι/134	HM 1226	Γλαρέντζα 2005, Ναός, Μάρτυρας 62/63 #11, Τάφος 32, (ΜΑ.2005.3)	Δυο τμήματα καρφιών.	ΜΜ: 4,7 εκ.
Παρ.Ι/135	HM 569β-γ	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 50/57 #02, (ΜΑ.2003.96)	Δυο καρφιά, το ένα δεν σώζει την κεφαλή του.	HM 569γ: ΜΜ: 7,6 εκ. ΜΠλ στελέχους: 0,6 εκ. Κεφαλή: 1,1 X 1 εκ.
Παρ.Ι/136	HM 570	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 8/67 #02, Τάφος 21, (ΜΑ.2003.97)	Δεκαεπτά καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/137	HM 572	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 49/50 #04, (ΜΑ.2003.99)	Ένα καρφί. Επίμηκες στέλεχος και κυκλική κεφαλή.	ΜΜ: 7,7 εκ.
Παρ.Ι/138	HM 573	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 47/48 #01, (ΜΑ.2003.100)	Ένα λυγισμένο καρφί με λεπτό στέλεχος.	ΜΜ: 6,1 εκ.
Παρ.Ι/139	HM 577	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 24/34 #01, Τάφος 22, (ΜΑ.2003.104)	Είκοσι δυο καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/140	HM 578	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 24/34 #02, Τάφος 22, (ΜΑ.2003.105)	Πέντε καρφιά. Κάποια με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/141	HM 579	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 24/34 #03, Τάφος 22, (ΜΑ.2003.106)	Δυο καρφιά με κυκλικές κεφαλές.	
Παρ.Ι/142	HM 582β	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 24/34 #06, Τάφος 22, (ΜΑ.2003.109)	Δυο μικρά καρφιά. Διατηρούνται αποσπασματικά.	
Παρ.Ι/143	HM 583α-β	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 53/65 #02, (ΜΑ.2003.110)	Ένα μεγάλο καρφί κι ένα στέλεχος καρφιού με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/144	HM 971δ	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Μάρτυρας 47/48, κατεστραμμένο δάπεδο #03, (ΜΑ.2004.86)	Δέκα καρφιά.	
Παρ.Ι/145	HM 633	Γλαρέντζα 2003, Ναός, αποχωματώσεις Α του βόρειου παρεκκλησίου #04, (ΜΑ.2003.159)	Καρφί, επίμηκες στέλεχος και κυκλική κεφαλή.	
Παρ.Ι/146	HM 383	Γλαρέντζα 2000, Γεφύρι, Νότια σκάρπα	Μεγάλο οικοδομικό καρφί. Στέλεχος επίμηκες και κεφαλή ακανόνιστου σχήματος.	ΜΜ: 21 εκ. Κεφαλή: 3,05 X 2,6 εκ.

Παρ.Ι/147	HM 680	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση τείχους, (ΜΓ.2003.1)	Δυο καρφιά.	
Παρ.Ι/148	HM 681	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.2) – αποθέτης	Δεκαπέντε καρφιά και τμήματα καρφιών. Κάποια με ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/149 (εικ. 141)	HM 683β-γ	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.4) – αποθέτης	Δώδεκα καρφιά και εξήντα οκτώ τμήματα καρφιών. Κάποια με ίχνη ξύλου.	HM 683β: MM: 12 εκ.
Παρ.Ι/150	HM 685α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.6) – αποθέτης	Εξήντα δυο καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/151	HM 689α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.10) - αποθέτης	Τρία καρφιά.	
Παρ.Ι/152	HM 691, HM 693	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.12,14) – αποθέτης	Δεκαπέντε καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/153	HM 695α, HM 697β	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.16,18) – αποθέτης	Δώδεκα καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/154	HM 699α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.20) - αποθέτης	Σαράντα δυο καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/155	HM 702β, HM 704α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.23,25) – αποθέτης	Ογδόντα τέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών διαφόρων μεγεθών.	MM: 11 εκ.
Παρ.Ι/156	HM 705α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.26) – αποθέτης	Πενήντα οκτώ καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/157	HM 706α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.26) – αποθέτης	Πενήντα καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/158	HM 711α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.32) – αποθέτης	Εβδομήντα έξι καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/159 (εικ. 141)	HM 713	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.34) – αποθέτης	Τέσσερα καρφιά κι ένα στέλεχος καρφιού.	MM: 11 εκ.
Παρ.Ι/160	HM 714	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1 #04, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.35) – αποθέτης	Δεκατρία καρφιά.	
Παρ.Ι/161	HM 715α, HM 716α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1β #04, (ΜΓ.2003.36,37) - αποθέτης	Τριάντα τέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών.	

Παρ.Ι/162	HM 717	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1γ #04, (ΜΓ.2003.38) - αποθέτης	Είκοσι καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/163	HM 721α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1γ #04, (ΜΓ.2003.42) - αποθέτης	Δεκαεπτά καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/164	HM 722α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1β-γ #06, δυτικό σκέλος πύλης, (ΜΓ.2003.43) – αποθέτης	Είκοσι δύο καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/165	HM 723α, HM 1222	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1β-γ #06, (ΜΓ.2003.43,44) – αποθέτης	Είκοσι εννιά καρφιά και τμήματα καρφιών.	ΜΜ: 6,4 εκ.
Παρ.Ι/166	HM 724β, HM 725	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1β-γ #06, (ΜΓ.2003.45-46) – αποθέτης	Εικοσιένα καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/167 (εικ. 141)	HM 726 – HM 728α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι – Πύλη, Τομή 1 #08, (ΜΓ.2003.47-49) – αποθέτης	Οκτώ καρφιά.	
Παρ.Ι/168	HM 1238	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, αποχρωμάτωση Ν σκέλους τείχους, (ΜΒ.2005.12)	Πέντε τμήματα καρφιών.	ΜΜ: 8,7 εκ.
Παρ.Ι/169	HM 874, HM 875, HM 876	Γλαρέντζα 2002, Πρανές, πύργος	Εικοσιένα καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/170	HM 893	Γλαρέντζα 2002, Νότια πύλη	Τμήμα καρφιού.	
Παρ.Ι/171	HM 516α	Γλαρέντζα 2003, Εσωτερικός Περίβολος, ΝΑ πύργος, (ΜΒ.2003.3)	Καρφί με ίχνη ξύλου και στέλεχος καρφιού.	ΜΜ: 10,3 εκ.
Παρ.Ι/172	HM 517α	Γλαρέντζα 2003, Εσωτερικός Περίβολος, ΝΑ πύργος, (ΜΒ.2003.4)	Καρφί.	ΜΜ: 5,25 εκ.
Παρ.Ι/173	HM 1227	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1	Χάλκινο, λυγισμένο στέλεχος καρφιού.	ΜΜ: 6 εκ.
Παρ.Ι/174	HM 1229	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #15, (ΜΒ.2005.3)	Τμήμα καρφιού με στέλεχος αρκετά μεγάλου πάχους.	ΜΜ: 5,3 εκ. Πχ: 1,7 εκ.
Παρ.Ι/175	HM 1230	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #18, (ΜΒ.2005.4)	Τμήμα καρφιού.	ΜΜ: 6,6 εκ.
Παρ.Ι/176	HM 1232	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #19, (ΜΒ.2005.6)	Δυο τμήματα καρφιών.	ΜΔιάστ: 4,6 εκ.
Παρ.Ι/177 (εικ. 142)	HM 1233α	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #19, (ΜΒ.2005.7)	Επίμηκες παχύ στέλεχος τετράπλευρης διατομής με ημισφαιρική απόληξη. Πιθανόν πρόκειται για μεγάλο οικοδομικό καρφί ή τμήμα λαβίδας.	ΜΜ: 10,6 εκ. ΜΠχ: 4 εκ.
Παρ.Ι/178	HM 1236	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #20,	Τρία τμήματα καρφιών.	

		(MB.2005.9)		
Παρ.Ι/179	HM 1237	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #21, (MB.2005.10)	Δυο τμήματα καρφιών.	ΜΔιάστ: 5,1 εκ.
Παρ.Ι/180 (εικ. 142)	HM 1242, HM 1244, HM 1284, HM 1269 HM 1270	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, ΒΑ πύργος, Τομή 2 #06, (MB.2005.16,18/MB.2006.1,2)	Τέσσερα καρφιά και πέντε στελέχη καρφιών. Ένα καρφί είναι αρκετά μεγάλο με σφαιρική κεφαλή. Στην επιφάνειά τους διατηρούν κονιάματα.	HM 1242: MM: 8,4 εκ. HM 1244: MM: 7,6 εκ. HM 1284: MM: 5 εκ. ΜΠλ: 0,9 εκ. HM 1269: MM: 25,2εκ. Πλ: 1,3 εκ. Διάμ: 3,2 εκ. HM 1270: MM: 7,6 εκ. ΜΠλ: 1,1 εκ.
Παρ.Ι/181 (εικ. 142)	HM 1271, HM 1272, HM 1273, HM 1274, HM 1283, HM 1285, HM 1286, HM 1287, HM 1288, HM 1289, HM 1290, HM 1291, HM 1292, HM 1299	Γλαρέντζα 2006, Εσωτερικός Περίβολος, ΒΑ πύργος, Τομή 2 #07, (MB.2006.4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,)	Δεκατρία καρφιά κι εξήντα τμήματα καρφιών. Τα περισσότερα φέρουν έντονα ίχνη κονιάματος.	HM 1271: MM: 26,5 εκ. HM 1272: MM: 6,1 εκ. HM 1273: MM: 25,2 εκ. HM 1274: MM: 8,65 εκ. HM 1283: MM: 10 εκ. HM 1285: MM: 6,5 εκ. HM 1286: MM: 9,5 εκ. HM 1287: MM: 8,8 εκ. HM 1288: MM: 4,7 εκ. HM 1289: MM: 4,7 εκ. HM 1290: MM: 15,5 εκ. HM 1291: MM: 8,8 εκ. HM 1292: MM: 7 εκ. HM 1299: MM: 8,2 εκ.
Παρ.Ι/182	HM 1293	Γλαρέντζα 2006, Εσωτερικός Περίβολος, ΒΑ πύργος, Τομή 2 #09, (MB.2006.16)	Καρφί με πεπλατυσμένο κεφάλι.	MM: 6,7 εκ. ΜΠλ: 2 εκ.
Παρ.Ι/183	HM 1294	Γλαρέντζα 2006, Εσωτερικός Περίβολος, ΒΑ πύργος, Τομή 2 #11, (MB.2006.17)	Λυγισμένο και αρκετά φθαρμένο στέλεχος καρφιού.	MM: 5 εκ. ΜΠλ: 1,8 εκ.
Παρ.Ι/184	HM 1245	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περίβολος, αποχωμάτωση	Καρφί με κυκλικό κεφάλι.	MM: 6,6 εκ.

		εξωτερικά Α παρειάς ΒΑ πύργου, (ΜΒ.2005.20)		
Παρ.Ι/185	ΗΜ 1295	Γλαρέντζα 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #01, (ΜΒ.2006.18)	Τρία τμήματα καρφιών.	ΜΜ: 6 εκ. ΜΠλ: 1,7 εκ.
Παρ.Ι/186	ΗΜ 1296	Γλαρέντζα 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #04, (ΜΒ.2006.19)	Δυο τετράπλευρες κεφαλές κι ένα στέλεχος καρφιού.	ΜΜκεφαλών: 3,2 εκ. ΜΠλ: 2,5 εκ. ΜΜστελέχους: 5 εκ. ΜΠλ: 2 εκ.
Παρ.Ι/187	ΗΜ 1297α	Γλαρέντζα 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #14, (ΜΒ.2006.20)	Τρία καρφιά και τέσσερα στελέχη καρφιών με πεπλατυσμένο κεφάλι.	ΜΜ: 11 εκ. ΜΠλ: 4 εκ.
Παρ.Ι/188	ΜΒ.2007.1 ²	Γλαρέντζα 2007, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 5 #12, (ΜΒ.2007.1)	Τέσσερα τμήματα καρφιών.	ΜΜ: 5,4 εκ.
Παρ.Ι/189	ΜΒ.2007.2	Γλαρέντζα 2007, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 5 #13, (ΜΒ.2007.2)	Δυο καρφιά.	
Παρ.Ι/190	ΜΒ.2007.3-4	Γλαρέντζα 2007, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 3/5, (ΜΒ.2007.3-4)	Επτά τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/191	ΗΜ 1104γ	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #01, (ΜΧ.2004.1)	Τμήμα καρφιού με τετράπλευρη κεφαλή.	ΜΜ: 8 εκ.
Παρ.Ι/192	ΗΜ 1105α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #02, (ΜΧ.2004.2)	Τέσσερα καρφιά.	
Παρ.Ι/193	ΗΜ 1107, ΗΜ 1110α-β ΗΜ 1115γ	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #03, (ΜΧ.2004.4,7,8)	Δεκαέξι τμήματα καρφιών, εκ των οποίων ένα με ιδιαίτερα μεγάλο κεφάλι.	ΜΔιάστ: 4,8 εκ.
Παρ.Ι/194	ΗΜ 1121α- β, ΗΜ 1124	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #05, (ΜΧ.2004.12,14)	Σαράντα ένα καρφιά και τμήματα καρφιών.	ΜΜ: 14 εκ.
Παρ.Ι/195 (εικ. 143)	ΗΜ 1127, ΗΜ 1131	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 1 #06, (ΜΧ.2004.16, 19)	Οκτώ καρφιά, μεταξύ των οποίων ένα αρκετά μεγάλου πάχους που διατηρεί ίχνη καύσης.	ΗΜ 1127: ΜΜ: 8,35 εκ., ΗΜ 1131: ΜΜ: 9 εκ.
Παρ.Ι/196	ΗΜ 1117, ΗΜ 1125α, ΗΜ 1128	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #01, (ΜΧ.2004.10,15,17)	Δυο καρφιά και επτά τμήματα καρφιών.	ΗΜ 1117: ΜΜ: 7,8 εκ. ΗΜ 1128: ΜΜ: 6,6 εκ.
Παρ.Ι/197 (εικ. 143)	ΗΜ 1132α- β,	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #02,	Σαράντα τέσσερα καρφιά και τμήματα	ΗΜ 1132: ΜΜ: 9,5 εκ.

² Η ένδειξη αντιστοιχεί στον αριθμό της ανασκαφής. Δηλώνει ότι τα αντικείμενα δεν καταχωρήθηκαν στο ευρετήριο της δ^η ΕΒΑ ως τον Ιούνιο του 2010.

	HM 1140, HM 1145	(MX.2004.20,25,30)	καρφιών.	HM 1140: MM: 6,9 εκ. HM 1145: MM: 8,2 εκ.
Παρ.Ι/198 (εικ. 143)	HM 1146, HM 1147α, HM 1152, HM 1153, HM 1159, HM 1164, HM 1172	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #03, (MX.2004.31,32,37,38,43,48, 56)	Εκατόν σαράντα καρφιά και τμήματα καρφιών.	HM 1147α: MM: 7 εκ. HM 1152: MM: 15,5 εκ. HM 1153: MM: 10,7 εκ. HM 1159: MM: 10,4 εκ. HM 1164: MM: 7,1 εκ. HM 1172: MM: 7,8 εκ.
Παρ.Ι/199	HM 1167	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 2 #04, (MX.2004.51)	Ένα μεγάλο καρφί και τέσσερα τμήματα καρφιών.	MM: 7,5 εκ.
Παρ.Ι/200	HM 1137, HM 1142, HM 1148	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #01, (MX.2004.24,27,33)	Δεκατρία καρφιά και τμήματα καρφιών.	HM 1137: MM: 6,7 εκ. HM 1142: MM: 8,2 εκ. HM 1148: MM: 6 εκ.
Παρ.Ι/201 (εικ. 143)	HM 1150, HM 1157	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #02, (MX.2004.35,41)	Οκτώ τμήματα καρφιών πολύ διαβρωμένα. Κάποια με ίχνη ξύλου.	HM 1150: MM: 8,3 εκ. HM 1157: MM: 7,8 εκ.
Παρ.Ι/202	HM 1165	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #03, (MX.2004.49)	Πέντε καρφιά και δεκατέσσερα τμήματα καρφιών.	MM: 11,6 εκ.
Παρ.Ι/203	HM 1175	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #04, (MX.2004.59)	Τρία καρφιά και είκοσι εννέα τμήματα καρφιών.	MM: 10,5 εκ.
Παρ.Ι/204 (εικ. 143)	HM 1181, HM 1182γ	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 3 #05, (MX.2004.65)	Πέντε καρφιά και δεκαπέντε τμήματα καρφιών. Κάποια φέρουν ίχνη κάρβουνου. Το HM 1182γ είναι ιδιαίτερα μεγάλου πάχους και κάμπτεται σε δυο σημεία σχηματίζοντας ορθή γωνία.	HM 1181: MM: 7,7 εκ. HM 1182γ: MM: 6,6 εκ., Πχ: 3,2 εκ.
Παρ.Ι/205	HM 1168α , HM 1169, HM 1179	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 4 #01, (MX.2004.52,53,63)	Έξι καρφιά και είκοσι δυο τμήματα καρφιών.	HM 1168α: MM: 6,5 εκ. HM 1169: MM: 8,2 εκ., HM 1179: MM: 8 εκ.
Παρ.Ι/206	HM 1183, HM 1184	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 4 #02,	Έντεκα τμήματα καρφιών.	HM 1183: MM: 6,1 εκ.

		(MX.2004.66,67)		HM 1184: MM: 7 εκ.
Παρ.Ι/207	HM 1187	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 4 #03, (MX.2004.70)	Επτά καρφιά και είκοσι τμήματα καρφιών.	MM: 8 εκ.
Παρ.Ι/208	HM 1219α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 4 #03-04, (MX.2004.96)	Καρφί.	MM: 5,3 εκ.
Παρ.Ι/209	HM 1189	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Τομή 4 #04, (MX.2004.72)	Επτά τμήματα καρφιών.	MM: 5,4 εκ.
Παρ.Ι/210	HM 1190	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 1 #01, (MX.2004.73)	Τρία τμήματα καρφιών.	MM: 7,5 εκ.
Παρ.Ι/211	HM 1192β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 1 #02, (MX.2004.75)	Δεκατρία τμήματα καρφιών.	MM: 7 εκ.
Παρ.Ι/212 (εικ. 140)	HM 1194, HM 1197	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 1 #03, (MX.2004.77,80)	Δυο μεγάλα καρφιά και τρία τμήματα καρφιών εκ των οποίων το ένα φέρει ίχνη κάρβουνου.	HM 1194: α) MM: 23 εκ. ΜΠλ: 1,5 εκ. Κεφαλή: 2,7 X 2,3 εκ. β) MM: 21,5 εκ. ΜΠλ: 1,5 εκ. Κεφαλή: 2,3 X 1,8 εκ. HM 1197: MM: 7,9 εκ.
Παρ.Ι/213	HM 1198	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #01, (MX.2004.81)	Τέσσερα τμήματα καρφιών.	ΜΔιάστ: 7,85 εκ.
Παρ.Ι/214 (εικ. 143)	HM 1206, HM 1209, HM 1212α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #02, (MX.2004.86,88,91)	Δέκα τμήματα καρφιών.	HM 1206: MM: 6,2 εκ. HM 1209: MM: 5,7 εκ. ΜΠλ: 1,8 εκ. ΕΠλ: 0,25 εκ. HM 1212α: MM: 7,2 εκ.
Παρ.Ι/215	HM 1214, HM 1218, HM 1260	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περίβολος, Μάρτυρας 2 #03, (MX.2004.92,95)	Τέσσερα καρφιά και δεκαέξι τμήματα καρφιών, ορισμένα με ίχνη κάρβουνου.	HM 1214: MM: 10,3 εκ. HM 1218: MM: 7,85 εκ. HM 1260: MM: 3,5 εκ. ΜΠλ: 1,3 εκ.
Παρ.Ι/216	HM 1300	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, (MX.2006.1)	Καρφί, ελαφρά λυγισμένο, με μυτερή απόληξη.	MM: 6 εκ. ΜΠλ: 1,4 εκ.
Παρ.Ι/217	HM 1277	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-3, (MX.2006.2)	Μικρό καρφί με κεφαλή ακανόνιστου σχήματος.	Μ: 4,8 εκ. ΜΔιαστ κεφαλής: 1,55 X 1 εκ.

Παρ.Ι/218	HM 1307β	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-3, (MX.2006.9)	Έντεκα στελέχη και τμήματα καρφιών.	MM: 6,3 εκ. ΜΠλ: 1 εκ.
Παρ.Ι/219	HM 1309α	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, (MX.2006.12α)	Δέκα καρφιά και οκτώ στελέχη καρφιών. Κεφαλές τετράγωνες ή πεπλατυσμένες.	MM: 6,3 εκ. ΜΠλ: 2,5 εκ.
Παρ.Ι/220	HM 1310	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, (MX.2006.13)	Έξι καρφιά και οκτώ στελέχη καρφιών.	MM: 6,7 εκ. ΜΠλ: 1,5 εκ.
Παρ.Ι/221	HM 1311, HM 1312α	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, (MX.2006.14,15)	Δεκατέσσερα καρφιά και τμήματα καρφιών με φθαρμένες κεφαλές.	HM 1311: MM: 4,8 εκ. HM 1312α: MM: 4,8 εκ. ΜΠλ: 2,5 εκ.
Παρ.Ι/222	HM 1313β	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, (MX.2006.16)	Έξι καρφιά και οκτώ στελέχη καρφιών με τετράγωνες κεφαλές.	MM: 9,4 εκ. ΜΠλ: 2,5 εκ.
Παρ.Ι/223	HM 1316β	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περίβολος, Τομές 1-4, (MX.2006.19)	Λυγισμένο καρφί.	MM: 7,5 εκ. ΜΠλ: 1,4 εκ.
Παρ.Ι/224	HM 1301, HM 1305, HM 1308β	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περίβολος, αύλειος χώρος Β αίθουσας Α4, (MX.2006.3,7,11)	Δυο καρφιά και οκτώ στελέχη καρφιών.	HM 1301: MM: 7 εκ. HM 1305: MM: 4,8 εκ. HM 1308β: MM: 6,5 εκ.
Παρ.Ι/225	HM 474	Ανδραβίδα 2001, Αγία Σοφία, Τομή 3 #04	Καρφί.	
Παρ.Ι/226	HM 475	Ανδραβίδα 2001, Αγία Σοφία, Τομή 1 #06	Τρία καρφιά και τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/227 (εικ. 137)	HM 459 – HM 461	Μονή Ίσοβας 1997, Παναγία, Τομή ΙΙΙ 3 #02, ΟΜ 1	Τρία καρφιά με κυκλικές κεφαλές.	HM 459: MM: 8,4 εκ. HM 460: MM: 4,05 εκ. HM 461: MM: 3,8 εκ.
Παρ.Ι/228 (εικ. 137)	HM 462	Μονή Ίσοβας 1997, Παναγία, Τομή ΙΙΙΒ, ΟΜ 2	Μικρό καρφί. Με κεφαλή ακανόνιστου σχήματος.	MM: 3,1 εκ. Κεφαλή: 1,7 X 1,3 εκ.
Παρ.Ι/229	HM 463	Μονή Ίσοβας 1997, Παναγία, Τομή Ι-N/B, ΟΜ 4	Στέλεχος καρφιού.	MM: 3,9 εκ. τμήμα κεφαλής: 1 X 0,9 εκ.
Παρ.Ι/230 (εικ. 137)	HM 464- HM 465	Μονή Ίσοβας 1997, Παναγία, Τομή Ι, ΟΜ 5	Δυο καρφιά με κεφαλές κυκλικού σχήματος.	HM 464: MM: 5,5 εκ. Μδιάμ κεφαλής: 2 εκ. HM 465: MM: 2,35 εκ. Κεφαλή: 1,3 X 0,9 εκ.
Παρ.Ι/231	HM 1059α-β	Βλαχέρνα Ηλείας, Τομή 3, διαταραγμένο στρώμα (ΜΑ.1)	Τέσσερα καρφιά που διατηρούν ίχνη ξύλου και εννέα	

			στελέχη καρφιών.	
Παρ.Ι/232	HM 1068	Καθολική Γαστούνης, Περίβολος ΝΔ ναού, Τομή α2 #03	Τρία καρφιά.	
Παρ.Ι/233	HM 1073	Καθολική Γαστούνης, Περίβολος ΝΔ ναού, Τομή α #02	Τρία καρφιά και τέσσερα τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/234	HM 1074	Καθολική Γαστούνης, Περίβολος ΝΔ ναού, Τομή α #03	Μεγάλο λυγισμένο καρφί και τμήμα καρφιού.	MM: 11 εκ.
Παρ.Ι/235	HM 1070	Καθολική Γαστούνης, Τομή γ #03, Τάφος XII	Δυο καρφιά. Διατηρούν ίχνη ξύλου.	
Παρ.Ι/236	HM 1071	Καθολική Γαστούνης, Τομή γ #03, Τάφος XX	Τρία καρφιά.	
Παρ.Ι/237	HM 1351	Φραγκαβίλλα 2006, Τομή 1, (ΜΦ.2006.14)	Τρεις μικρές σιδερένιες μάζες. Πιθανόν τμήματα καρφιών.	
Παρ.Ι/238	HM 1357	Φραγκαβίλλα 2006, Τομή 6 #06, (ΜΦ.2006.19)	Καρφί και λυγισμένο στέλεχος καρφιού.	MM: 6 εκ. ΜΠλ: 2,5 εκ.
Παρ.Ι/239	HM 1350	Φραγκαβίλλα 2006, Τομή 7 #03, 11/7/2006	Στέλεχος καρφιού, λυγισμένο και με ίχνη κονιάματος.	MM: 6 εκ. ΜΠλ: 2 εκ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Ελάσματα και μάζες μετάλλου

Α/Α	Α/Κ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ
Παρ.ΙΙ/1 (εικ. 128)	HM 481 HM 482	Γλαρέντζα 1999, Ναός, Τομή 10 #04, Τάφος 2	Τρία τμήματα χάλκινων ελασμάτων ακανόνιστου σχήματος.	HM 481: ΜΔιάστ: 2,5X1,7 εκ. HM 482: ΜΔιάστ: 2,3X1,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/2 (εικ. 128)	HM 328	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 18 #07	Μικρό λεπτό χάλκινο έλασμα αναδιπλωμένο.	MM: 1,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/3	HM 343	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 18 #10, Λάκκος ταφής 1	Μάζα σιδήρου.	ΜΔιάστ: 4,5X6X2 εκ.
Παρ.ΙΙ/4	HM 348	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 18 #11, Λάκκος ταφής 1	Μάζα χαλκού.	
Παρ.ΙΙ/5	HM 370	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 20 #06	Μάζα σιδήρου με κονίαμα.	
Παρ.ΙΙ/6	HM 388	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 22 #07	Μάζα σιδήρου.	
Παρ.ΙΙ/7	HM 391	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 22 #08, Τάφος 6	Μάζα σιδήρου.	ΜΔιάστ: 4X3,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/8	HM 451	Γλαρέντζα 2000, Ναός, Τομή 22 #09, Τάφος 6	Μικρή μάζα χαλκού.	MM: 2 εκ.
Παρ.ΙΙ/9 (εικ. 128)	HM 754	Γλαρέντζα 2001, Ναός, Τομή 23 #11, Τάφος 7	Συμπαγές χάλκινο στέλεχος τετραγωνής διατομής με μειούμενο πλάτος.	MM: 5,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/10 (εικ. 129)	HM 976	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 33 #03, στρώμα πεσμένης τοιχοποιίας εγκάρσιου χωρίσματος, (ΜΑ.2002.36),	Μεγάλη μάζα σιδήρου.	ΜΔιάστ: 11 εκ.
Παρ.ΙΙ/11	HM 815	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 35 #12, Λάκκος ταφής 4, (ΜΑ.2002.68)	Μικρό ταινιόσχημο χάλκινο έλασμα, λυγισμένο.	MM: 3,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/12	HM 937β	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 39 και Μάρτυρας 39/35 #12, Τάφος 37, (ΜΑ.2004.39)	Μικρό χάλκινο στέλεχος τετράπλευρης διατομής.	MM: 3 εκ.
Παρ.ΙΙ/13	HM 940β	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 39 και Μάρτυρας 39/35 #15, Τάφος 37, (ΜΑ.2004.42)	Δυο μικρά ελάσματα σιδήρου που συγκολλούνται.	MM: 2,6 εκ.
Παρ.ΙΙ/14	HM 941	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 39 και Μάρτυρας 39/35 #16, Τάφος 37, (ΜΑ.2004.43)	Αναδιπλωμένο χάλκινο αντικείμενο.	ΜΔιάστ: 2,4 εκ.
Παρ.ΙΙ/15 (εικ. 128)	HM 854	Γλαρέντζα 2002, Ναός, Τομή 44 #09, Λάκκος ταφής 6, ΜΑ.2002.107)	Λυγισμένο χάλκινο έλασμα κυκλικής διατομής. Το ένα άκρο του κάμπτεται σε	MM: 3 εκ. Πχ ελάσματος: 0,3 εκ.

			ορθή γωνία σε σχέση με το υπόλοιπο αντικείμενο και έχει αποστρογγυλεμένη απόληξη. Ίσως από κόσμημα.	Διάμ: 2 εκ.
Παρ.ΙΙ/16	HM 641	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 45 #06, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.8)	Μάζα σιδήρου.	ΜΜ: 3,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/17	HM 642	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 45 #06, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.9)	Δυο μικρά χάλκινα ελάσματα.	ΜΜ: 4 εκ.
Παρ.ΙΙ/18 (εικ. 129)	HM 645β	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 45 #07, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.12)	Σιδερένιο έλασμα που ανακάμπτεται στο ένα άκρο του. Ίσως από κλείστρο.	ΜΜ: 4,7 εκ.
Παρ.ΙΙ/19 (εικ. 128)	HM 647	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 45 #08, Λάκκος ταφής 7, (ΜΑ.2003.14)	Χάλκινο καμπύλο έλασμα και μάζα χαλκού.	ΜΜ: 2,7 εκ.
Παρ.ΙΙ/20	HM 536	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 51 #06, (ΜΑ.2003.63)	Μάζα σιδήρου και μικρό χάλκινο έλασμα.	ΜΜ: 6,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/21 (εικ. 128)	HM 670	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 58 #10, Λάκκος ταφής 9, (ΜΑ.2003.38)	Χάλκινο δισκίο.	ΜΔιάμ: 1,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/22 (εικ. 128)	HM 921	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Τομή 63 #04, Λάκκος ταφής 36, (ΜΑ.2004.23)	Μάζα χαλκού.	ΜΔιάστ: 1,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/23	HM 526	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 63 #06, Λάκκος ταφής 36, (ΜΑ.2003.53)	Χάλκινο έλασμα ελαφρώς κυρτό με ακανόνιστες απολήξεις.	ΜΜ: 3,3 εκ. ΜΠλ: 1,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/24	HM 617	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 63 #09, Τάφος 31, (ΜΑ.2003.143)	Τμήμα επίπεδου σιδερένιου ελάσματος.	ΜΜ: 3,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/25	HM 532	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 65 #03, στρώμα κατάρρευσης - εγκατάλειψης (ΜΑ.2003.59)	Χάλκινο σφαιρίδιο με διαμπερή οπή. Η μια πλευρά του είναι λυγισμένη και φέρει μεγάλη ακανόνιστη οπή από φθορά.	Διάμ: 1,35 εκ. Υ: 0,7 εκ.
Παρ.ΙΙ/26	HM 563β	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Τομή 67 #07, Τάφος 19, (ΜΑ.2003.90)	Μικρό χάλκινο έλασμα.	ΜΜ: 2,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/27 (εικ. 129)	HM 581	Γλαρέντζα 2003, Ναός, Μάρτυρας 24/34 #06, Τάφος 22, στρώμα οστών, (ΜΑ.2003.108)	Μακρόστενο σιδερένιο στέλεχος που κάμπτεται σε ορθή γωνία στο μέσον περίπου του μήκους του. Διατηρείται αποσπασματικά και φέρει ίχνη ξύλου και χαλκού.	ΜΜ: 10 εκ.
Παρ.ΙΙ/28	HM 971β	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Μάρτυρας 47/48 #03, κατεστραμ. δάπεδο, (ΜΑ.2004.86)	Μικρό χάλκινο στέλεχος και μικρή μάζα χαλκού.	ΜΜ: 2,2 εκ.

Παρ.ΙΙ/29	HM 971γ	Γλαρέντζα 2004, Ναός, Μάρτυρας 47/48 #03, κατεστραμ. δάπεδο, (ΜΑ.2004.86)	Μάζα σιδήρου.	ΜΔιάστ: 2,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/30	HM 730	Γλαρέντζα 1999, Ναός, Τομή 3 (πύργος)	Ταινιωτό έλασμα από σίδηρο, σπασμένο σε δυο τμήματα. Ίσως τμήμα λαβής.	ΜΜ: 7,4 εκ.
Παρ.ΙΙ/31	HM 899	Γλαρέντζα 2004, Ναός, αποχωμάτωση ΒΔ τοίχου 17, (πύργος), (ΜΑ.2004.1)	Δυο συνανήκοντα σιδερένια ελάσματα ορθογώνιας διατομής που το καθένα από αυτά σχηματίζει ορθή γωνία.	ΜΜ: 3,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/32	HM 371	Γλαρέντζα 2000, Γεφύρι	Έξι μικρά κομμάτια σιδήρου ακανόνιστου σχήματος.	ΜΜ: 2 εκ.
Παρ.ΙΙ/33	HM 372	Γλαρέντζα 2000, Γεφύρι	Λεπτό φύλλο σιδήρου με ελαφρά κυρτή επιφάνεια.	ΜΜ: 5,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/34	HM 682α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.3) - αποθέτης	Χάλκινο λεπτό έλασμα αναδιπλωμένο στο ένα άκρο του.	ΜΜ: 2,9 εκ.
Παρ.ΙΙ/35	HM 683δ-ε	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.4) – αποθέτης	Πέντε ελάσματα σιδήρου που φέρουν ίχνη ξύλου.	HM 683δ: 7,3X3,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/36 (εικ. 130)	HM 684γ,ζ	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.5) – αποθέτης	Έξι ελάσματα χαλκού.	HM 684γ: ΜΜ: 5,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/37	HM 685β	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχωμάτωση πύλης, (ΜΓ.2003.6) – αποθέτης	Επτά ελάσματα σιδήρου.	ΜΜ: 8 εκ.
Παρ.ΙΙ/38 (εικ. 130)	HM 689β	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.10) - αποθέτης	Χάλκινο στέλεχος κυκλικής διατομής, ίσως από κόσμημα.	ΜΜ: 5,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/39	HM 694 HM 698	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.19) – αποθέτης	Δώδεκα ελάσματα χαλκού, κάποια αναδιπλωμένα.	ΜΜ: 5 εκ.
Παρ.ΙΙ/40	HM 696	Γλαρέντζα 2003-Γεφύρι-Πύλη, αποχωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης,	Χάλκινο λεπτό έλασμα με μικρή οπή στην περιφέρειά του. Πιθανόν προέρχεται από κάποιο σκεύος.	ΜΜ: 6,8 εκ.

		(ΜΓ.2003.17) – αποθέτης		
Παρ.ΙΙ/41	HM 699β	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχρωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.2) – αποθέτης	Πέντε κομμάτια σιδήρου.	MM: 6,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/42 (εικ. 130)	HM 701	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχρωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.22) – αποθέτης	Χάλκινο λεπτό έλασμα, ελαφρά κυρτό. Στη μια μακρά πλευρά του φέρει κανονική τετράπλευρη εγκοπή.	MM: 4,7 εκ.
Παρ.ΙΙ/43 (εικ. 130)	HM 703β-γ	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχρωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.24) – αποθέτης	Δυο χάλκινα ελάσματα, το ένα τριγωνικού σχήματος και το άλλο επίμηκες.	MM: 5,6 εκ.
Παρ.ΙΙ/44	HM 704δ	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχρωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.25) – αποθέτης	Επτά κομμάτια σιδήρου.	MM: 10 εκ.
Παρ.ΙΙ/45 (εικ. 131)	HM 705β	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχρωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.26) – αποθέτης	Πέντε ελάσματα σιδήρου ακανόνιστου σχήματος με φθαρμένες απολήξεις. Ένα έχει αγκιστροειδή απόληξη.	MM: 13 εκ.
Παρ.ΙΙ/46	HM 706β-γ	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχρωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.26) – αποθέτης	Πέντε μεγάλα τμήματα σιδήρου.	MM: 12,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/47	HM 708	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχρωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.28) – αποθέτης	Μικρό, επίπεδο χάλκινο έλασμα.	ΜΔιάστ: 1,3X1,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/48	HM 711β	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχρωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης, (ΜΓ.2003.32) – αποθέτης	Τέσσερις μάζες σιδήρου.	MM: 9,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/49 (εικ. 130)	HM 712α,δ,ε	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, αποχρωμάτωση δυτικού σκέλους πύλης,	Μάζα χαλκού και δυο επιμήκη ελάσματα, το ένα αναδιπλωμένο, πιθανόν από λαβή.	MM: 5 εκ.

		(ΜΓ.2003.33) – αποθέτης		
Παρ.ΙΙ/50	HM 716β-γ	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, Τομή 1β #04, (ΜΓ.2003.37) – αποθέτης	Δυο επιμήκη ελάσματα σιδήρου.	ΜΜ: 13,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/51	HM 718β	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, Τομή 1γ #04, (ΜΓ.2003.39) – αποθέτης	Μάζα χαλκού που φέρει οπή στη μια της πλευρά.	ΜΜ: 3 εκ.
Παρ.ΙΙ/52 (εικ. 130)	HM 720	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, Τομή 1γ #04, (ΜΓ.2003.41) – αποθέτης	Χάλκινο, επίπεδο δισκοειδές αντικείμενο. Φέρει διαμπερή οπή στο κέντρο και έχει εκπέσει τμήμα της περιφέρειάς του.	ΜΔιάστ: 6,7 εκ.
Παρ.ΙΙ/53	HM 721β	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, Τομή 1γ #04, (ΜΓ.2003.42) – αποθέτης	Τέσσερα ελάσματα σιδήρου.	ΜΜ: 9 εκ.
Παρ.ΙΙ/54 (εικ. 131)	HM 724α	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, Τομή 1β-γ #06, (ΜΓ.2003.45) – αποθέτης	Επίμηκες πλατύ σιδερένιο στέλεχος που κάμπτεται στα δυο άκρα.	ΜΜ: 17 εκ.
Παρ.ΙΙ/55 (εικ. 130)	HM 728β	Γλαρέντζα 2003, Γεφύρι-Πύλη, Τομή 1 #08, (ΜΓ.2003.49) – αποθέτης	Χάλκινη δισκοειδής απόληξη στενόμακρου κυλινδρικού ελάσματος.	ΜΔιάστ.: 2,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/56	HM 891, HM 892	Γλαρέντζα 2002, Νότια πύλη, καθαρισμός	Δυο μάζες σιδήρου.	HM 891: ΜΜ: 3 εκ. HM 892: ΜΜ: 5 εκ.
Παρ.ΙΙ/57 (εικ. 132)	HM 1239	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περιβόλος, καθαρισμός Ν σκέλους τείχους, (ΜΒ.2005.13)	Επίπεδο χάλκινο έλασμα ακανόνιστου σχήματος.	ΜΔιάστ: 4,7 εκ.
Παρ.ΙΙ/58 (εικ. 132)	HM 679	Γλαρέντζα 2003, Εσωτερικός περίβολος, αποχρωμάτωση του βόρειου σκέλους του τείχους, (ΜΒ. 2003.01)	Χάλκινο ημισφαιρικό αντικείμενο με συμφυή ριπιδίοσχημη απόληξη που καταλαμβάνει το ένα τρίτο περίπου της περιμέτρου του.	ΜΜ: 3,8 εκ. ΜΠλ: 4,35 εκ. ΜΔιάμ: 2,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/59 (εικ. 133)	HM 516β	Γλαρέντζα 2003, Εσωτερικός Περιβόλος, ΝΑ πύργος, (ΜΒ.2003.3)	Επίμηκες, ελαφρά κυρτό σιδερένιο έλασμα.	ΜΜ: 8,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/60	HM 518	Γλαρέντζα 2003, Εσωτερικός περίβολος, ΝΑ πύργος, (ΜΒ.2003.5)	Επίμηκες, ελαφρά κυρτό σιδερένιο έλασμα, πολύ διαβρωμένο. Διατηρεί ίχνη ξύλου. Αναδιπλωμένο. Στη μια όψη του φέρει ακανόνιστη οπή.	ΜΜ: 11,7 εκ. ΜΠλ: 5 εκ.
Παρ.ΙΙ/61	HM 1243	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περιβόλος, ΒΑ πύργος, Τομή 2	Μάζα ορυκτού σιδήρου. Ακανόνιστου σχήματος, εύθρυπη. Φέρει στην	ΜΔιάστ: 6,7 εκ. Πχ: 3,6 εκ.

		#06, (MB.2005.17)	επιφάνειά της υπολείμματα ασβέστη.	
Παρ.ΙΙ/62	HM 1293β	Γλαρέντζα 2006, Εσωτερικός Περιβόλος, ΒΑ πύργος, Τομή 2 #09, (MB.2006.16)	Δυο σιδερένια ελάσματα μικρών διαστάσεων.	MM: 3 εκ. ΜΠλ: 3,9 εκ.
Παρ.ΙΙ/63 (εικ. 132)	HM 1231	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #19, (MB.2005.5)	Πέντε ελάσματα χαλκού ακανόνιστου σχήματος.	ΜΔιάστ: 7,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/64	HM 1233β	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #19, (MB.2005.7)	Μάζα σιδήρου.	ΜΔιάστ: 5,4 εκ.
Παρ.ΙΙ/65 (εικ. 133)	HM 1234	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #20, (MB.2005.8)	Τρεις μάζες σιδήρου.	MM: 7,65 εκ. ΜΠχ: 3,6 εκ.
Παρ.ΙΙ/66 (εικ. 133)	HM 1235	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #20, (MB.2005.8)	Μάζα σιδήρου. Στέλεχος καμπύλο με τρία ημισφαιρικά εξογκώματα.	MM: 14,3 εκ. ΜΠλ: 5,6 εκ. ΜΠχ: 4,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/67	HM 1240	Γλαρέντζα 2005, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #22, (MB.2005.14)	Δυο μικρά επίπεδα ελάσματα χαλκού.	
Παρ.ΙΙ/68	HM 1297β	Γλαρέντζα 2006, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #14, (MB.2006.20)	Πέντε κομμάτια σιδήρου.	
Παρ.ΙΙ/69	HM 1297γ	Γλαρέντζα 2006, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #14, (MB.2006.20)	Χάλκινο έλασμα ορθογώνιου σχήματος με αναδιπλωμένα άκρα.	MM: 3 εκ. ΜΠλ: 2,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/70	MB.2007.5 ³	Γλαρέντζα 2007, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3, (MB.2007.5)	Πέντε κομμάτια σιδήρου.	MM: 6,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/71	MB.2007.1	Γλαρέντζα 2007, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 5 #12, (MB.2007.1)	Τέσσερα σιδερένια ελάσματα.	MM: 3 εκ.
Παρ.ΙΙ/72	MB.2007.3	Γλαρέντζα 2007, Εσωτερικός Περιβόλος, καθαίρεση M3/5, (MB.2007.1)	Δυο κομμάτια σιδήρου.	MM: 8,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/73	MB.2007.4	Γλαρέντζα 2007, Εσωτερικός Περιβόλος, καθαίρεση M3/5, (MB.2007.4)	Πέντε κομμάτια σιδήρου.	MM: 8 εκ.
Παρ.ΙΙ/74	HM 1104α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος,	Επίπεδο έλασμα από μόλυβδο αναδιπλωμένο	ΜΔιάστ: 4,2 εκ.

³ Η ένδειξη αντιστοιχεί στον αριθμό της ανασκαφής και όχι σε αριθμό ευρετηρίου. Δηλώνει ότι τα αντικείμενα δεν είχαν καταγραφεί ως τον Ιούνιο του 2010.

		Τομή 1 #01, (MX.2004.1)	στο ένα άκρο του.	
Παρ.ΙΙ/75 (εικ. 136)	HM 1104β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #01, (MX.2004.1)	Σιδερένιο στέλεχος τετράγωνης διατομής που το ένα άκρο του είναι αποστρογγυλεμένο, ατρακτοειδούς σχήματος. Κάμπτεται στο μέσο του μήκους του σε αμβλεία γωνία και στο σημείο αυτό το έλασμα έχει φθαρεί.	MM: 8 εκ.
Παρ.ΙΙ/76	HM 1105β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #02, (MX.2004.2)	Τετράπλευρο έλασμα σιδήρου πολύ διαβρωμένο.	ΜΔιάστ: 4,75 εκ.
Παρ.ΙΙ/77 (εικ. 134)	HM 1105γ	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #02, (MX.2004.2)	Τετράπλευρο έλασμα από μόλυβδο. Τραχιές επιφάνειες λόγω φθοράς.	MM: 7,6 εκ. ΜΠλ: 4,4 εκ.
Παρ.ΙΙ/78 (εικ. 134)	HM 1108α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #03, (MX.2004.5)	Επτά ελάσματα από μόλυβδο.	ΜΔιάστ: 8,6 εκ.
Παρ.ΙΙ/79	HM 1114	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #03, (MX.2004.8)	Τρία επιμήκη ελάσματα από μόλυβδο με επικαθίσεις.	ΜΔιάστ: 7,6 εκ.
Παρ.ΙΙ/80	HM 1108β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #03, (MX.2004.5)	Οκτώ επίπεδα ελάσματα σιδήρου. Ένα διατηρεί ίχνη κάρβουνου.	ΜΔιάστ: 10,1 εκ.
Παρ.ΙΙ/81 (εικ. 136)	HM 1115α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #03, (MX.2004.8)	Εικοσιτέσσερα επιμήκη ελάσματα σιδήρου, μερικά αρκετά μεγάλων διαστάσεων. Ορισμένα προέρχονται πιθανόν από αγγεία. Κάποια φέρουν ίχνη κάρβουνου.	ΜΔιάστ: 13,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/82	HM 1115β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #03, (MX.2004.8)	Τρεις μάζες σιδήρου.	
Παρ.ΙΙ/83 (εικ. 136)	HM 1122	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 1 #05, (MX.2004.12)	Δυο μεγάλα και δέκα μικρότερα ελάσματα σιδήρου.	MM: 9,6 εκ. ΜΠλ: 9,4 εκ.
Παρ.ΙΙ/84	HM 1118	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #01, (MX.2004.11)	Δυο χάλκινα ελάσματα, το ένα αναδιπλωμένο.	MM: 3,9 εκ. ΜΠλ: 3,1 εκ.
Παρ.ΙΙ/85	HM 1116α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #01, (MX.2004.9)	Δυο μεγάλα επιμήκη ελάσματα από μόλυβδο.	MM: 16,3 εκ. ΜΠλ: 14 εκ.

Παρ.Π/86	HM 1125β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #01, (MX.2004.15)	Ένα επίπεδο έλασμα μολύβδου. Στη μια πλευρά του φέρει εγκοπή.	ΜΔιάστ: 4,5 εκ.
Παρ.Π/87 (εικ. 136)	HM 1116β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #01, (MX.2004.9)	Δεκατρία επιμήκη φύλλα σιδήρου.	ΜΜ: 14 εκ. ΜΠλ: 11,5 εκ.
Παρ.Π/88 (εικ. 136)	HM 1126	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #01, (MX.2004.15)	Έξι επιμήκη ελάσματα και έξι μάζες σιδήρου.	ΜΜ: 6,6 εκ. ΜΠλ: 3,2 εκ.
Παρ.Π/89 (εικ. 136)	HM 1129	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #01, (MX.2004.18)	Τέσσερα τετράπλευρα ελάσματα σιδήρου με τραχιές επιφάνειες από τη διάβρωση.	ΜΜ: 11,5 εκ. ΜΠλ: 8,3 εκ.
Παρ.Π/90	HM 1130	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #01, (MX.2004.18)	Είκοσι έξι επίπεδα ελάσματα σιδήρου, διαβρωμένα.	ΜΔιάστ: 12,5 εκ.
Παρ.Π/91 (εικ. 134)	HM 1141α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #02, (MX.2004.26)	Επίπεδο έλασμα από μόλυβδο, διπλωμένο.	ΜΜ: 5,8 εκ.
Παρ.Π/92 (εικ. 135)	HM 1135	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #02, (MX.2004.23)	Επίμηκες αναδιπλωμένο έλασμα από χαλκό. Πιθανόν λαβή.	ΜΜ: 8 εκ.
Παρ.Π/93 (εικ. 136)	HM 1136α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #02, (MX.2004.23)	Μάζα σιδήρου.	ΜΜ: 2 εκ.
Παρ.Π/94	HM 1136β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #02, (MX.2004.23)	Δεκαεπτά επίπεδα σιδερένια ελάσματα με τραχιές επιφάνειες από διάβρωση και επικαθίσεις.	ΜΔιάστ: 8 εκ.
Παρ.Π/95	HM 1141β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #02, (MX.2004.26)	Δέκα φύλλα σιδήρου: τρία επιμήκη και επτά μικρότερα κομμάτια. Με αδρά σμιλεμένες επιφάνειες.	ΜΔιάστ: 8,5 εκ.
Παρ.Π/96	HM 1147β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #03, (MX.2004.32)	Εννιά κομμάτια σιδήρου με αδρές επιφάνειες, διαβρωμένα.	ΜΔιάστ: 9 εκ.
Παρ.Π/97	HM 1154	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #03, (MX.2004.38)	Δεκαπέντε ελάσματα κι ένας πυρήνας σιδήρου.	ΜΔιάστ: 11,3 εκ. ΜΜπυρήνα: 2,5 εκ.
Παρ.Π/98 (εικ. 136)	HM 1161	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #03, (MX.2004.45)	Δυο μικρά, ελαφρά κυρτά ελάσματα σιδήρου ακανόνιστου σχήματος.	ΜΔιάστ: 4,5 εκ.
Παρ.Π/99	HM 1163γ	Χλεμούτσι 2004,	Οκτώ μάζες σιδήρου.	ΜΔιάστ: 5,8 εκ.

		Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #03, (MX.2004.47)		
Παρ.ΙΙ/100	HM 1155α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 2 #03, MX.2004.39)	Τρία κυλινδρικά ελάσματα σιδήρου. Δυο συμπαγή το τρίτο κενό στο εσωτερικό του.	MM: 7,7 εκ. Διάμ: 1 εκ.
Παρ.ΙΙ/101 (εικ. 134)	HM 1138	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #01, (MX.2004.24)	Μικρός συμπαγής δίσκος από μόλυβδο.	Διάμ: 4,55 εκ.
Παρ.ΙΙ/102	HM 1139	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #01, (MX.2004.24)	Δεκατέσσερα επίπεδα φύλλα σιδήρου.	ΜΔιάστ: 9,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/103	HM 1143	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #01, (MX.2004.28)	Ένα μεγάλο φύλλο και πέντε επίπεδα ελάσματα σιδήρου.	MM: 13,7 εκ. ΜΠλ: 9,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/104	HM 1149	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #01	Ένα μεγάλο σιδερένιο έλασμα με ίχνη κάρβουνου.	MM: 9,8 εκ. ΜΠλ: 6 εκ.
Παρ.ΙΙ/105	HM 1151	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #02, (MX.2004.36)	Είκοσι επιμήκη ελάσματα σιδήρου ακανόνιστου σχήματος. Δυο από αυτά στη μια όψη τους έχουν προσκολλημένους λίθους.	ΜΔιάστ: 11,75 εκ.
Παρ.ΙΙ/106	HM 1158α-β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #02, (MX.2004.42)	Τρία επίπεδα ελάσματα σιδήρου, το μεγαλύτερο τετράπλευρο με ίχνη κάρβουνου στη μια πλευρά.	MM: 8,8 εκ. ΜΠλ: 6,4 εκ.
Παρ.ΙΙ/107	HM 1158γ	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #02, (MX.2004.42)	Μικρή μάζα σιδήρου με κοιλότητα στη μια της όψη.	ΜΔιάστ: 2,35 εκ.
Παρ.ΙΙ/108	HM 1173	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #03, (MX.2004.57)	Επίπεδο έλασμα από μόλυβδο με μικρή αναδίπλωση στη μια του γωνία.	ΜΔιάστ: 3,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/109 (εικ. 136)	HM 1166α-β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #03, (MX.2004.50)	Τρία ελάσματα σιδήρου, το ένα καμπύλο και αρκετά μεγάλου μεγέθους.	MM: 11,6 εκ. ΜΠλ: 6,65 εκ.
Παρ.ΙΙ/110	HM 1174	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #03, (MX.2004.58)	Δεκαπέντε επίπεδα φύλλα σιδήρου. Κάποια με ίχνη κάρβουνου.	ΜΔιάστ: 13,6 εκ.
Παρ.ΙΙ/111 (εικ. 135)	HM 1176	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #04	Χάλκινο έλασμα, αναδιπλωμένο, ίσως από αγγείο.	ΜΔιάστ: 3 εκ.
Παρ.ΙΙ/112	HM 1177β-γ	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #04,	Μικρή μάζα σιδήρου και επίμηκες ημικυλινδρικό σιδερένιο έλασμα.	MM: 4,7 εκ. ΜΠλ: 2,9 εκ.

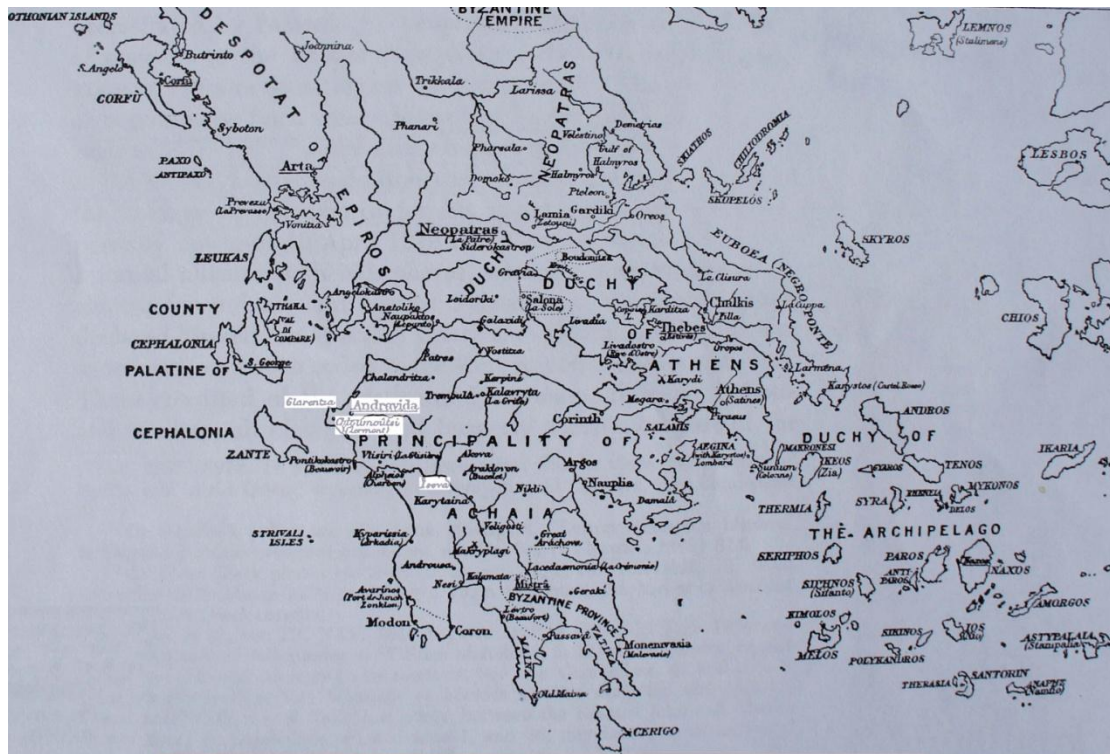
		(MX.2004.61)		
Παρ.ΙΙ/113	HM 1182α-β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 3 #05, (MX.2004.65)	Δυο επίπεδα επιμήκη ελάσματα και μια μάζα σιδήρου.	ΜΔιάστ: 4,9 εκ. ΜΔιάστ μάζας: 2,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/114	HM 1168β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 4 #01, (MX.2004.52)	Δυο επίπεδα ελάσματα σιδήρου ακανόνιστου σχήματος.	ΜΔιάστ: 6,35 εκ.
Παρ.ΙΙ/115	HM 1170	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 4 #01	Εβδομήντα έξι επίπεδα κομμάτια σιδήρου, τετράπλευρα, τραπεζιόσχημα ή και ακανόνιστου σχήματος.	ΜΔιάστ: 9 εκ.
Παρ.ΙΙ/116	HM 1180	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 4 #01, (MX.2004.64)	Δεκαοκτώ κομμάτια σιδήρου, τα περισσότερα επίπεδα. Ένα τουλάχιστον φέρει ίχνη κάρβουνου.	ΜΔιάστ: 7,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/117	HM 1171	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 4 #01, (MX.2004.55)	Τρία ελάσματα από μόλυβδο, ένα επίμηκες τετράπλευρο και δυο επίπεδα αναδιπλωμένα.	ΜΜ: 5,8 εκ. ΜΠλ: 4,9 εκ.
Παρ.ΙΙ/118	HM 1185	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 4 #02, (MX.2004.68)	Δυο ελάσματα από μόλυβδο: ένα μεγάλου μήκους ορθογώνιο, ελαφρά κυρτό κι ένα δεύτερο με αναδίπλωση στο ένα άκρο του.	ΜΔιάστ: 10,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/119	HM 1188	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 4 #03, (MX.2004.71)	Επίμηκες, χάλκινο έλασμα τριγωνικού σχήματος. Όμοιο με το HM 1084δ.	ΜΜ: 3,9 εκ. ΜΠλ: 1,4 εκ.
Παρ.ΙΙ/120	HM 1187γ	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 4 #03, (MX.2004.70)	Έξι μικρά κομμάτια σιδήρου.	
Παρ.ΙΙ/121	HM 1219β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομή 4 #03/#04, (MX.2004.96)	Δυο μικρά ελάσματα σιδήρου.	ΜΔιάστ: 5,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/122 (εικ. 134)	HM 1191α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M1 #01, (MX.2004.74)	Αναδιπλωμένο φύλλο μολύβδου.	ΜΜ: 8,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/123	HM 1191β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M1 #01, (MX.2004.74)	Οκτώ σιδερένια επίπεδα ελάσματα σιδήρου με ίχνη κάρβουνου.	ΜΔιάστ: 9,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/124 (εικ. 134)	HM 1193α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M1 #02, (MX.2004.76)	Μικρό έλασμα από μόλυβδο.	ΜΔιάστ: 4,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/125	HM 1192α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M1 #02, (MX.2004.75)	Τρία μικρά κομμάτια σιδήρου.	ΜΔιάστ: 3,35 εκ.
Παρ.ΙΙ/126	HM 1193β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος,	Πέντε φύλλα σιδήρου με επικαθίσεις.	ΜΔιάστ: 7 εκ.

		M1 #02, (MX.2004.76)		
Παρ.ΙΙ/127 (εικ. 134)	HM 1196α	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M1 #03, (MX.2004.79)	Έλασμα από μόλυβδο, αναδιπλωμένο με ίχνη κάρβουνου στη μια του όψη.	ΜΔιάστ: 7 εκ.
Παρ.ΙΙ/128	HM 1199	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M2 #01, (MX.2004.82)	Τετράπλευρο, αναδιπλωμένο έλασμα χαλκού. Στη μια του όψη φέρει ίχνη κάρβουνου.	ΜΜ: 3 εκ. ΜΠλ: 2,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/129	HM 1205	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M2 #01, (MX.2004.85)	Δυο ελάσματα από μόλυβδο, το ένα αναδιπλωμένο. Στη μια όψη διατηρούν ίχνη κάρβουνου.	ΜΜ: 12,3 εκ. ΜΠλ: 7 εκ. ΜΜ: 5,6 εκ. ΜΠλ: 1,3 εκ.
Παρ.ΙΙ/130	HM 1204	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M2 #01, (MX.2004.84)	Οκτώ επιμήκη ελάσματα σιδήρου με πολλές επικαθίσεις.	ΜΔιάστ: 8 εκ.
Παρ.ΙΙ/131 (εικ. 135)	HM 1208	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M2 #02, (MX.2004.87)	Χάλκινο έλασμα, επίμηκες με καμπυλόσχημες ακμές και με ημικυκλική εγκοπή στο ένα άκρο του.	ΜΜ: 3,1 εκ. ΜΠλ: 2,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/132	HM 1211	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M2 #02, (MX.2004.90)	Δώδεκα κομμάτια σιδήρου. Κάποια φέρουν ίχνη κάρβουνου.	ΜΔιάστ: 11,5 εκ.
Παρ.ΙΙ/133	HM 1212β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M2 #02, (MX.2004.91)	Μάζα σιδήρου.	ΜΔιάστ: 3 εκ.
Παρ.ΙΙ/134 (εικ. 136)	HM 1215	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M2 #03	Επίμηκες σιδερένιο στέλεχος ορθογώνιας διατομής με δισκοειδή απόληξη.	ΜΜ: 10,8 εκ. ΜΠλ: 5 εκ. ΜΠχ: 2,1 εκ.
Παρ.ΙΙ/135 (εικ. 136)	HM 1216α-β	Χλεμούτσι 2004, Εσωτερικός Περιβόλος, M2 #03, (MX.2004.94)	Δυο κομμάτια σιδήρου, το ένα επίπεδο με ίχνη κάρβουνου.	ΜΔιάστ: 6,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/136	HM 1276	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομές 1-3, (MX.2006.2)	Εικοσιένα μικρά ελάσματα σιδήρου, ακανόνιστου σχήματος.	ΜΜ: 5,4 εκ. ΜΠλ: 4,8 εκ.
Παρ.ΙΙ/137	HM 1279	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομές 1-3, (MX.2006.2)	Δώδεκα μικρά κομμάτια ακατέργαστου σιδήρου.	ΜΔιάστ: 1,7 εκ. ΜΠχ: 1 εκ.
Παρ.ΙΙ/138	HM 1307α	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομές 1-3, (MX.2006.9)	Είκοσι τρία σιδερένια ελάσματα διαφόρων διαστάσεων.	ΜΜ: 7 εκ.
Παρ.ΙΙ/139	HM 1309β	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομές 1-4, (MX.2006.12α)	Είκοσι τρία σιδερένια ελάσματα διαφόρων διαστάσεων.	ΜΜ: 8,2 εκ.
Παρ.ΙΙ/140	HM 1323β	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομές 1-4, (MX.2006.26)	Δυο συνανήκοντα ελάσματα από μόλυβδο ακανόνιστου σχήματος.	ΜΜ: 6,2 εκ. ΜΠλ: 2,8 εκ.

Παρ.Π/141	HM 1312ε	Χλεμούτσι 2006, Εσωτερικός Περιβόλος, Τομές 1-4, (MX.2006.15)	Δεκαπέντε επίπεδα σιδερένια ελάσματα μικρών διαστάσεων.	MM: 5 εκ.
Παρ.Π/142	HM 1063	Καθολική Γαστούνης, Περιβόλος ΝΔ ναού, Τομή α #03 (OM 4)	Μικρό χάλκινο έλασμα.	ΜΔιάστ: 1,8 εκ.
Παρ.Π/143	HM 1360	Φραγκαβίλλα 2006, Τομή 4	Μάζα σιδήρου.	MM: 2 εκ. ΜΠλ: 1,5 εκ.
Παρ.Π/144	HM 1348	Φραγκαβίλλα 2006, Τομή 5 #06	Μάζα σιδήρου.	MM: 2 εκ.
Παρ.Π/145	HM 1359	Φραγκαβίλλα 2006, Τομή 5 #07	Μάζα σιδήρου.	MM: 3,7 εκ. ΜΠλ: 2,4 εκ.
Παρ.Π/146	HM 1361	Φραγκαβίλλα 2006, Τομή 6 #06	Μάζα σιδήρου.	MM: 3 εκ. ΜΠλ: 1,7 εκ.

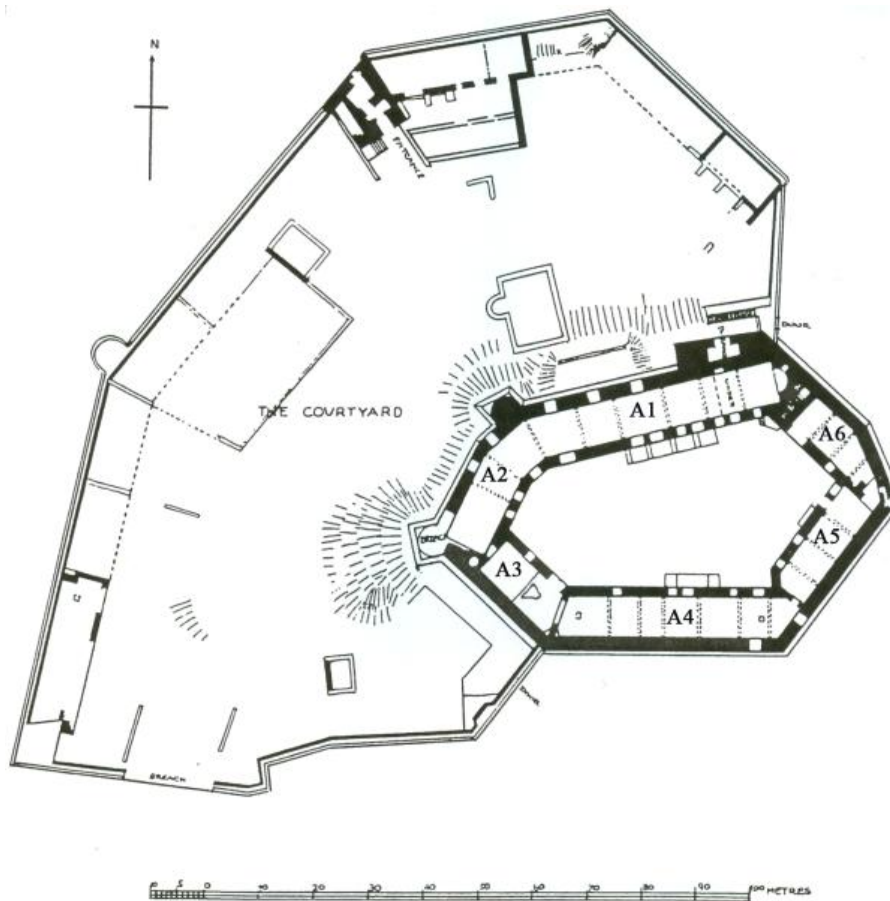
EIKONEΣ

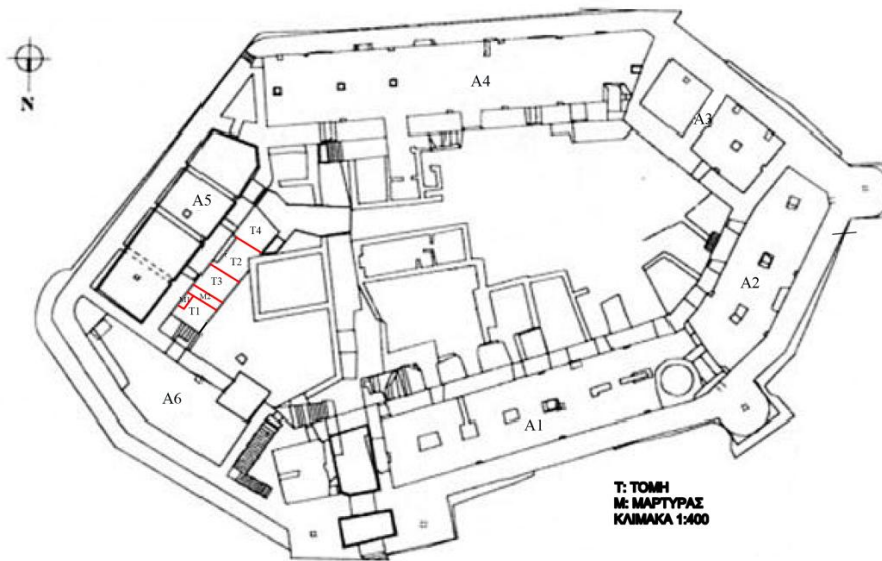
1. Το πριγκιπάτο της Αχαΐας και τα γειτονικά κρατικά μορφώματα.
(Geanakoplos, Michael Palaeologus, 327)

2. Χλεμούτσι, άποψη από νοτιοδυτικά.

3. Χλεμούτσι, κάτοψη του κάστρου.
(υπόβαθρο: Bon, *Morée franque*, πίν. 33)

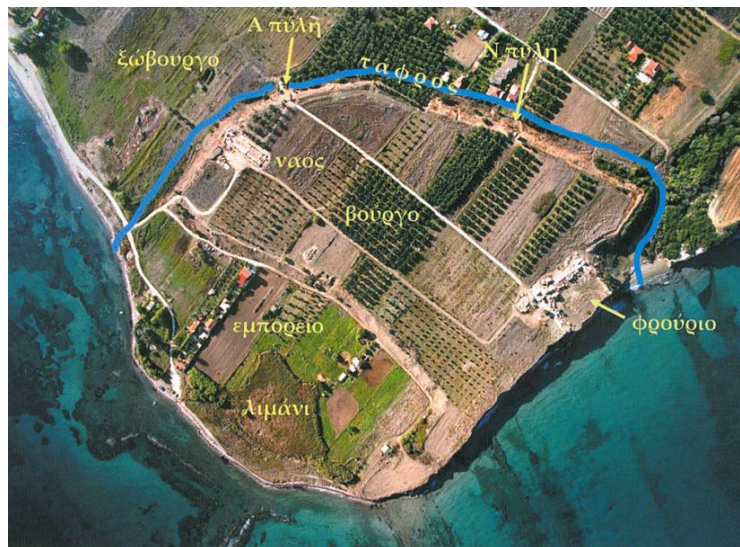
4. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, οι τομές 1-4.
(υπόβαθρο: Skartsis, *Chlemoutsi Castle*, εικ. 33)

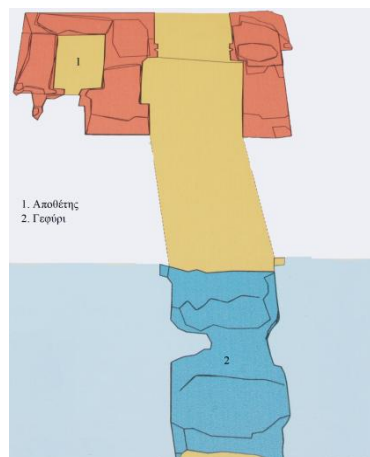
5. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, κτήριο A5 (Μουσείο).

6. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος. Ο χώρος της ανασκαφής των τομών 1-4 εξωτερικά του κτηρίου A5 (Μουσείο).

7. Γλαρέντζα, αεροφωτογραφία.
(Αθανασούλης – Ράλλη επιμ., *Γλαρέντζα*, 27)

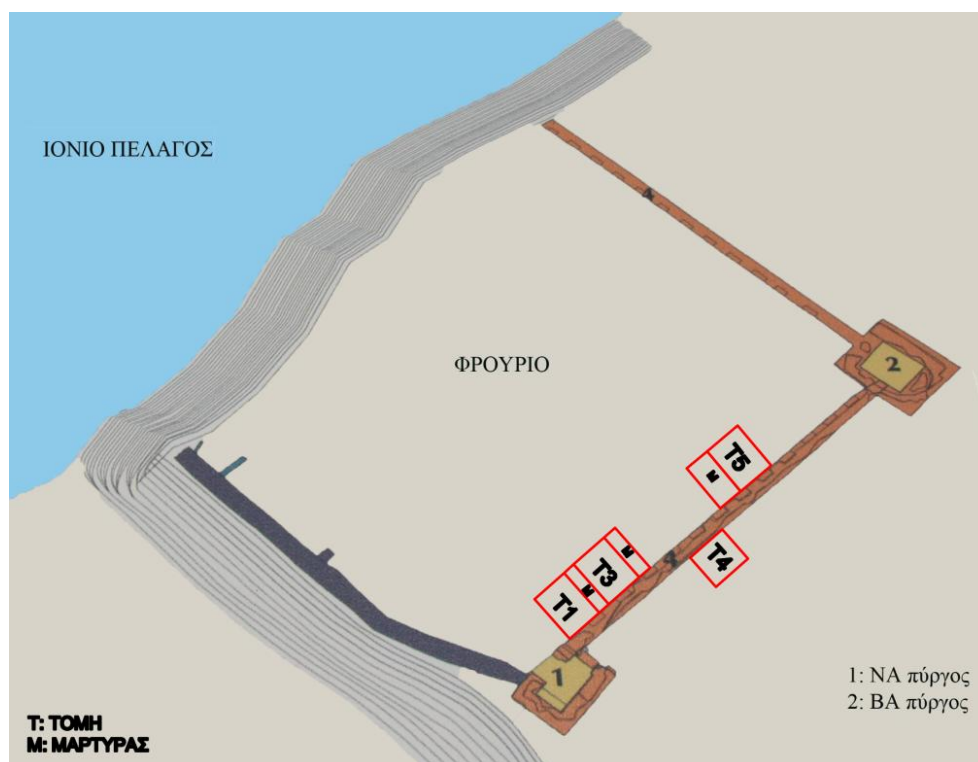
8. Γλαρέντζα, η ανατολική πύλη με το χώρο του αποθέτη και το γεφύρι.
(υπόβαθρο: 6^η ΕΒΑ)

9. Γλαρέντζα, η νότια πύλη.
(Bon, *Morée franque*, πίν. 24a)

10. Γλαρέντζα, εσωτερικός περίβολος.
(Γεωργοπούλου-Βέρρα – Αθανασούλης, «Σχετικά με το Πριγκιπάτο της Αχαΐας»,
168)

11. Γλαρέντζα, σκαρίφημα του εσωτερικού περιβόλου με τις ανασκαφικές τομές.
(υπόβαθρο: 6^η ΕΒΑ)

12. Γλαρέντζα, εσωτερικός περίβολος. Τμήματα των φραγκικών κτισμάτων που αποκαλύφθηκαν κατά την ανασκαφή των τομών 1, 3 και 5. (6^η ΕΒΑ)

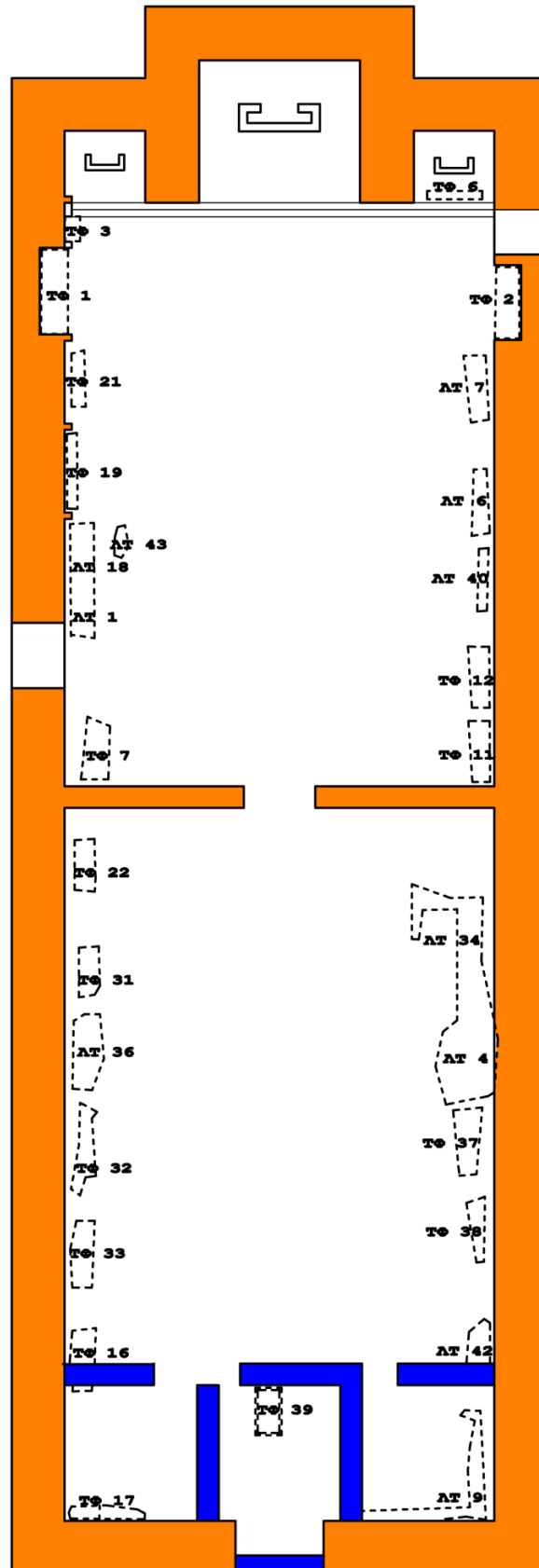

α.

β.

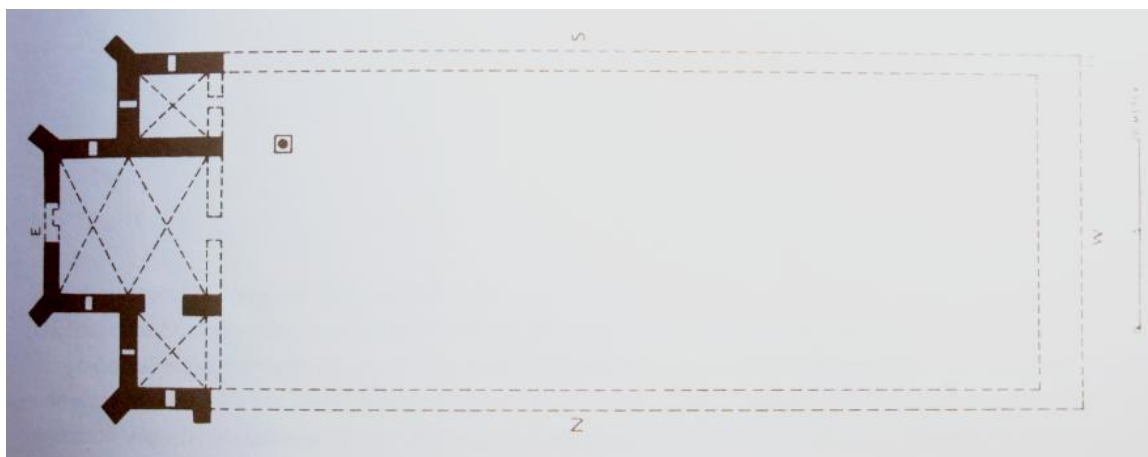
13. α. Γλαρέντζα, ο ναός του Αγίου Φραγκίσκου με τα ανεσκαμμένα ταφικά σύνολα, β. η ανασκαφή των τάφων 1 και 3. (Αθανασούλης – Ράλλη επιμ., *Γλαρέντζα*, 36-37, 40 αντίστοιχα)

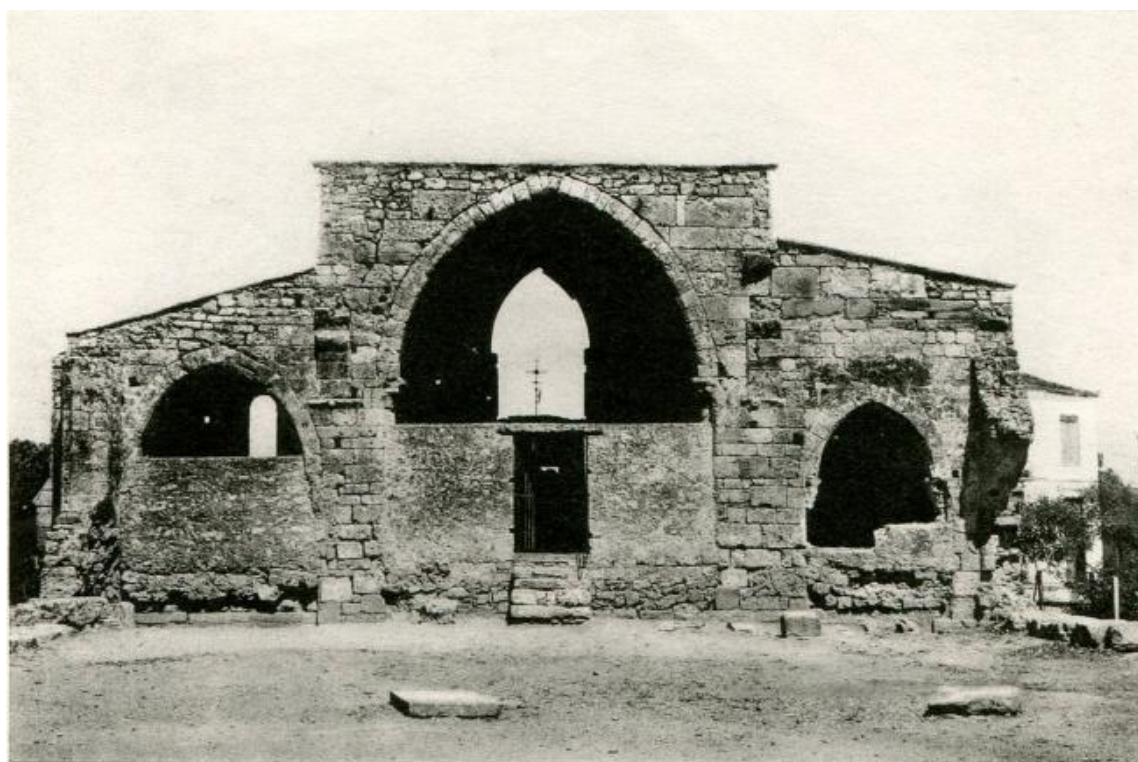
ΤΦ: Τάφος ΛΦ: Λάκκος Ταφής
Κλίμακα 1:150

14. Γλαρέντζα, ναός, ταφικά σύνολα με μεταλλικά αντικείμενα.
(υπόβαθρο: 6^η ΕΒΑ)

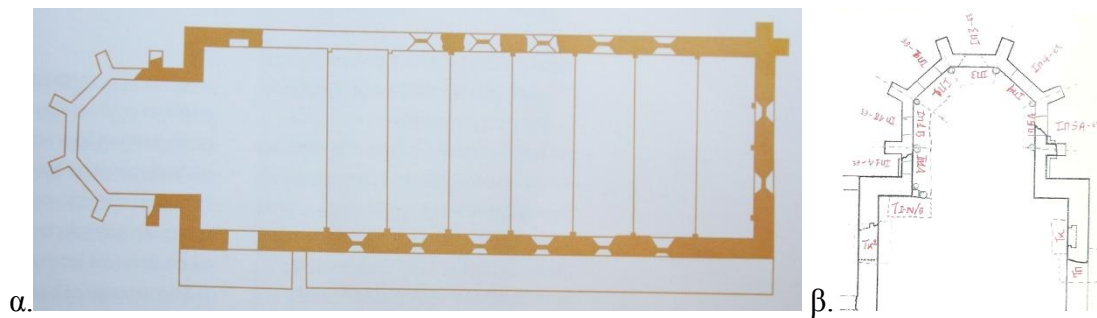

15. Αγία Σοφία Ανδραβίδας, κάτοψη.
(Saragoza Catalan επιμ., *Μεσογειακή γοθτική αρχιτεκτονική*, 92)

16. Αγία Σοφία Ανδραβίδας, ο χώρος του ιερού.
(Bon, *Morée franque*, πίν.14a)

17. Τσοβα, ναός Παναγίας: α. κάτοψη,
β. σκαρίφημα των ανασκαφικών τομών της αγίδας.
(α. Saragoza Catalan επιμ., *Μεσογειακή γοθτική αρχιτεκτονική*, 102,
β. 6^η ΕΒΑ)

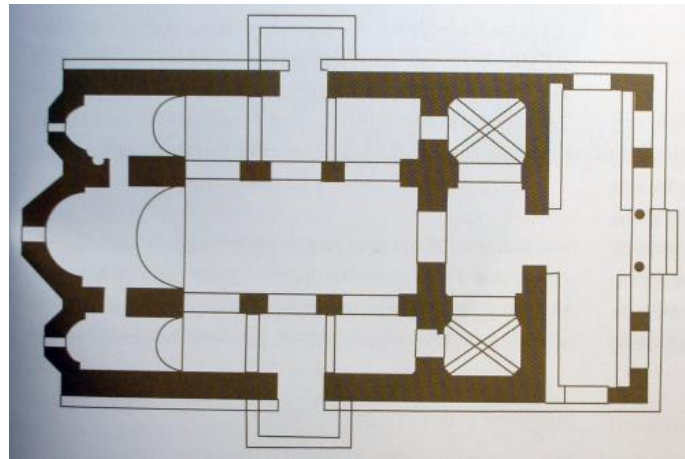
18. Τσοβα, ναός Παναγίας, άποψη από βορειοδυτικά.
(Bon, *Morée franque*, πίν.56b)

19. Τσοβα, ναός Αγίου Νικολάου, άποψη από νότια.
Στο βάθος διακρίνεται ο ναός της Παναγίας.
(Bon, *Morée franque*, πίν. 56a)

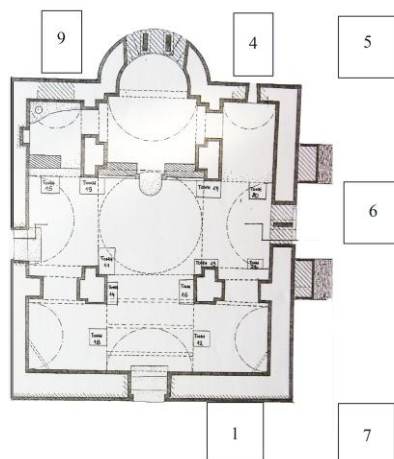
20. Μονή Βλαχέρνας, Κυλλήνη, άποψη από νότια.
(Bon, *Morée franque*, πίν. 27a)

21. Μονή Βλαχέρνας, Κυλλήνη, κάτοψη.
(Saragoza Catalan επιμ., *Μεσογειακή γοθική αρχιτεκτονική*, 98)

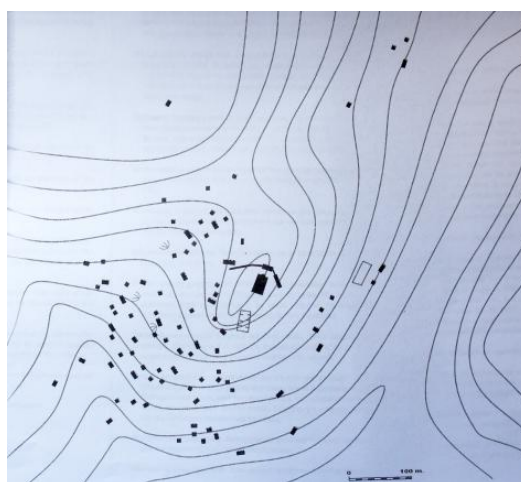
22. Παναγία Καθολική Γαστούνης, άποψη από νοτιοανατολικά.
(Αθανασούλης, «Αναχρονολόγηση», εικ. 1)

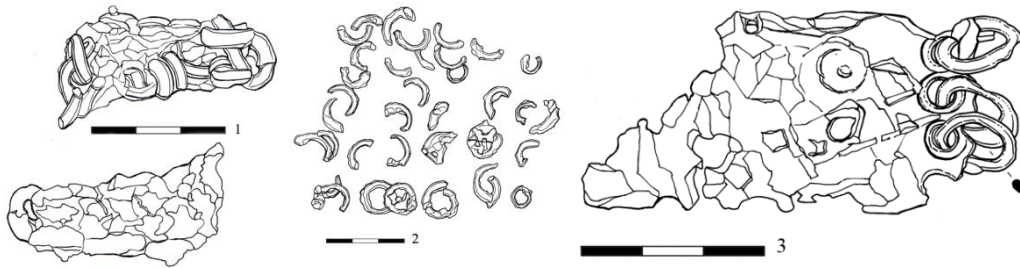
23. Μονή Φραγκαβίλλας, κάτοψη καθολικού και τομές στον περίβολό του.
(υπόβαθρο: 6^η ΕΒΑ)

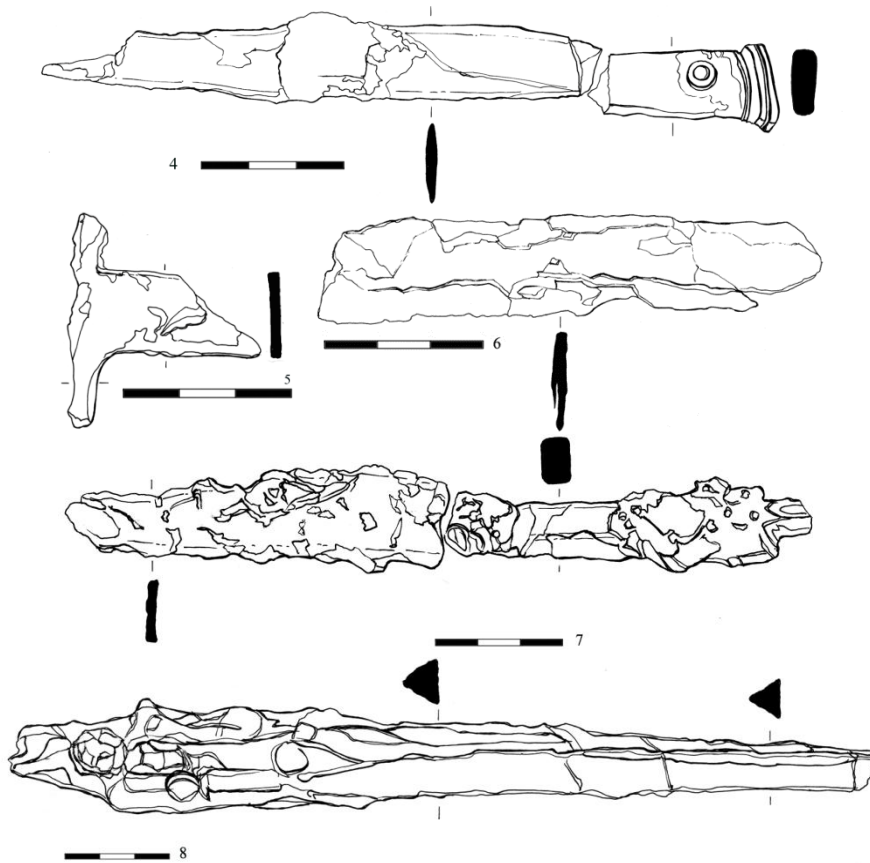
24. Άγιος Νικόλαος Τριάντα, άποψη από ανατολικά.
(Athanasoulis – Baker, 'The coins', πίν. 35)

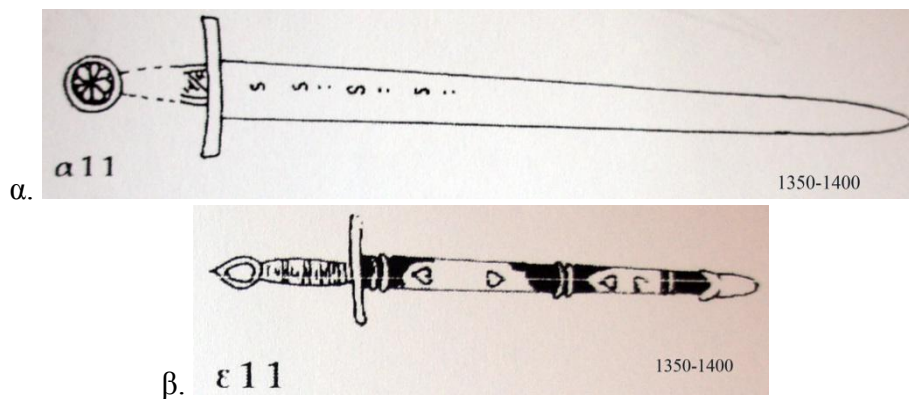
25. Κάστρο Οχιάς ή Ωριάς.
(Cooper κ.ά., *Houses*, 117)

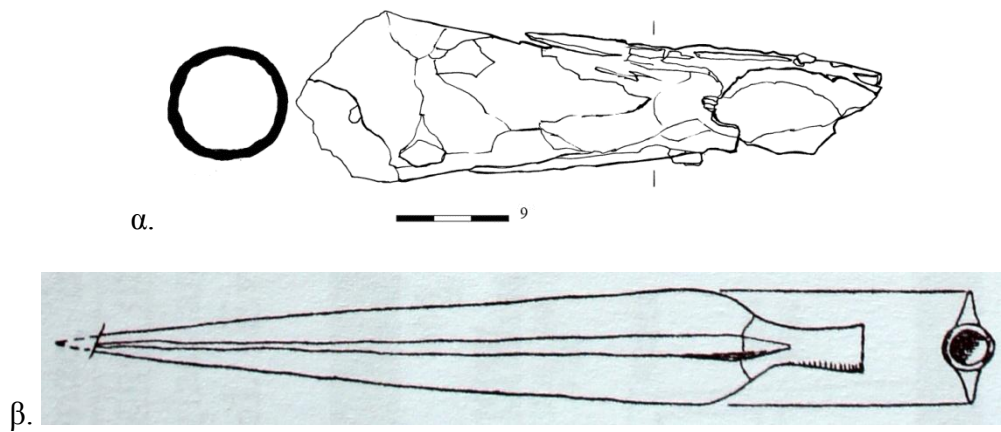
26. Στοιχεία θωράκισης (α/κ: 1-3).

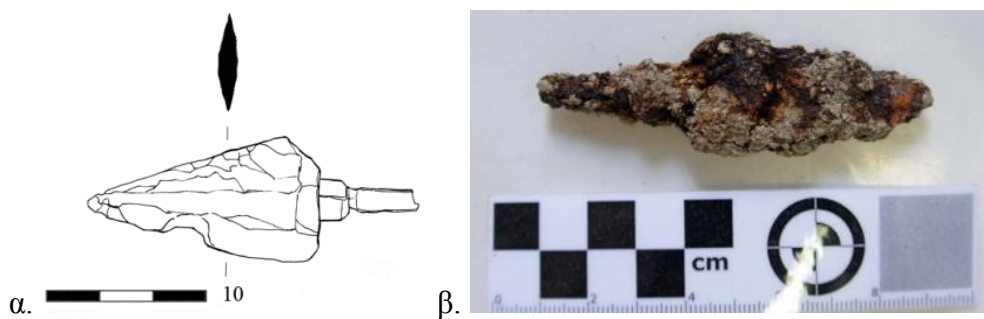
27. Ξίφη (α/κ: 4-6) και εγχειρίδια (α/κ: 7-8).

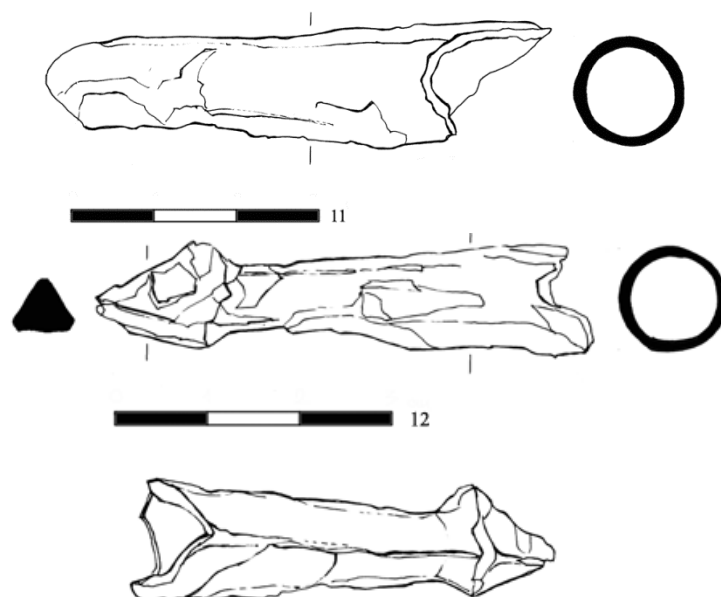
28. Δείγματα προφυλακτῆρων ὁμοίων με τον α/κ: 5.
(Babuín, *Όπλα*, 78.α11, 84.ε11)

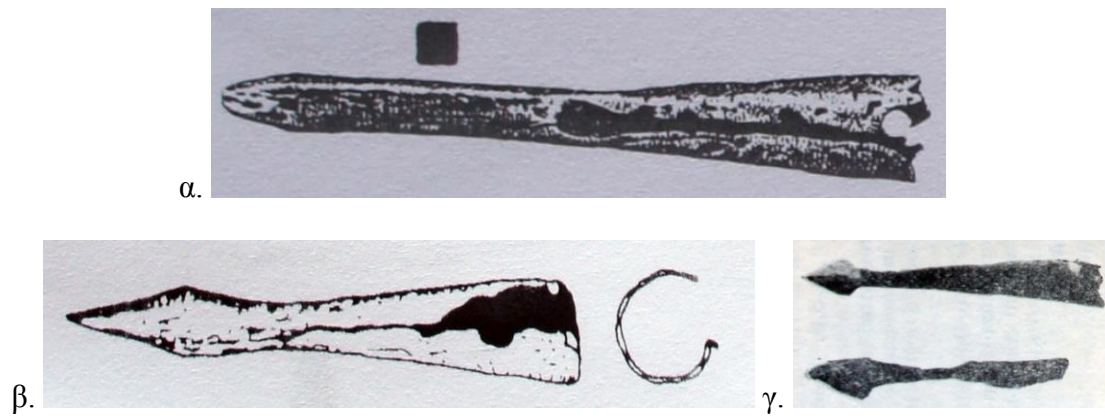
29. Αιχμές λογχών: α. Χλεμούτσι, 13^{ος} αι. (α/κ: 9), β. 'Atlit, στάβλοι, 1217-1291. (β. Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 50 εικ. 15.1)

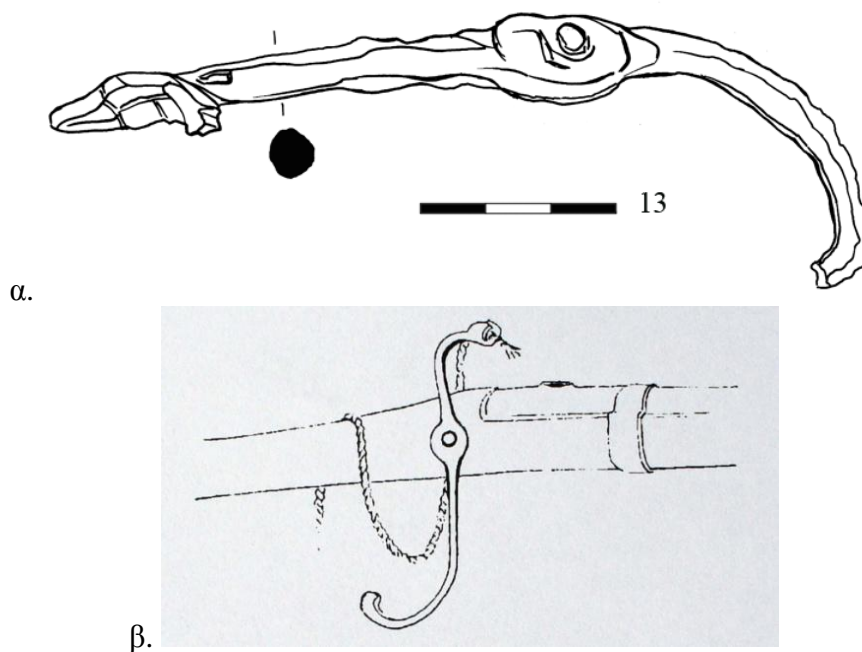
30. Αιχμές βελών: α. Χλεμούτσι, 13^{ος} αι. (α/κ: 10), β. Ρόδος, μεσαιωνική πόλη, πλατεία Αθηνάς, οικία Κωνσταντινίδη, 12^{ος} – αρχές 13^{ου} αιώνα, αδημοσίευτη.

31. Αιχμές βελών βαλλιστρίδας (α/κ: 11-12).

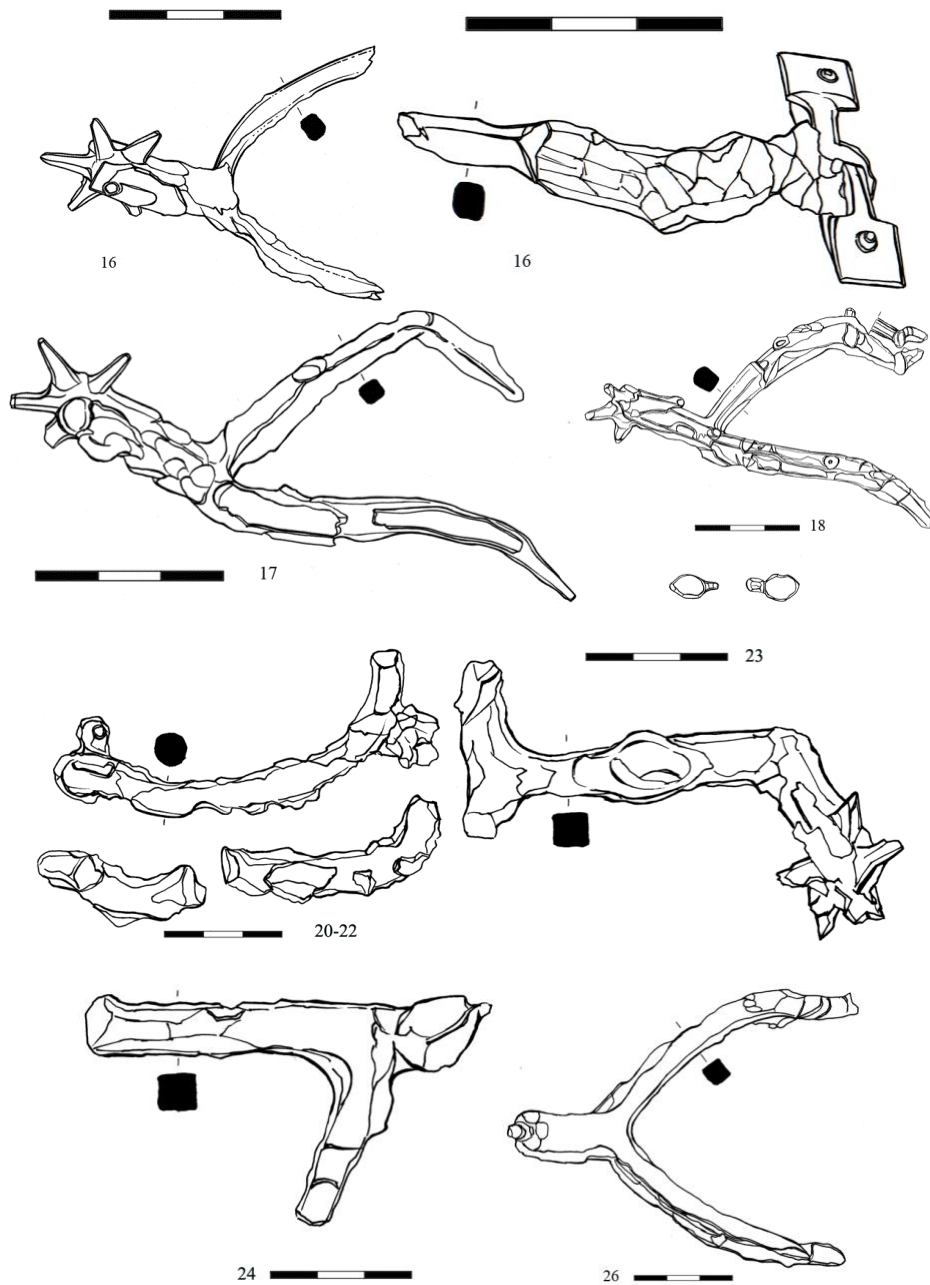
32. Αιχμές βελών βαλλιστρίδας: α. Σερβία, κάστρο Ras, μέσα 12^{ου} – πρώτο τρίτο 13^{ου} αιώνα, β. Σερβία, Stalać, 1370-1413, γ. Ρουμανία, Păcuiul lui Soare, 13^{ου} – 15^{ου} αι. (α. Πορονιέ, *Ras*, 256 εικ. 217.10, β. Μινιέ – Βουκάνιν, *Stalać*, 116 εικ. 73.2, γ. Διάκου – Βαράσκι, *Păcuiul lui Soare*, 141 εικ. 105.2-3)

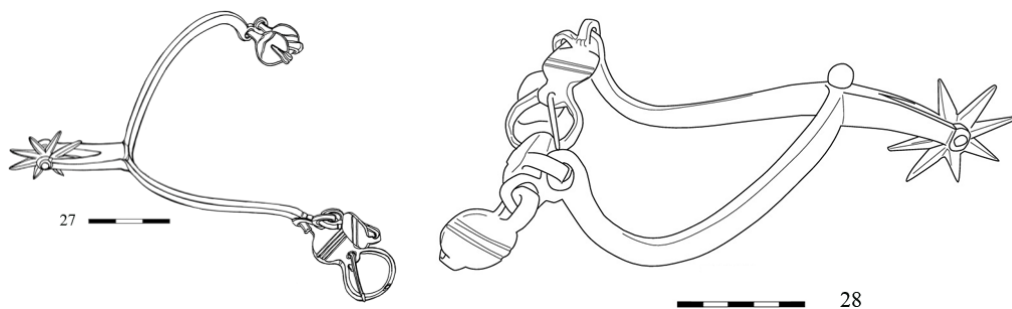
33. α. Κόκορας πυροβόλου όπλου, Γλαρέντζα, ναός, δεύτερο μισό 15^{ου} αιώνα (α/κ: 13), β. παράδειγμα χρήσης πρώιμου κόκορα, 1450 π. (β. Oakeshott, *European Weapons*, 33 εικ. 1)

34. Βλήματα πυροβόλων όπλων, Βουλγαρία, Τίρνοβο, 14^{ου} αι. (Nikolova, 'Carevec', 296 εικ. 107)

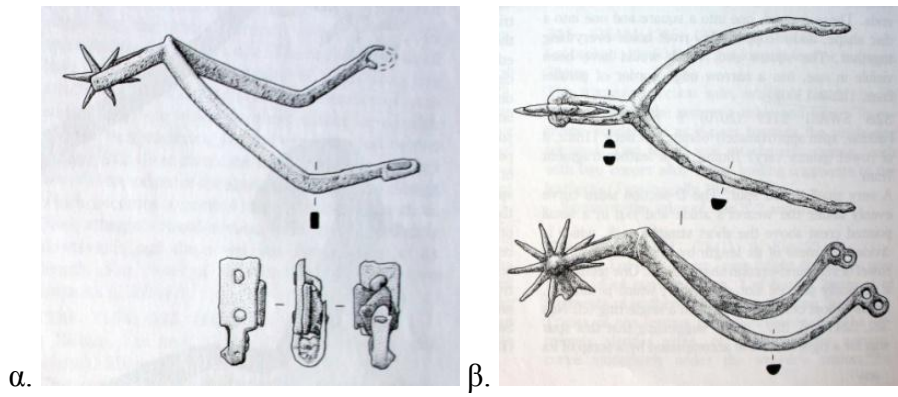

35. Σιδερένια σπιρούνια και τμήματα σπιρουνιών από ταφές στον καθεδρικό της Γλαρέντζας (α/κ: 16-18, 20-24, 26).

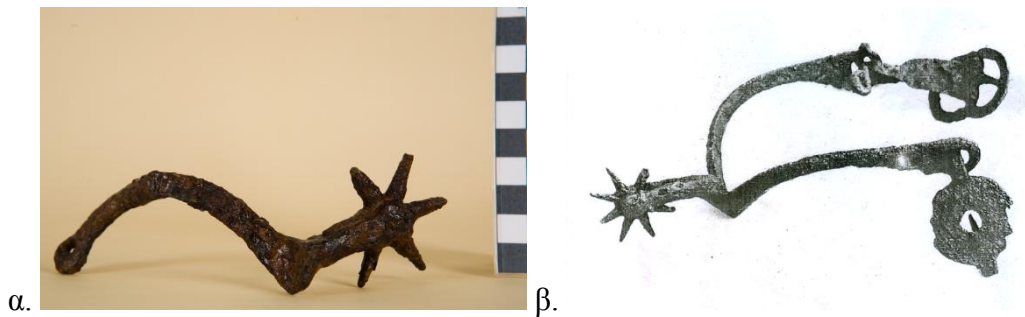

36. Ζεύγος χάλκινων σπιρουνιών από τον τάφο 12 του καθεδρικού της Γλαρέντζας (α/κ: 27-28).

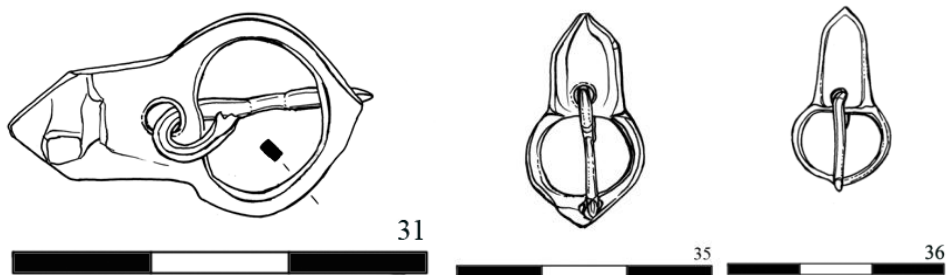

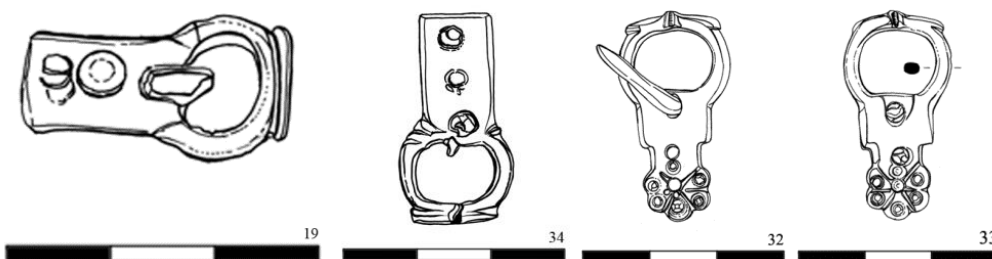
37. Διο τύποι σπιουνιών με αγκαθωτό τροχό με βάση τις απολήξεις των στελεχών τους: α. Λονδίνο, 1270-1350 π., β. Λονδίνο, 1330-1400 π. (Ellis, 'Spurs', 135 αρ. 324, 138 αρ. 333 αντίστοιχα)

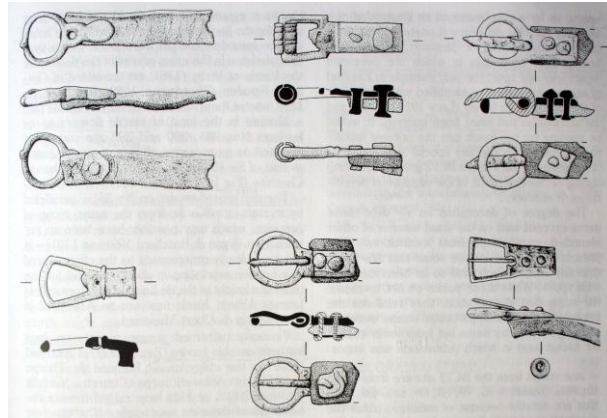
38. Σπιουνία: α. Ακραιφνιο Βοιωτίας, τέλη 13^{ου} αι., β. μονή Αγίου Γεωργίου Βρανοκάστρου, 13^{ου} – μέσα 14^{ου} αι. (α. Αρχείο Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών, β. Ζήκος - Μπακιρτζής, «Μονή Βρανοκάστρου», εικ. 14)

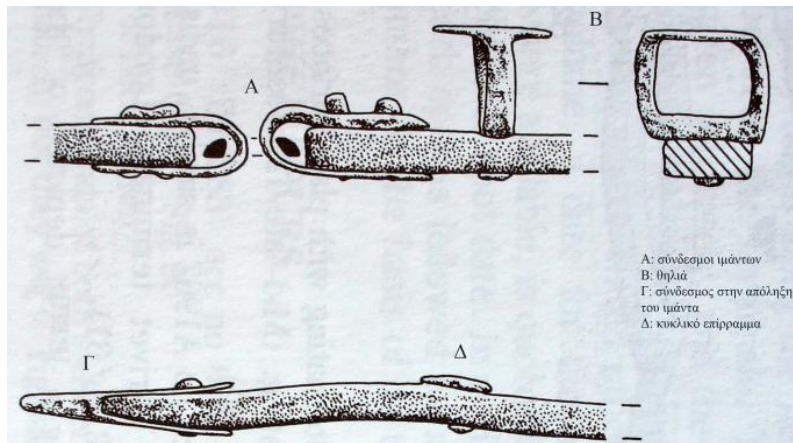
39. Πόρπες σπιουνιών με λοξότμητο στέλεχος προσήλωσης (α/κ: 31, 35-36).

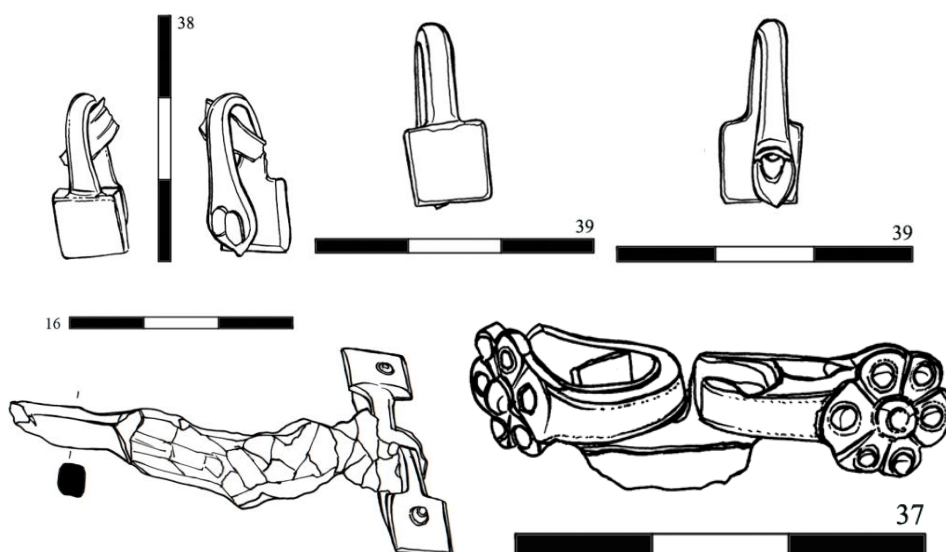
40. Πόρπες σπιουνιών με επίμηκες στέλεχος προσήλωσης (α/κ: 19, 32-34).

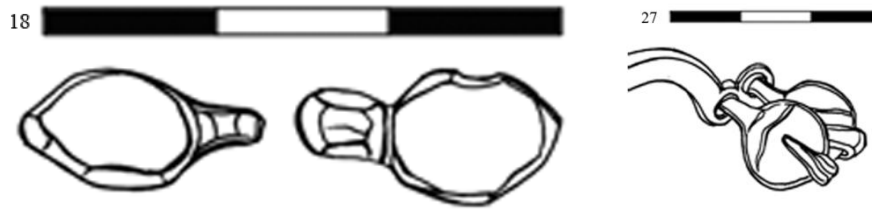
41. Πόρπες σπιρουνιών, Λονδίνο, 1270-1380 π.
(Ellis, 'Spurs', 151 εικ. 109)

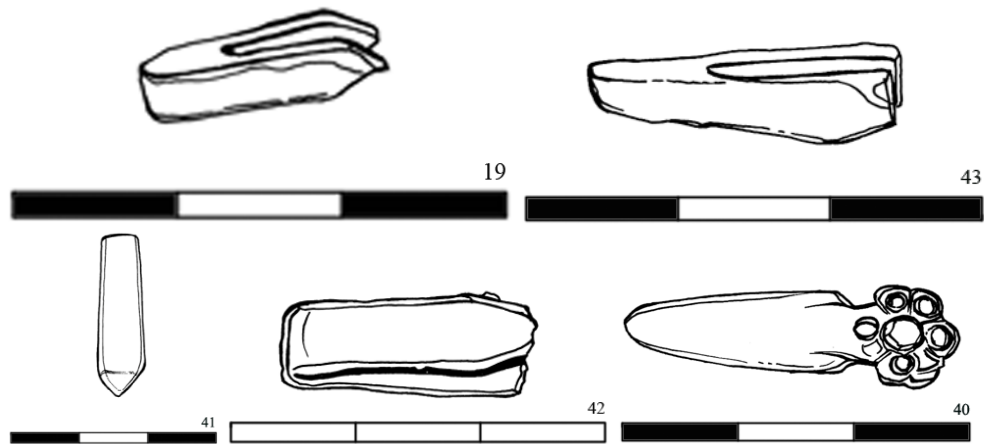
42. Μεταλλικά εξαρτήματα μάντα σπιρουνιών, Λονδίνο, 1330-1380 π.
(Ellis, 'Spurs', 132 εικ. 91)

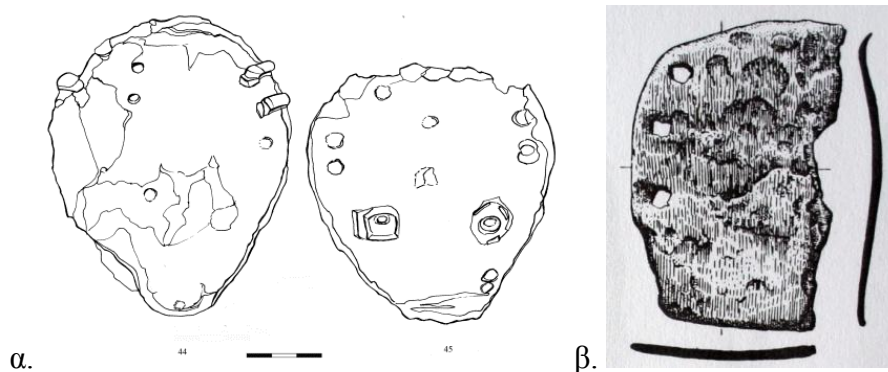
43. Σύνδεσμοι σπιρουνιών από αναδιπλωμένο έλασμα που συγκρατείται με
συμφυές (α/κ: 38-39) ή επίθετο καρφίδιο (α/κ: 16, 37).

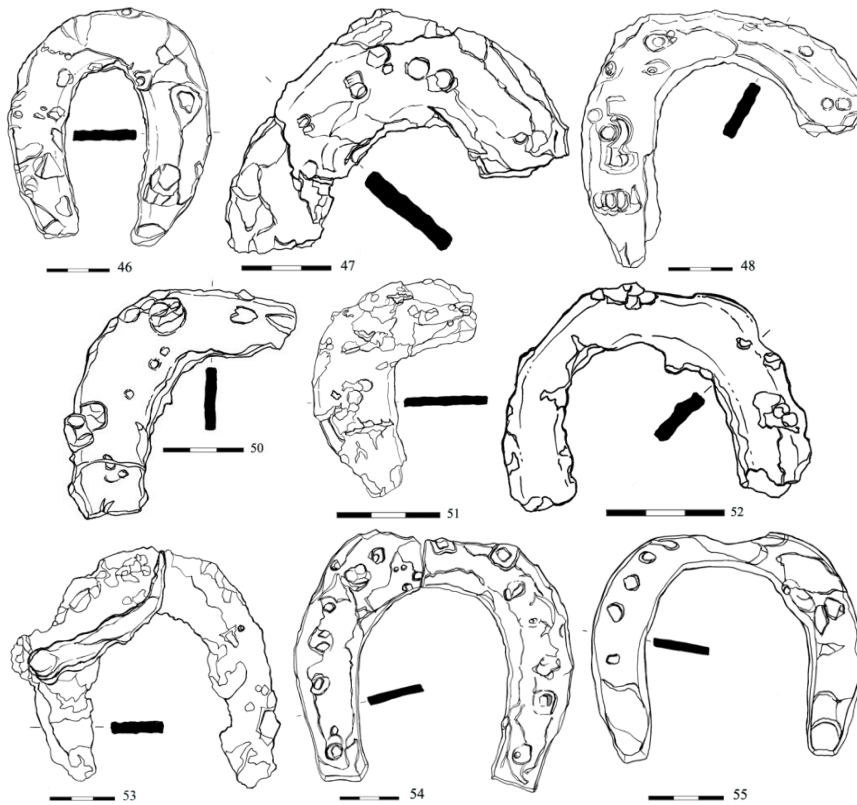
44. Αγκιστροειδείς σύνδεσμοι σπιρουνιών (α/κ: 18, 27).

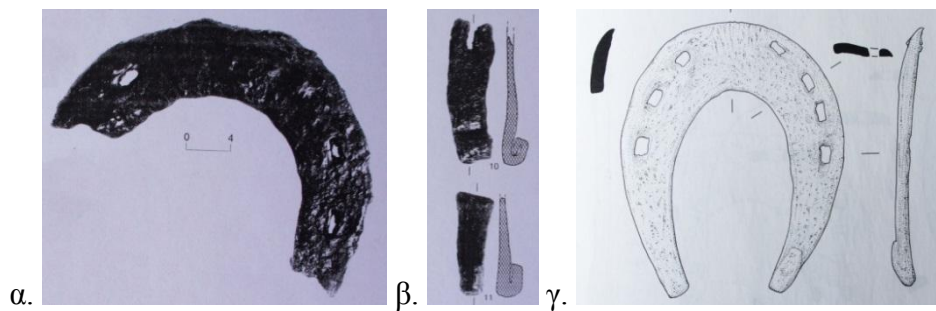
45. Σύνδεσμοι που τοποθετούνταν στην απόληξη του μάντα σπιρουνιών (α/κ: 19, 40-43).

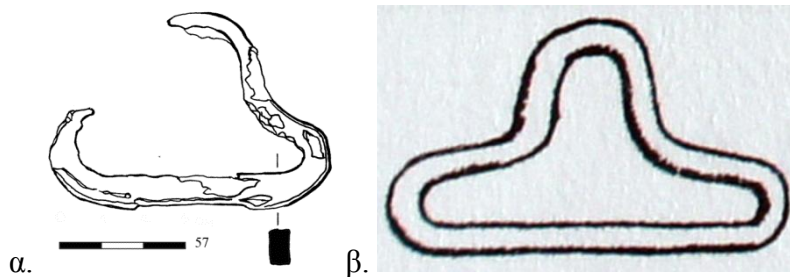
46. Πέταλα ημίονου: α. Ανδραβίδα, Αγία Σοφία, φραγκικής περιόδου (α/κ: 44-45), β. Σερβία, κάστρο Ras, μέσα 12^{ου} – πρώτο τρίτο 13^{ου} αιώνα, γ. Θεσσαλονίκη, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, χ.χ. (β. Ρορονιέ, *Ras*, 260 εικ. 223.2, γ. Αρχείο Gentzo Banev)

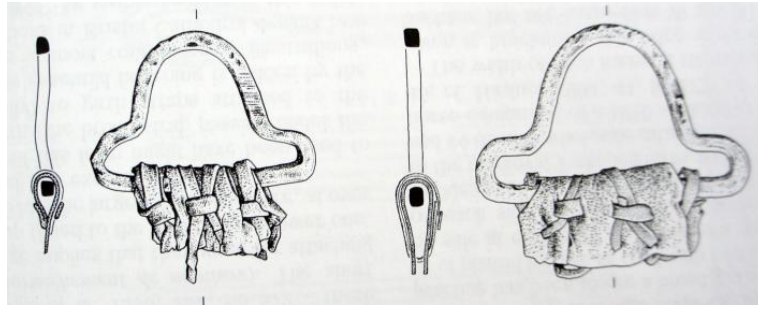
47. Πέταλα αλόγων (α/κ: 46-48, 50-55).

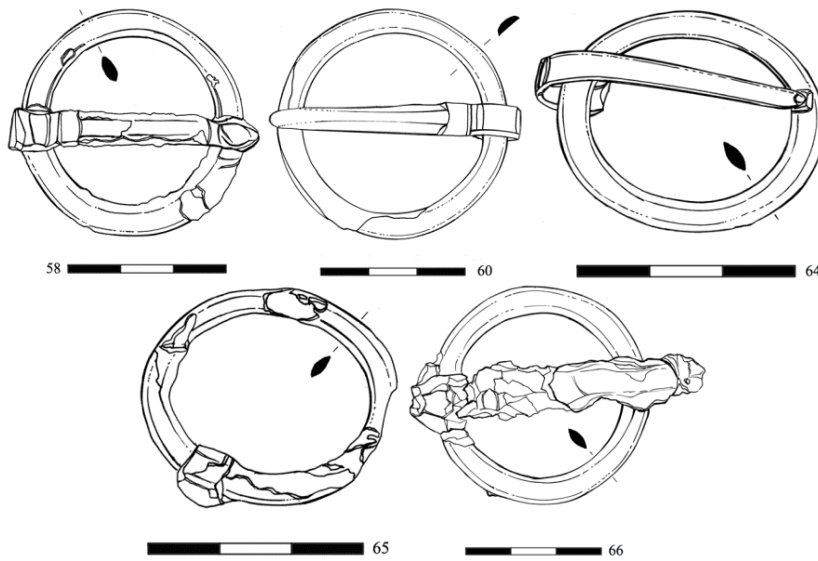
48. Πέταλα και απολήξεις στελεχών: α-β. Παλαιστίνη, Horbat Bet Zeneta, 13^{ος} αι., γ. Λονδίνο, 1270-1350 π.
(α-β. Rosen, 'Horbat Bet Zeneta', 100 εικ. 30.10-11,
γ. Clark, 'Horseshoes', εικ. 85 αρ. 172)

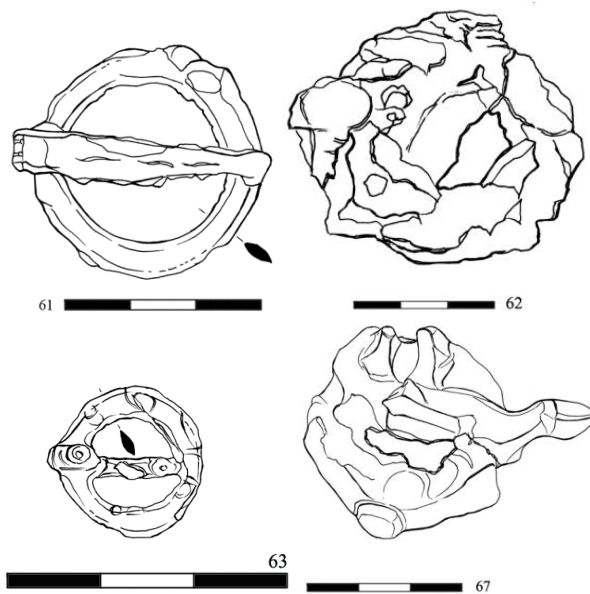
49. Σύνδεσμοι χαλινών: α. Χλεμούτσι, φραγκικής περιόδου (α/κ: 57),
β. 'Atlit, στάβλοι, 1217-1291.
(β. Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 50 εικ. 15.18)

50. Τρόπος χρήσης συνδέσμων χαλινού, Λονδίνο, 1270-1380 π.
(Clark – Egan – Griffiths, 'Harness fittings', 61 αρ. 49-50, εικ. 45)

51. Χάλκινες κυκλικές πόρπες (α/κ: 58, 60, 64-66).

52. Σιδερένιες κυκλικές πόρπες (α/κ: 61-63, 67).

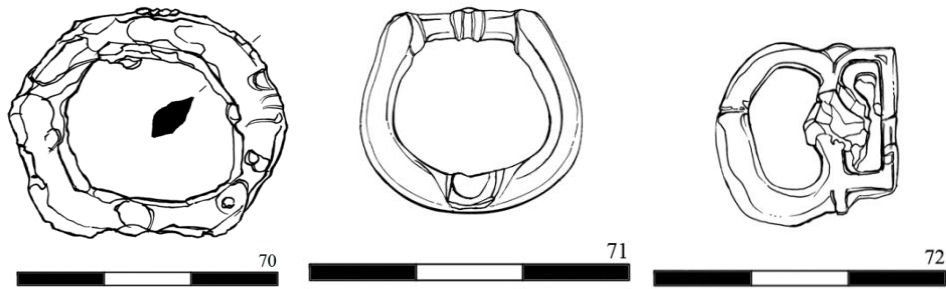
53. Χάλκινη πόρπη με διακοσμημένο γλωσσίδι, Θήβα, φραγκοκρατία.
(Αδημοσίευτη, αρ. ευρ. 23^{ης} ΕΒΑ: 5132)

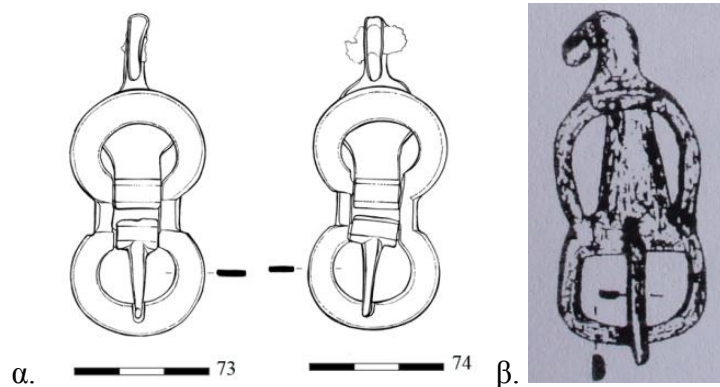
54. Κόρινθος, φραγκικό νεκροταφείο ΝΑ του Ναού Ε. Νεκρός με δυο σιδερένιες κυκλικές πόρπες στη λεκάνη και προστασία της κεφαλής με κεράμους.
(Barnes, 'Dead', 437 εικ. 26.2)

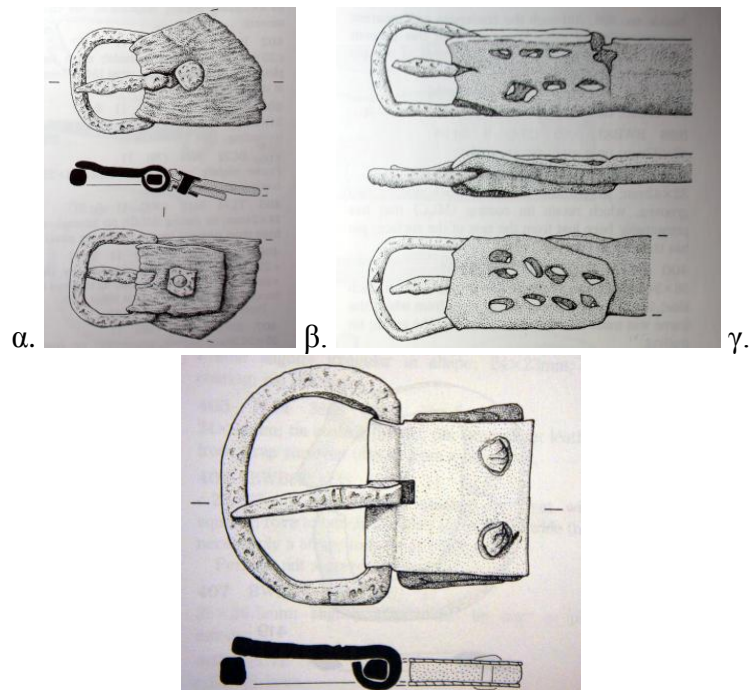
55. Σιδερένιες τετράπλευρες πόρπες (α/κ: 68-69).

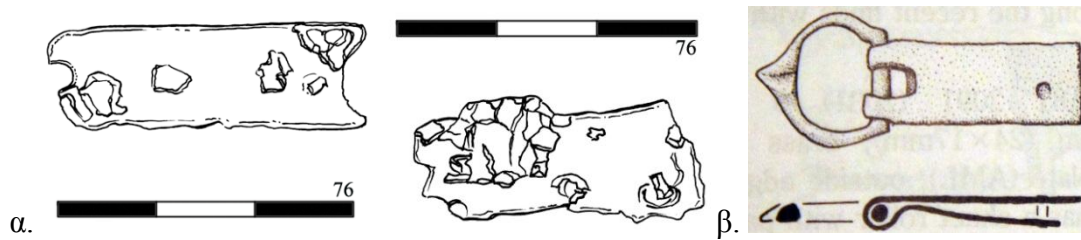
56. Πόρπες σχήματος «D» (α/κ: 70-72).

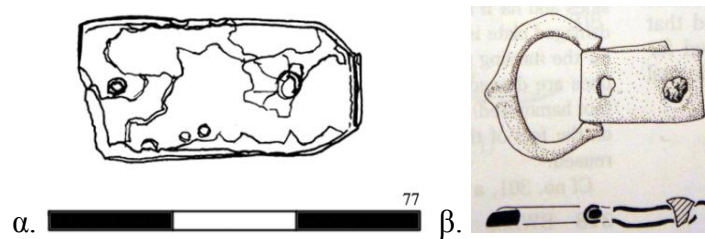
57. Οκτόσχημες πόρπες: α. Γλαρέντζα, ναός, τέλη 13^{ου} - 14^{ου} αι. (α/κ: 73-74),
β. Σερβία, Stalać, 1370-1413.
(β. Minić – Vukadin, *Stalać*, 124 εικ. 78.7)

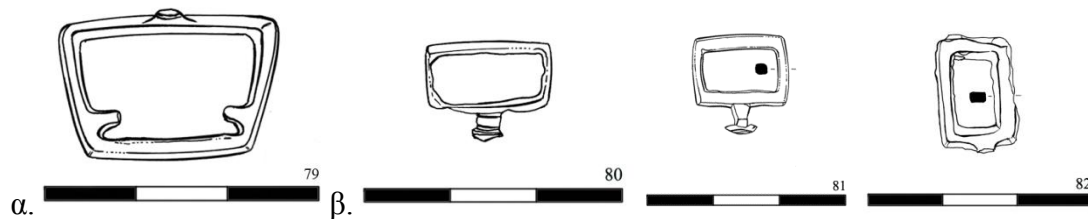
58. Τρόποι στερέωσης του ιμάντα στο πλαίσιο της πόρπης: α. εκατέρωθεν του γλωσσιδίου, β. μέσω του γλωσσιδίου, γ. με ένθετο μεταλλικό πλακίδιο, Λονδίνο, 1270-1400 π.
(Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, εικ. 57, 59, αρ. 406, 402, 422 αντίστοιχα)

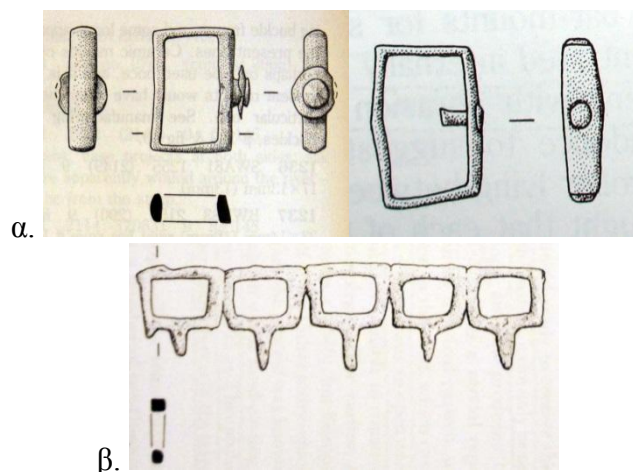
59. Εξαρτήματα πορπών με εγκοπή για τη διέλευση του γλωσσιδίου:
 α. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, τέλη 13^{ου} – μέσα 14^{ου} αιώνα (α/κ: 76),
 β. Λονδίνο, 1350-1400 π.
 (β. Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 74 αρ. 308, εικ. 45)

60. Εξαρτήματα πορπών με οπή για τη διέλευση του γλωσσιδίου: α. Γλαρέντζα, εσωτερικός περίβολος, 14^{ος} – πρώτο τρίτο 15^{ου} αιώνα (α/κ: 77),
 β. Λονδίνο, 1350-1400 π.
 (β. Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 74 αρ. 310, εικ. 45)

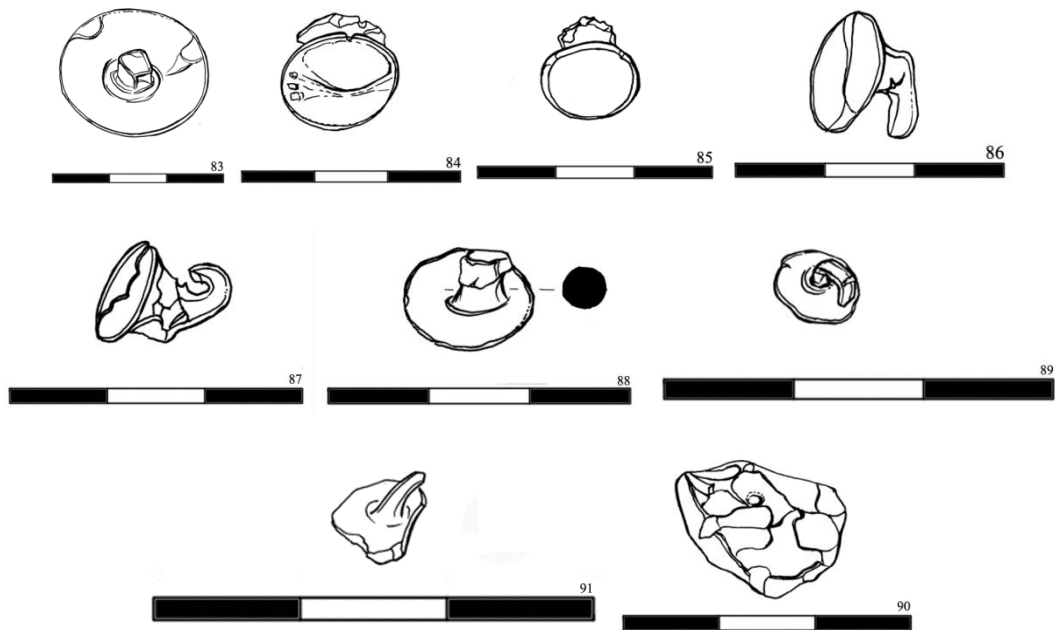

61. Θηλιές (α/κ: 79-82).

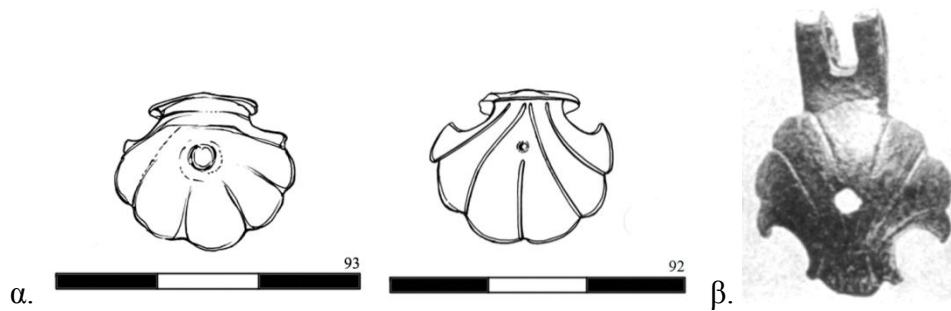

62. Λονδίνο, 1270-1350 π.: α. τρόποι στερέωσης θηλιάς,
 β. μαζική παραγωγή τετράπλευρων θηλιών.
 (α. Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 232 αρ. 1237, 1250 εικ. 147,
 β. Blair - Blair, 'Copper Alloys', 86 εικ. 44b,)

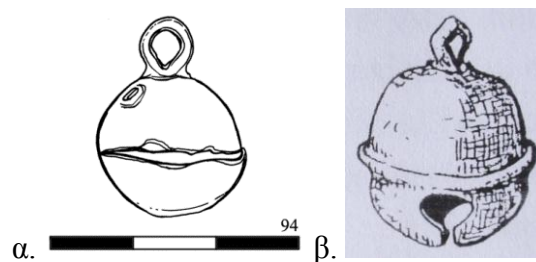

63. Χάλκινα διακοσμητικά καρφίδια: με συμφυές (α/κ: 83-89, 91) και με ένθετο (α/κ: 90) στέλεχος προσήλωσης.

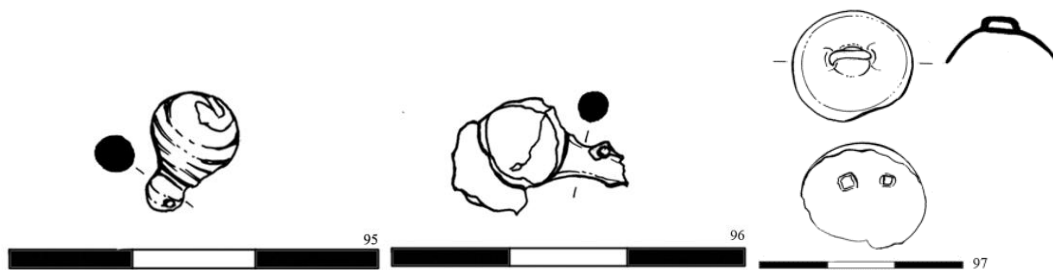
64. Χάλκινα επιρράμματα σε σχήμα ακιβάδας: α. Χλεμούτσι κι από περισυλλογή, φραγκοκρατία (α/κ: 92-93), β. Κόρινθος, ύστερος Μεσαίωνας. (β. Davidson, *Corinth. The Minor Objects*, 134 αρ. 924, πίν. 68)

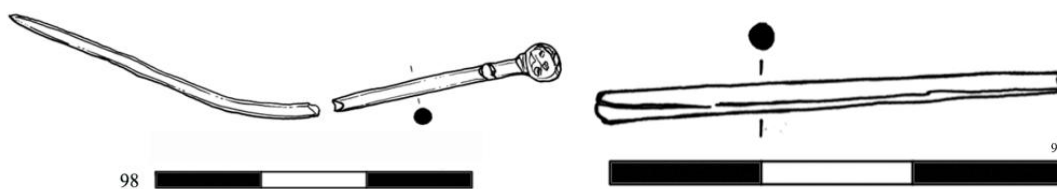
65. Κατηγορίες κουδουνιών κλειστού τύπου: α. Χλεμούτσι, φραγκοκρατία (α/κ: 94), β. Σερβία, Stalać, 1370-1413. (β. Minić – Vukadin, *Stalać*, 245 εικ. 93.5)

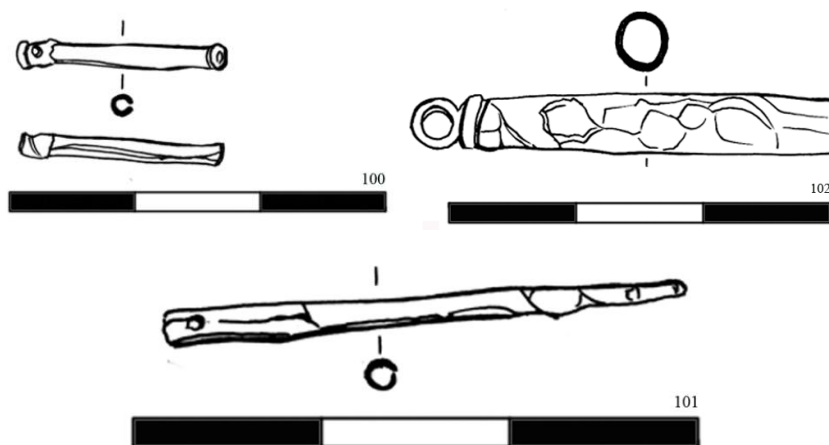
66. Κουδουνάκια ανοικτού και κλειστού τύπου. Σχέδιο από γερμανική ταπισσερί που εικονίζει γιορτή, Νυρεμβέργη, Germanisches Nationalmuseum, 1385 π. (Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 337 εικ. 220)

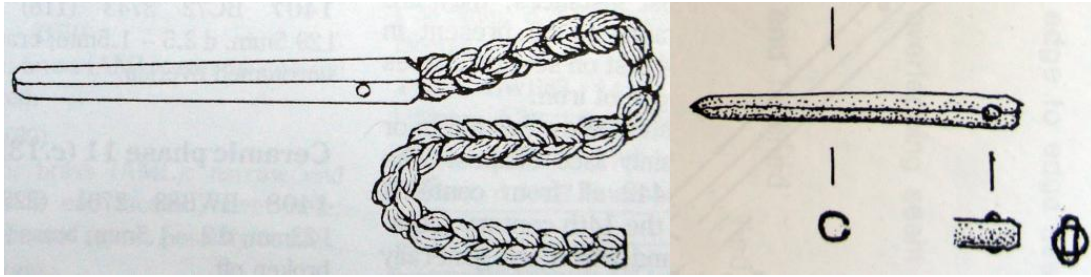
67. Χάλκινα κομβία (α/κ: 95-97).

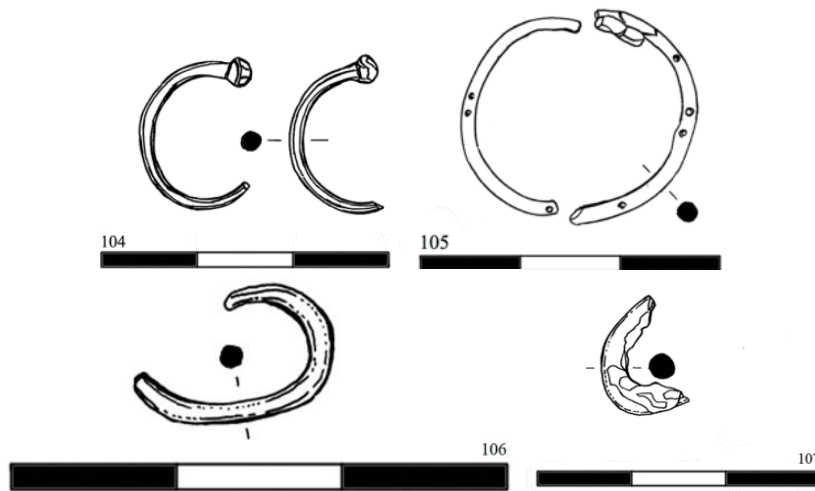
68. Χάλκινες καρφίτσες (α/κ: 98-99).

69. Χάλκινα στοιχεία ένδυσης (α/κ: 100-102).

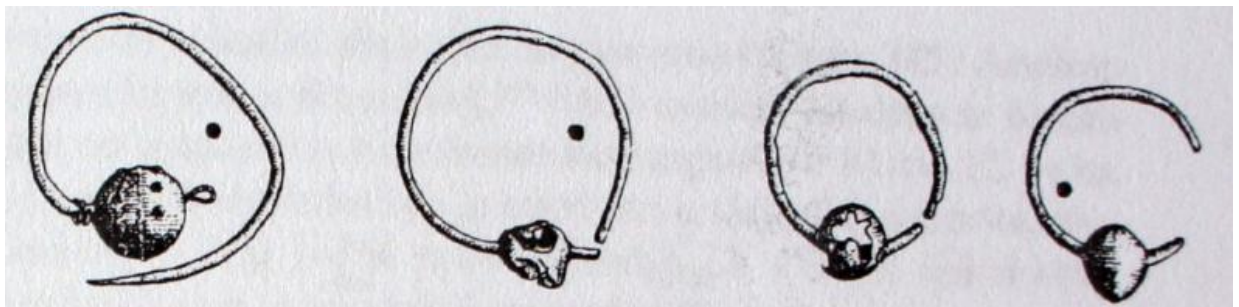
70. Μεταλλικές απολήξεις κορδονιών, Μουσείο Λονδίνου, 1400-1450 π.
(Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 281 εικ. 181, 284 αρ. 1428, εικ. 184)

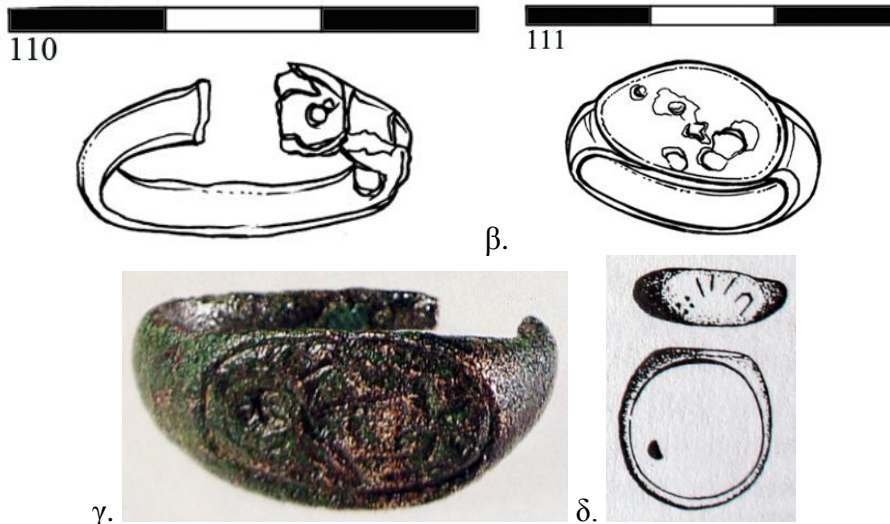
71. Ενώτια (α/κ: 103-107).

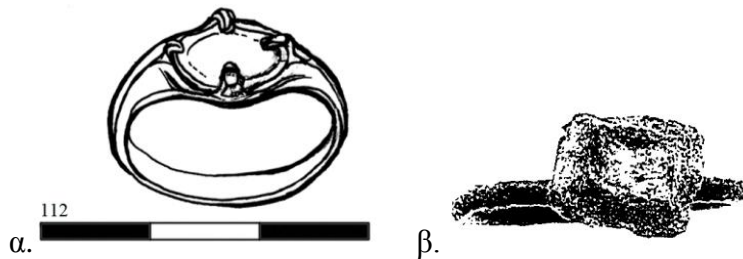
72. Σφαιρίδια ενωτίων (α/κ: 108-109).

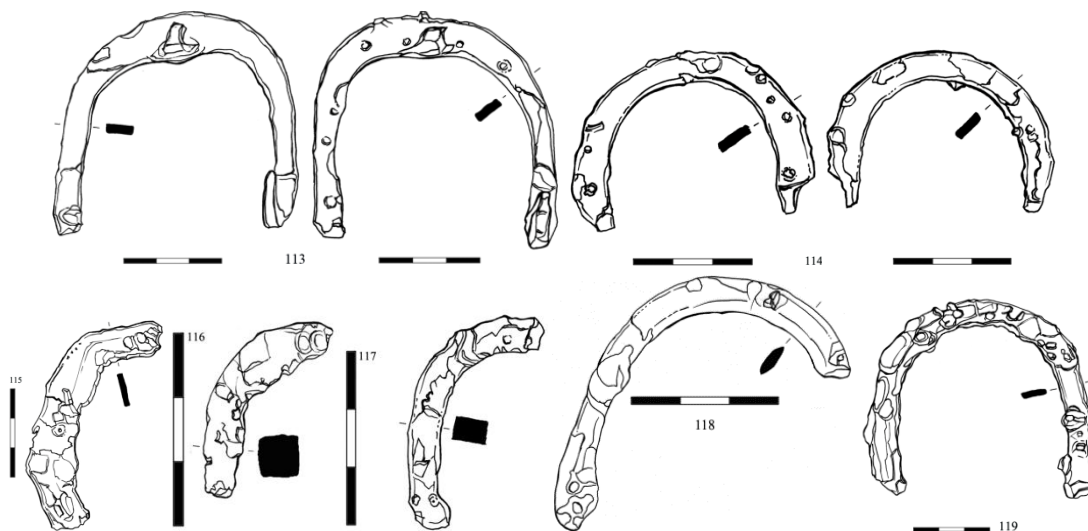
73. Ενώτια με σφαιρίδια, Σερβία, κάστρο Ras, μέσα 12^{ου} – πρώτο τρίτο 13^{ου} αι.
(Ρορονιέ, *Ras*, 244 εικ. 202.1-4)

74. Χάλκινα δακτυλίδια με πεπλατυσμένη σφενδόνη: α. Γλαρέντζα, αποθέτης ανατολικής πύλης, τέλη 13^{ου} - 14^{ου} αι. (α/κ: 110), β. Μονή Βλαχέρνας, 13^{ου} αι. (α/κ: 111), γ. Συλλογή Τσολοζίδη, 10^{ου} - 12^{ου} αι., δ. Σερβία, κάστρο Ras, μέσα 12^{ου} - πρώτο τρίτο 13^{ου} αιώνα. (γ. Ζαφειροπούλου επιμ., *Συλλογή Τσολοζίδη* 84 αρ. 97, δ. Ρορονιέ, *Ras*, 245 εικ. 203.13)

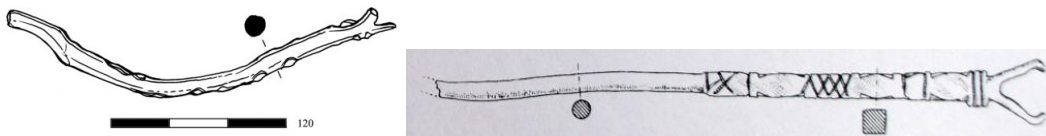
75. Χάλκινα δακτυλίδια με ένθετη διακόσμηση στη σφενδόνη: α. κάστρο Οχιάς ή Ωριάς, 13^{ου} - 14^{ου} αι. (α/κ: 112), β. Κόρινθος, 13^{ου} αι.. (β. Williams II - Snyder - Barnes - Zervos, 'Corinth: 1997', πίν. 41d.4)

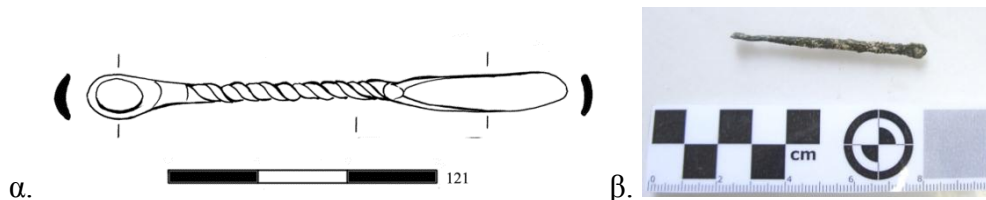
76. Σιδερένια πέταλα υποδημάτων (α/κ: 113-119).

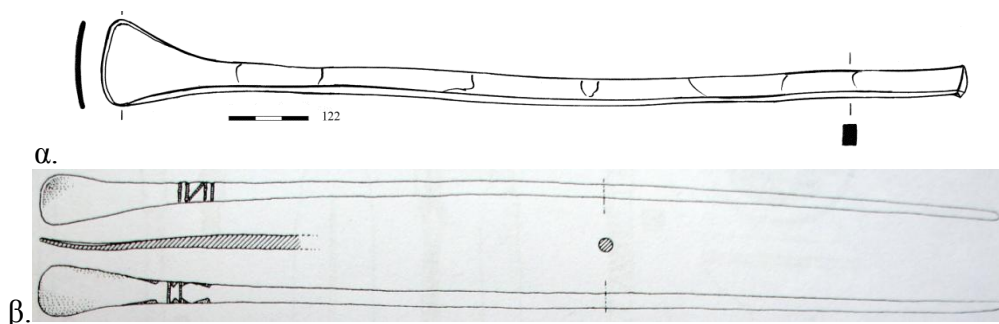
77. Πέταλα υποδημάτων: α. μονή Αγίου Γεωργίου Βρανοκάστρου, 13^{ος} – μέσα 14^{ου} αιώνα, β. Μυστράς, υστεροβυζαντινή περίοδος
(α. Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 113 αρ. 108,
β. *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 153-155 αρ. 6)

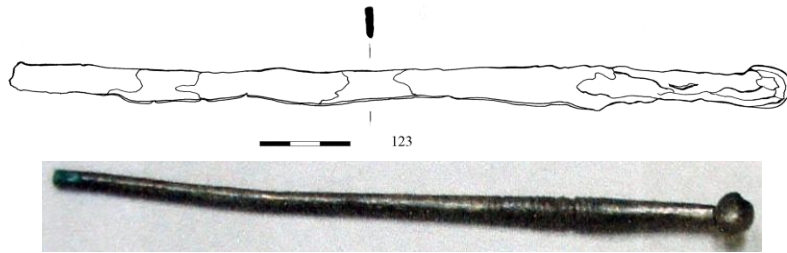
78. Χάλκινα εργαλεία ιατρικά ή/και καλλωπισμού: α. Γλαρέντζα, ναός, δεύτερο μισό 14^{ου} αιώνα, β. Συρία, Hama, 1260-1401.
(β. Ploug κ.ά., Hama, 75 εικ. 29.6)

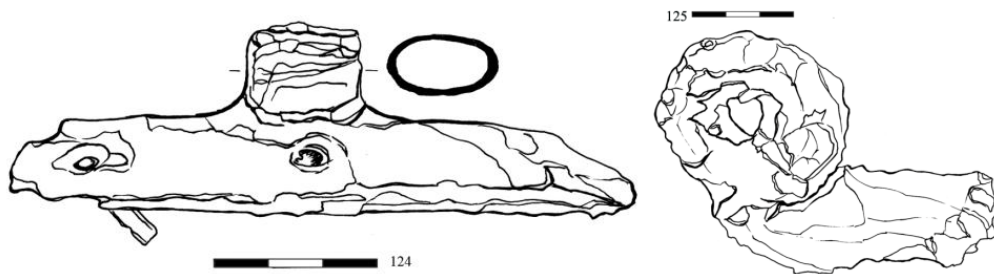
79. Χάλκινες ωτογλυφίδες – οδοντογλυφίδες: α. Χλεμούτσι, 14^{ος} αι., β. Ρόδος, πύργος Κολλακίου, οικία Σαμπίχα-Καϊμακτσή, ιπποτοκρατία (1309-1522), αδημοσίευτη.

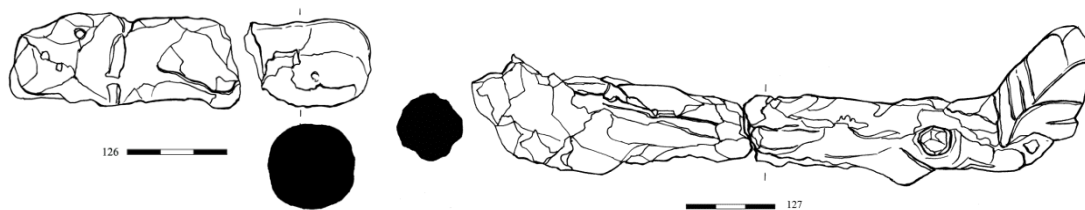
80. Σπάτουλες: α. Γλαρέντζα, αποθήκη ανατολικής πύλης, τέλη 13^{ου} αιώνα – 1407 (α/κ: 122), β. Συρία, Hama, 1260-1401.
(β. Ploug κ.ά., Hama, 68 εικ. 25.3)

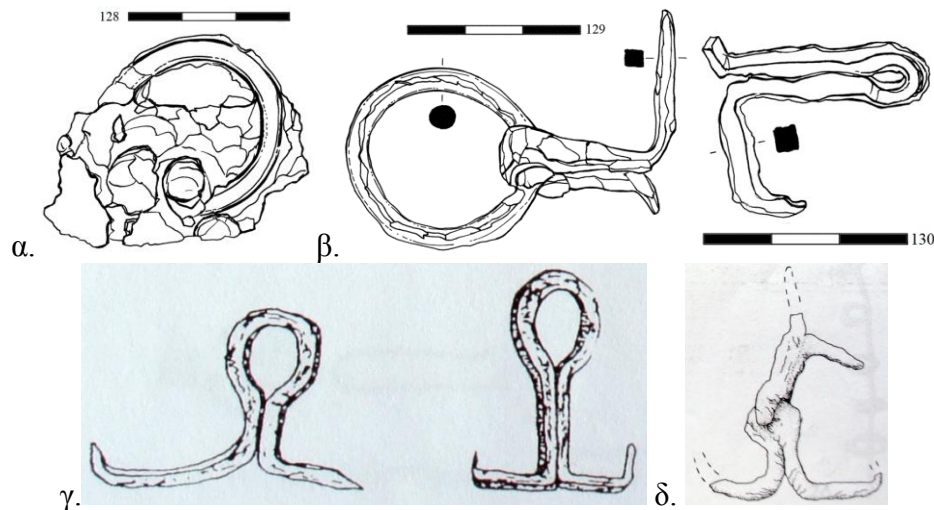
81. Καλλωπιστικά κοχλιάρια: α. Χλεμούτσι, φραγκοκρατία (α/κ: 123), β. Θήβα, οικόπεδο Εργοδομικής, μεσοβυζαντινή ή φραγκική περίοδος, αρ. ευρ. 23^{ης} ΕΒΑ: 11741, αδημοσίευτο.

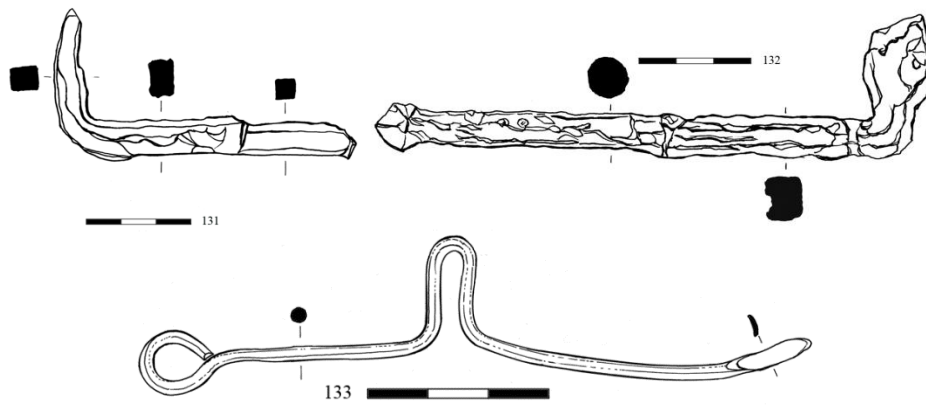
82. Σύνδεσμοι θυρωμάτων (α/κ: 124-125).

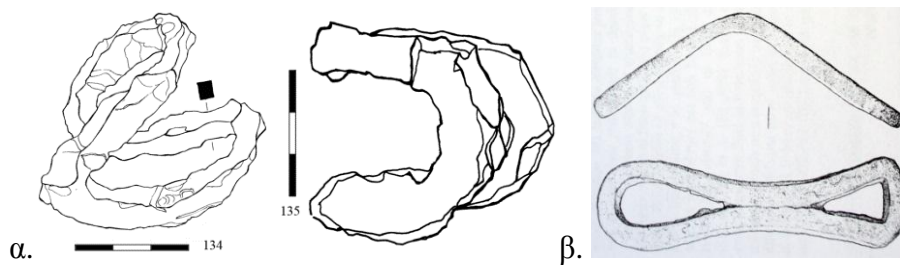
83. Σύρτες θυρωμάτων πύργων (α/κ: 126-127).

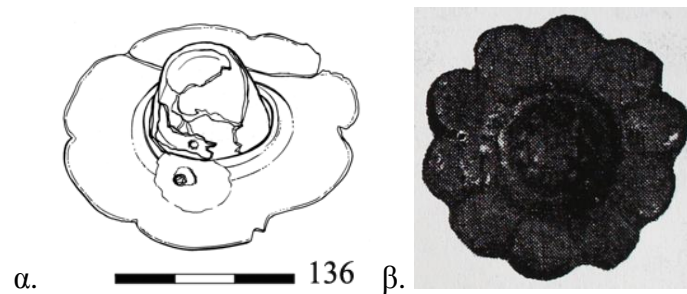
84. Σύνδεσμοι ξυλοκατασκευών: α-β. Γλαρέντζα, 14^{ος} – αρχές 15^{ου} αιώνα (α/κ: 128-130), γ. Σερβία, Stalac, 1370-1413, δ. Παλαιστίνη, 'Κόκκινος Πύργος', 1191-1265 π. (γ. Minić – Vukadin, *Stalac*, 108 εκ. 69.12-13, δ. Pringle, *Red Tower*, 165 εκ. 56.20)

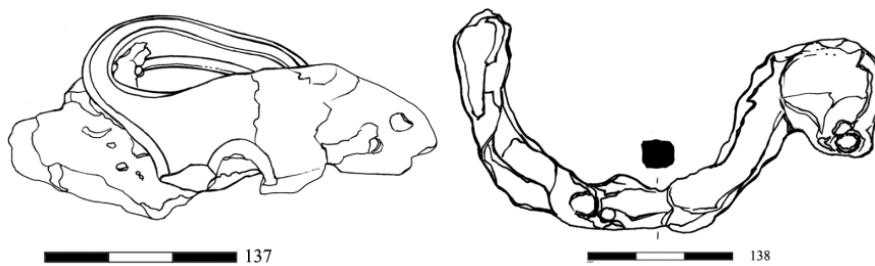
85. Κλείστρα μικρών θυρωμάτων ή κιβωτίων (α/κ: 131-133).

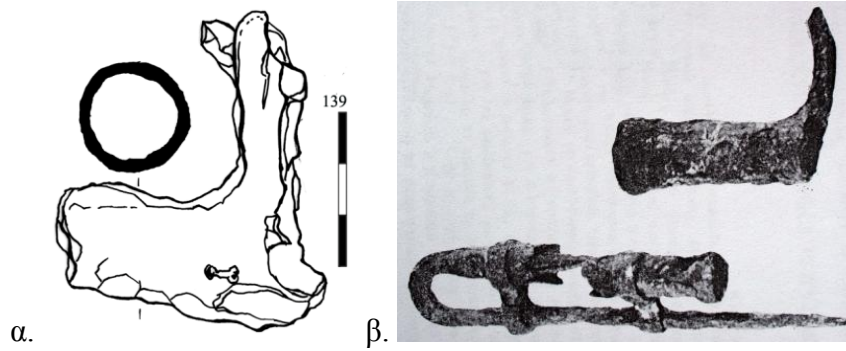
86. Σύνδεσμοι κλείστρων: α. Γλαρέντζα, αποθέτης ανατολικής πύλης, τέλη 13^{ου} αιώνα – 1407, β. Λονδίνο, 1150-1200 π.
(β. Egan, *Medieval Household*, 57 αρ. 75, εικ. 39)

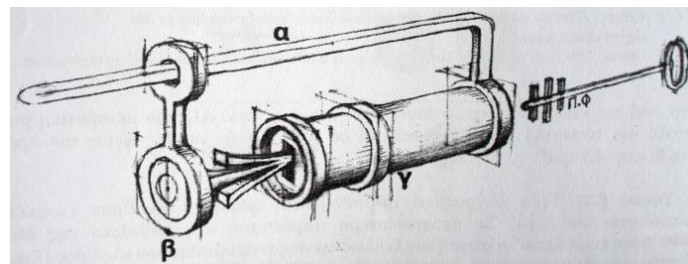
87. Πόμολα ερμαρίων: α. Χλεμούτσι, αίθουσα Α5, φραγκοκρατία (α/κ: 136), β. Βουλγαρία, Κοναčενο, 12^{ος} αι..
(β. Gatev, *Κοναčενο*, 104 εικ. 46ε)

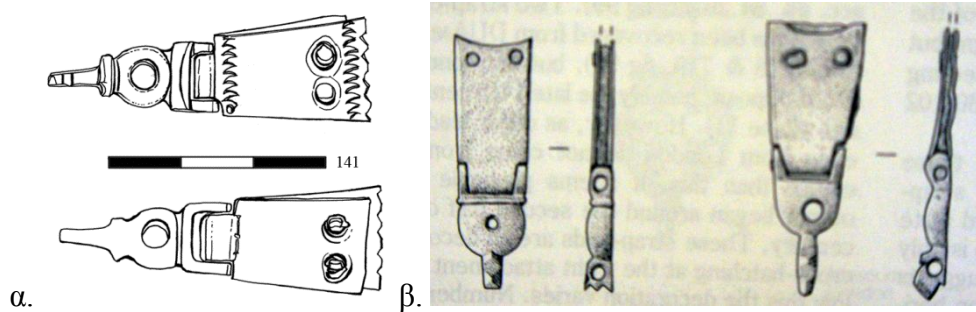
88. Λαβές (α/κ: 137-138).

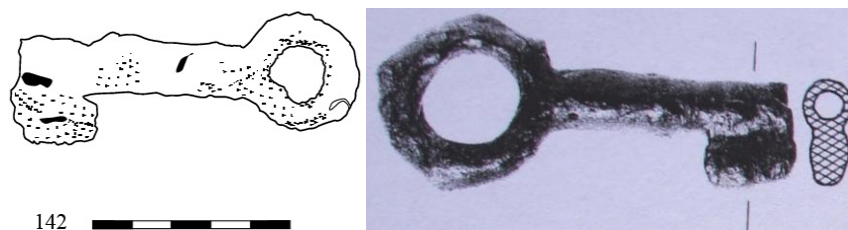
89. Εξαρτήματα φορητών κλεισטרών: α. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αι. (α/κ: 139), β. Βουλγαρία, Τίρνοβο, 13^{ου} - 14^{ου} αι..
(β. Nikolova, 'Carevec', 234 εικ. 63)

90. Μηχανισμός φορητού κλειστρου.
(Φούντας, «Βυζαντινές κλειδαριές», 206 εικ. 11)

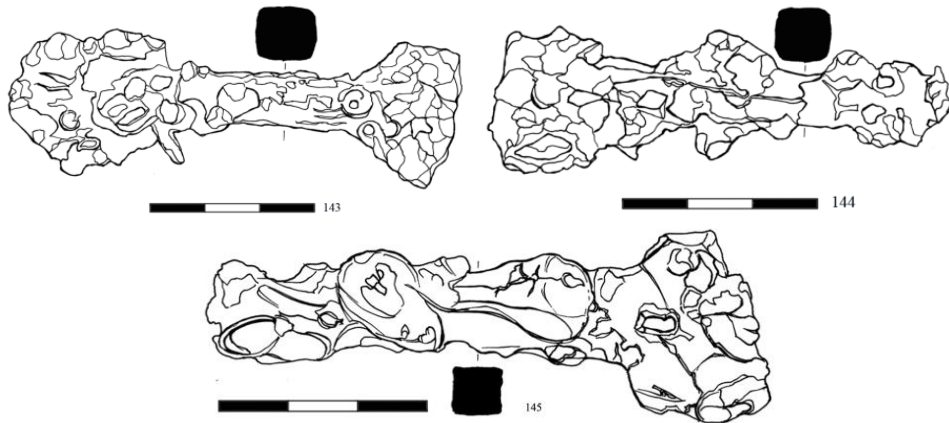

91. Κλείστρα σταχώσεων: α. Γλαρέντζα, ναός, τέλη 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αιώνα (α/κ: 141), β. Λονδίνο, 1400-1450 π.
(β. Egan – Pritchard, *Dress Accessories*, 154 εικ. 101 αρ. 723, 726)

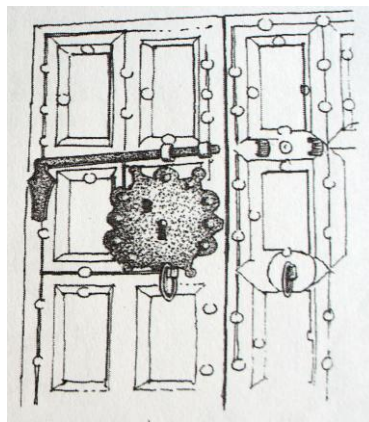

92. Κλειδιά: α. Γλαρέντζα, ναός, μέσα 14^{ου} αιώνα (α/κ: 142),
β. Παλαιστίνη, Ἡοrbat Bet Zeneta, 13^{ου} αι.
(β. Getzov, 'Ἡοrbat Bet Zeneta', 100 εικ. 30.5)

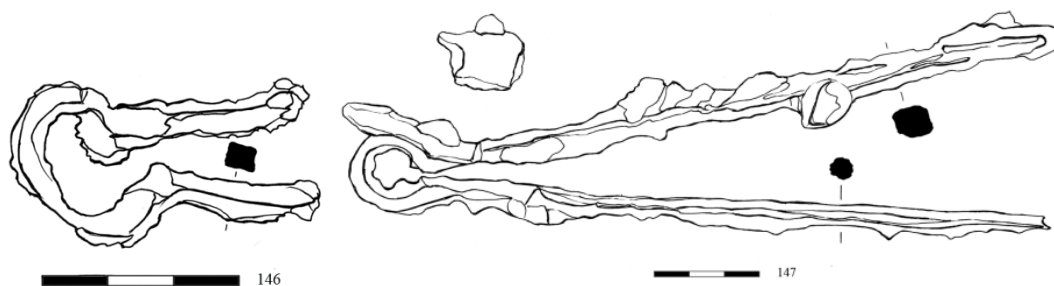
93. Κλειδιά κιβωτιδίων (α/κ: 143-145).

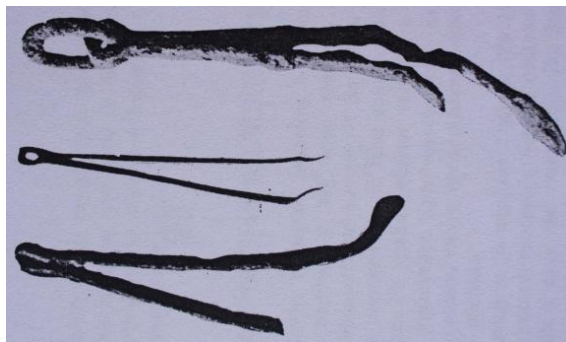
94. Σχεδιαστική αναπαράσταση κλειδαριάς, Πάτμος, μονή Θεολόγου, παρεκκλήσι οσίου Χριστοδούλου, τέλη 15^{ου} - 16^{ου} αι. (Φούντας, «Βυζαντινές κλειδαριές», 205 εικ. 7)

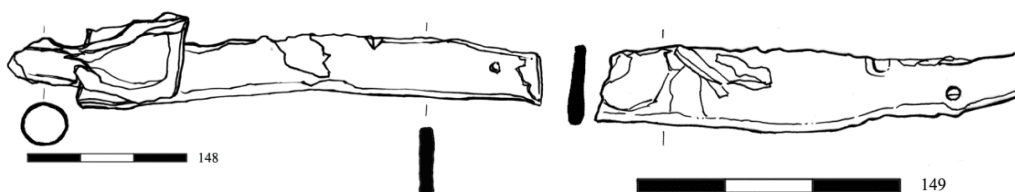
95. Στοιχεία θυρωμάτων, Πρωτάτο, Εις Άδου Κάθοδος, 1300 π. (http://www.imma.edu.gr/macher/hm/hm_image.php?el/img_C2A31b.htm1)

96. Λαβίδες (α/κ: 146-147).

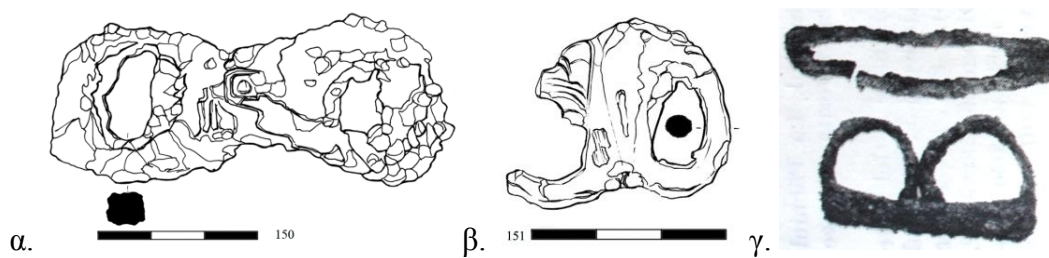
97. Λαβίδες κηρόσβεσης, Βουλγαρία, Τίρνοβο, 13^{ος} – 14^{ος} αι.
(Nikolova, 'Carevec', 236 εικ. 55)

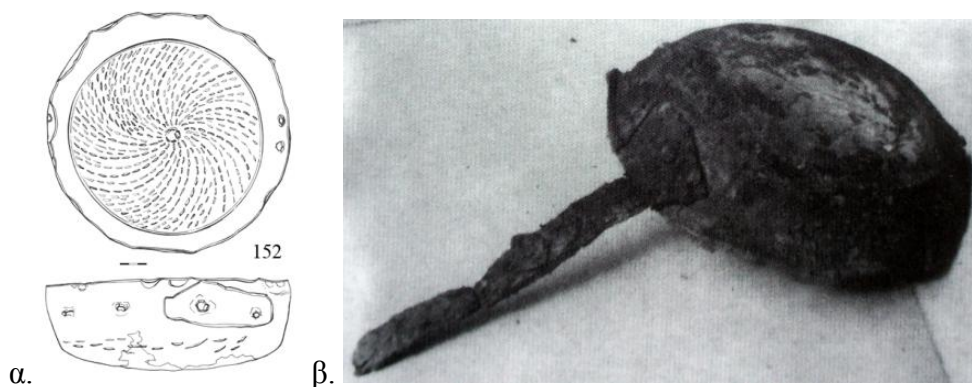
98. Καντηλήθρα (α/κ: 148) και λαβή καντηλήθρας (;) (α/κ: 149).

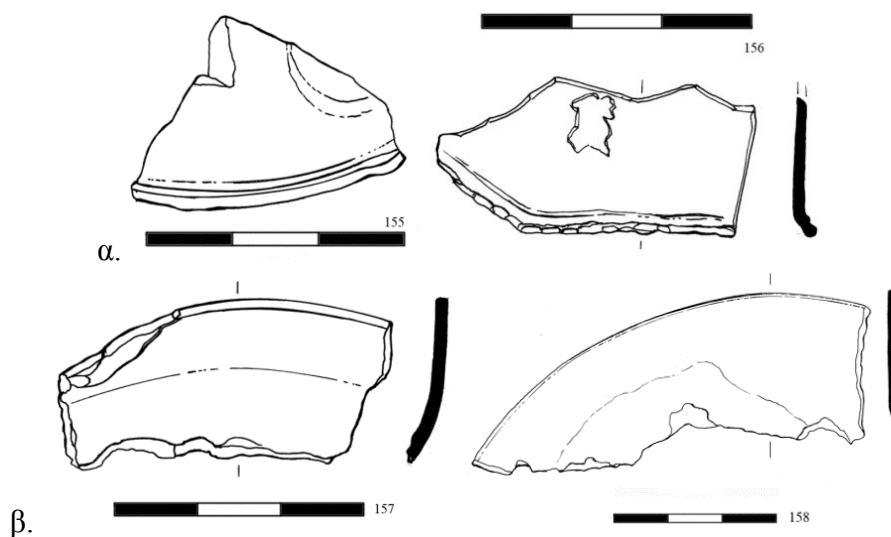
99. Καντηλήθρες, Κόρινθος, τέλη 13^{ου} – αρχές 14^{ου} αιώνα.
(Williams II – Zervos, 'Corinth: 1995', πίν. 6.6)

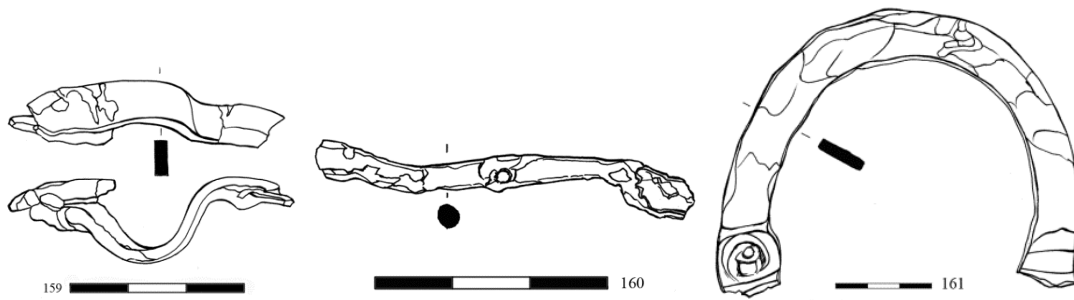
100. Πυρόβολα: α. Γλαρέντζα, αποθέτης ανατολικής πύλης, 14^{ος} αι. – 1407, β. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, φραγκοκρατία, γ. Ρουμανία, Răcuiul lui Soare, 13^{ος} – 15^{ος} αι.
(γ. Diaconu – Baraschi, *Răcuiul lui Soare*, 40 εικ. 25.1-2)

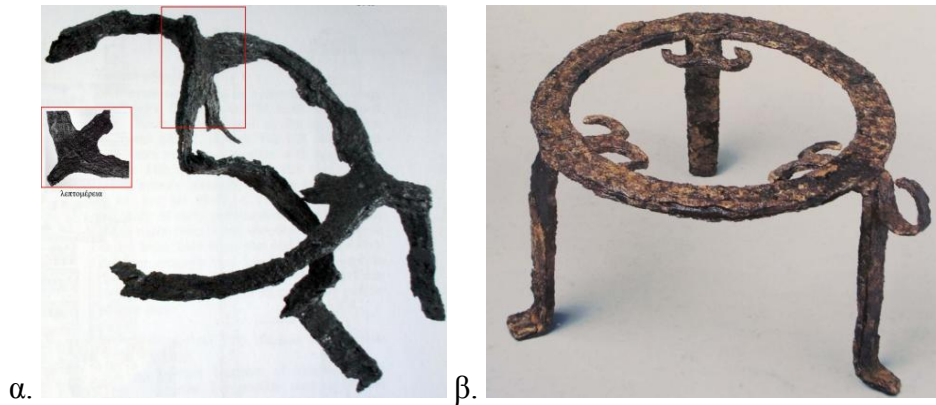
101. Χάλκινα τηγάνια: α. Γλαρέντζα, αποθέτης ανατολικής πύλης, 14^{ος} αι. – 1407, β. Πολύανθος Ροδόπης, ύστερη βυζαντινή – πρώιμη μεταβυζαντινή περίοδος.
(β. Μπακιρτζής, *Βυζαντινά Τσουκαλολάγηνα*, πίν. 37γ)

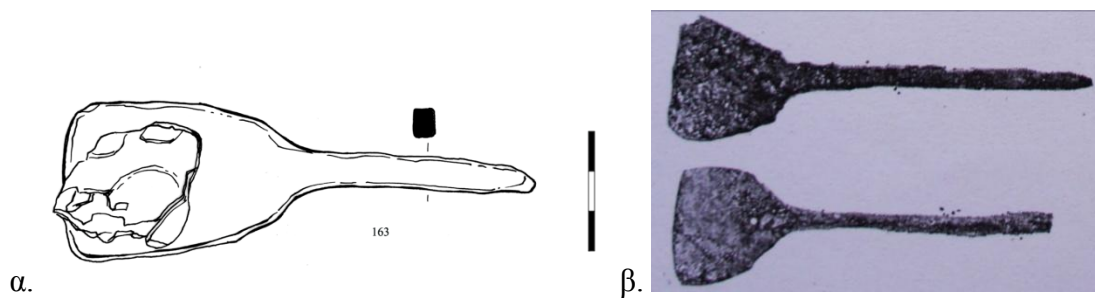
102. Τμήματα χάλκινων σκευών από τη Γλαρέντζα:
α. αποθέτης ανατολικής πύλης, τέλη 13^{ου} αιώνα - 1407 (α/κ: 155-156), β. ναός, τέλη 13^{ου} – 14^{ος} αι. (α/κ: 157-158).

103. Λαβές σκευών (α/κ: 159-161).

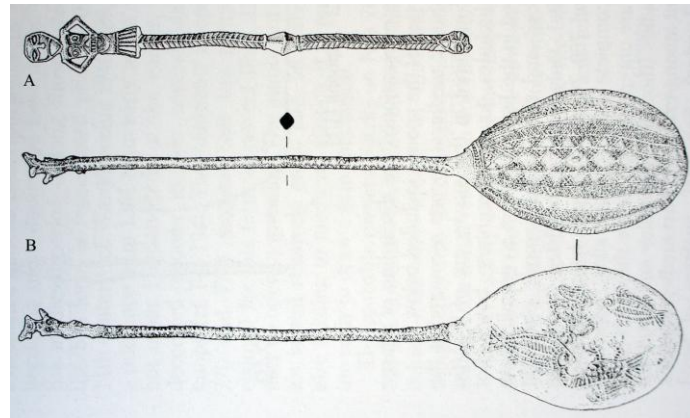
104. Σιδερένιοι πυροστάτες: α. Λονδίνο, 1350-1400 π.,
β. Σπάρτη, ρωμαϊκή αγορά, 13^{ος} αι.
(α. Egan, *Medieval Household*, 153 αρ. 429, εικ. 121,
β. Παπανικόλα-Μπακιρτζή επιστ. επιμ., *Ώρες Βυζαντίου*, 350 αρ. 402)

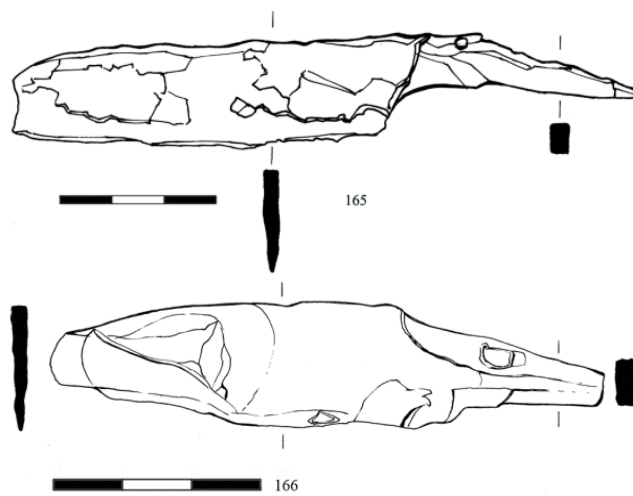
105. Ξέστρα: α. Γλαρέντζα, εσωτερικός περίβολος, φραγκική περίοδος
(α/κ: 163), β. Βουλγαρία, Τίρνοβο, 13^{ος} – 14^{ος} αι.
(Nikolova, 'Carevec', 213, εικ. 29)

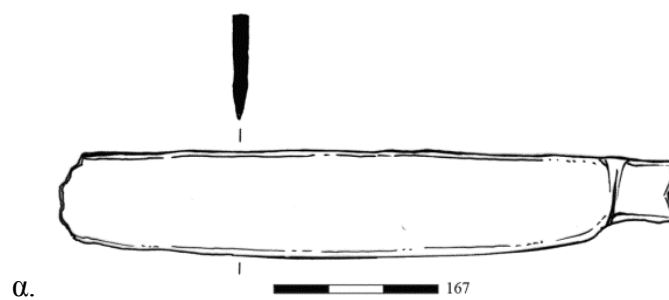
106. Χάλκινο κοχλιάριο (α/κ: 164).

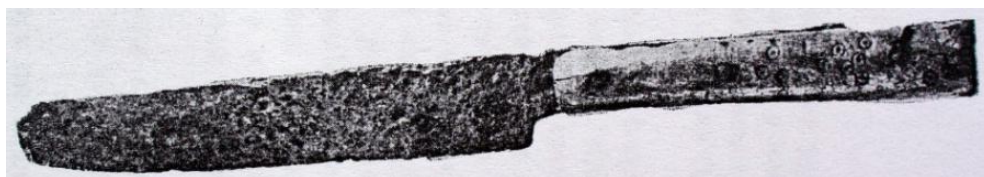
107. Κοχλιάριο και λαβή κοχλιαρίου, Λονδίνο, 14^{ος} αι.
(Egan, *Medieval Household*, 248 εικ. 194)

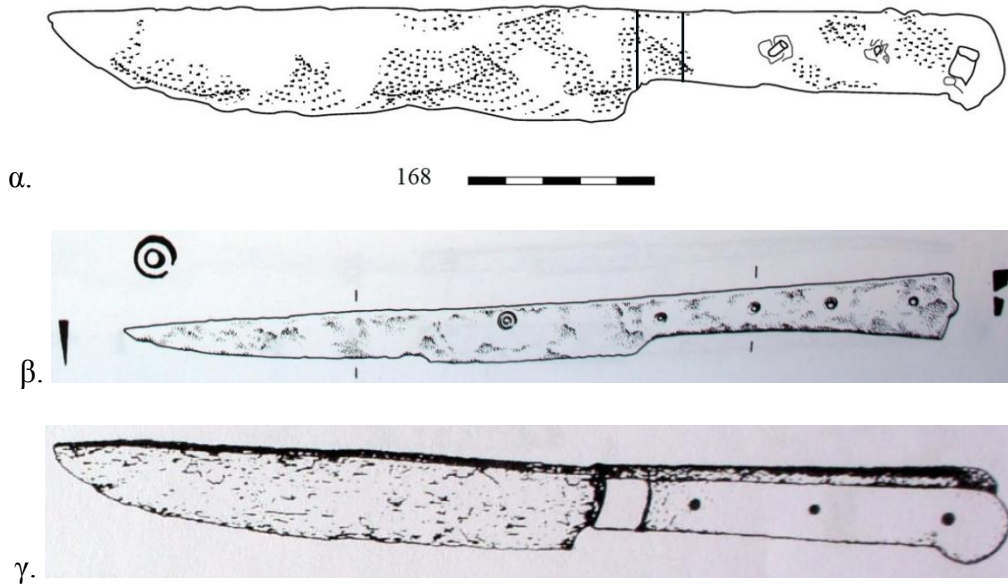
108. Μαχαίρια (α/κ: 165-166).

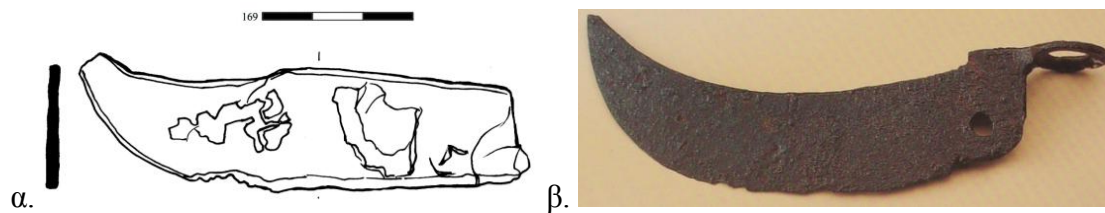
β.

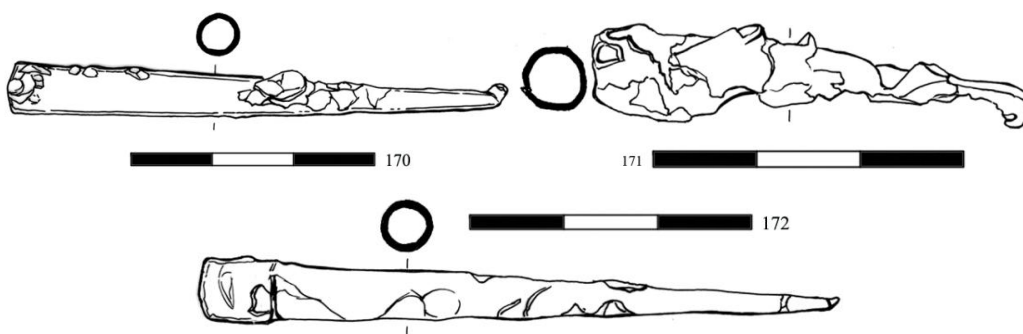
109. Μαχαίρια: α. Χλεμούτσι, φραγκοκρατία (α/κ: 167),
β. Βουλγαρία, Τίρνοβο, 13^{ος} – 14^{ος} αι..
(β. Nikolova, 'Carevec', 217 εικ. 33a)

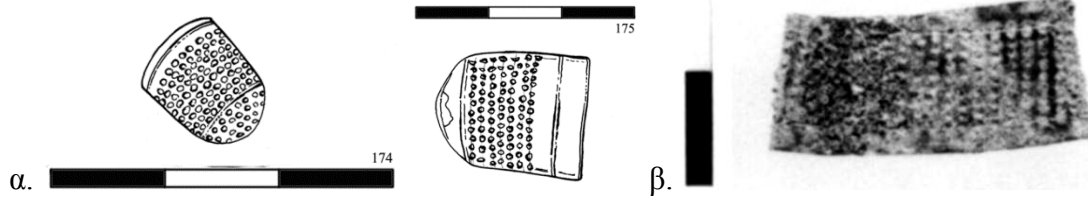
110. Μαχαίρια: α. Χλεμούτσι, δεύτερο μισό 14^{ου} - μέσα 15^{ου} αι. (α/κ: 165),
β. Λονδίνο, ύστερος 14^{ος} αι., γ. Σερβία, Stalać, 1370-1413.
(β. Cowgill – De Neergaard – Griffiths, *Knives*, 92 εικ. 63 αρ. 118, γ. Minić –
Vukadin, *Stalać*, 128 εικ. 82.15)

111. Λεπίδες σουγιά: α. Χλεμούτσι, φραγκοκρατία (α/κ: 169),
β. Άγιος Αχίλλειος Μικρής Πρέσπας, μεσοβυζαντινή περίοδος.
(β. Παπανικόλα-Μπακιριτζή επιστ. επιμ., *Ωρες Βυζαντίου*, 109 αρ. 101)

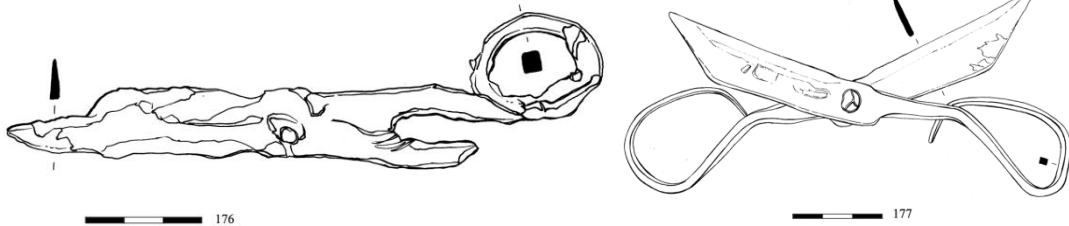
112. Άγκιστρα αδραχτιών (α/κ: 170-172).

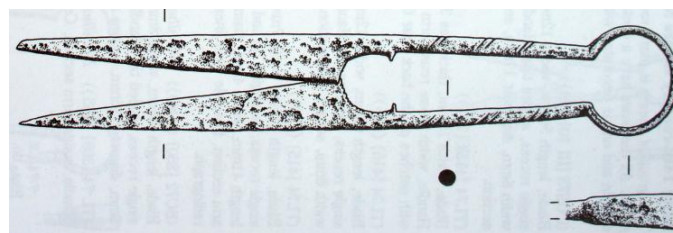
113. Δακτυλήθρες: α. κλειστές στην κορυφή, Χλεμούτσι, φραγκοκρατία (α/κ: 174-175), β. με ανοικτή κορυφή, Κόρινθος, γ' τέταρτο 13^{ου} αι.- 1312. (β. Williams II – Snyder 'Corinth: 1996', πίν. 6.8)

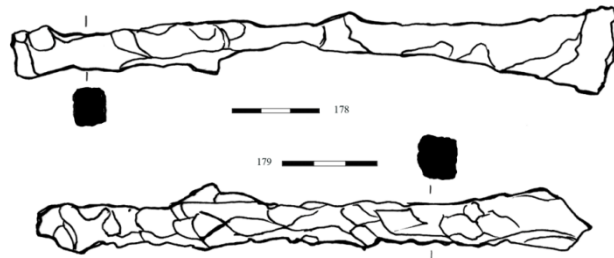
114. Κατασκευή δακτυληθρών, Hausbuch der Mendelschen Zwölfbrüderstiftung, Band I, Κρατική Βιβλιοθήκη Νυρεμβέργης, κώδ. Amb. 317.2°, φ. 5v, 1425 π. (<http://www.nuernberger-hausbuecher.de/75-Amb-2-317-5-v/data>)

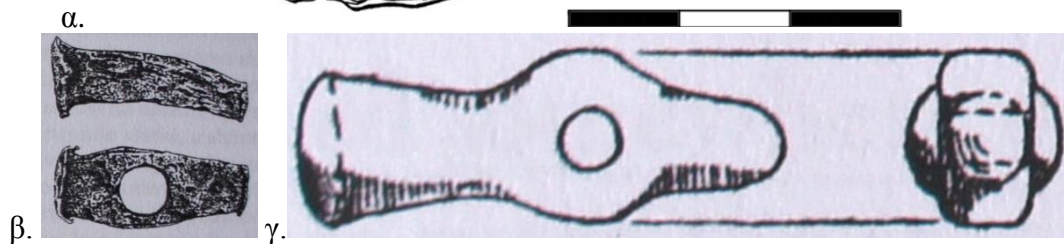
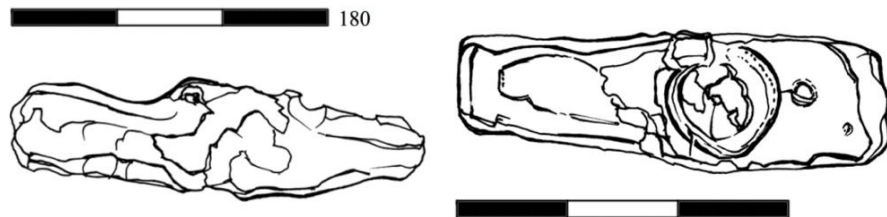
115. Ψαλίδια (α/κ: 176-177).

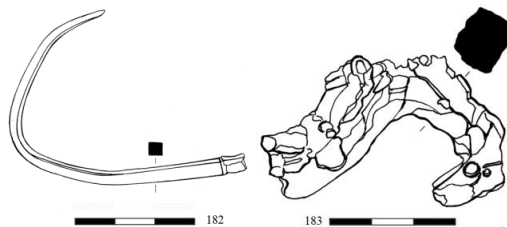
116. Ψαλίδι, Λονδίνο, πρώτο μισό 13^{ου} αι. (Cowgill – De Neergaede – Griffiths, *Knives*, 106 αρ. 314, εκ. 70.)

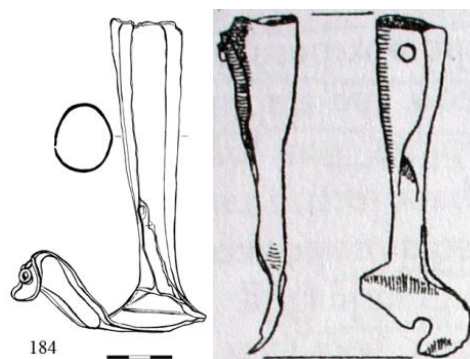
117. Κοπίδια (α/κ: 178-179).

118. Σφυριά: α. Φραγκαβίλλα, 14^{ος} αι. (α/κ: 180), β. Σερβία, κάστρο Ras, μέσα 12^{ου} – πρώτο τρίτο 13^{ου} αι., γ. 'Atlit, στάβλοι, 1217-1291. (β. Ρορονιό, *Ras*, 265 εικ. 228.13, γ. Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', 50 εικ. 15.19)

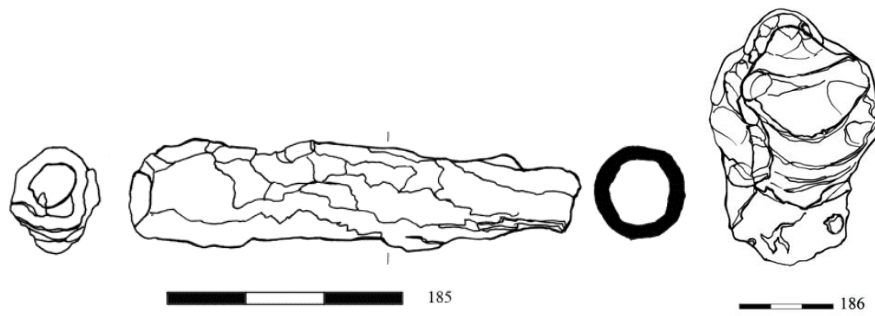

119. Άγκιστρα (α/κ: 182-183).

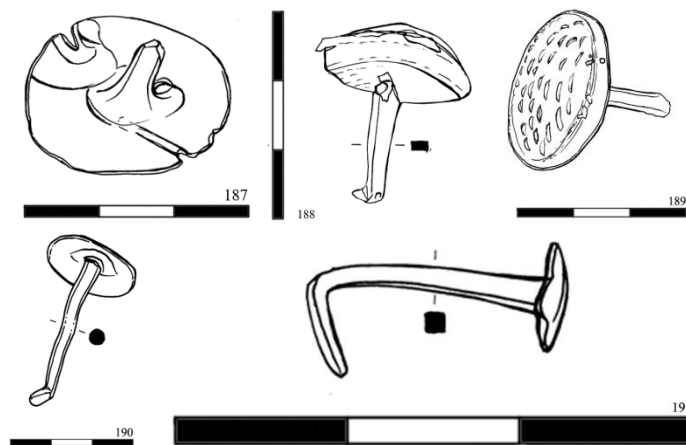

120. Χάλκινες υποδοχές προσαρμοσμένες σε σταθερό σημείο:
α. Γλαρέντζα, αποθέτης ανατολικής πύλης, τέλη 13^{ου} αι. – 1407,
β. 'Atlit, στάβλοι, 1217-1270.
(β. Johns, 'Pilgrims' Castle; Stables', εικ. 16.12)

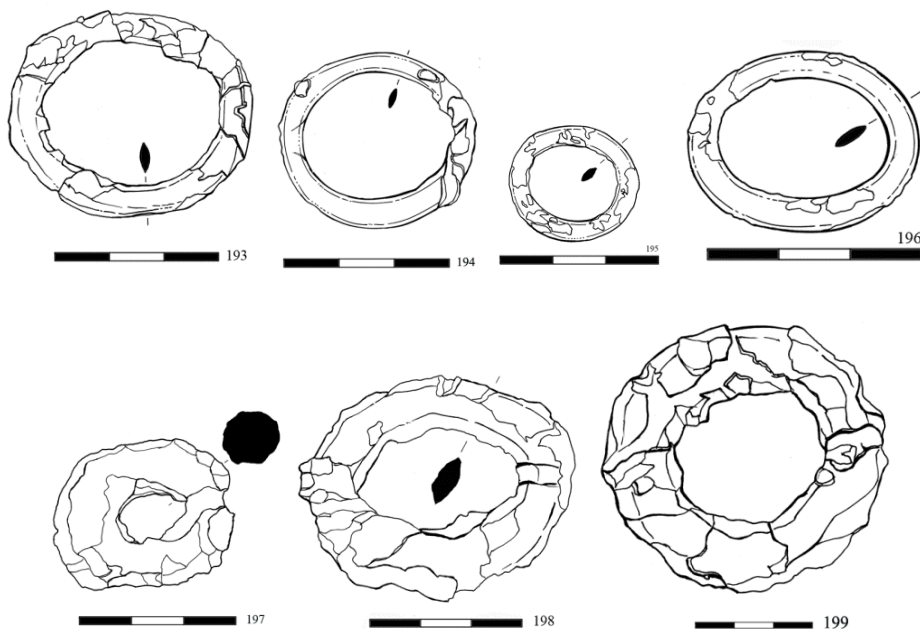

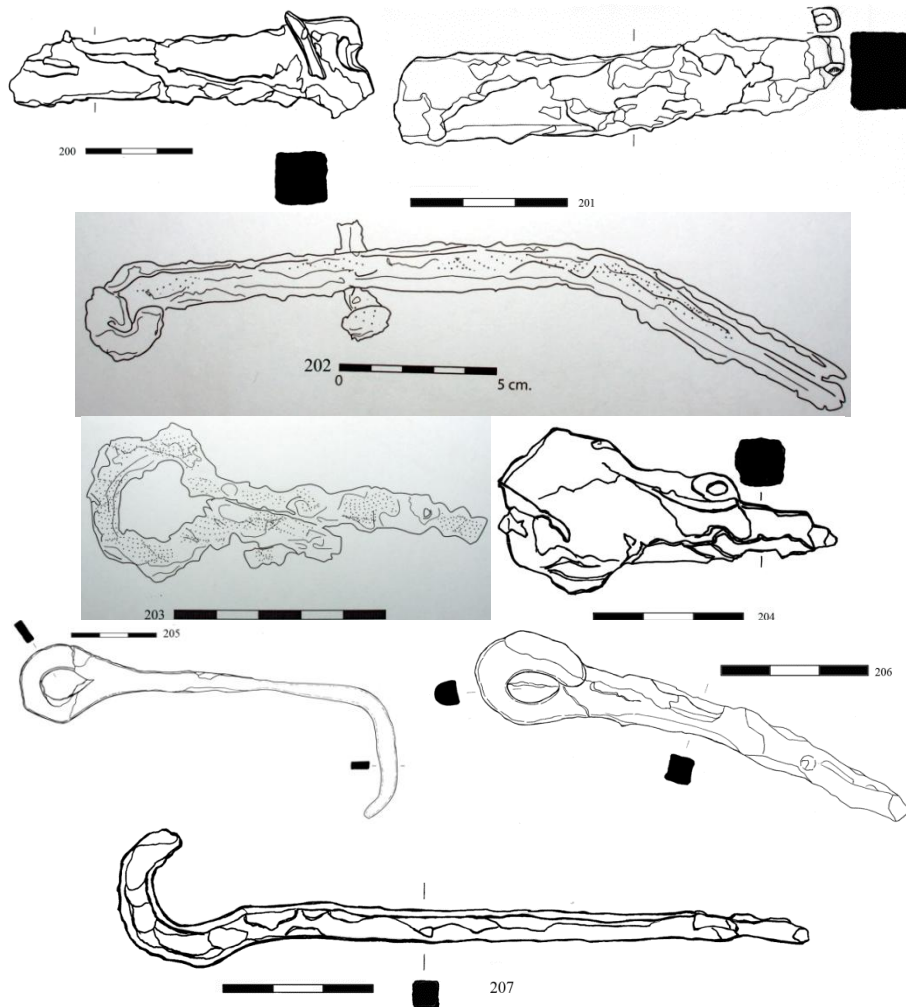
121. Σιδερένιες υποδοχές (α/κ: 185-186).

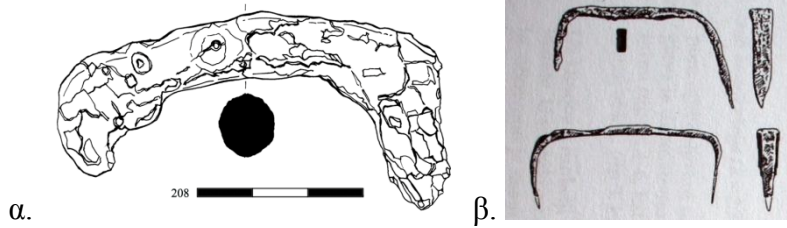
122. Διακοσμητικά καρφίδια (α/κ: 187-191).

123. Κρίκοι (α/κ: 193-199).

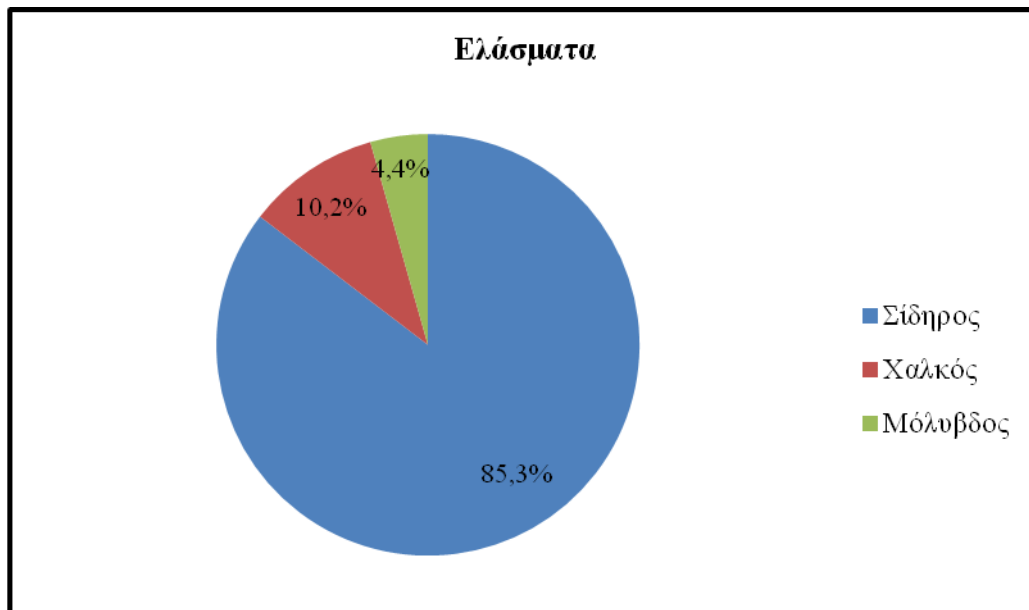
124. Σύνδεσμοι (α/κ: 200-207).

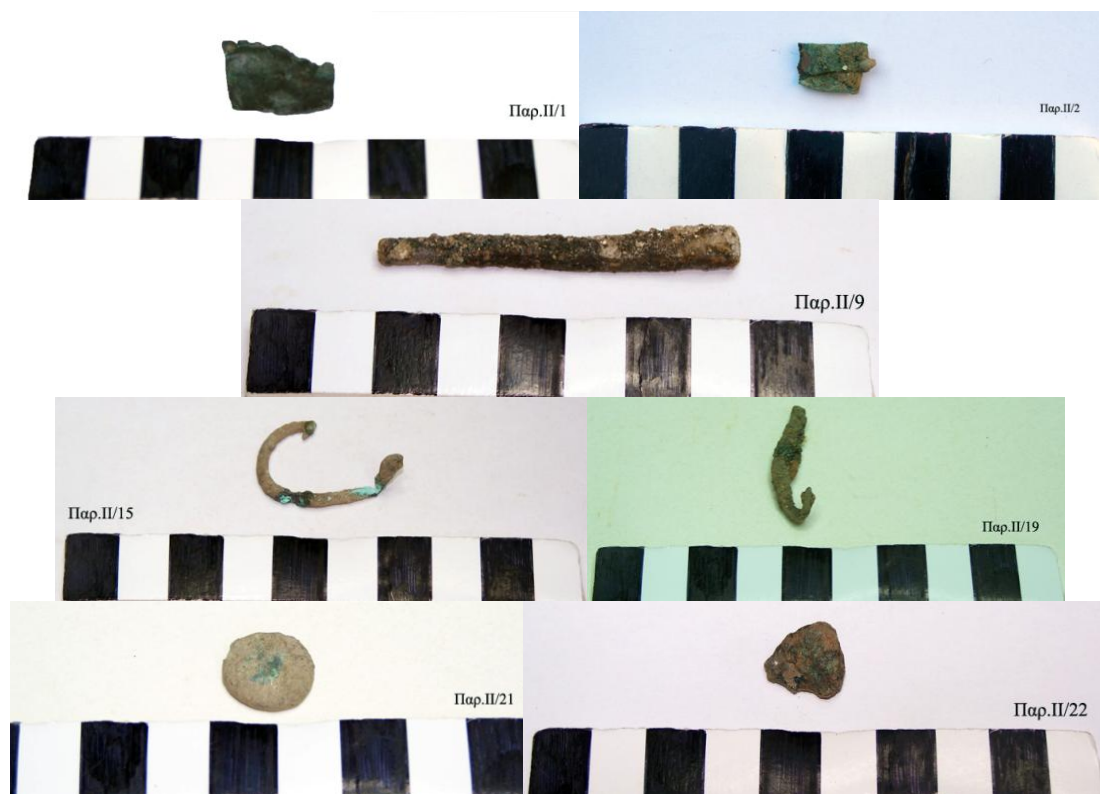
125. Πιόσχημοι σύνδεσμοι: α. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, τέλη 13^{ου} – 14^{ου} αι., β. Σερβία, κάστρο Ras, μέσα 12^{ου} – πρώτο τρίτο 13^{ου} αι. (β. Ρορονιό, *Ras*, 272 εικ. 237.1-2)

126. Ζεύγη συνδέσμων (α/κ: 210-212).

127. Ποσόστωση ελασμάτων κατά τύπο μετάλλου.

128. Γλαρέντζα, ναός, χάλκινα ελάσματα (Παρ.ΙΙ/1-2, 15, 19, 9, 21-22).

129. Γλαρέντζα, ναός, μάζα (Παρ.ΙΙ/10) κι ελάσματα σιδήρου (Παρ.ΙΙ/18, 27).

130. Γλαρέντζα, αποθήης ανατολικής πύλης, χάλκινα ελάσματα (Παρ.ΙΙ/42-43, 52, 36, 38, 49, 55).

131. Γλαρέντζα, αποθήης ανατολικής πύλης, τμήματα σιδερένιων αντικειμένων (Παρ.ΙΙ/45, 54).

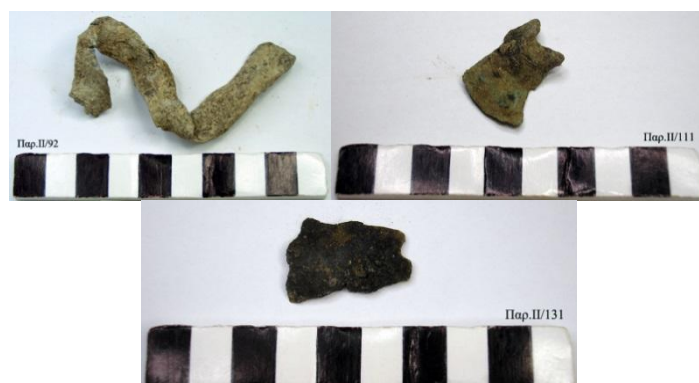
132. Γλαρέντζα, εσωτερικός περίβολος, χάλκινα ελάσματα (Παρ.ΙΙ/57-58, 63).

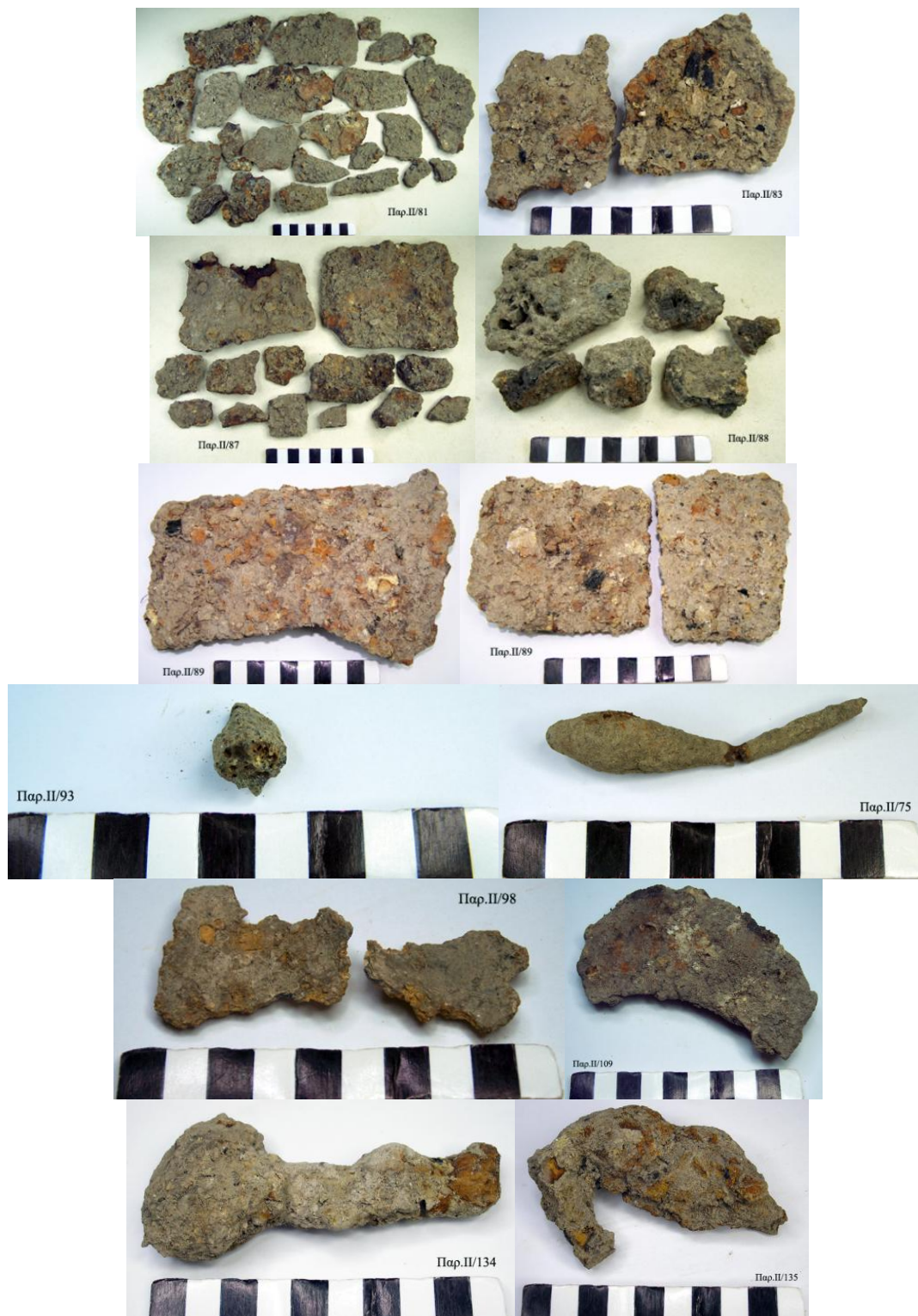
133. Γλαρέντζα, εσωτερικός περίβολος, ελάσματα και μάζες σιδήρου (Παρ.ΙΙ/59, 65-66).

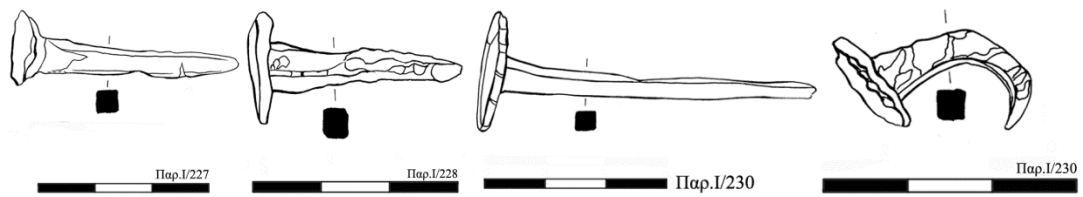
134. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, τομές 1-4, μολύβδινα ελάσματα (Παρ.ΙΙ/77-78, 91, 101, 122, 124, 127).

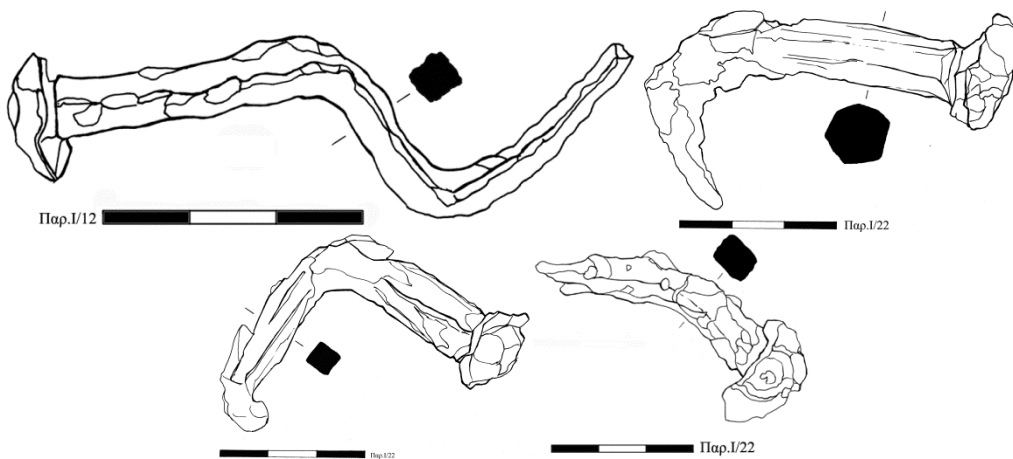
135. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, τομές 1-4, χάλκινα ελάσματα (Παρ.ΙΙ/92, 111, 131).

136. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, τομές 1-4, επίπεδα κομμάτια σιδήρου με ίχνη κάρβουνου (Παρ.ΙΙ/81, 83, 87-89), πυρήνας σιδήρου (Παρ.ΙΙ/93) και σιδερένια ελάσματα με διαμορφώσεις (Παρ.ΙΙ/75, 98, 109, 134-135).

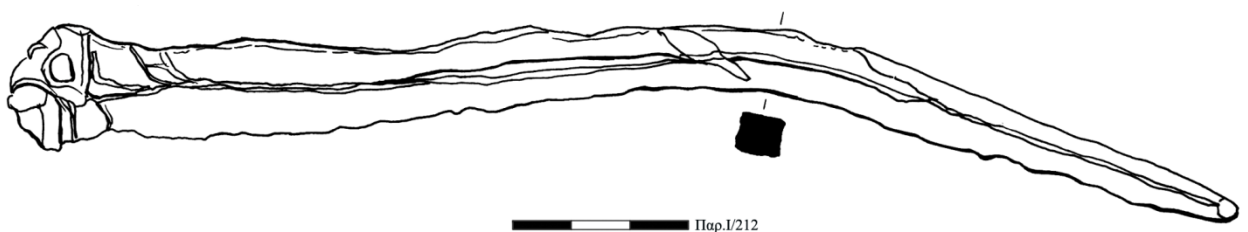
137. Ίσοβα, ναός Παναγίας, καρφιά από την κεραμοσκεπή (Παρ.Ι/227-228, 230).

138. Γλαρέντζα, ναός, καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/12, 22).

139. Γλαρέντζα, ναός, καρφιά από φέρετρα (Παρ.Ι/23, 45, 49).

140. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, Μάρτυρας 1, οικοδομικό καρφί (Παρ.Ι/212).

141. Γλαρέντζα, οικοδομικά καρφιά από τον αποθέτη της ανατολικής πύλης (Παρ.Ι/149, 159, 167).

142. Γλαρέντζα, εσωτερικός περίβολος, οικοδομικά καρφιά (Παρ.Ι/177, 180-181).

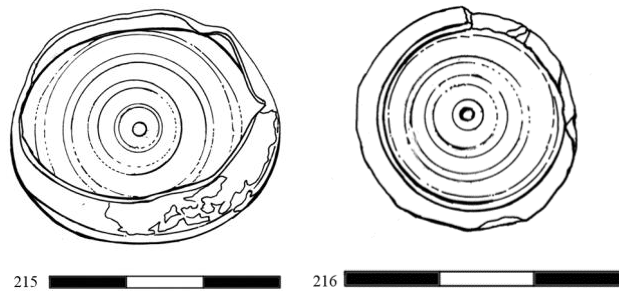

143. Χλεμούτσι, εσωτερικός περίβολος, τομές 1-4, καρφιά (Παρ.Ι/195, 197-198, 201, 204, 214).

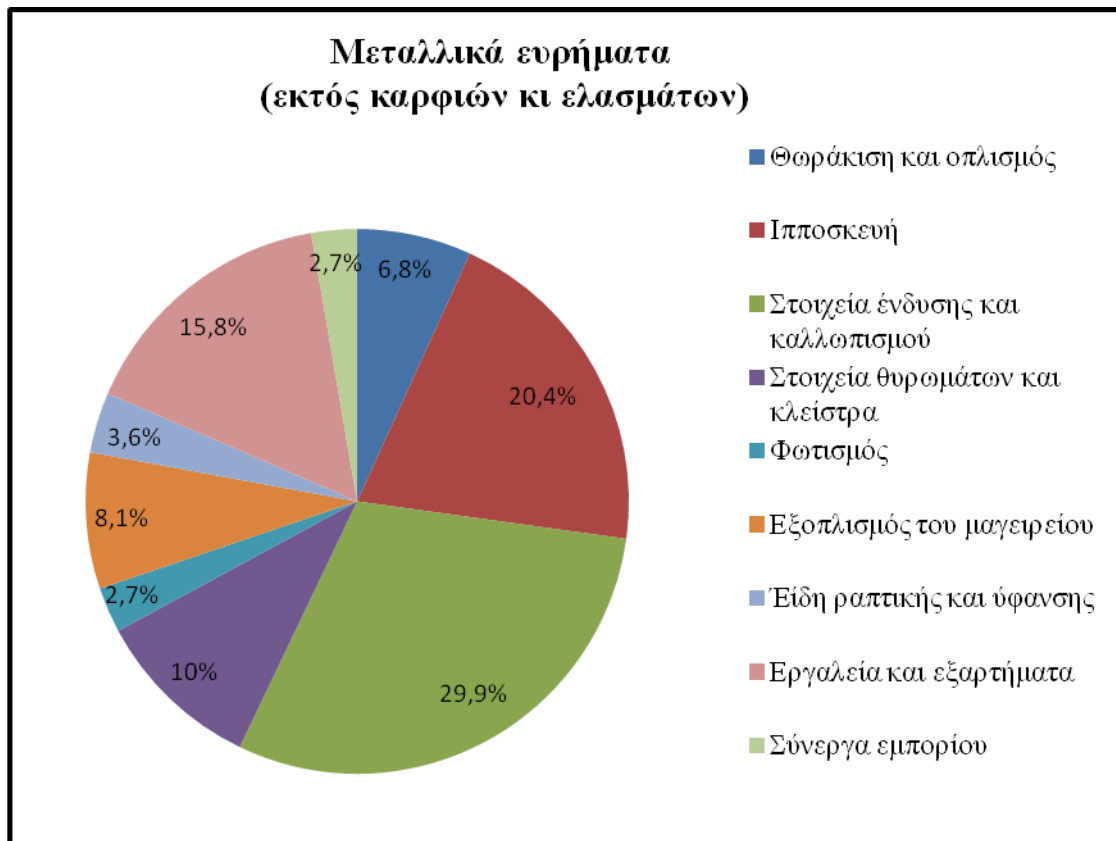
144. Ζύγισμα κρέατων, Ρώμη, Βιβλιοθήκη Casanatense, κώδ. 4182, φ. 138r, Tacuinum Sanitatis, Λομβαρδία, τέλη 14^{ου} αι. (Frugoni, *Medieval City*, εικ. 37)

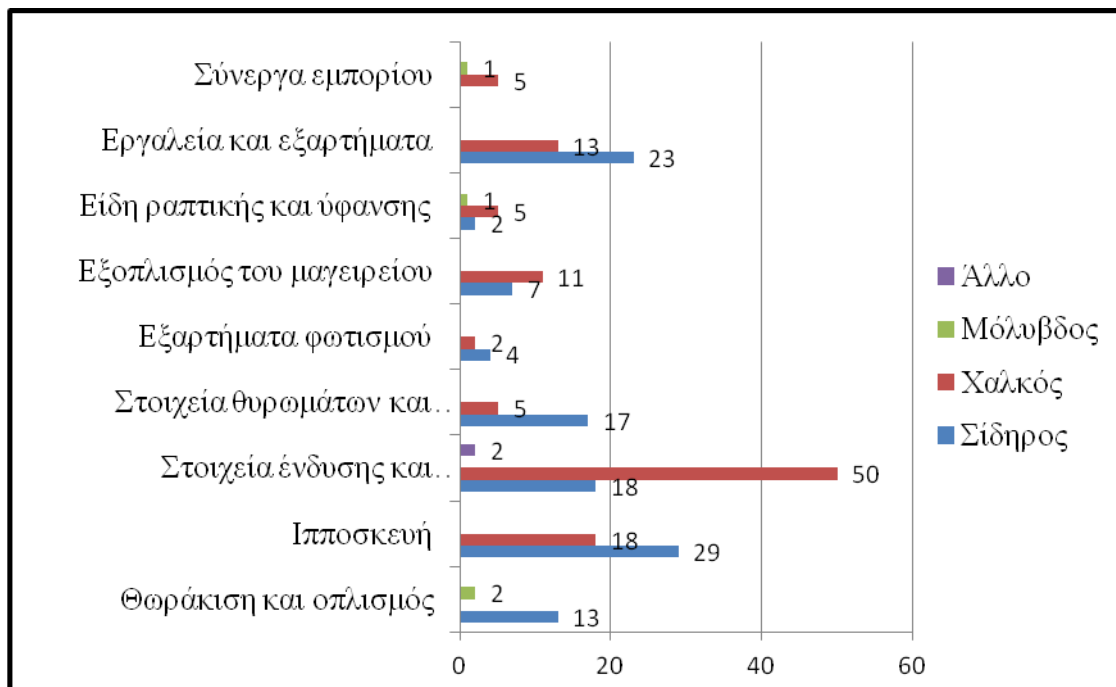
145. Δισκόμορφα σταθμιά (α/κ: 215-216).

146. Κυπελλόσχημα σταθμιά: α. Χλεμούτσι, φραγκοκρατία (α/κ: 215-218), β. Κόρινθος, φραγκική περίοδος. (β. Williams – Zervos, 'Corinth, 1989', πίν. 67.17)

147. Γράφημα ποσοστώσεων μεταλλικών αντικειμένων ανά κατηγορία.

148. Γράφημα μεταλλικών αντικειμένων ανά κατηγορία και υλικό.

149. Αλυσιδωτοί θώρακες άγνωστης προέλευσης: α. Ιερουσαλήμ, Μουσείο Studium Biblicum Franciscanum, Custody of Terra Santa, 13^{ος} – 15^{ος} αι.
 β. Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών, δεύτερο μισό 13^{ου} αι.
 (α. Raphael, 'Crusader Arms and Armor', 150 εικ. 2,
 β. Αρχείο Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών)

150. Πολεμικές σκηνές, Νέα Υόρκη, Βιβλιοθήκη Pierpont Morgan, κώδ. M.638, φ. 10ν και 27r αντίστοιχα, 'Βίβλος Morgan/Maciejowski', Γαλλία, 1250 π.
 (www.themorgan.org/exhibitions/exhibOnlineThumbs.asp?id=OnlineKings)

151. α. Σφραγίδα του Φλωρέντιου του Αινώ (1289-1297),
 β. αποτύπωμα σφραγίδας του Φιλίππου της Σαβοΐας (1301-1305).
 (Schlumberger – Chalandon – Blanchet, *Sigillographie*, πίν. IX.2, XXI.2 αντίστοιχα)

152. Λίθινα ταφικά ανάγλυφα από τον San Lorenzo Maggiore στη Νάπολη:
 α. Marino Piscicelli, 1327, β. Filippo Barrili, 1356.
 (Bridges – Ward Perkins, 'Neapolitan Military Effigies', πίν. XXV.b, XXIV.b)

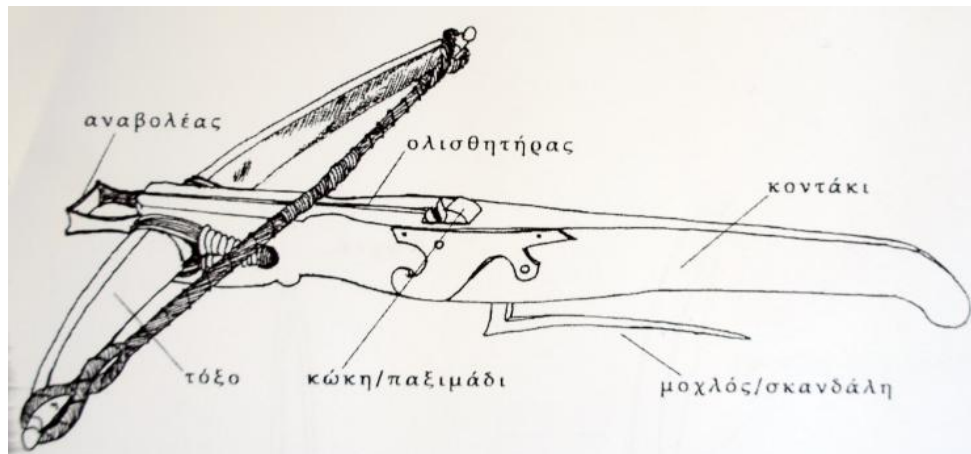
153. Επιτύμβιο ανάγλυφο του Λορέντζο Ατσαγιόλι,
Φλωρεντία, Certosa di Valdema, 1353 π.
(Nicolle, *Arms and Armour*, 233 αρ. 631)

154. Σκηνή στρατιωτικής πορείας, Οξφόρδη, Bodleian Library, κώδ. Bodley 264, φ.
66r, *Roman d' Alexandre*, Tournai/Βέλγιο, 1355.
(<http://image.ox.ac.uk/show-all-openings?collection=bodleian&manuscript=msbodl264>)

155. Πολιορκία πόλεως, Ελληνικό Ινστιτούτο Βενετίας, κώδ. 5,
 Διήγησις Μεγάλου Αλεξάνδρου, δεύτερο μισό 14^{ου} αι.
 (http://eib.xanthi.ilsp.gr/gr/showpic.asp?picpath=0402_txt_01_fr&curtable=manuscripts&currecord=9999&vorder=1&vmode=first)

156. Σχεδιαστική αναπαράσταση βαλλιστρίδας.
 (Babuín, *Όπλα*, πίν. 34.1)

157. Φρουρός με ρόπαλο, Βρετανική Βιβλιοθήκη, κώδ. Royal 20 D I, φ. 12v,
 Histoire ancienne, Νάπολη, δεύτερο τέταρτο 14^{ου} αι.
 ([www.bl.uk/catalogues/illuminatedmanuscripts/record.asp?MSID=8327&CollID=16
 &NStart=200401](http://www.bl.uk/catalogues/illuminatedmanuscripts/record.asp?MSID=8327&CollID=16&NStart=200401))

α.

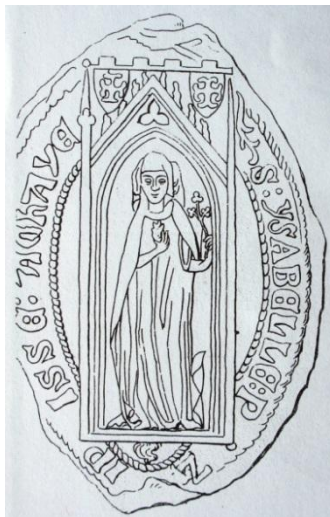

β.

158. Σπιρούνια με αγκαθωτό τροχό και στοιχεία ιπποσκευής από ναούς της Κρήτης,
 α. Άγιος Νικόλαος στη Μάζα Αποκορώνου, 1325-6,
 β. Αρχάγγελος Μιχαήλ, Σαρακήνα Σελίνου, αρχές 14^{ου} αι.
 (Αρχείο Νικολέττας Πύρρου)

159. Αποτύπωμα σφραγίδας της Ελισάβετ De Chappes, 1205-1210.
(Schlumberger – Chalandon – Blanchet, *Sigillographie*, πίν. XXII.2)

160. Αποτύπωμα σφραγίδας της Ισαβέλλας Βιλλεαρδουίνου, 1303.
(Schlumberger – Chalandon – Blanchet, *Sigillographie*, πίν. XXI.4)

161. Μαρμάρινο τόξο από φραγκικό αθηναϊκό τάφο,
Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών, 13^{ος} αι.
(Σκλάβου-Μαυροειδή, *Γλυπτά*, 192 αρ. 266)

162. Λονδίνο, Βρετανική Βιβλιοθήκη, κώδ. Add. 15268, φ. 161v,
Histoire Universelle, Άκρα, 1286 π.
 (Scott, *Medieval Dress*, 74 εικ. 43)

163. Λονδίνο, Βρετανική Βιβλιοθήκη, κώδ. Add. 12228, φ. 220r,
Helie de Borron, Roman du roi Meliadus, Νάπολη, 1352-1363.
 (Scott, *Medieval Dress*, 103 εικ. 61)

164. Δίχρωμα ρούχα (mi-partie): α. Λονδίνο, Βρετανική βιβλιοθήκη, κώδ. Royal 2 B II, φ. 2ν, ψαλτήριο, Παρίσι, αρχές 13^{ου} αι.,
β. Κρήτη, Άγιος Νικόλαος στη Μάζα Αποκορώνου, 1325-6.
(α. Scott, *Medieval Dress*, 62 εικ. 33, β. Αρχείο Νικολέττας Πύρρου)

165. Γυναικείες ενδυμασίες: α. Κύπρος, Παναγία Φορβιώτισσα στην Ασίνου, Νικητάρι, 1300 π., φράγκισσα αφιερώτρια με φόρεμα/κόττα και μακρύ πέπλο,
β. Ρόδος, Άγιος Φανούριος, 14^{ος} αι.
(Μπίθα, «Γυναικεία ενδυμασία», 193 εικ. 19, 199 εικ. 28 αντίστοιχα)

166. Ανδρικοί ποδήρεις επενδύτες: α. Καστοριά, Άγιοι Ανάργυροι, 13^{ος} – 14^{ος} αι., δωρητής, β. Μυστράς, μονή Βροντοχίου, Οδηγήτρια, δεύτερο μισό 14^{ου} αι., ο σκουτέριος Κανιώτης.
(α. Πελεκανίδης - Χατζηδάκης, *Καστοριά*, 40 εικ. 20, β. *Η Πολιτεία του Μυστρά*, 143 εικ. 163)

167. Κύπρος, Τίμιος Σταυρός στο Πελέντρι, κτήτορας Βασίλειος, 1350-1375.
(Kalopissi-Verti, 'Narthex', εικ. 5.46)

168. Κρήτη, Φρες Αποκορώνου, Άγιος Γεώργιος, αρχές 14^{ου} αι.
(Αρχείο Νικολέττας Πύρρου)

169. Υποδήματα, Λονδίνο, τέλη 14^{ου} αιώνα.
(Grew – De Neergaard, *Shoes*, εικ. 12)

170. Ουροσκοπήση και σφυγμομέτρηση, Avignon, Bibliothèque Municipal,
κώδ. 1019, φ. 86ν, ιατρικό χειρόγραφο, Γαλλία, τέλη 13^{ου} αι.
(Frugoni, *Medieval City*, εικ. 76)

171. Σκηνές μαγειρέματος, Οξφόρδη, Bodleian Library, κώδ. Bodley 264, φ. 170v, Roman d' Alexandre, Tournai/Βέλγιο, 1344. (<http://image.ox.ac.uk/images/bodleian/ms.bodl.264/170v.jpg>)

172. Σκηνή συμποσίου, Λονδίνο, Βρετανική Βιβλιοθήκη, κώδ. Royal 20 D I, φ. 8r, Histoire ancienne, Νάπολη, δεύτερο τέταρτο 14^ο αι. (www.bl.uk/catalogues/illuminatedmanuscripts/record.asp?MSID=8327&ColIID=16&NStart=200401)

173. Σκηνή συμποσίου, Παρίσι, Εθνική Βιβλιοθήκη, κώδ. Gr. 135, φ. 18v, Ιώβ, Κωνσταντινούπολη ή Μυστράς, 1361-62. (Anagnostakis – Papamastorakis, 'Radishes for Appetizers', 153 εκ. 7)

174. Πλανόδιος μεταλλουργός, Λονδίνο, Βρετανική Βιβλιοθήκη, κώδ. Add. 42130, φ. 70ν, ψαλτήρι Luttrell, Lincolnshire/Αγγλία, 1320-1340. (Backhouse, *Luttrell Psalter*, 37 εικ. 30)

175. Μικρογραφία κηδείας, Βαλτιμόρη, Walters Art Gallery, κώδ. W. 104, φ. 74r, Γαλλία, 1300-1325 π. (www.art.thewalters.org/detail/4059/a-funeral-service/)